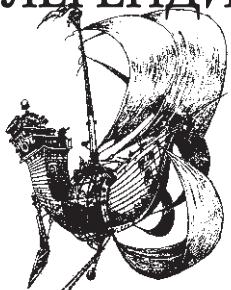

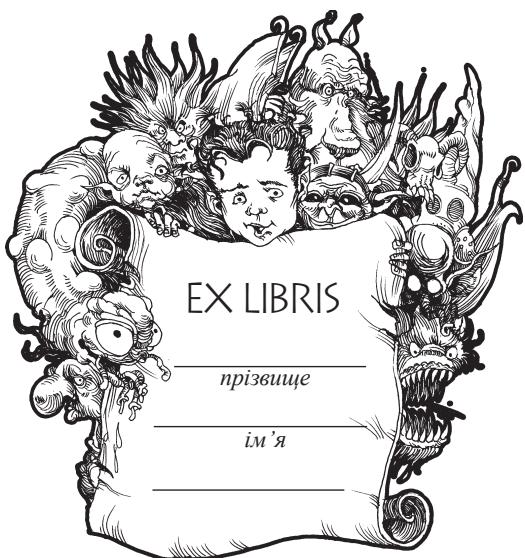
Джо Стюарт
Кріс Рідел

Північ над САНКТАФРАКОМ

ЛЕГЕНДИ СВІТОКРАЮ

ЛЕГЕНДИ

СВІТОКРАЮ

EX LIBRIS

прізвище

ім'я

У серії
“Легенди Свіtokраю”
вийшли у світ:

У НЕТРЯХ ТЕМНОЛІСУ

БУРЕЛОВ

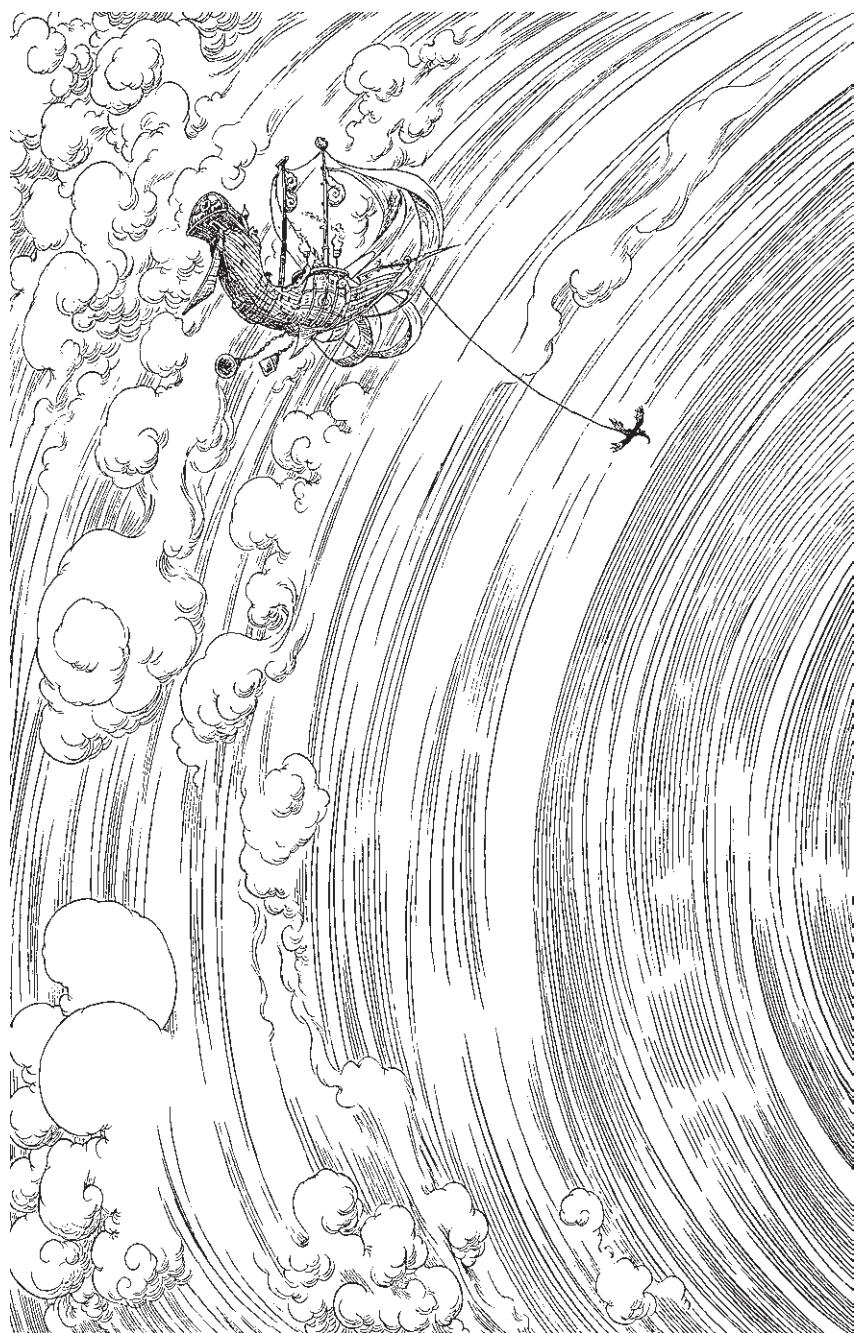
Готуються до друку:

ПРОКЛЯТЯ ТЕМНОЛЕСНИКА

ОСТАННІЙ ІЗ НЕБЕСНИХ ПІРАТІВ

ВОКС

Північ над
САНКТАФРАКСОМ
ЛЕГЕНДИ СВІТОКРАЮ

Поλ Стюарт
Кріс Рідел

Тернопіль
“Навчальна книга – Богдан”

ББК 84(4Вел)

C88

For Anna and Katy

Paul Stewart & Chris Riddell
MIDNIGHT OVER SANCTAPHRAX

Text and illustrations copyright © 1998 by Paul Stewart and Chris Riddell

The right of Paul Stewart and Chris Riddell to be identified as the authors of this work
has been asserted in accordance with the
Copyright Designs and Patents Act 1988.

All rights reserved.

Ілюстрації *Krіса Рідела*

З англійської переклав *Анатолій Саган*

За загальною редакцією *Валентина Корнієнка*

Дизайн *Олега Кіналя*

Друкується з дозволу Transworld Publishers відділення Random House Group Ltd.

Видавництво висловлює подяку літературній агенції Синопсис
за допомогу в придбанні права.

Ексклюзивне право на видання цієї книги українською мовою
належить видавництву “Навчальна книга – Богдан”.

Стоарт П., Рідел К.

C88   Північ над Санктафраксом/Пер. з англ. А. Сагана за загальною
редакцією В. Корнієнка.—Тернопіль: Навчальна книга–Богдан,
2004.—320 с.—(Серія “Легенди Свіtokраю”)

ISBN 966-692- 379-3 (укр.)

Один із найгрізніших штурмів загрожує знищити летюче місто Санктафракс. Єдиний, хто знає про страшну небезпеку, — юний капітан повітряних піратів Живчик. Але його корабель “Позасвітній гарцівник”, потрапивши у саме серце Матері Бур, розлетівся на друзки, членів екіпажу розкидало по Темнолісі, а сам капітан втратив пам’ять. Здавалося, що порятунку сподіватися нізвідки і чудовий Санктафракс, як і весь Світокрай, приречений на загибель...

ББК 84(4Вел)

Охороняється законом про авторське право.

*Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавництва.*

ISBN 0-552-54675-5 (англ.)

ISBN 966-692-270-3 (серія)

ISBN 966-692-379-3 (укр.)

© Анатолій Саган, український переклад 2004

© Видавництво “Навчальна книга – Богдан”, 2004

алеко-далеко звідси, випинаючись уперед, мов бушприт могутнього скам'янілого корабля, нависає над безоднею Свіtokрай. Колись тут із найдальшого виступу скелі спадала вниз бурхлива Крайріка. Сьогодні ж ця річка мілка і повільна. Її джерело, знане з легенд як Верхоріччя, ось-ось пересохне, а струмки та притоки, які колись живили Крайріку, сходять нанівець. У широкому і дедалі багнистішому річковому гирлі стоїть Нижнє місто — велетенське скupчення тісних халуп та злиденних куренів. Його населяють, тиснувшись у вузьких вуличках, племена і народи Свіtokраю, люди та всілякі чудернацькі істоти.

Брудне, перенаселене і нерідко жорстоке, Нижнє місто — це ще й серце всіх ремесел і торгівлі, як законного, так і карного підприємництва. Місто гуде, метушиться і кипить енергією. Кожен городянин навчений якогось ремесла, належить до свого цеху і живе в якомусь певному кварталі. Звідси — інтриги, змови, запекла боротьба і безперервні чвари: квартал протистоїть кварталові, цех — цехові. Єдине, що об'єднує їх усіх, — це їхнє волелюбство.

Кожен, хто живе у Нижньому місті, — вільний. Виникнувши у добу другого Великого переселення, це місто правило за притулок усім, хто тікав від життя під диким і нестерпним гнітом Темнолісу. Розробляючи статут майбутнього сельбища, його засновники найбільше дбали про те, щоб усі визнавали їхнє творіння незалежною осадою. Мешканці Нижнього міста дотепер над усе дорожать своїми вольностями. Якщо ж комусь спаде на думку поневолити вільного міщанина, кара йому одна — смерть.

У середмісті увагу привертає величезне металеве кільце, в і дякого просто в небо тягнеться довжелезний важкий ланцюг. Другий його кінець утримує величезну летуючу скелю.

Як і решта своїх посестер, вона народилася в Каменосаду: випнулась із землі й росла собі, потім її виперли на земну поверхню молодші скелі, пророслі зісподу, а вона й далі збільшувалась у розмірах. Коли вона, розростаючися, стала така легка, що ось-ось мала знестися вгору, до неї прикували ланцюга. На тій скелі звели величне летюче місто Санктафракс.

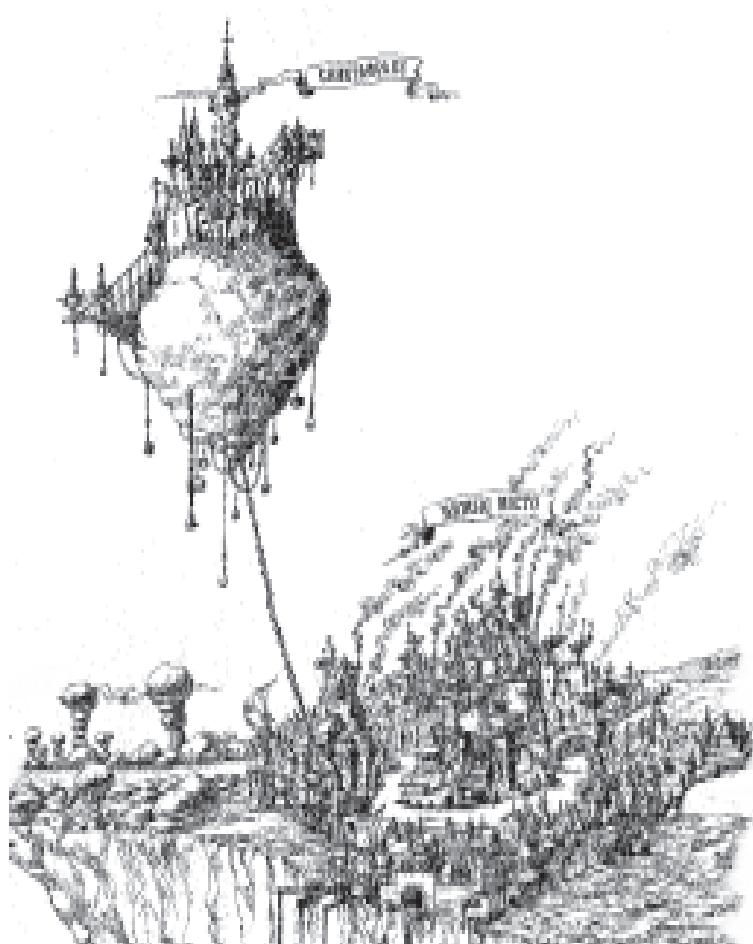
Чудові школи та коледжі Санктафракса здобули йому славу осередку освіченості, міста вчених, алхіміків та їхніх учнів. Предмети, студійовані тут, такі самі незрозумілі, як і затятість їхніх апологетів. Проте попри всю показну атмосферу вченої поблажливості й толерантності, Санктафракс є постійним вогнищем ворожнечі та гризня між різними групами. Однак же гризня гризнею, а в санктафраксців була все ж і спільна мета — вивчення погоди.

Задля цього весь учений люд — від мжичкомірів і мрякощупів до вітроловів і хмароглядів — денно і нічно вивчає, аналізує, описує та класифікує зміни кліматичних умов, зміни, які зароджуються в неосяжному відкритому небі, далеко за Свіtokраєм.

Саме там — в отій безмежній, не позначеній на жодній мапі світу пустці, куди зважувалися йти лиши одиниці і звідки ніхто не вертався, — творить погоду Matir Bur. Білі шторми та шквали-духовії — її рук справа; а ще насилає вона

дощі, які приносять смуток, вітри, від яких божеволіють, і густі сірчані тумани, які позбавляють змислів і зле жартують із життям свіtokраян.

У сиву давнину вчений Архемакс у вступі до своєї “Тисячі близкучих афоризмів” писав: “Хто збагнув погоду, той збагнув Свіtokрай”. Теперішні санктафракські вчені вчили б дуже мудро, якби ніколи не забували його слів, бо, у самітнившись у своєму плавучому місті, вони ось-ось забудуть про зв’язок між цими двома поняттями.

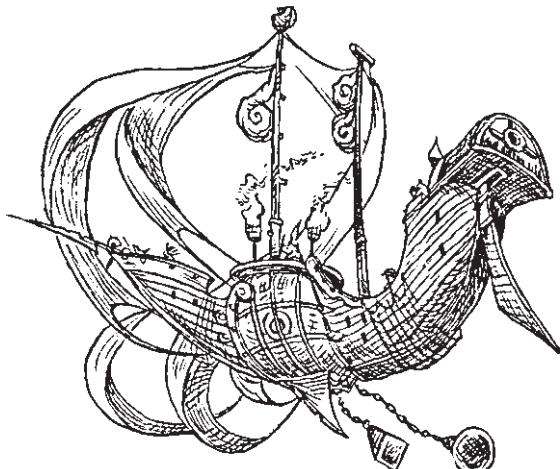

***

Темноліс, Каменосад, Крайріка, Нижнє Місто і Санктафракс — назви на карті.

Та за кожною з цих назв криються тисячі історій — історій, які були записані у прадавніх сувоях, історій, які передаються від покоління до покоління — історій, що їх розповідають і тепер.

І та, що ти прочитаєш зараз, — лише одна з них.

· РОЗДІЛ ПЕРШИЙ ·

ВІДКРИТЕ НЕБО

ен-ген у неозорому захмар'ї, тugo напнувши віт-рила, розтинав розріжене повітря самітний небесний корабель. Попереду, на кінці прив'язаної до бушприта линви, лопотів чорно-білими крильми величезний птах, ведучи судно все далі й далі, у те місце, яке наганяло жаху на все живе у Свіtokраї, — у відкрите небо.

— Прямо по курсу бурений вихор! — закричав із кокону помагай-біди на вершечку грот-щогли невеличкий ельф-дубовик. Із жаху він аж повискував. — Просто страхіття якесь!

Внизу, на капітанському містку “Позасвітнього гарцівника”, юний капітан небесних піратів у камізельці з волорожачої шкури тримливими руками підніс до очей далекогляда. Він навів об'єктив на темну, розвирану повітряну масу, і серце йому тъхнуло. Наблизався справді страхітний вихор! Величезні молочно-бліі хмари немовби зсідалися і опадали, а потім їх засмоктувало у величезну криваво-червону горловину з чорнильною чорнотою посередині, яка загрожувала цілком поглинуті і крихітний небесний корабель.

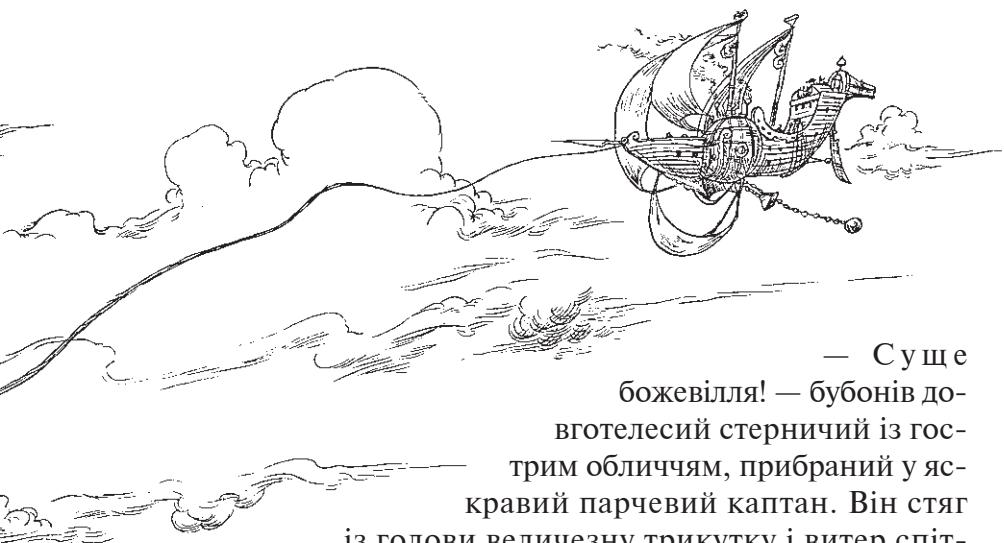
— Бачу, Шпуляре! — гукнув ельфові юний капітан.

— Пане капітане, воно суне на нас зі швидкістю сто ступнів на секунду, — закричав Шпуляр, очевидячки панікуючи. — Ще трохи — і воно нас накриє.

Живчик похмуро кивнув головою. Навколо них уже починали закручуватись —
хто б міг таке підбачити! —
повітряні потоки. Корабель
підрівав униз, щезаючи у великих
хмарних скученнях, і зливав
угору, знову виринувши з них.

Туго напинаючи ремінні
шлейки, помагай-біда уперто,
невтомно летів далі.

— Суще божевілля! — бубонів довготелесий стерничий із гострим обличчям, прибраний у яскравий парчевий каптан. Він стяг із голови величезну трикутку і витер спітніле чоло. — Він же тарганить нас просто у смерч!

— Сльото, ми летимо туди, куди нас веде помагай-біда! — прокричав Живчик.

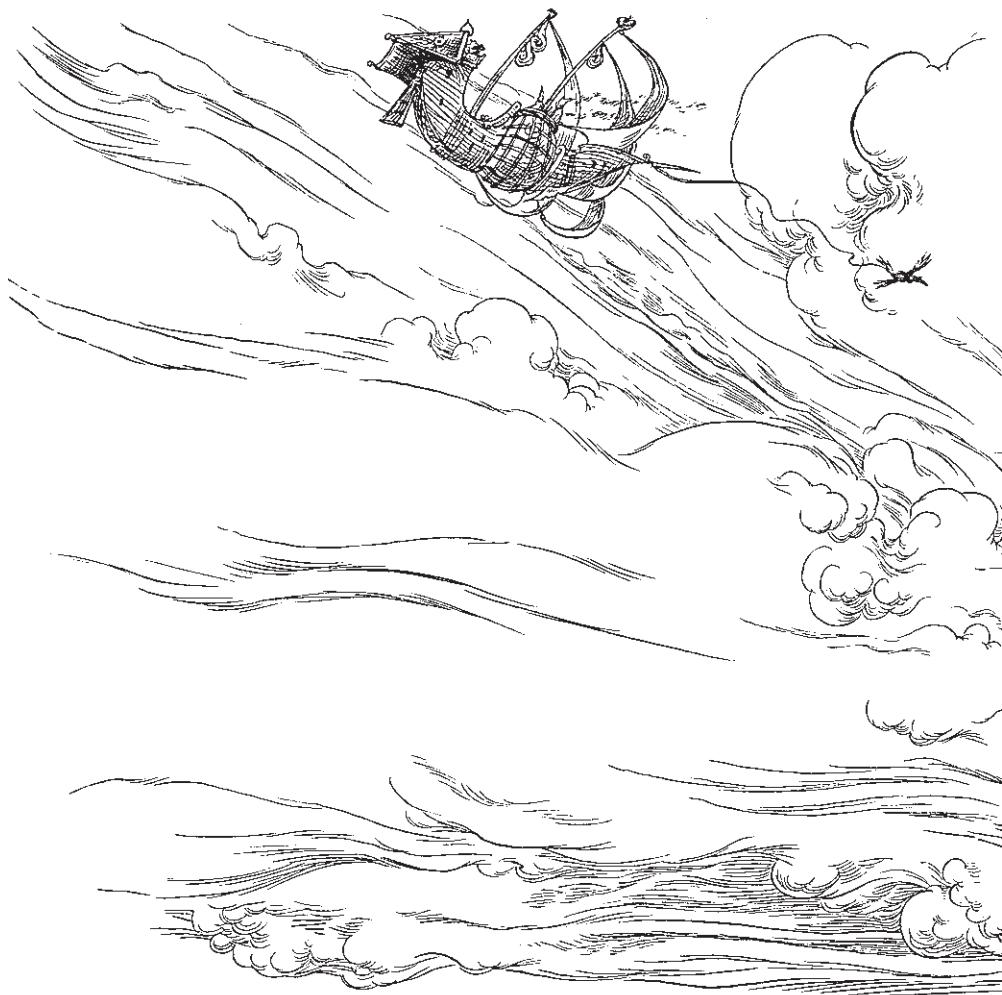
— Так... але... — жалісно заскиглив Сім'якрил Сльота.

— Сльото! — знову гукнув Живчик, — Пам'ятай: зараз ми всі заодно. І не забудь перевірити, чи міцно прикріплені оті чардакові троси.

Щось бурмочучи собі під ніс, стерничий пішов виконувати капітанів наказ. На нижньому чардаку він надибав дебелого плескатоголового гобліна, що з побілілими від жаху очима прикипів до снастей.

— Нічого страшного, Смілоголове, — процідив крізь зціплені зуби Сльота. — Якщо наш юний капітан справді вірить, що ота обдерта перната шкапина доправить нас до його невідъ-коли зниклого батька, а не наразить на певну смерть у серці бурі, то хто ми такі, щоб сперечатися?

— А й справді, хто? — озвалася куца постать, червона шкіра якої і таке саме волосся промовисто свідчили, що це живолуп із Темнолісу. — Ви йшли до капітана Живчика так само, як і ми всі. А ще я гадаю, і решта зі мною погодяться, що ми добачили в ньому щось особливe — так само, як він

добавив його у кожному з нас. Нас кілька обраних, і ми доведемо нашу справу до кінця.

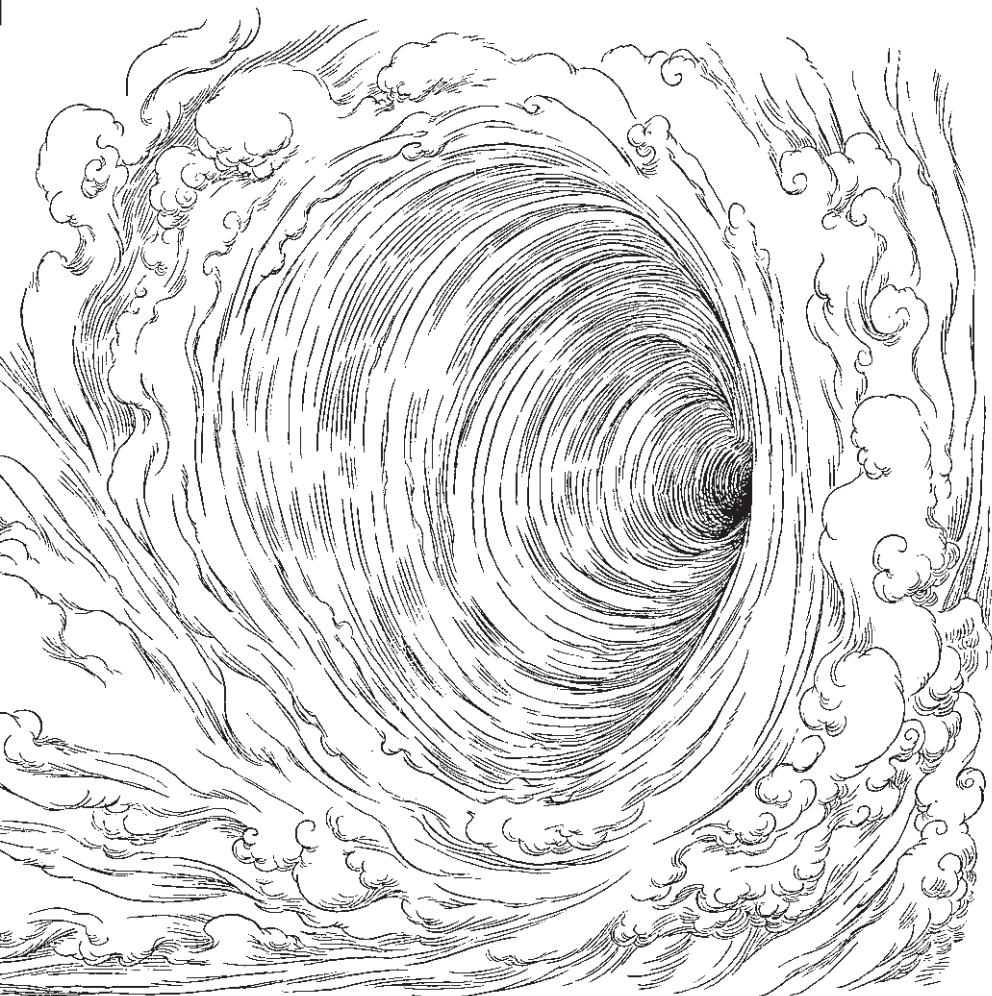
— Так, а чом би й ні, — непевно відповів Сльота, — тільки кінець, здається, куди близчий, ніж я думав.

— До вихору сто тисяч ступнів і він наближається, — долинув із кокона тривожний Шпулярів гук.

— Тут, Сльота, не штука і злякатися, — просичав чийсь тихий голос із темряви за їхніми спинами.

Сльота полішив чардаковий трос і обернувся.

— Гайорибе, ти знову читаєш мої думки? — запитав він.

Гайориб відсахнувся. То була тендітна, схожа на рептилію істота з перетинками на руках і ногах та з величезними лапатими вухами, які безперестанку тріпотіли.

— Нічого не можу з цим удіяти, — вибачився він. — Така наша, водоблудів, особливість. Ба! Я можу тобі сказати ще дешо. Юний капітан добре знає цього птаха. Хлопець був поруч у момент його народження, а отже, помагай-біда мусить завжди і всюди оберігати його, аж поки хтось із них двох покине цей світ. Не хто інший, як цей птах знайшов Живчикового батька на понівеченому кораблі у відкритому

небі. Капітан Живчик допомагає птахові, а ми допомагаємо капітанові Живчику. Ми всю дорогу летимо за крилатим провідником. Крім того, — додав він, — помагай-біда, здається, знає, що він робить — хоча прочитати його думки не так-то й просто.

— Ну що ж, тепер мені набагато легше, — саркастично відказав Сім'якрил Сльота.

— Я знаю, — тихо мовив Гайориб. — Якраз твої думки я читаю всі до одної.

Посмішка збігла з уст Сльоти, його жовтуваті щоки почервоніли.

— Чардакові линви, Сльото! — гукнув Живчик.

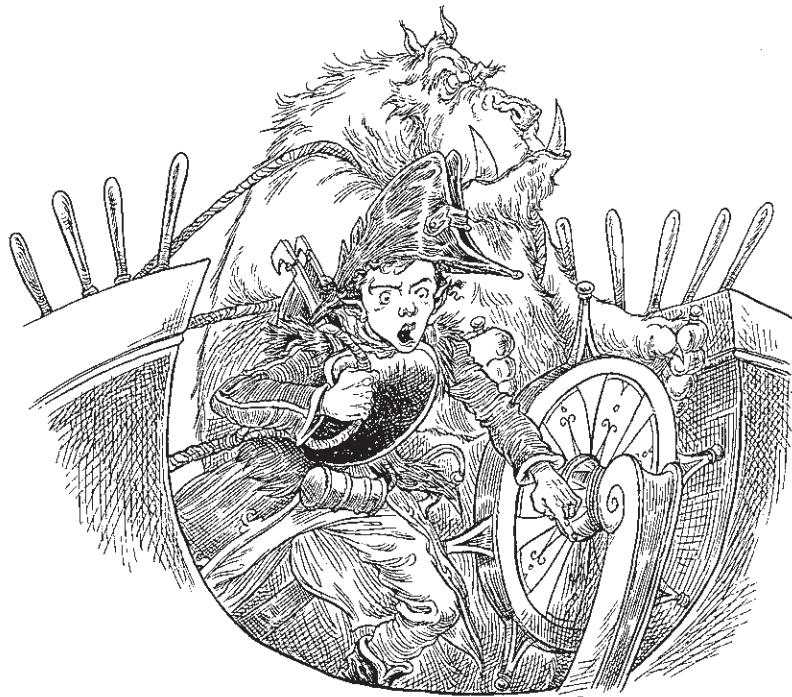
Юний капітан дивився просто в порожнечу перед собою. “Бурелов”, повітряний піратський корабель його батька, був десь там у відкритому небі, у такій далечі, в яку досі не заганявся ще жоден корабель, і Живчик знайде його, хоч би довелося перевернути світ.

Вони були в дорозі уже двадцять днів і двадцять ночей, пливучи слідом за помагай-бідою, який рішуче вів їх до зрадливої пустки. Здавалося, птах не знав утоми, і тепер, коли по небу розливалося рожеве світло двадцять першого ранку, він тяг їх усе далі й далі. Тимчасом вітри ставали чимраз непрогнозованіші; ще б пак: паніvnі південно-західні потоки стикалися з вітрами східної течії.

— Візьми штурвал, Гуку, — звернувся Живчик до здоровенного, як гора, пелехатого ікластого звіра, що стояв у нью-гоза плечима. Кожного капітана повітряних піратів мав супроводжувати хоробрий джура, і в Живчика за такого джуру був блукай-бурмило Гук. — Не відхилятися від курсу. Ми повинні летіти акурат за помагай-бідою.

Гук рохнув, його пір'ясті вуха залопотіли.

Живчик повернувся до костяних ручок важелів керування, вишикуваних двома шерегами. Його руки вправно орудували ними — піднімаючи кормову гирю і опускаючи носову, якомога опускаючи гирі правого борту — малі, середні та великі — і якомога піднімаючи гирі лівого.

Живчик спробував провадити судно нерівним слідом по-магай-біди, і корабель, різко клюнувши носом, нахилився на правий борт. З нижнього чардака долинули тривожні крики. Він зціпив зуби і зосередився. І за кращих часів керування повітряним кораблем було справою не з легких, а тепер і поготів: вихор, що бовванів з боку відкритого неба, обіцяв Живчикові найважчі випробування.

Однією рукою він наладновував систему циліндричних і кулястих бортових гир, а другою міняв кути нахилу вітрил: нахиляв стаксель, послаблював грот, ледь-ледь повертає клівер... Отак-о, легенько...

— Нахил, швидкість, рівновага, — бубонів Живчик собі під ніс. То були три кити повітроплавання. Та що дужче з кожною хвилиною закручувалися вітрові потоки, то важче було дотримуватись бодай одної з цих зasad

— Більше бери ліворуч, Гуку! — кричав Живчик, перелад-новуючи бортові гирі. — Нам треба вийти на кут...

земної тверді внизу, був приречений на довічне падіння.

Шпуляр, ельф-дубовик, зник у коконі. Сім'якрил Сльота ухопив чардаковий трос і прив'язався до фок-щогли. Живолуп Тарп Волопас та водоблуд Гайориб припали до бушприта, а плескатоголовий гоблін Смілоголов вив, задерши голову.

Посеред корабля, на помості над летуючою скелею, стояла постать у керей та гостроверхому каптурі — тиха, незворушна, мов кам'яна. То була остання членкиня Живчикової команди — Камінний Штурман.

Вітер люто гримав то в лівий, то в правий борт небесного корабля. Живчик якнайвище підняв носову гирю і затамував подих.

На якусь мить “Позасвітній гарцівник” затремтів ще дужче, ніж перше. Але не нахилився. Підбадьорений такою стійкістю, Живчик ретельно підігнав грот і клівер. Корабель трохи нахилився на лівий борт і рвонув уперед. Прорвиста носова линва. Удалині помагай-біда летів просто до широкіїрзязини буревного вихору.

— Сімдесят п'ять тисяч ступнів, наближаємося! — закричав Шпуляр.

— Нікому не відв'язуватись! — голосно попередив команду Живчик. — Я не хочу, щоб хтось випав за борт.

Зненацька всім кораблем від прови до корми несамовито струснуло. Зарипіли облавки, задрижали щогли. Корабель несподівано задер догори носа і нахилився у супротивний бік.

— Усім прив'язатися! — скомандував Живчик екіпажеві. Будь-якої миті “Позасвітній гарцівник” міг дати сторчака, і кожен, хто випав би в порожнечу без

— Хтось? — промурмотів Сльота. — Не хтось, а *всі*, це ж ясно як день! Якщо не змінити цього кляного курсу нам усім кінець!

Тарп Волопас прошив його низівним поглядом.

— Сльото, — остеріг він.

Сльота виклично зустрів його погляд.

— Хтось мусить сказати це капітанові. Він хоче погубити нас усіх.

— Капітан знає, що робить, — в і друбав Тарп. — Та й запізно повернати голоблі назад.

Живчик, зачувши звуки дедалі запальнішої суперечки, обернувся. Він побачив, що всі корабляни міцно поприв'язувалися чардаковими линвами. У їхніх очах читався неприхований жах. Капітан спинив свій погляд на Тарпові.

— Що там таке? — запитав Живчик.

— Нічого, кепе, — відповів Тарп, струснувши своєю кудлатою рудою чуприною. — Просто у Сльоти нерви розходилися.

Сім'якрил Сльота обернувся і скинув очима на капітанський місток.

— Наскільки я пригадую, — сказав він, — ще не було так, щоб якийсь капітан заганяв свого корабля у бурений вихор, а опісля, живий і здоровий, розповідав про цю свою пригоду.

Решта слухали, не зронивши ані слова. Вони були надто слухняні і вдячні капітанові, аби піддавати сумнівам його накази, але страх перед буреним вихором, що сунув на них, боронив їм стати на захист капітана. Живчик із жалем дивився на команду.

Як ця картина відрізнялася від тієї, коли “Позасвітній гарцівник” тільки розпускав паруси. Тоді, під ясною повнею, весь екіпаж дружно зібрався на нижній палубі, аби посмакувати тривною вечерею зі смаженого снігуна, лісового

г арбуза та чорного хліба. У всіх був піднесений настрій, деревне пиво розв'язало язики, і трапезники пригощали один одного оповідками про своє життя до хвилини, коли Живчик узяв їх до себе на корабель.

Для залоги “Позасвітнього гарцівника” то був перший спільнний рейс.

Усі члени екіпажу щасливо доповнювали один одного. Ельф дубовик Шпуляр був невеличкий і миршавий з себе, але такий винозорий, що за тисячу кроків міг добачити серед багна білу ворону.

Гук, молодий блукай-бурмило, вибехався собінівроку, а недавно в нього ще й повиростали грізні ікла: одним ударом свого

здоровеного лаписька він міг завиграшки випустити дух із воловорога. Гайориб, зовні схожий на плазуна, був родом із непрохідних хащ Темнолісу, і мав рідкісний хист: його подібні до опахал вуха чули все сказане і несказане. Цю всю трійцю Живчик ви-

рятував із лап М'яла-Ряснопота, бридкого генделя екзотичними тваринами, чим здобув їхню довічну вдячність.

Тарп Волопас, живолуп, колишній мешканець Темнолісу, до служби на кораблі тинявся по тавернах Нижнього міста.

Смілоголов, плескатоголовий гоблін і відважний вояк, колись служив у санктафракській охороні. Доля жорстоко повелася з ними обома, але їм подано допомогу і вони могли вдруге спробувати щастя — на борту “Позасвітнього гарцівника”. Ніхто з них ані не мить не забував доброти юного капітана.

А потім з'явився і Сім'якрил Сльота — розумний, але лукавий стерничий, — який нічого не завдячував Живчикові і якого той узяв навмання. Тільки мовчазну Камінного Штурмана Живчик знов давно: він літав з нею ще раніше...

— За нашу першу спільну пригоду — мовив тоді Тарп, підносячи свого келиха. — І нехай цей помагай-біда якнайшвидше приведе нас до капітанового батька, а тоді щилими й неушкодженими поверне всіх у Світокрай.

Його слова потонули у хвилі схвальних вигуків.
— За нашу першу пригоду! — галасували повітряні пірати.

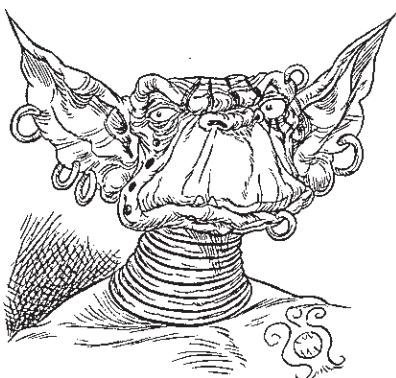
***

Нині, через три тижні, пригода сягнула свого вершка.

— До вирви п'ятдесят тисяч ступнів! — закричав Шпупляр, перекриваючи рев дедалі близчого вихору.

— Слухайте мене всі! — голосно закричав Живчик. Він обернувся до блукай-бурмила, що стояв за штурвалом і не збивався з курсу наперекір підступному вітрові. — І ти теж, Гуку, — додав він. — Чи ви всі мене чуєте?

— Так, — озвався хор голосів, і всі як один, повернувшись, утопили очі в капітана.

Кругом, куди не кинь, звивалися та корчилися хмари — жовті, сірі, — пронизувані синіми електричними спалахами. Вітер по-зрадницькому штурхав корабель, а бурений вихор — у вигляді розверстої закручененої у спіраль горловини — дедалі близчав. Живчик знервовано звів очі догори, його волорожача камізелька настовбурчилась. Помагай-біда і далі летів просто у роззявину.

— Нікого з вас я не силував іти зі мною, — вів далі Живчик. — І все ж ви пішли. За це я вам глибоко вдячний — вдячний так, що ви навіть собі не уявляєте.

Гайориб порозуміло кивнув головою.

— Я думав, утратив батька назавжди. А нині випала находа знайти його. І я довіку пам'ятатиму: це стало можливим завдяки вам.

— Капітане, я піду за тобою до самого краю відкритого неба! — гукнув Тарп Волопас.

— Ве, ве! — згідливо загарчав Гук.

Сім'якрил Сльота похнюпив голову і ніяково закрутів нею врізnobіч.

— Ми вже пройшли всі разом шмат дороги, — вів далі Живчик, — Зараз на нас чекає останнє випробування. Якщо на те буде воля Небесна, ми знайдемо Захмарного Вовка і врнемо до Свіtokраю, — сказав він. — Та якщо... — Він змовк. — Якщо нас спіткає невдача, присягаю: поки ви лишаєтесь моїми матросами, я вас не покину і в найчорнішій біді. Ніколи! Даю вам слово капітана “Позасвітнього гарцівника”.

Тарп Волопас звів очі догори.

— Не знаю, як інші, — проголосив він, — а я, капітане, з тобою до кінця.

— Я теж, — озвався Гайориб.

Чардаком прокотився схвальний гул. Сім'якрил Сльота — і той кивнув головою.

— І все ж я не бачу, з якого б то дива нам усім зі шкури пнутися, аби попасті просто в пащеку бурному вихорю, — буркнув він.

— Довірмося помагай-біді, — відповів Живчик. — Він знає, що робить.

— До вихору двадцять п'ять тисяч ступнів — прокричав Шпуляр. — За яких чотири хвилини — зіткнення!

“Позасвітній гарцівник” влетів у масу сірого липучого хмаровиння. Вітер з ураганною силою кидав його то в той бік, то в той. Гук тримав штурвал, а Живчик із шаленою швидкістю бігав пальцями по кістяних держаках важелів, щомога силкоючися зберегти рівновагу корабля. Кругом палахкотіли блискавки. Хмара була така густа, що пірати заледве могли побачити свою простягнену вперед руку.

— Нахил, швидкість, рівновага, — буркотів Живчик. Та зараз ті слова його не тішили. Густе повітря, б’ючи у вічі, лізучи в ніс, до краю виснажувало нерви.

Аж ось “Позасвітній гарцівник” прорвався крізь густе хмаровиння. Корабляни всі як один сахнулися назад, пойняті жахом. Живчикові перехопило подих. Помагай-біда — і той, здавалося, був здивований видовищем, яке відкрилося їхнім очам. Неждано-негадано вони опинилися біля самого розвирваного війтя у горловину, воно зяяло просто перед ними. Криваво-червона вихорова пащека роззявилася замалим не на все небо.

— В... в... вихор за десять тисяч ступнів і б... близчає, — затинаючись, оповістив Шпуляр.

— Трохи вище, Живчуку, — долетів до них голос помагай-біди, який саме шугонув утору, знову напнувши прив’язану до бушприта линву. — Ми повинні ввійти у вихор в зоні затишшя якраз посередині розбурханого повітряного тунелю.

Не встигла команда отяmitися, як Живчикові руки знову затанцювали над важелями, піdnімаючи носову гирю, опускаючи кормову і переладновуючи розтяжку та стаксель.

— Так тримати! — знову прокричав помагай-біда. — І вже не відхилятися. Поки ми в центрі буревного вихору, матимемо шанс.

Живчикові аж морозом сипонуло поза спиною.

Вихоровий нурт ревів усе ближче.

— П'ять тисяч ступнів! — желіпнув Шпуляр.

Ураганної сили вітер несамовито лупонув по судну, щоміті загрожуючи жбурнути його у смертоносну карусель. Повітря тхнуло сіркою та пригорілим мигдалем; воно було наелектризоване — і чуби небесних піратів стали дуба.

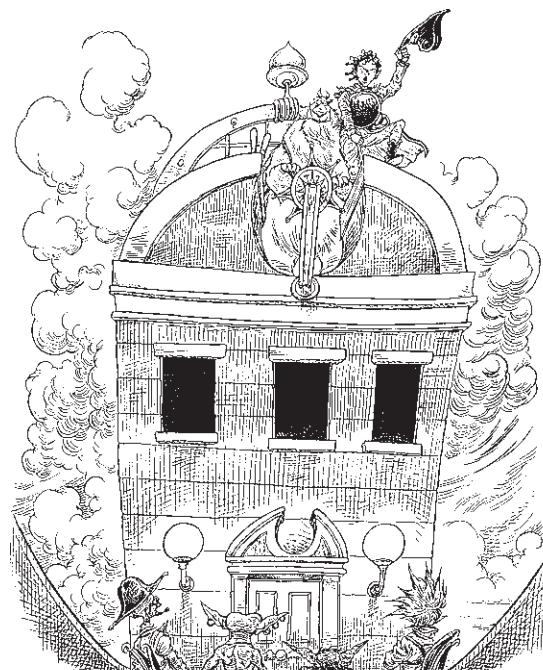
— Тисяча ступнів!..

Корабель затремтів і заскрипів. Корабляни похапалися хто за що. І поприкипали мертвим стиском.

Аж ось рваний край кипучого вихору завиравав навколо небесного корабля. Враження було таке, ніби вони зазирають у пащеку якомусь чудовиську. Воротя назад не було.

— П'ятсот ступнів! — горлав ельф-дубовик. — Чотириста. Триста. Двісті. Сто...

— Не відв'язуватись! — прокричав Живчик. — Ми входимо у бурений вихор... ми *внъаму!*

· РОЗДІЛ ДРУГИЙ ·

БУРЕМНИЙ ВИХОР

они опинились у царстві червоних барв. Війнуло розпеченим до білого жару повітрям, і Живчика оглушив жахливий рев. Закрутило в животі, дихання стало уривчастим, а коли він примудрився наполовину розліпити одне око, від вітру по щоці побігли шпаркі слози.

— Сили небесні! — вигукнув він.

Вони були всередині роз'ярілої червоної горлянки буревенного вихору. Кругом зі свистом та ревінням вирували повітряні потоки. І тільки тут, у центральній зоні спокою панував сповнений сирого холоду, моторошний затишок.

— Ану наляж на гrot, Тарпе! — загорлав Живчик, пересилуючи рев вітру. — І ще раз перевір надійність такелажу.

— Слухаюсь, кепе, — почулося у відповідь.

Буревний вихор перевершував найсміливіші прогнози. Здавалося, вже й саме небо перетворилося на величезного кровожерного звіра. І звір той глимнув “Позасвітнього гарцівника” і вже почав перетравлювати.

— Не занижуй швидкості! — ревів Живчик. — Гуку, прикуй себе до штурвала і тримай рівновагу!

Блукай-бурмило поспішив виконати наказ. Живчик зо-середився на важелях керування вітрилами та бортовими гирями. Смерч дедалі пришвидшував свій крутіж, хижачка червона внутрішня поверхня горловини всякчас загрожувала збити корабель з курсу і пожбурити в жахливий хаос; їх засмоктувало усе глибше й глибше, і від того, чи вдасться їм утримати рівновагу, залежало їхнє життя.

— А далі що? — гукнув Живчик до помагай-біди.

— Назад воротя нема, — прогrimів птах. — Ми входимо в розбурхане осердя Матері Бур, де народжуються шквали й урагани — у виталищежахітного безуму. Однак у самісінькій його середині панує цілковита тиша і ...

— І? — перепитав Живчик. Повітря стало крижано-голубим, і його обличчя почали жалити дрібнєсенькі дошкульні градини.

— І, — прогrimів помагай-біда, ледь видний у кипучому тумані далеко попереду, — саме там ми знайдемо твого батька, якщо комусь із нас пощастиТЬ заціліти.

Нараз Живчика огорнув невимовний жаль. Він упав навколошки, і, здригаючись усім тілом, невтішно заридав. Пронизливо і розплачливо залящав Гайориб. Сльота згорнувся клубочком біля ніг у Смілоголова. Град зі зловісною ритмічністю тарабанив по чардаку.

Що ж воно коїться? губився у здогадах Живчик. Що це за всеосяжний жаль? Капітан на превелику силу звівся на ноги. Терпіти далі було вже майже несила.

Тарп Волопас упав навколо і, низько схиливши голову, ревів, мов зранений тілдер.

— Чому? — голосив він, і його тіло скорботно здригалося в к орцах. — Чому ми повинні загинути?

Шпуляр зслизнув зі щогли і скутився на палубі поруч із ним.

— Тарпе, друже мій, — благав він.

Але Тарп його не чув. Підвівши голову, він невидющими очима дивився крізь ельфа-дубовика.

— О Тужню! Брате мій! — зойкав Тарп. — Мій бідний, бідний брате! — він розпластався на палубі, прикриваючи голову від граду.

Живчик ухопив штурвал. За спиною, перекриваючи решту звуків, розлягався гучний рев блукай-бурмила Гука. Потім корабельну прову безшлесно окутав зелений в'юнкий туман. Густий, зловісний, він клубочився над палубою, обволікаючи членів команди. Після такої раптової зміни погоди ридання кораблян обернулися в нажахані зойки.

Зелений туман торкнувся Живчика, і він здригнувся. Мряку всотувала шкіра, і холод проймав до кісток. Хlopця охопила сліпа паніка.

— Нам кінець! — зарепетував він. — Ми ніколи звідси не виберемось! Ми всі пропадемо тут, у цій бісовій дірі! Ми...

— На зміну жалеві приходить страх, — знову долинув голос помагай-біди. — Він також минеться. Не хнюп носа, капітане Живчику!

Живчик похитав головою. Туман порідшав, і страх став попускати свої лешата. Мрячило, дощинки блищаючи і грали на свіtlі, мов крихітні самоцвіти. Сім'якрил Сльота закинув назад голову і зайшовся громовим сміхом. Живчик ловив ротом дощ. Голова паморочилася. Усе було таке дивовижне, таке чарівне, таке невимовно...

— А-а-а! — заверещав Сльота.
Живчик бачив з містка, як на чардаку стерновий відсахнувся від леєра, нестяжно дряпаючи собі обличчя. На голові його та плечах сиділа кульова блискавка, світляні вусики хробаками звивалися над спотореними від жаху рисами його обличчя. Побачивши, як іскристі змійки оповивають палубу, Гайориб за-волав не своїм голосом і кинувся шукати сховку.

— Униз! — загорлав Живчик, чий піднесений наст-рій як вітром здуло.

Сім'якрил Сльота, мов не-живий, скарлючився на чар-дачу, біля нього завмер у не-рухомості Тарп Волопас.

— Гвалт! Рятуйте! — заволав Гайориб надсадним, свис-туючим голосом.

— Ми мусимо йти далі! — прокричав у відповідь Жив-чик.

А потім на них спустився червоний туман.

Густа, непроникна і ядуча мла із відворотним запахом лісового диму перетворювала постаті на розплівчасті плями. Живчик відчув, як його огортає лють. Очі його забли-щали. Ніздрі широко роздималися. Він міцно зціпив зуби.

— Ані кроку назад! — заревів капітан, гупаючи п'ясту-ком по штурвалу.

“Позасвітній гарцювальник” загрозливо задер носа і затремтів. Живчик накинувся на важелі з кістяними держака-ми, рвучи їх туди-сюди. Кораблеві, здавалося, забило дух, коли важелі смикано з одного боку, а гирі шарпалися з дру-гого. Та що там Живчик, Гук і той не міг опертися дії чер-воного туману.

— Ве! — у несамовитій люті заревів блукай-бурмило і кинувся до поручнів, проламуючи облавки повітряного корабля. — BE-E-E-E!

Живчика розпирала лютъ. У всьому винен помогай-біда — у цьому пеклі, у цьому божевіллі, а найбільше — в тому, що вони вирядилися у відкрите небо.

— Щоб ти був проклятий! — заревів Живчик. — Щоб ти згнив у відкритому небі!

За його спиною блукай-бурмило зі скаженим ревом шматував одвірки та задряяні люки, жбурляючи віддерти шматки дерева за борт. “Позасвітній гарцювальник” рипів і трішав, цілковито вийшовши з-під контролю. Щомиті вихоровий нурт міг потрощити його на гамуз.

Живчик збіг на горішній чардак і кинувся до бушприта. Червона мряка забила йому горло, заліпила очі й наснажила м’язи дикою, незбагненою силою. Шал зростав, змисли притутилися. Він був сліпий до того, що бачили його очі, глухий до того, що чули його вуха. Вихопивши шаблю, він сік, рубав і колов, тимчасом як у голові йому аж гуло від несамовитого реву блукай-бурмила.

А потім усе померкло у його очах.

***

Живчик розплющився і побачив довкола себе молочну біль. “Позасвітній гарцівник” висів у небі під неймовірним кутом, висів цілком недвижно.

— Ми прорвалися, — тихо муркнув він до себе. І зачудовано роззирнувся.

Несподівано усе довкола набуло незвичної чіткості й різкості.

Тарп Волопас лежав лантухом, не перестаючи схлипувати. Сім'якрил Сльота затулив обличчя руками і не ворушився. Смілоголов був непритомний, уламком щогли йому придавило праву ногу. Обіч нього на купі з уламків щогл та снастей великою кошлатою горою лежав знеможений блукай-бурмило, і тільки ледь помітне колихання боків свідчило: ведмідь ще живий. Одне його лаписько спочивало на ельфові-дубовикові. Пхикання, яке долітало від куцака, показувало, що й він ще не визівнув духа.

Гайориб сидів на прові й хитав головою з боку на бік.

— Я нічого нечу, — монотонно торочив водоблуд.

На горішніх сходинках қапітанського містка показалася Камінний Штурман.

— Бачиш? — кволо усміхнувся Живчик. — Зі мною все гаразд. А як ти?

Із глибу каптура почувся приглушений голос.

— О, капітане... —тихо промовила Штурман.

— Шо? — не второпав Живчик. — Я... — і перевів погляд туди, куди показував палець Камінного Штурмана, — на свої руки. Одна з них стискала м'який обривок линви, а друга — меча.

— Шо я утнув? — промурмотів він.

Повільно, з страхом, він потяг буксирну линву до себе. Та без найменшого опору подалася. Аж ось її кінець з'явився над поручнями і ліг на чардак біля його ніг. Линву було перетято одним помахом гострого леза.

— Помагай-біда! — зойкнув Живчик. — Пташе, де ти?

Ніхто йому не відповів. Помагай-біди — його провідника та оборонця — ніде не було. Переляканій Живчик повернувся до Камінного Штурмана.

— Шо ж усе таки сталося? — прошепотів він.

— Спинити тебе було неможливо, — відповіла Камінний Штурман. — Для мене ти був задужий. Ти кляв усе на світі. Ти порвав линву і став цупити її до себе. Помагай-біда

з акричав не своїм голосом, коли його крила залопотіли по бушприту. І тоді ти вихопив меча і тицьнув ним уперед...

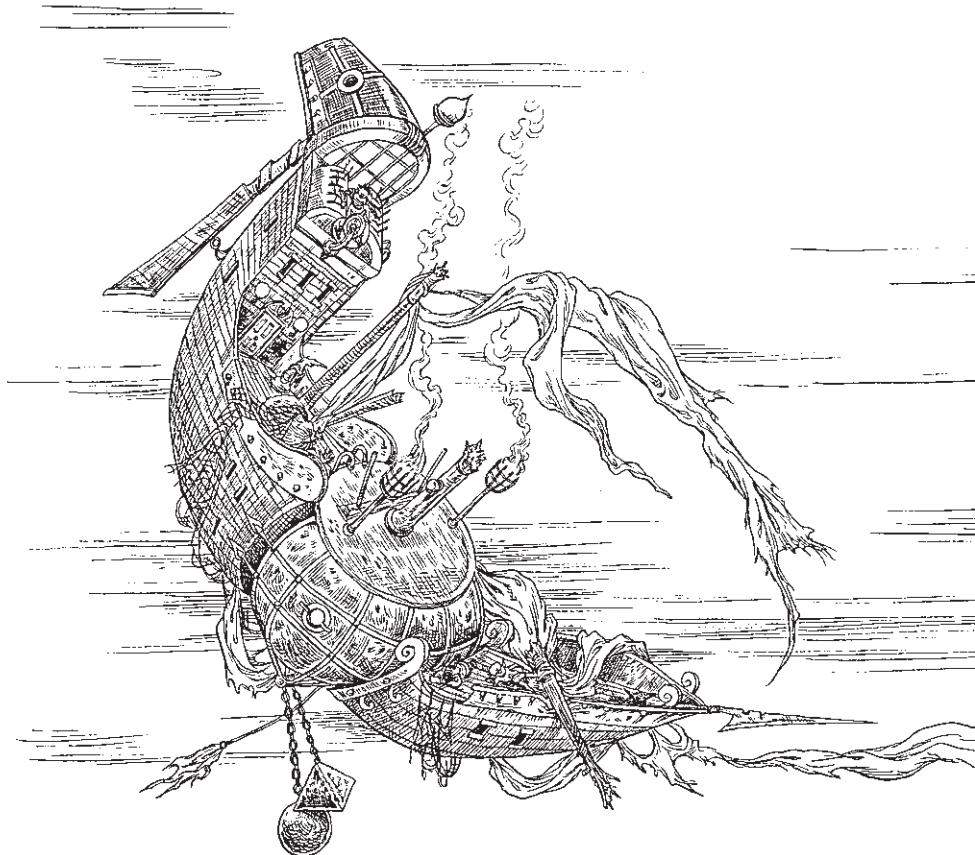
Живчик отерп.

— Невже я його вбив? — запитав він.

— Не знаю, — відповів Камінний Штурман. — Останнє, що можу пригадати, це те, як Гук брязнув мною об чардак.

— Моя команда, моя команда, — примовляв Живчик, хитаючи головою. — Що то з нею тепер буде?

Високий важкий каптур Камінного Штурмана повернувся з одного боку в другий. Краєчком ока Живчик постеріг, як по нахиленому чардаку ховзнуло щось чорно-біле. Він озирнувся кругом і встиг побачити, як хвостове перо помагайбіди прослизнуло під поручнями за борт. І коли воно майнуло вниз, у сяйну безодню, Живчик аж здригнувся, усві-

домивши все жахіття сподіянного. Величезний помагай-біда, який стеріг його з пуп'янку, покинув його, а то й загинув від його руки. Тепер Живчик був полишений напризволяще.

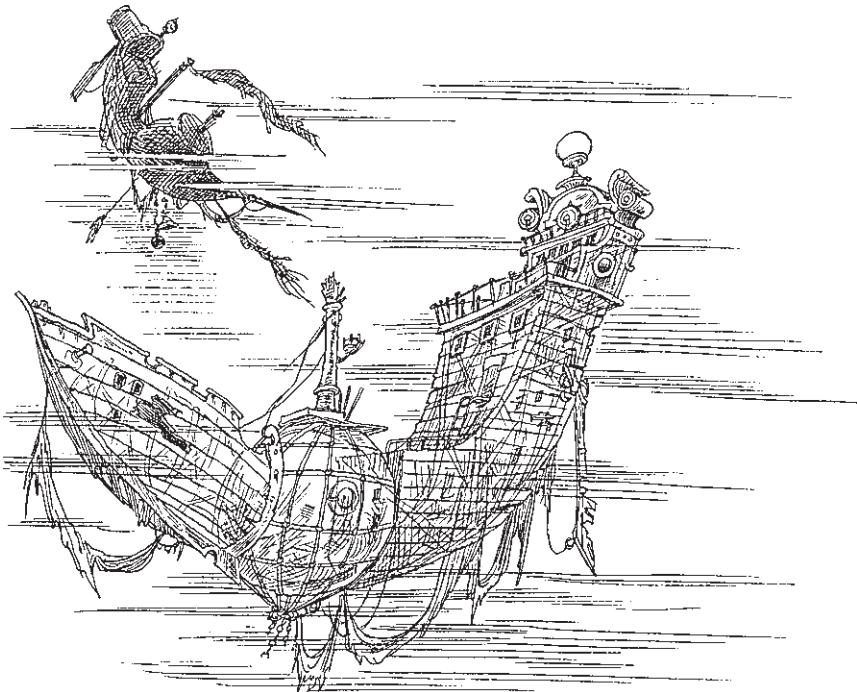
— Що мені робити? — запитав він жалісним голосом. Парубійко добув далекогляда і став роззиратися навколо. Дурманна, заворожлива молочна біль уже мінилася всіма барвами веселки: червоним, помаранчевим, жовтим і ...

— Поглянь он туди! — тривожно закричала Камінний Штурман, хапаючи його за лікоть.

Живчик відняв далекогляда від очей і втопив погляд у біле світло.

— Ну! Я... — і тоді він побачив теж. Там, де показувала каптурниця, бовваніючи в тумані, висіла у повітрі темна сильветка. Корабель висів майже простопадно, задерши корому догори, з обламаною щоглою, з безпорадно обвислими, мов понівечені крильця деревної мушки, вітрилами. Шкіру Живчикові почало поколювати, серце загупало.

— О помагай-бідо, — пробуркотав він, — хай хоч як, але ти не підвів мене. Ти привів нас до “Бурелова”.

Серце Живчикові шалено калатало, коли він перехилився через поручні. Склавши долоні рупором, він піdnіс їх до рота.

— Тату! — закричав він. — Тату, як ти там, озовися!

Та ба, з летючої купи уламків не долетіло на відповідь жодного звука, oprіч рипіння потрощеного корпусу та мірного биття об зламану щоглу бортової линви. “Позасвітній гарцівник” підлетів ближче до того, що лишилося від гордого колись “Бурелова”. Живчик не зводив очей із небесного корабля. Він мерехтів таким яскравим сяйвом, аж боляче було дивитись.

— Я мушу перевірити, чи немає на борту батька, — мовив Живчик.

Гайнувши на передній чардак, він ухопив гака, обмотав його шийку линвою і щосили метнув, намагаючись поцілити в “Бурелов”. Здавалося, він проткне корабель наскрізь, аж ні — почувся звук розщепленого дерева, вістря вдарило

у щось тверде і гак, вібруючи, спинився. Камінний Штурман прикріпила кінець линви до бушприта. Живчик видерся нагору, наклав на крест на линву якийсь дерев'яний уламок і схопився за нього обіруч.

— Побажай мені удачі, — попрощав Живчик, і не встигла Камінний Штурман розтулити губів, як він відштовхнувся від бушприта і став ковзати по линві вниз.

Спуск був крутий та навальний, і Живчик чув себе так, ніби руки його зараз відірвуться. Під ним розмазаною плямою линула розверста хлань; швидкість дедалі зростала, аж поки — гуп! — ноги його вдарилися об чардак “Бурелова”.

Якусь мить Живчик стояв як уритий, насліду вірячи, що йому вдалося все зробити на одному подихові. Потрощений небесний корабель змінився до невпізнання. Дерево та снасті геть знебарвилися. Живчик здригнувся, зрозумівши, що вони вже майже прозорі, тож він може узріти те, що сковане глибоко під корабельним чардаком. І тут він почув голос:

— Живчик? Живчику, невже це справді ти?

Живчик обернувся. Біля понівеченого штурвала височіла довготелеса бліда постать.

— Батьку! — закричав він.

Захмарний Вовк виглядав постарілим. Його вишукане вбрання обернулося на дрантя, чуприна посивіла, а очі були далеко блакитніші, ніж пам'ятав Живчик, аж неприродно блакитні. Праве плече перетинали запалені ще шрами після недавнього поранення. Здавалося, серце Живчикові зараз розірветься — хлопець підбіг до Захмарного Вовка і припав до батькових грудей.

— О батьку! — мовив він голосом, повним сліз. — Я таки знайшов вас!

— Як довго я чекав, хлопчику мій! — втомлено прошепотів Захмарний Вовк. Він щільніше пригорнув до себе Живчика. — Ти відбув далеку дорогу, щоб попасті сюди, — провадив він. — Помагай-біда, який знайшов мене, сказав, що ти прийдеш. І він сказав правду. Жоден батько так не пишався сином, як оце я.

Живчик засоромлено спустив очі додолу. Сльози бризнули з очей на шкіряний нагрудник.

— Ти такий схвильований, — лагідно промовив Захмарний Вовк. — Я розумію: стільки пережито. — Тут у його голосі задзвенів метал. — Живчику, — суворо звернувся він до сина, — слухай мене уважно, бо я до цього вже не повертатимуся. Це небезпечне місце, місце, куди я тебе затяг, — зітхнув він. — Якби я знав це наперед, то ніколи б не просив помагай-біду вдаватися по твою допомогу.

— Але ж, батьку, я сам хотів, щоб...

— Не перебивай мене, Живчику, — урвав Захмарний Вовк. Усе тіло його сяло з голови до п'ят. — Часу мені лишилося не так-то вже й багато. Грізний смерч закинув мене — властиво, нас обох — сюди, в самісіньке серце Матері Бур. Це місце спокою, осяння — та ба! надто вже висока плата за знання, які ця Матір дає.

— Плата? — занепокоєно перепитав Живчик.

— Той, хто прибуває сюди, поволенъки зливається з Матір'ю Бур, Живчику, — стиха вів далі батько. — Вона засягає в тебе крізь твої очі, крізь вуха, крізь пори шкіри. Вона наповнює тебе знаннями про саму бурю — знаннями, задля яких санктафракські вчені не шкодували цілих сторіч праці, — та навзамін забирає тебе.

Живчикові перехопило подих:

— Ви хочете сказати, що?..

— Надто довго протримав мене тут штиль, хлопчуку мій. І думки довго не затримуються у мене в голові. — Захмарний Вовк махнув блідою, майже прозорою рукою перед Живчиковим обличчям.

— О батьку, — пробуркотів Живчик. — Що це з нею?

— Я щезаю, Живчику, мене поглинає Матір Бур. Найбільше я шкодую за тим, що покинув тебе, щойно ми знайшли одне одного. Та перш, ніж щезнути зовсім, я хотів би дечим із тобою поділитися — дечим, що я спізнав тут. Матір Бур невдовзі повернеться.

— До Свіtokраю? — вжахнувся Живчик.

— Так, Живчику, — відповів Захмарний Вовк. — Та сама могутня буря, яка колись уперше посіяла життя на землі, вертається назад — це повторюється щокілька тисяч років від створення світу. Вона налетить із відкритого неба, промчить над Багнищем, Присмерковим лісом і сягне найвищої місцини Темнолісу — Верхоріччя. Верхоріччя — не вигадка, — запевнив Захмарний Вовк. — Коли Матір Бурдістанеться туди, вона омолодить його води, Крайріка з нову стане повноводою і могутньою, а енергія Матері розійдеся по всьому Світокраю, несучи нове життя, нові сподівання — то буде новий початок. — Він замовк, і заирнувши батькові в очі, Живчик добавив у них біль. — Принаймні, — промурмотав Захмарний Вовк, — так мало б статися. Проте є тут одне “але”.

Живчик спохмурнів.

— Я не розумію, — зізнався він.

Захмарний Вовк терпляче кивнув головою.

— Коли Матір Бур навідувала Світокрай востаннє, вона легко діставалася Верхоріччя, — пояснив він. — Зарах же на її шляху стоїть перешкода...

— Санктафракс! — осяяло Живчика.

— Санктафракс, — прошепотів Захмарний Вовк, і погляд його затуманився. — Наше летюче місто із золотими шпилями та вікодавніми установами — мій рідний дім ще, коли воно було справді величне... — Він прокашлявся. — Воно лежить просто на шляху бурі. Його знищить енергія Матері Бур, тільки-но вони зустрінуться.

— Але, — почав Живчик.

— Цить! — кволо перепинив його Захмарний Вовк. — Тут взагалі може статися непоправне. Якщо Санктафракс стане на заваді Матері Бур, вона не досягне Верхоріччя і не посіє в ньому нового життя. Води Крайріки тоді висохнуть цілком. А якщо річка пропаде, темрява із чорного серця Темнолісу пліснявою почне вкривати все довкіл, аж поки поховає під собою кожен клаптик Світокраю. — Він звів очі на сина. — Живчику, — звернувся до нього капітан, — Санктафракс не повинен стати на заваді Матері Бур.

— А як я можу цьому зарадити? — вигукнув Живчик, намагаючись відшукати у примарних рисах батькового обличчя бодай якусь відповідь на своє запитання.

— Якірний ланцюг... він тримає леточе місто на одному місці... його треба... відчепити, — пояснив Захмарний Вовк, вичавлюючи з себе кожне слово.

— Відчепити Якірний ланцюг? — Живчиковому подиву не було меж. — Але... але...

— Санктафракс тоді полетить геть і Матір Бур безперешкодно дістанеться Верхоріччя. Свіtokрай буде врятовано, тільки... — голос його дедалі завмирав. — Ми залишимося без Санктафракса.

На кінці останнього речення усе його тіло взялося сяйвом і спалахами.

Живчик похолосів і знову здригнувся.

— Що... що ж воно коїться? — затинаючись, поспітив він.

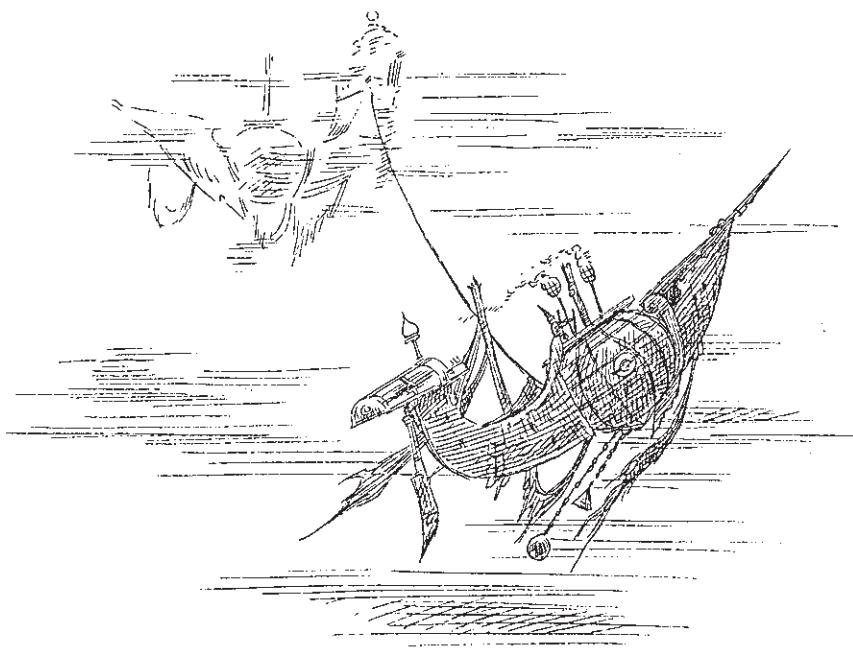
Захмарний Вовк піdnіс до очей руки і зачудовано дивився, як вони мерехтять, немов складені з міriadів крихітних танцюристих порошинок.

— Ну, от, вона прийшла по мене, — зіткнув капітан.

— Ви це про що? — запитав Живчик. — Хай йому грець, що тут діється?

— Я сказав тобі, Живчику. Надто я тут задлявся, — ледь чутно прошепотів його батько. — Я розчинився у Матері Бур. Ось відкіля я знаю, що спостигне нас незабаром. Та здобувши ці знання, я стратив себе, Живчику. Що яскравіше мое сяйво, то неміchnіший я стаю. — По тих словах мерехтіння посилилося, і розпізнati в ньому обриси капітана повітряних піратів Захмарного Вовка

можна було тільки на превелику силу. — Вона кличе мене до себе. Я мушу тебе покинути, Живчику.

— Hi! — залементував Живчик. — Я вас не відпушу! — він спробував узяти батька на руки. Та тіло лиш обтікало руки, наче світло. — Батьку! — закричав Живчик.

— Спокійно, Живчику, — озвався батько. — Тобі треба знати ще одну річ, останню... час, коли налетить Матір Бур...

— Коли, батьку? — Живчик весь обернувся на увагу. — Коли?

Сяйні вуста Захмарного Вовка ворухнулися, не зронивши ані звуку.

— Батьку! — розпачливо ячав Живчик. — Коли?

***

Двоє повітряних кораблів ув одній зв'язці сповільна оберталися один навколо одного. Із дедалі прозорішого “Бурелова” Живчик над розверстою порожнечею перебрався

назад на “Позасвітнього гарцівника”, якого Камінний Штурман устигла перемістити нижче. З важким стуком він спустився на чардак. Линва за Живчиковою спиною опала. “Бурелов” остаточно розчинився у порожнечі.

Камінний Штурман прикипіла очима до посірілого Живчикового обличчя:

— Що сталося?

Живчик відчайдушно збирав докути думки.

— Просто... просто дивовижна якась, — прошепотів він, — щось неземне...

— Капітане Живчику! — підвищила голос Камінний Штурман, трясучи його за плечі. — Повернися на чардак! Скажі мені, що приключилося на “Бурелові”? Як там Захмарний Вовк, твій батько? Ти знайшов його?

Живчик здивовано звів очі догори, немов почув ці слова вперше. Ув очах його бриніли сльози. Він кивнув головою.

— Так, але... ох, я не знаю, що й думати...

Не кажучи ні слова, Камінний Штурман розщібнула внутрішні застібки, якими відлога зі скельцями в очних отворах кріпилася до плечей її керей. Зрушились

з асуки, і Камінний Штурман зняла
к аптур, являючи очам тендітну істоту, що була під ним. На її тоненьку шию та бліді щоки спадали руді коси.

— Живчику, це я, Моджін, — проказала вона тихо. — Пригадуєш? Колись ти порятував мені життя, — вона затнулась. — Ну ж бо заспокоїся і скажі мені, що там приключилося? — Вона скинула з плечей важенну керю Камінного Штурмана і взяла його за руку.

Живчик похитав головою.

— Я таки бачив свого батька, — сказав він, — але його вже немає. Він покинув нас навіки. — Живчик схлипнув і спробував проковтнути болісний клубок у горлі. — Перш, ніж щезнути, він пояснив, що я маю зробити. Санктафракс має бути знищений.

— Санктафракс — знищений? — вразилася Моджін. — Але чому?

Живчик заспокоїв її порухом руки:

— Ми повинні повернутися до Санктафракса, щоб я міг остерегти Найвищого Академіка.

— Але ж бо, Живчику, — мовила Моджін, — ми попали у штиль посеред відкритого неба.

Живчик стис голову руками і став розгойдуватися з боку на бік.

— Живчику, ти маєш поділитися зі мною тим, що знаєш, — наполягала Моджін. — Небо ласкаве, бодай хтось із нас виживе, аби донести батькове звідомлення.

— Так, — сказав Живчик, опановуючи собою. — Твоя правда.

Моджін слухала Живчикову розповідь про те, що повідомив йому Захмарний Вовк, і очі її розплющувалися все ширше й ширше.

— Матір Бур, — промурмотіла вона. — Верхоріччя... Я завжди була певна, що такі речі кояться тільки в легендах.

— Я теж, — погодився Живчик. — Я... — він аж рота роззвив. — Сили небесні! — вигукнув він. — А це що таке?

Вони разом роззирнулися. Сяйне повітря, здавалося, збиралося докупи і потужною хвилею мчало на них.

— Скоренько, Живчику! — підганяла Моджін. — Розкажи мені все. Розкажи, поки не пізно.

Білота сунула на них, зростав повітряний тиск. У Живчика нестерпно заболіло у вухах.

— Він сказав мені... Він сказав...

Світло круг нього яскравішало. Свистіло у вухах. У голові пульсувала кров. Незважаючи на виразність своїх спогадів, він ніяк не міг дібрати підходящого слова, щоб усе пояснити.

— Коли, Живчику? — напосідала Моджін. — Коли вда-
рить Матір Бур? Він сказав тобі це чи ні?

Живчик обхопив голову долонями. Повітря гусло, важ-
чало.

— Я... він... — буркотів хлопець. У його погляді з'явилася
розгубленість. — Коли вода зупинить свій плин...

Він замовк і зморщився від болю, силкуючись пригадати
останні, пророчі батькові слова. Повіки сіпалися. Голову
стисло, наче обценьками.

— Коли... коли впаде остання крапля, отоді вона і наспіє.
Світанок над Верхоріччям, — ледь чутно прошепотів він. —
Північ над Санктафраксом...

Але Живчик не знав, чула його Моджін чи ні, бо вітер
відносив його слова, очі заліплювали біль, а від пронизли-
вого виття закладало у вухах.

— Надінь... свого каптура! — закричав він і ступив крок
уперед, щоб допомогти їй напнути важку керею.

Повітря зробилося ще біліше. Яскраво біле. Сліпучо біле.
Воно заліпило Живчикові очі, застилаючи все довкола, аж
поки геть його засліпило. Повітряний корабель дриготів.
Покинувши Моджін, Живчик пошканчивав назад — повіль-
но, страх повільно — крізь в'язке повітря.

— Моджін! — закричав він, чи, радше, спробував закри-
чати, бо голос не зміг видобутися з його вуст.

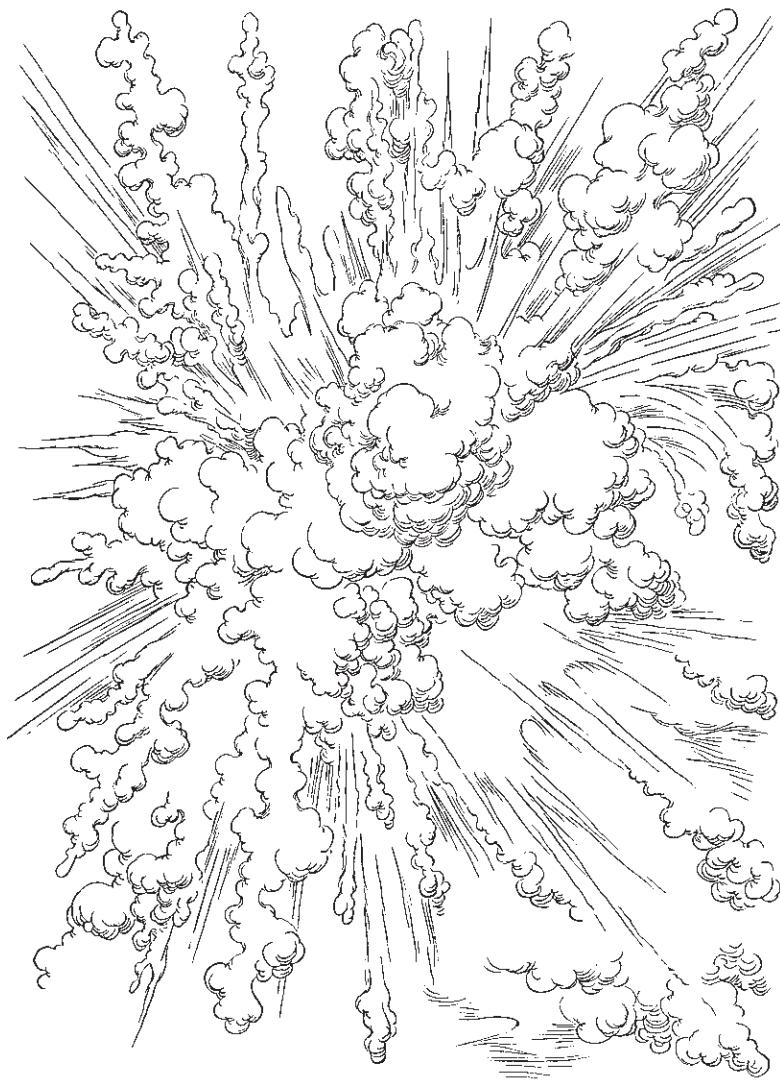
Він опустився на чардак. Довкола лунали приглушенні зву-
ки: щось кололося, тріщало, кришилось. Біла запона все гусла
й гусла. Тонке завивання перейшло у вереск. Замруживши
очі, затуливши руками вуха, Живчикувесь зібгався в один
щільний клубок.

Та все намарне. Живчик не годен був відгородитися від
цього жахіття. Страхітлива білизна вже засягала в нього,
така сама сліпуча й оглушлива всередині, як і зовні. Вона
притуплювала його змисли. Гризла пам'ять.

— Моджін, — прошелестів самими губами Живчик, —
моя команда...

БУ-БУ-У-УХ!

Не в змозі більше ані миті протистояти чимраз дужчому тискові, біла буря вибухнула всередину. На мить запала тиша. Потім сяйлива куля — із “Позасвітнім гарцівником” усередині — лопнула з оглушливим громом і такою силою, аж здригнулося небо.

· РОЗДІЛ ТРЕТИЙ ·

ПІДНЕБЕСНА ОБСЕРВАТОРІЯ

Aдесь гендалеко жахлива буря рвала і шматувала летюче місто Санктафракс. Якірний ланцюг, що єднав його із земною твердю, ніколи ще не знавав таких навантажень. Скупчившись у розкішних домах, городяни, — академіки й учні, слуги й охоронці, — збивалися в безмовні громадки згідно з табелями рангів, нажахані самою думкою, що ланцюг може обірватися.

І тільки Професор Темрявознавства ні до кого не приставав. Як Найвищий санктафракський Академік він не міг припинити роботи навіть тоді, коли решта шукали сховку. Щойно містом струснули перші пориви несамовитого урагану, він поспішився крученими сходами на верхівку Піднебесної Обсерваторії, наскільки дозволяли його старі немічні ноги. На нього чекало вимірювальне приладдя найрізноманітніших форм та калібрів — наочне свідчення того, якими науковими дисциплінами клопотався санктафракський люд. Опинившись на місці, він постеріг, що всі прилади изашкалило.

— Сили небесні! — вигукнув він, вступивши у просторе приміщення. Приглянувшись до приладів ближче, він тільки почухав свою густу бороду і поправив на носі окуляри в металевій оправі. — Таж про такі покази ніхто ще зродувіку не чув! — Він визирнув у вікно височеної вежі. — Але, зрештою, воно й не дивно.

Такої скаженої Бурі, як цієї ночі, не пам'ятали ще ніколи. Ураганний вітер та бучний дощ, налетівши з відкритого неба, з нечуваною люттю вдарили на Свіtokрай.

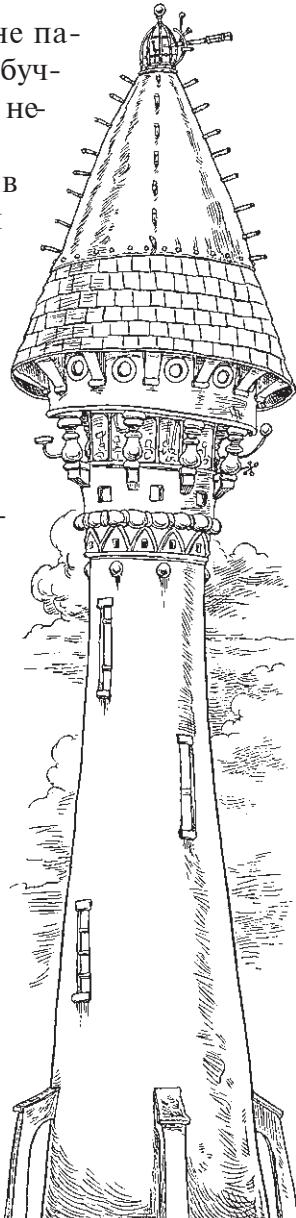
— Ну ж бо, до роботи, — мурмотів сам до себе Професор. — Треба зняти покази. Перевірити обрахунки. Занотувати факти і цифри. — Він міцно схопив свою патерицю, незgrabно крокуючи з кінця в кінець обсерваторії, що ходила ходором під натиском вітрюгану. — От тільки з чого починати?

Мідяний анемометр крутився, як на віжений, засвідчуючи швидкість вітру, що набагато перевищувала всі попередні покази. Дошомір був переповнений і голосно пищав, засвідчуючи наявність antimагнітних часточок кислотного туману.

Професор похитав головою.

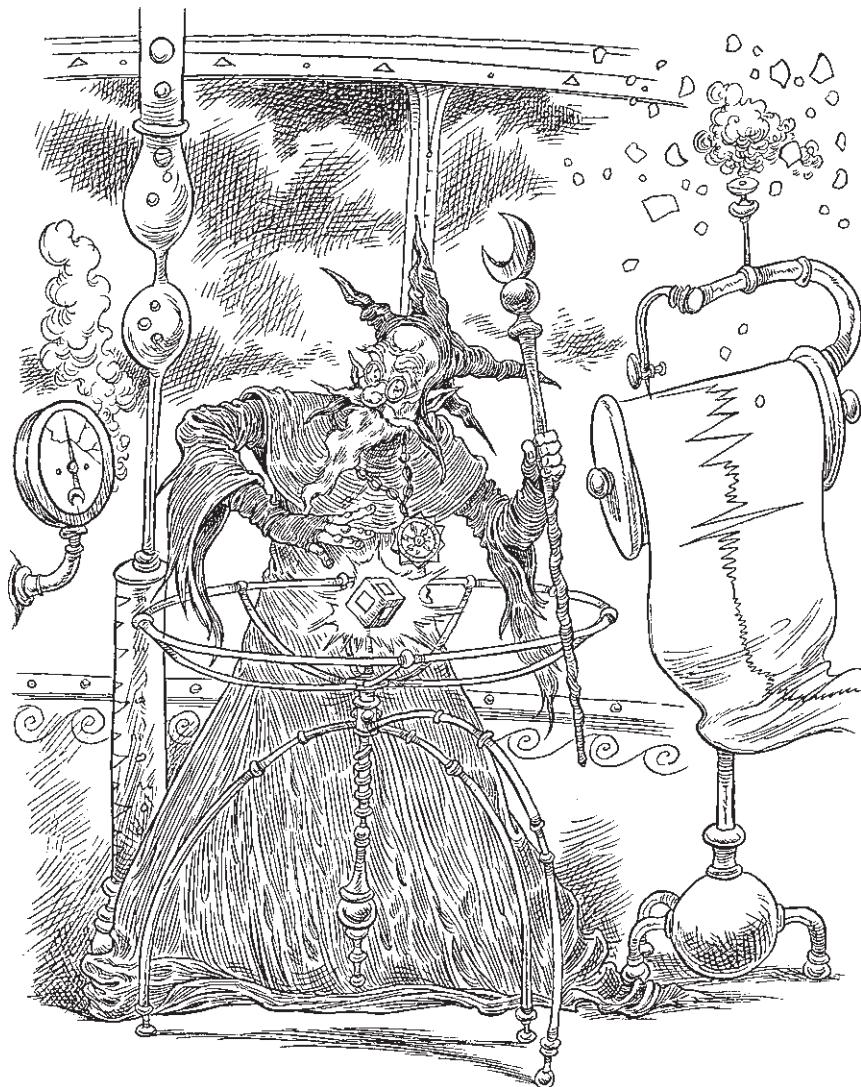
— Неймовірно! — пробуркотав він. — Просто не... — він замовк. — Ну, та хай їм абишо — анемометрові та дощеві! — закричав він. — Заради Неба, як там наш чуттєфільтр?

Предметом його раптового гарячкового зацікавлення виявилася маленька срібна скринька, похило прикріплена на тринозі. Кожну з її шести сторін інкрустовано м'яким блис-

кучим квадратиком, виготовленим із крилецьліової молі. Як і сама комаха, його матеріал був чутливий до емоцій і змінював колір відповідно до настрою, що панував довкола. Гнів надавав йому червоної барви, смуток — синьої, страх — жовтої тощо.

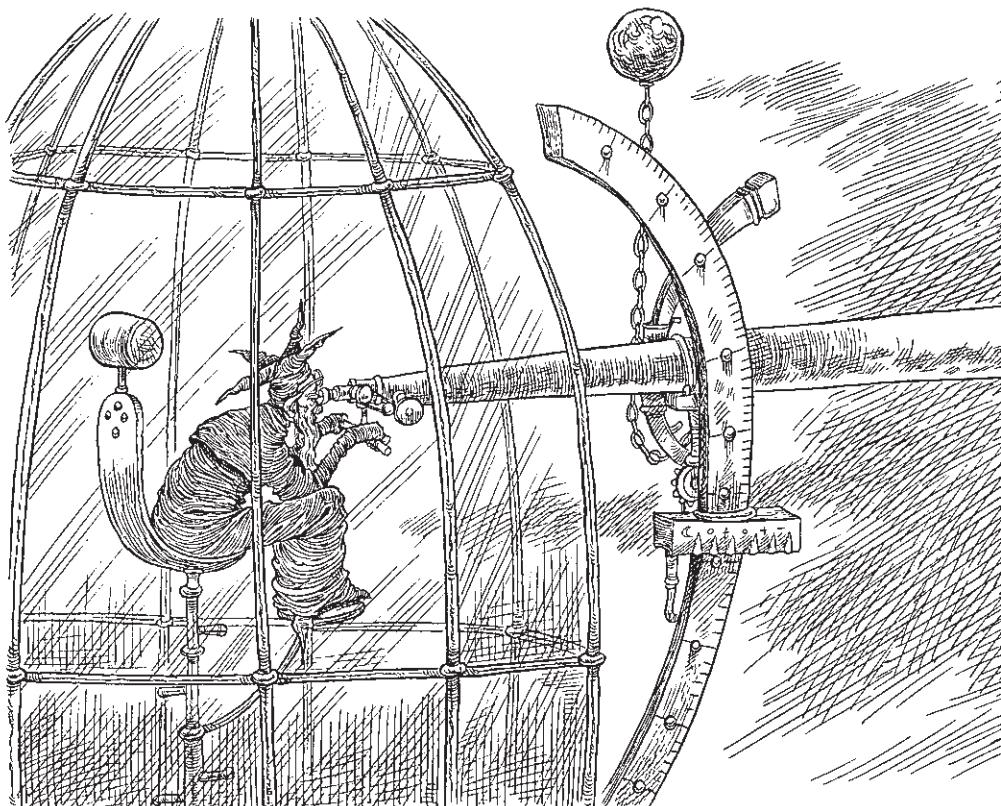
У всьому Санктафраксі було два чуттєфільтри: один тут, у Піднебесній Вежі, другий — у підупалому Відділку Психокліматичних Студій. У нормальному стані чутливий до погоди апарат світився чистим білим сяйвом. Надто

г н ігючазлива давала блідо-голубу забарву; затяжні періоди легких бризів та сонячного неба забарвлювали прилад у ніжно-рожевий колір. Ale ці всі кольори були пастельних відтінків. Досі прилади не реєстрували чогось надзвичайного, хіба що явища, вдатні спричинити легке розчарування чи істеричний сміх. Звісно, погода справляла вплив на всі істоти Свіtokраю, але вплив той завжди був помірний.

Але не тепер!

При погляді на чуттєфільтр у Професора відвисла щелепа і шалено закалатало серце. Апарат пульсував насиченим різnobарв'ям. Він палав, блимав, іскрився. То сліпуточкою червінню, то ультрамарином, то ярою смарагдовою зеленню. I фіолетом — глибоким, аж чорним, безумним фіолетом.

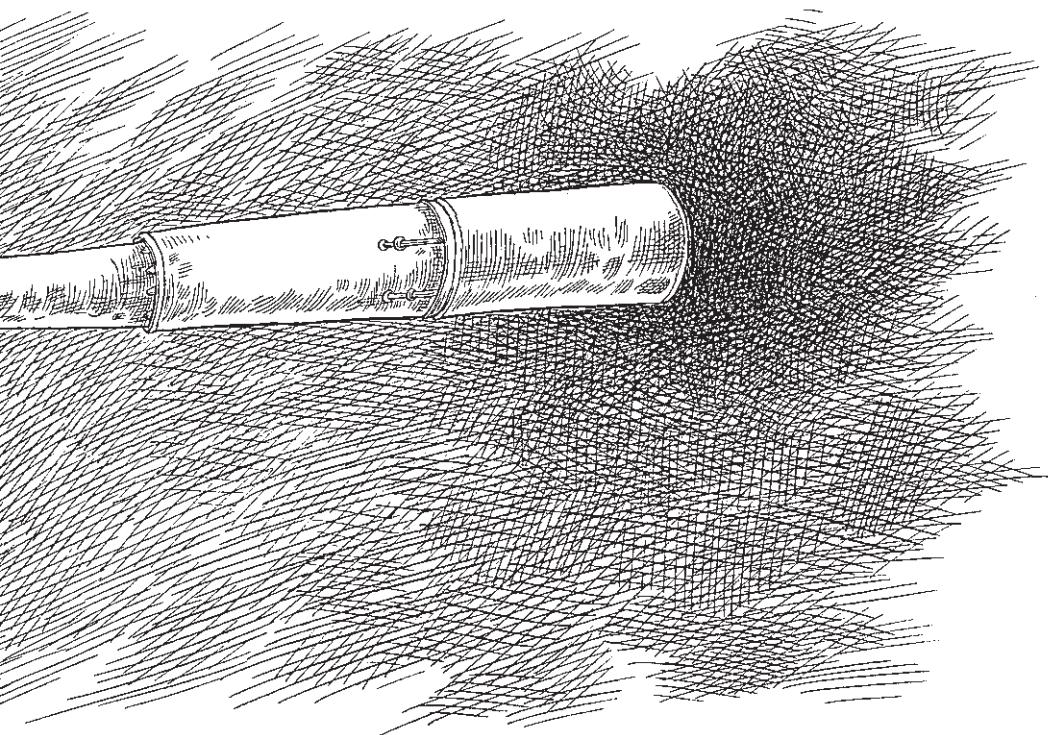

— *Шквал-духовий!* — ахнув Професор. Він читав про такі явища у припалих пилом фоліантах “Трактату про основи”. — Не дивниця, що мої нерви такі збуджені.

Ту ж мить небо на півночі розпанахав кривулястий спалах блискавки. На хвилю ніч перетворилася на день. Стрілка світломіра стрибнула за поділки шкали і завмерла там, а грім, який пролунав відразу після блискавки, на друзки потрошив звукозаписувач.

Професор витріщився на понівечене приладдя.

— Які ж ми лицеміри, коли вдаємо, ніби *розуміємо* погоду, — пробуркотав він і крадькома глянув через плече — чи не почув хто, бува, його слів? У Санктафраксі не бракувало надміру амбітного люду, який залюбки скористався б можливістю зіграти на таємних побоюваннях Найвищого Академіка. Дякувати Небові, тут не було нікого, хто міг би почути його блюзнірські слова.

Зітхнувши, Професор Темрявознавства підтикав свою чорну мантію і подерся сходами на зашклену мансарду. Там він припав оком до окуляра великого телескопа, розміщеного посередині приміщення.

Наводячи різкість, Професор усе глибше й глибше поринав у чорну порожнечу, що зяяла за Світокраєм. Як жаль, що він не може зазирнути бодай трішечки далі...

— Які ж таємниці криються там? — подумав він уголос. — Не... Небо всемогутнє, а що таке? — у поле його зору потрапила чорна цяточка.

Тремтячими пальцями професор відрегулював фокус. Розплівчастий предмет окреслився виразніше. Він був схожий на небесний корабель. Та що там робити небесному кораблеві, без страхування і в такій далечі від землі? Ще заледве вірючи тому, що бачили його очі, Професор відірвався від телескопа, видобув із кишені носовичка і протер очі.

— Жодних сумнівів, — гарячково буркотів він. — Це повітряний корабель. Щоб я з цього місця не встав. Якщо тільки не ...

Він озирнувся на чуттефільтр. Той мінився усіма відтінками пурпuru.

— Ні! — здригнувся Професор. — Годі й думати про таке. Не з'їхав же я з глузду!

Він різко обернувся, схопив телескоп і знову гарячково припав до окуляра. Цього разу в розбурханих глибинах нічого не було видно. Тремтячими пальцями він одрегулював фокус. Нічогісінько. А потім... Професор ахнув. Від тої точки, де мрів повітряний корабель — чи, як сподівався Професор, принаймні *мавби* мріти, — у темну порожнечу розліталося кілька яскравих світляних куль.

Спантеличений Професор облишив телескоп і поспішив до вікна.

— Метеори! — закричав він.

Світляні цяти одна за одною злиали догори і, широкою палахкотуючою дугою розтинаючи чорне небо, мчали до Свіtokраю. Професор нарахував сім таких крапок. Ні, вісім — дві із них летіли у парі. Okрім цих двох, кожна зірка гнала

у своєму напрямі, зі своєю швидкістю і окреслювала свою параболічну траєкторію.

Професор зітхнув. Характеристики світла не належали до сфери його наукових зацікавлень, а проте він хотів би мати у своєму розпорядженні одну таку зірку, аби описати її склад; аби довести раз і назавжди, що темрява лежить ув основі всякого світла. Та як знайти те місце, де впаде котрась із них?

Метеори вже починали сягати землі. Одні — десь неподалік, інші пролітали над Багнищем і заглиблювались у Темноліс. Ще одна, яскравіша за решту, загналася в таку далеч, що Професор згубив її з очей.

— Чудасія! — прошепотів він. Завивав вітер, рипіла вежа. — Чудасія та й юді!

***

Далеко внизу, під летючим містом, яке батожила буря, вулиці Нижнього міста поступово перетворювалися на трясовину. Його безталанні мешканці гасали по грузькій багнюці, відчайдушно силкуючись бодай щось порятувати від шлейфу руйнації, що його волочив за собою вихор.

— О Небо, що буде з нами всіма? — почувся переляканій зойк міської гномихи, коли небо осяяв яскравий спалах. — Чому нас не попередили, що насувається такий страхітливий ураган?

Заревів вітер. Загримотів дах. Над її головою в нічному небі просвистів метеор. Запізно ззвівши голову, аби побачити його виразно, вона відкинула волосся з очей і крізь запону суцільної зливи задивилась на летяче місто. Її обличчя споторила злосливість.

— Чому та професура нас не попередила? — закричала вона.

— Професура? Не сміши мене, Глім, — сердито гукнув згори її компаньйон, силкуючись мотуззям скріпити порущений дах. — Оті слімаки-королази, яких там аж кишить? Недотепи, слизькі, аж від них тхне...

ГРЮК!

— Тогу! — стривожено зойкнула Глім. — Що з тобою?

Тог не відповідав Глім — серце їй стискалося від важкого передчуття — підібрала спідницю і видряпалася по драбині нагору. Дах був порожній. У гофрованому шиферові з залязного дерева зяяла діромаха з нерівними краями.

— Тогу! — знову закричала вона.

— Я тут, унизу, — долинув приглушений голос.

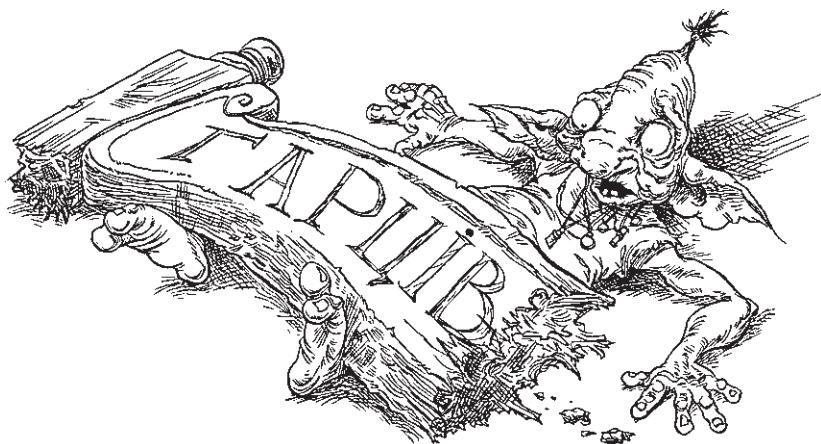
Щосили чіпляючись тремтячими пальцями за шифер, Глім полізла дахом і невдовзі вже зазирала в отвір. Видовище, яке відкрилося її очам, лякало своїм безглуздям. Посеред кімнати валявся величезний шмат деревини. Під ним лежав Тог.

— Допоможи, — прошепотів він. — Я не годен поворухнуться. Не... не можу дихати.

— Тримайся! — закричала ѹому Глім. — Я вже до тебе йду.

Тремтячи всім тілом, вона полізла задки по даху і намагала ногою верхній щабель драбини. Вітер жалив її в пальці. Дощ періщив по обличчю. Повільно, обережно вона спустилася по драбині і зайшла всередину.

— О сили милосердні! — вигукнула вона, і пальці її рук сягнули амулетів, що висіли на ший.

Зблизька шмат деревини видавався ще більшим. Уламок був вигнутий, полакований і виблизкував у ліхтарному світлі золотими літерами — “*Таріє...*” Слово уривалося на забутеному краю.

— Скидається на уламок повітряного корабля, — зауважила Глім. — Хоча якому недоумку могло спасти на думку літати в *отаку* негоду...

— Хай йому грець! — прохрипів Тог. — Зніми з мене цю штуку!

Глім винувато здригнулася.

— Ой Тогу. Пробач, Тогу, — задріботіла вона.

Морщачи з натуги чоло, вона щосили потягла до себе дерев'яний уламок. Він виявився важкий, набагато важчий, ніж здавався на око. І попри всі її зусилля, шмат деревини тільки ледь зрушився з місця. А проте зрушився. Цього було цілком досить, щоб Тог вивільнив свої ноги і трохи відповз назад.

— Готово! — заволав він.

— У-у-ух! — відихнула Глім, і дошка гримнула на долівку. — О Тогу, — промовила вона, — ти цілий?

Міський гном прискіпливо оглянув своє тіло згори донизу.

— Гадаю, так, — озвався він нарешті. — Кістки принаймні цілі. — Він кивнув головою на корабельний уламок. — Натомість про команду цієї штуки, боюся, такого не скажеш.

— Як на твою думку, то були спілчанські крамарі чи небесні пірати? — поцікавилася Глім.

Тог провів пальцями по блискучій поверхні з золотими літерами.

— Важко сказати напевне, — озвався він нарешті. — Зрештою не один тобі біс? Мабуть, ще не потрощений на гамуз, цей корабель був неабиякий красень.

Глім стало мулько на душі.

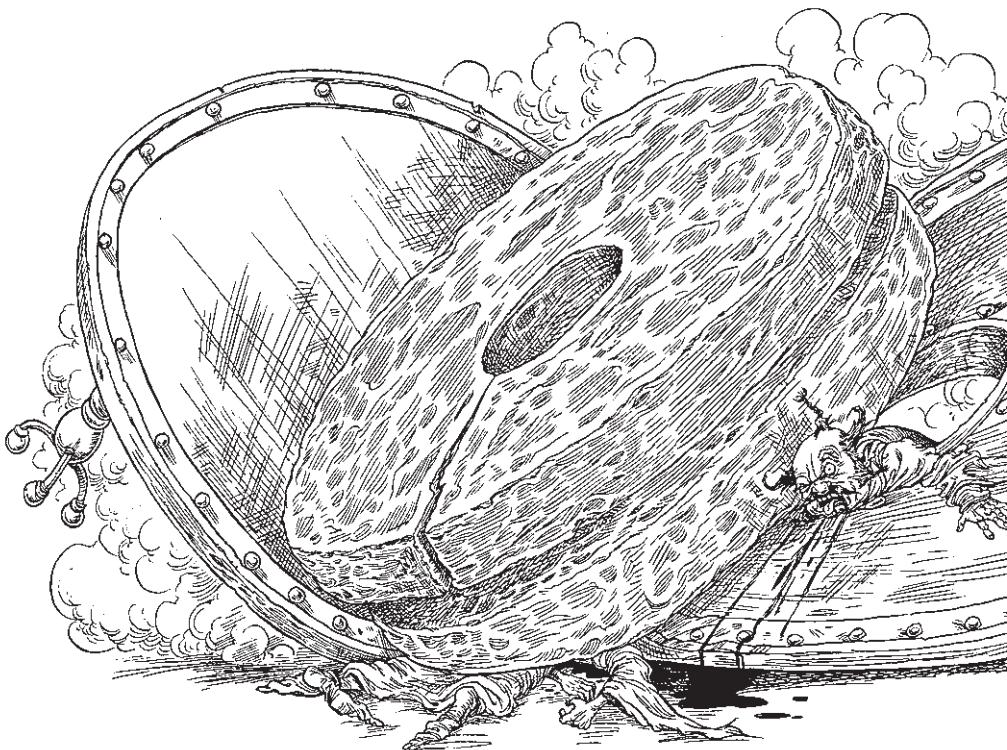
— О Тогу, — сказала вона. — Подумай тільки, як то воно — бути в небі, коли зривається такий страхітливий ураган. Нікуди не втечеш. Ніде не сховаєшся... — вона зирнула на дірку в даху. — Що всі наші клопоти супроти такого жахіття, чи не так?

— Правда твоя! — мовив у задумі Тог. — Краще я її залатаю, поки ми тут не потонули.

***

Від урагану потерпіли не тільки міські гноми. По всьому Нижньому місту не бракувало й таких, що втратили свій дім, своє майно, а дехто навіть наклав головою, похований під уламками.

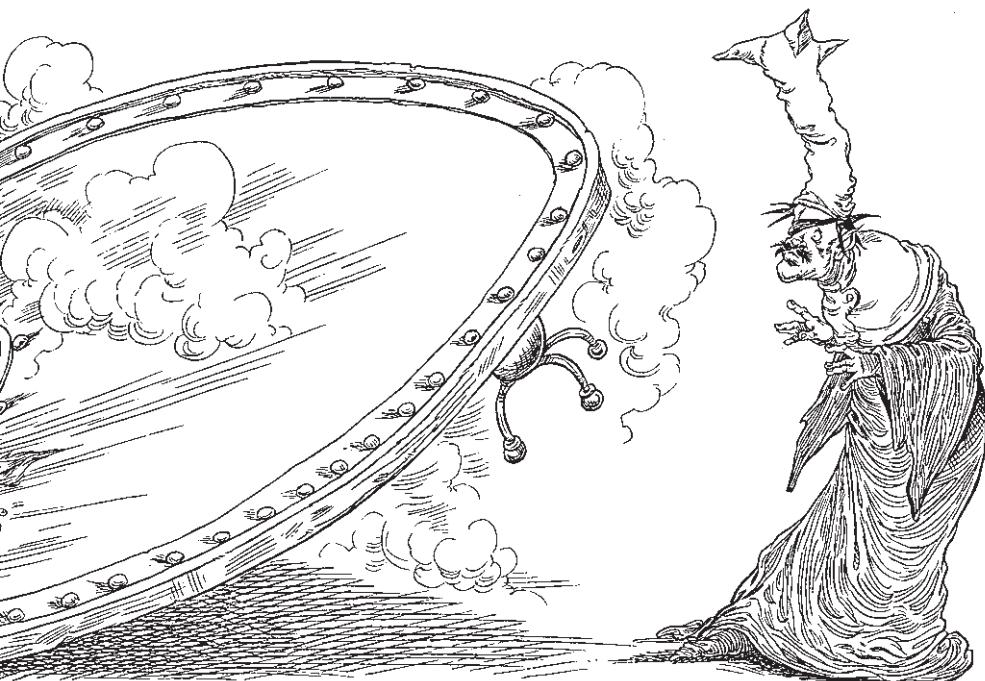
У головному торговому центрі широкий бортовий уламок сплюндурав крило пташника, яким опікувався власник зоокрамниці М'яло-Ряснопіт, одну половину птаства розчавивши на місці, а другу — добряче перепудивши, хоч і визволивши з неволі. Бушприт, списом просвистівши у повітрі, проткнув, уже приземлюючись, безжурного волорога — замкнений у загоні той саме дожидав ранкових торгів. Важезний гrot, гръопнувшi, зrівняв iз землею цiлiй шерег яток.

Західна частина міста потерпіла не менше. Ціла злива падучих гир добряче поплюндрувала розкішні домівки кількох високопоставлених спілчан. А стернове колесо — здоровенна кам'яна брила круглої форми, призначена вирівнювати корабельний кіль, — проламала дах самої Торгової палати. Внаслідок такого влучання круглий церемоніальний стіл розпався навпіл, а троє спілчанських посадовців загинули наглою смертю.

Пізніше було з'ясовано, хто ті троє нещасних: Сименон Зінтакс, чинний спілчанський голова, Фаркухар Злоторук, довготелесий, нервовий чоловік, представник Спілки клеєрізів та чухрайканатників, а також Ульбус Пентефраксіс — здоровений спілчанин, більше знаний своєю люттю, виявленою в сутичках із небесними піратами, аніж завдяки якимось непересічним діловим якостям. Усіх трьох убило на місці.

Навіть сам Санктафракс зазнав шкоди від корабельних уламків. Спочатку чималий шмат ютового чардака ущент

погрошив хитромудру апаратуру, розміщену на балконі Коледжу Хмар. Ще за мить важкий носовий гарпун пробив бічну стіну напіврозваленої — і, дякувати Небові, порожньої — Вежі Дощознавців і лишився там, загрозливо погойдуючись, на половині її висоти.

Гуркіт від удару був пекельний. Луна пішла всім містом, струснувши навіть летючою твердинею.

— Отак-то, — прогарчав Професор Вітроловства. — Ми всі приречені, — він повернувся до Професора Хмароглядства, скарлюченого обік нього під столом. — Для мене було честью і великим задоволенням познайомитися з вами, друге мій, — промовив він.

— Для мене це було не меншим задоволенням, — відказав Професор Хмароглядства, розквітаючи білозубою усмішкою.

— Не меншим? — набурмосився Професор Вітроловства. — Якби це справді було так, то я б не мав від знайомства з вами жодного задоволення. А я ж таки його мав.

Професор Вітроловства глибокодумно кивнув головою:

— Кількісно задоволення, що я зазнав, перевищує ваше.

— Чому, ви, свиноголовий упертоху...

— Чому ви називаєте мене свиноголовим?

У повітрі гримнуло знову, ще гучніше, ніж перше, містом струснуло, і все, що стояло на полицях та шафах кабінету з гуркотом посыпалося додолу.

— Отак-то! — прогарчав Професор Вітроловства. — Тепер нам капець напевняка.

Утрете загуло найдужче. Бабахнуло з такою силою, що обидва Професори попадали долілиць. Усі санктафраксці, — академіки й учні, слуги й охоронці, — вчинили так само.

І тільки Професор Темрявознавства, Найвищий санктафракський Академік, знову, що діється. Коли гупнуло вперше, він виглянув у вікно Піднебесної Обсерваторії і побачив, що сусідня вежа загрозливо погойдується туди-сюди.

— Вежа Дощознавців, — пробуркотів він і нервово провівів клубок у горлі. — Дякувати Небові, мене в ній не було.

Ще кілька днів тому його власний кабінет містився на вершечку цієї вежі. Що ж її так розгойдує? Він поглянув униз. І побачив якраз посередині стіни дерев'яний держак із металевим вістрям, глибоко вгрузлим у проламане камінне мурування.

Професор почухав потилицю.

— Скидається на гарпун небесного корабля, тільки... о-о-о!

Із жахом він дивився, як гарпун, погойдавшись, вислизнув зі стіни, а відтак, спричинивши цілу зливу каміння та пилу, шугнув униз і гримнув на криту аркаду далеко на долині. Повалилася перша колона, слідом за нею, мов кісточки доміно, стали падати решта колон, аж поки всі опинилися долі.

Щойно улігся пил, як розхитана вежова стіна ніби втомилася утримувати рівновагу, і все громаддя гримнуло на землю, розлетівшись на брили та каміння і здійнявши хмару пилу.

У Професора відвисла щелепа. Чоло перетяли глибокі зморшки. Він намагався пригадати, який із небесних кораблів міг зникнути так загадково... Незрозумілі падучі уламки... Падучі зірки...

Його роздуми урвав чийсь настирливий стук. Він обернувся і побачив на широкому віконному карнізі білого птаха із жовтими очима та страхітливим дзьобом, яким він гамселив по склу.

— Краан! — вигукнув Професор Тем-
рявозванства.

Кілька років тому він знайшов цього птаха брудним цівеням, напівзамерзлим під час сніговію. Забравши пташа до свого тепло-го кабінету, він виходив його і на-вчив сяк-так балакати. Тепер Краан був дорослий могутній птах і, незважаючи на такий нещасливий початок життя — а може, саме завдяки йому, — став вожаєм

зграї білих ворон, які жили у Каменосаду, на самім краєчку Світкараю.

Професор поквапився до вікна і відчинив його. Усередину з ураганною силою вдерся вітер, скуювдив Професорові бороду і залопотів його чорною мантією.

—Краане, мій вірний друже, — озвався Професор. — Я щасливий тебе бачити, але що ж погнало тебе сюди в таку собачу погоду?

Білий крук нахилив голову набік і втупився у Професора некліпним живтим оком.

— Дивні вогні в небі, — промовив він хрипким, рипучим голосом, силкуючись пересилити рев бурі.

— Падучі зірки, — кивнув головою Професор. — Так, я теж їх бачив. Я...

— Падучі зірки, — підхопив білий крук. — Він повернув голову супротивним боком і втупився у Професора другим сліпаком. — Одна в Каменосаду.

З несподіванки Професор аж підскочив.

— Ти хочеш сказати... Ти запевняєш... — обличчя його розплівлось у широкій усмішці. — Одна з тих падучих зірок упала в Каменосаду, так?

— У Каменосаду, — повторив Краан.

— Але ж ти приніс просто чудову новину! — вигукнув Професор.

— У Каменосаду, — утрете проказав Краан. Махнувши важкими крильми, він одірвався від карнизу і розчинився в нічній темряві.

— Дуже добре, — затер руки Професор, і заквапився до горішніх сходів. — Я мушу бути там і все побачити на власні очі.

· РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ ·

КАМЕНОСАД

 каменосад розташовувався на самому краєчку найвідлеглішого виступу Свіtokраю. Він був начисто позбавлений рослинності. Ані кущів, ані дерев, а ні квітів! Нішо не росло у цьому примарному місці, окрім самих каменів.

Скільки пам'ятали свіtokраяни, ці брили весь час росли у Каменосаду, засіяні тут справіку. Навіть “Трактат про основи” і той містив кілька згадок про “дивовижні камінні сфери, які тут зростають і ставши чималими, злиняють у небо”. Велична летюча твердиня, на якій спочивав Санктафракс, також була родом із Каменосаду.

Нові скелі з’являлися під старими, і що більші виростали, то з дужкою силою виштовхували їх із-під землі. За якийсь час виникала така собі перекинута догори сподом піраміда: найбільші камені згори, а найменші — внизу. Ріст каміння супроводжувався дивними лиховісними стогонами та гучним утробним риком і в поєднанні з прикрими для очей високими обрисами кам’яних пірамід сповнював мешканців Нижнього Міста страхом перед Каменосадом.

Найбільші брили, якщо за ними не наглядали, ставали такими великими і плавучими, що якоїсь миті з гучним

шурхотом знімалися вгору і шугали просто у відкрите небо. Однаке не можна було сказати, що за Каменосадом не на-глядали. Колонія величезних білих круків, де ватагував Краан, вгодовані нашадки своїх менших, але не згірш у редніх родичів із Багнища, — уже сторіччями гніздилося в Каменосаду. Саме вони стежили за ростом каменів.

Їхні чутливі пазури відчували найменші зміни в летючій брилі під час її досягання. Їхній гострий слух схоплював найменший шепот кам'яної брили, яка вже ось-ось мала злинути в повітря. Раз на сезон, а часом і двічі, велика їхня зграя знімалася в небо й окреслювала коло круг Вежі Дошo-звавців. Потім, утворюючи щось схоже на кучугуру снігу, круки обсідали похилий дах Піднебесної Обсерваторії, у та-кий спосіб даючи санктафракським академікам сигнал, що вже час починати кам'яні жнива.

Відбувши церемонію благословення та ритуал очищен-ня, вчені під недремним оком Найвищого Академіка поки-дали Санктафракс і бралися до роботи. Озброївшись камено-

ловними сітями та наскельними кронциркулями, вони один по одному загнуздували камені, щойно ті із жахливим виттям вивільнялися з ґрунту.

Відчуваючи забобонний страх, тільки-но побачать білу зграю, — у місто ніби навідувалися примарні духи з-поза Свіtokраю! — жителі Нижнього міста починали труситися з жаху. Завивуше каміння, крики білих круків, які сприймалися тут здебільшого як *хор мерців*, доводили до тихого божевілля. Тварин поймав моторошний жах, а молодняк панічно шукав сховку, і навіть у найхоробріших насторочувались вуха і зі страху тьохкало серце. Мешканці Нижнього міста стискали свої найчудодійніші талісмани та обереги і пошепки читали палкі молитви, благаючи, щоб смерть відпустила їм ще трохи часу.

Та попри всі свої побоювання та острахи, мешканці Нижнього міста ще дужче тривожились, коли цей гук не озивався. Бо, хоч які страхітливі, тамті огидні звуки були провісниками народження летючого каменю, від якого залежали геть чисто всі. Якби його запаси раптом вичерпалися, жоден корабель уже не зміг би знятися у небо.

Дістаючи від Нижнього міста шедру винагороду, вчені чудово усвідомлювали виняткове практичне значення своєї діяльності. Воно робило їх надзвичайно впливовими, забезпечувало шалені зиски і змогу безхмарно існувати у величному летючому місті, не занедбуючи і своїх власних піднебесних досліджень

Попри всю важливість летючих брил, учені не відчували потреби в охороні Каменосаду. Це завдання сміливо можна було передоручити білим крукам. Тієїмті, коли вчений люд згортав свою роботу і покидав Каменосад, великі білі птахи з лопотом та кряканням злітали з Піднебесної Обсерваторії і накидалися на туші волорогів і тілдерів, залишенні спеціально для них, або, коли до Санктафракса зазирала смерть, на викладені тут за ритуалом тіла самих померлих учених.

І ось на місце смерті та народження — Каменосад — упав в огністий метеор. Крізь заводи вітру, який голосив між кам'яними брилами, долинув ледь чутний посвист, і білі круки уздріли крихітну світну кульку, що летіла сюди з відкритого неба.

З її наближенням свистючий звук гучнішав, а світло — яснішало. І коли пасмо темних хмар заступило раптом місяць, Каменосад не потъмянів, а став ще яскравіший від світла, що лила на нього ряхтлива куля. Світло перетворювало воду в низинах та западинах на чорні дзеркала, а нагромадження кругляків ставали схожими на блискучі срібні кулі.

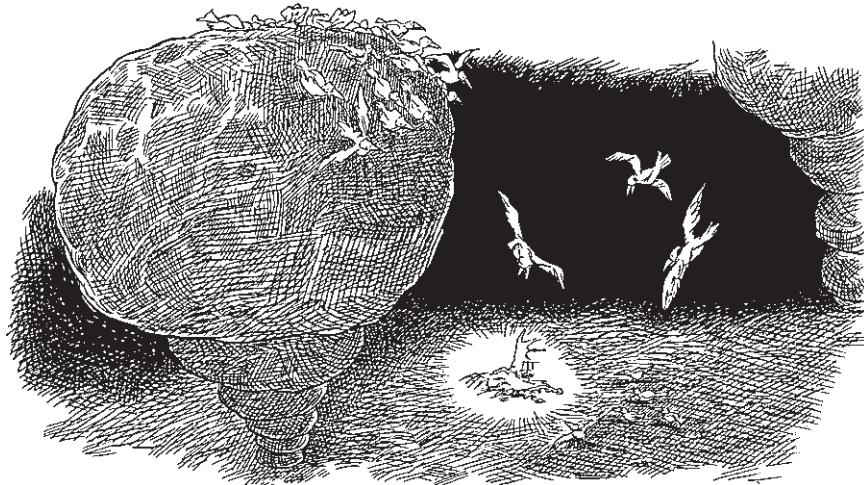
Білі круки лопотіли своїми кошлатими крилами і ляочно кричали. То була падуча зірка, і вона линула просто до їхньої камінної домівки

Нижче, нижче, ще нижче і... бу-бух! Оглушливо гримнула куля, приземлившиесь побіля найвищої кам'яної піраміди і здійнявши фонтан брудних бризок. Там вона й лишилася. Сяйна, але непорушна.

Цікаві білі круки підскочили до ясного предмета і обступили його колом. Чи безпечний він? І чи єстівний? Вони верещали, лопотіли крильми і нервово дзьобали кулю, аж поки їх спинив сердитий Краанів окрик:

— Ква-а-арк!

Коли у Каменосад потрапляло щось незвичайне, про пригоду слід було негайно повідомляти Професора Темрявознавства. Цей обов'язок покладено на Краана — як на ватажка зграї білих круків.

— Ква-а-арк! — прокричав він удруге, покидаючи сад.
Білі круки мали охороняти світний предмет до його повернення.

***

— Хутчій, бовдуре! — квапив Професор Темрявознавства. — Побий тебе Темнолесник, ти, мабуть, найповільніший візкар на все Нижнє місто! — він одкинувся назад іogrив троля-тягайла по спині своєю дерев'яною патерицею. — Хутчій! — ревів він. — Хутчій!

Троль-тягайлло, замість пришвидшити біг, став як укопаний, опустивши дерев'яні голоблі на землю. Професор беркицьнувся назад, обіруч ухопився за бічний поручень і, крещучи з очей блискавиці, накинувся на троля.

— Що це має означати? — заревів він.

— Це означає, що я пішов, — пояснив троль.

Професор роззирнувся довкіл і з подивом побачив, що вони вже біля самісінького Каменосаду.

— Зажди, ще не час, — дратливо гукнув він. — Ти мені ще потрібний. Я хочу, щоб ти довіз мене до самого саду.

Троль-тягайлло заперечно похитав головою.

— Ти мене чуєш? — не вгавав Професор.

Переступаючи в пилиюці з ноги на ногу, троль-тягайлло відвів погляд убік.

— Більше я не ступлю жодного кроку, — сказав він твердо. — Я й так приставив вас далі, ніж зазвичай їжджу, — він здригнувся. — Я ненавиджу це місце. У мене від нього мурашки по шкірі, бігме!

— Воно й видно, — брутально перебив його Професор. Він зліз із візка і розправив мантію. — Чекатимеш на мене тут, — наказав він.

— Але ж ... — заскиглив троль.

— Якщо не почекаєш, тобі ж таки буде гірше, — застеріг Професор. — Не застану тебе на місці — начувайся: я особисто подбаю, щоб ти вже до скону не возив ніяких віzkів.

Троль-тягайлло кинув через плече тривожний погляд.

— Гаразд, — погодився він урешті, — тільки... постарайтесь надто не баритися.

Професор стрельнув оком на похмурий кам'янистий пейзаж і здригнувся від лихого передчуття.

— Повір мені, — буркнув він, — я обернуся швидко, як тільки зможу.

Щільно вгорнувшись у мантію і нап'явши каптура, Професор рушив у сад. Його ноги спотикалися і чвакали багном; глухо стукотіла патериця. На нього налягла втома, на душі ставало дедалі маркітніше. Кругом стогнав і скрипів Каменосад, який раптом виявився таким гнітюче величезним, і надія, що йому пощастиТЬ знайти зірку, яка впала тут, — видалася мізерною.

Звідки починати пошуки? І що взагалі шукати?

Місяць то світив, то пірнав швидко за летючі хмари. Озираючись довкіл, Професор зачув далеко попереду лопотіння крил. На якусь хвилю серце його завмерло. Дики птахи, мешканці Каменосаду, були підступні й небезпечні, і, зачувши, як їхнє хрипке крякання сповнює повітря, він уже збирався повернути назад, аж йому сяйнув жахливий здогад.

— Оскільки про падучу зірку мене повідомив саме Краан, — промовив він уголос до самого себе, — то десь-найпевніш уся ця зграя зараз круитьсья біля неї. Що ж, Професоре! — зітхнув він. — Наберисядуху. Не виказуй страху, а то вони тебе заклюють

Щойно місяць сів за обрій, різко впала температура. Туман, кільцями здіймаючись із землі, обвивав Професорові ноги, що човгали по стежці, та стукітливу патерицю.

— Борони мене Небо! — промимрив він тремтячим голосом, коли галас білих круків погучнішав.

Керуючись тільки невмовчним гармидером хрипкогоолосих птахів, він зашпортуючись, ішов по нерівному ґрунту, майже наосліп пробираючись у густому тумані

Аж ось просто перед ним із млистої білі виринуло високе камінне громаддя. Професор спинився. На горішньому кругл яку сиділо або сперечалося за місце з півдесятка білих круків. Інші трималися скраю. Ще з десяток птахів — всі, як один, чималеньких розмірів — зібралися долі: розпростерши крила, вони рухалися вистрибом по колу в якомусь дивному, безважному танку. Було ясно як день, що вони щось стерегли.

Професор ступив до них іще крок. Тъхнуло серце — ні, не тільки від страху, а й від хвилювання. Хоча б навколо чого витанцювали білі круки, воно ще й досі світилося. Він ступив ще крок. І ще...

— Ква-а-арк! — дико закрякали білі круки, углядівши непроханого гостя.

Ті, що сиділи на камінному громадді, залопотіли крильми і з криком шугонули вгору. Ті, що танцювали на землі, посунули йому назустріч і стали штурхати Професора своїми роззявленими дзьобами та гострими кігтями. Вони були злі й голодні.

— Не... невже ви не знаєте мене? — заволав Професор. Він вихопив важку золоту печатку високого посадовця, що звисала у нього з ланцюга на ший. — Це ж я, Найвищий Академік, який пильнує, щоб вас годувати, який...

Професор замовк. Птахи не звертали на його слова ані найменшої уваги. Ні на хвилю не перестаючи лопотіти, вони облягли його колом і стали випробовувати на міцність. Стримати їхню навалу було годі. Навіть коли Професорові щастило відмахнутися важкою дерев'яною патерицею від білих круків, що напосідали спереду, його негайно ж починали довбати у спину ті, що сунули ззаду.

— Краане! — заволав Професор. Безперечно, його давній друг вирятував би його з халепи! — Краане!

Угорі над головою почулося лопотіння крил, і на землю по спіралі спустився найбільший і найдужчий з усіх білий крук. Бліснули пазурі. Сяйнув дзьоб. То був Краан. Поточившись назад, Професор дивився, як він опустився наспину одному з напасників і вгородив свого дзьоба у пташину шию. Над Каменосадом розлягся дикий крик. На біле пір'я бризнула кров.

— Ква-а-арк! — зловісно крякнув Краан.

Решта білих круків кинулися вроztіч.

— Тут страшно! — крякнув Краан, крутячись навсібіч і погрожуючи немилосердним прочуханюм кожному біломукрукові, який насміє підійти заблизько.

— Падуча зірка?.. — пролопотів Професор.

— Падуча зірка, — хрипко підтверджив Краан, торуючи шлях крізь стовпсько роз'юшених білих круків. Професор, не перестаючи тримтіти, йшов за ним. Якби вся зграя накинулася на них, вона б умить побила свого вожая.

Коли вони наблизилися до сяйного предмета, Професор спустив очі на густу світляну млу. Він затремтів, ледь важачись повірити в те, що бачили його очі. Ні, мабуть, це чи не його уява розходилася. Або ж це штучки, на які здатні світло й тінь. Він підійшов ще ближче, нагнувся, простяг руку. Професорові пальці потвердили те, що бачили очі. То була не падуча зірка. І не кульова блискавка. І не розпечена кам'яна брила.

То було тіло повітряного пірата, який лежав ниць із повернутою набік головою і світився від голови до п'ят яскравіше за палаючий смолоскип.

— Я знав, що небесний корабель мені не привидівся, — промурмотів Професор. — Мабуть, він вибухнув. А падучі зірки, оті вісім світляних куль... — він знову перевів погляд на сяйного небесного пірата. — Чи не команда то була?

Крякання білих круків стало ще пронизливіше. Тепер Професор уже розумів, чому вони так ревно оберігали свою знахідку і чому його прибуття так їх розлютило. Для них

повітряний пірат, який упав до них просто з неба, був дармовою їжею — дарівчиною, поласувати якою їм не давали Краан та отої чужак у мантії.

Професор нагнувся до небесного пірата і вхопив його за плече. Щойно він торкнувся нерухомого тіла, як у його пальці ніби вп'ялося безліч голок. Він відсмикнув руку і приглянувся пильніше.

— Волорожаче хутро, — промовив він у задумі. Він звернув увагу на статуру повітряного пірата, на його молодий вік і густе, скуйовдане волосся. Цього разу, беручись за плече, Професор був обачніший. Він перевернув пірата горлиць і зазирнув у лицє.

— Ти! — вигукнув Професор. Від тіла йшло лиховісне мерехтливе сяйво. — О Живчику, що з тобою сталося? Щобо ти накоїв?

Кругом кричали і крякали білі круки, найсміливіші з них підскакували до Живчикових ніг, намагаючись поцілити в них своїми жахливими дзьобами.

— Живчику! — розплачено закричав Професор. Відважний юний капітан повітряних піратів був ще живий, але швидко згасав. — Живчику, отямся! Я заберу тебе назад у Санктафракс. Живчику! Ти не послухався мене. Авжеж не послухався! “Я капітан небесних піратів”, доводив ти мені. “Як і мій батько, а перед ним — його батько”, — казав ти. “Це у мене в крові”. І поглянь, куди тебе закинуло. О, якби це тільки міг бачити твій батько Квінтініус Вергінікс...

Почувши батькове ім’я, Живчик стрепенувся. Професор усміхнувся. Білі круки подалися назад із роз’ярілими криками.

Живчикові повіки здригнулися. Завваживши цей порух, Професор не на жарт розхвилювався.

— Може, мені слід назвати інше його ім’я? Ім’я капітана, що його боялися і поважали дужче, ніж усіх капітанів повітряних піратів, які будь-коли борознили небо. Захмарний Вовк...

Живчикові очі різко розплющились.

— Батьку, — озвався він.

— Ні, Живчику, — лагідно мовив Професор, — це не твій батько. Це я, Професор Темрявознавства.

Однаке ніщо не свідчило, що Живчик упізнав Професора, його невидючий дикий погляд блукав десь далеко. Вуста Живчикові теж не зронили жодного слова. Професора опанувало лихе передчуття. Поминаючи оте дивне сяйво, яким променіло його тіло, юний капітан не зазнав ніяких ушкоджень, натомість із розумом було вочевидячки не все гаразд

Білі круки знову підступили ближче. Краан скубнув найцікавішого з них і повернувся до Професора.

— Ідіть! — прокаркав він. — Ну ж бо, забирайте падучу зірку!

Зі стривоженого голосу птаха Професор зрозумів, що Краанові несила довго утримувати решту білих круків на безпечній відстані. Чимдуж силкуючись не помічати безтязьного виразу в невидючих Живчикових очах, Професор узяв хлопця попід пахви і відірвав од землі.

— Ну ж бо, йди, — буркотів він. — Чув! Ти зможеш.

Небо на сході почало сіріти, коли Професор пошкутильгав Каменосадом, одною рукою притримуючи Живчика за плече, а другою спираючись на патерицю.

— Отак, Живчику, — підбадьорливо приказував він. — А тепер іще трішечки...

· РОЗДІЛ П'ЯТИЙ ·

Кулькан

адуча зірка! — З ночі виринула самітна постать молодшого підручного, юнака зі скуйовдженою чуприною і в бахматій мантії. — Як смішно! — мурмотів він.

Буря вщухла, і вчений люд виповзвав зі своїх численних сховків.

— А це що за з'ява? — озвався хтось глумливо за спиною у хлопця. — Ги-ги! Недорослий синок якогось спілчансько-го татуся. Як це так, Кулькане, що ти не сидиш у бібліотеці, вstromивши носа у скрижалі?

Голос належав цибатому учневі у помережаній хутром мантії: у такому вбранині ходили всі у Коледжі Хмар. Ще кілька учнів стояли поруч нього і, струшуючи пил зі своїх мантій, хихотіли.

— Я подумав... — промимрив хлопець. — Здається, я щось побачив, Воксе.

— За небом нехай спостерігають ті з нас, хто на цьому розуміється, — ядуче зауважив Вокс. — Тобі що, мало туалетів чи розхлюпаних помий, які не діждуться, коли їх приберуть?

— Я... я просто проходив мимо, — відказав Кулькан, незграбно горнути до грудей в'язку сувоїв.

І квапливо подався геть брукованим хідником.

— Покидьок із Нижнього міста! — долинув до нього ззаду Воксів голос.

Кулькан, якому тільки-но виповнилося п'ятнадцять, був замалий як на свої літа. Він займав найнижчу сходинку в санктафракській неписаній ієрархії — і чистити туалети було тільки однією з його повинностей. Хлопець був напохваті у кожного, хто потребував лакейчуга для виконання всіляких доручень: був на побігеньках у помічників професорів, проводив аналіз туманів та виміри вітрів, допомагав зберегти обличчя леточого міста сонцесяйним.

Кулькан, однаке, мріяв про речі куди приємніші. При найменшій нагоді він залишався у Великій санктафракській бібліотеці — нині жахливо занедбаній — і поринав у читання незліченних старовинних берестяних сувоїв, за пристановище для яких правила бібліотека.

Бібліотека не могла похвалитися сучасним виглядом. Вона не відзначалася пишнотою Коледжу Хмар чи Академії Вітрів, ані силою та авторитетом Школи Світознавства і Темрявознавства — та, зрештою, й сам Кулькан був абсолютно не сучасний. До Санктафракса хлопця привіз його батько, дебелій, владолюбний і хвалькуватий спілчанин на ім'я Ульбус Пентефраксіс.

— Малий страхопуде, хробаче-короїде, ти зроду нічого не досягнеш у спілці, — просторіував він. — Може, хоч оті пихаті вітролови, які живуть там угорі, зроблять із тебе людину. Мені ж це, бігме, не до снаги!

І він домігся, щоб його сина взяли у молодші підручні. Попервах Кулькану переповнювали радощі. Та дуже швид-

ко він пересвідчився, що життя у плавучому місті не менш жорстоке, ніж у кварталах Нижнього міста. Хоч він, певна річ, був не з бідних, спілчани ніколи не тішилися у санкта-фракських учених великою шаною, а тих козачків та учнів, які потрапили до Санктафракса завдяки своїм грошам, зневажали ще дужче.

Поспішаючи безлюдними алеями величного летючого міста, Кулькан раз по раз пристоював, аби відчути всіма фібрами своєї душі маєstat довкілля: чудових веж із мінaretами, банями та шпілями, які відсвічували рожевим у світлі призахідного сонця, колон із химерною різьбою, статуй та водограїв, стрімких сходів та галерей. Він знов, що ніколи, ніколи не перестане дивуватися з того, що бачили його очі. Усе здавалося таким елегантним. Таким пишним. І таким величним.

Кулькан зітхнув. Коли хлопець дивився на цю всю пишноту, він видавався сам собі ще меншим. У вухах знову залящали глумливі Воксові слова: “Покидьок із Нижнього міста!”

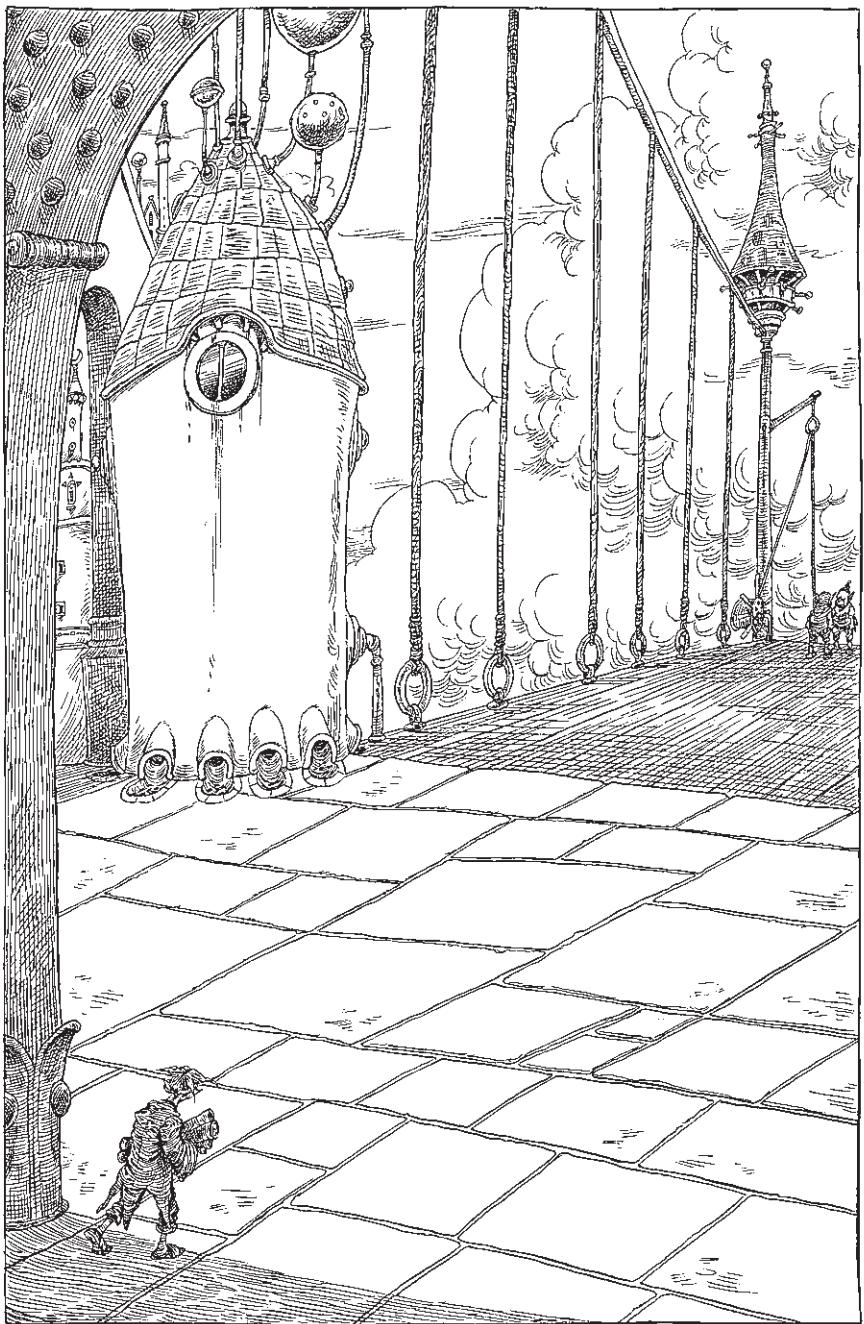
Чи прийме колись і його це чудове місто, чи він так ніколи нічим і не стане, так і залишиться малим страхопудом, хробаком-короїдом?

Одне він знов знате. Він ніколи б не зміг повернутися до Нижнього міста. Гармидер, лайка, штурхани і товченники від батька, розчарований вираз у материних очах перед її кончиною... Життя у Нижньому місті замалим не зламало його до решти. Ні, хай хоч як, а поки що Санктафракс правитиме йому за домівку. Батько заплатив Коледжеві Хмар кругленьку суму, щоб його залишили тут. І він, Кулькан, має здобути повагу цієї зарозумілої професури!

— Не хнюп носа! — прошепотів він до себе. — Не розкисай.

Він саме завертає за ріг Інституту Криги і Снігу, коли почув голос від причалу, що мрів попереду.

— Забило на смерть уламками, які попадали з неба, — сповістив голос.

Кулькан здригнувся і позадкував назад у тінь. На навислій над прірвою платформі розмовляло двоє приземкуватих дрібногоблінів-кошикотягів.

— І що? — озвався дрібногоблінів співрозмовник.

— А ось що, — відказав той. — Я заледве хвилину тому піднявся з Нижнього міста. Мушу тобі сказати, думав, живцем не виберуся. Я саме був у “Кривавнику”, коли заходить Матінка Товстобрюхперо — стара квочки, власниця забігайлівки, — і вся аж труситься з люті: виявляється, несамовита буря вщент потрошила небесний корабель. Він розлетівся на друзки, а уламками закидало все Нижнє місто і лиха наробило страшеннего. Здається, величезна стернова гиря у вигляді камінного колеса провалила стелю Торгової палати — і розчавила трьох поважних спілчан.

— Бре’! — вигукнув його співрозмовник і в його очах блімнуло хиже зацікавлення.

— Присягаюся здоров’ям своєї матінки! — запевнив гоблін і заходився перелічувати жертви. — Спілчанський голова — один, — почав загинати він пальці. — Симон чи Симеон, чи ще якось так — два. Злоторук, тип із клеє-канатної спілки — три. І ще... — він замислено зсунув брови. — Ага, згадав. Капітан одного зі спілчанських кораблів-супровідників Пентефраксіс. Ульбус Пентефраксіс.

Кульканіа ніби самого вдарило всією вагою отого стернового колеса. Його батько — мертвий! Йому було нівміч оплакувати втрату такого осоружного батька, а все ж його дихання пришвидшилося і стало уривчасте, немовби жахливий зміст повідомлення просяк усю його істоту.

П’ смерті спілчанина його майно переходило до Спілки. І вже зараз колишні батькові колеги, мабуть, розтягують його маєток, мов ненатлі білі круки. І хто їх може зупинити? Уже ж не його миршавий одинак, перебуваючи у Санктафраксі!

— Санктафракс! — простогнав Кулькан, обхопивши голову руками. Хто тепер заплатить за науку? Коледж Хмар викине його назад на брук Нижнього міста щойно вийдуть гроші. Він був розчавлений, знищений, придатний хіба для корму білим крукам.

***

Дорога з Каменосаду забрала більше часу, ніж належало, і коли троль-тягайлло врешті дістався Нижнього міста, сонце вже підбилося височенько. Усі кістки Живчикові лишилися цілі, а все ж після пережитої буряної ночі перші кроки юного капітана були кволі й мляви. Поки Професор вів його до візка, він мусив кілька разів зупинятися для перепочинку. А коли вони були вже на місці, троль-тягайлло затянув, щоб йому накинули грошей додатково, мовляв, до Каменосаду він тяг тільки одну душу, а тепер їх їхатиме аж двоє!

— Більша вага — більша платня! — торочив своєї троль і стояв як укопаний, аж поки Професор поступився.

Та щойно суперечку залагодили і всі рушили в путь, відразу ж з'ясувалося, що хирлявому тягайллу вантаж вочевидячки не під силу. Повзучи рівниною зі швидкістю слімака, він пихтів та сопів, а коли починалася крутовина, хрипів так надсадно, аж Професор занепокоївся і вже тільки знай допитувався, чи доїдуть вони коли-небудь взагалі.

Що ж до Живчика, то він виявляв цілковиту байдужість до всього, що діялося навколо нього. Хлопець не пускав пари з уст, поминаючи оте єдине зронене ним слово. Відсторонений, бездіяльний, він дав Професорові Темрявознавства посадовити себе у візок. Щойно візок рушив, яскраве сяйво, — саме воно цікавило Професора у Живчику найбільше, — пропало без сліду.

— Незабаром приїдемо, — підбадьорливо мовив Професор Темрявознавства.

Живчик жодним рухом не виказав, що почув його слова.

— Чи ти не пригадуєш, як ми зустрілися вперше? — запитав Професор, силкуючись розворушити Живчикову пам'ять. — Коли ти завітав до моого старого кабінету на вершечку старої Вежі Дощознавців... — він хихикнув. — Сили Небесні, Живчику, — додав він. — Ти допоміг Санктафраксові, коли він цього потребував. Нині місто віддячить тобі. Присягаюся, що саме так воно й буде.

Професор Темрявознавства поглянув Живчикові в обличчя і затремтів від свідомості свого безсилля.

— О Живчику, — не вгавав він. — Заради Неба, чого тебе понесло світ за очі, на одчай душі, в оте відкрите небо? Невже було невтамки, які небезпеки чигатимуть там на тебе? — в ін схопив хлопця за плечі. — То яка ж там вам приключка приключилася, га?

Живчик не зронив ані звука. Розум у юного капітана небесних піратів вочевидячки потьмарився. Якщо він найближчим часом не очунє, над ним нависне загроза втрати решток глузду. Розглянувшись довкола, Професор не без утіхи зауважив, що вони вже наближаються до околиць Нижнього міста. За п'ять хвилін троль-тягайлло опустив голоблі на землю.

— Ми на місці, — прохрипів він і зігнувся у три погиблі, жадібно ковтаючи повітря.

Вийшовши з візка, Професор звів очі на летюче місто, що громадилося над ними. Просто над його головою звисали підіймальні кошики. Він склав долоні рупором і піdnіс до рота.

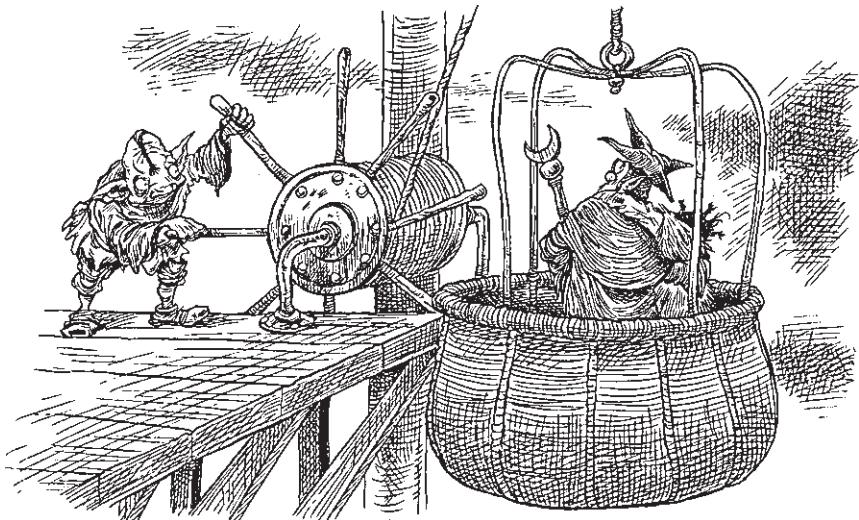
— Чи є там хтось нагорі? — гукнув він.

***

Кулькан ї в важким серцем усе так само стояв у сутінках і затуманеними очима блукав по брукованій вулиці. Погляд його перебігав з однієї величної споруди на іншу, кожну з яких було спроектовано спеціально під школу чи коледж, розміщені тепер у ній.

— І я ніколи цього більше не побачу, — буркотів хлопець зі слізьми на очах. — Скоро я старцоватиму на вулицях Нижнього міста.

Аж ось на краю платформи зчинилася якась шамотня. Щойно на причал піднявся кошик, із нього вийшов Професор Темрявозванства. Він тримав когось на руках — босоногого, кістлявого, зі скуйовдженим чубом, у пошарпаному одязі. На хвильку Кулькан забув про свої нещастия. Цікаво, хто то такий? І хто його ото тримає? Часом не Професор Темрявозванства?

Тільки-но дрібногоблін знову спустив кошика і, лишивши Професора та незнайомця самих, десь пропав, як Кулькан вийшов із затінку.

— Гей, хлопче!

— Хто, я, пане? — затинаючись, промовив Кулькан і впустив додолу оберемок сувоїв.

Професор Темрявознавства зміряв його поглядом із голови до п'ят.

— Так, ти, — сказав він. — Допоможи мені занести Жив... хм, мого друга до Школи Світознавства і Темрявознавства, хм...

— Слухаюсь, пане. Умент, пане, — примовляв Кулькан, завдаючи Живчика собі на спину.

— Я так розумію, що ти вміеш тримати язика за зубами, — г омонів Професор, показуючи дорогу. — Мені зовсім не хочеться, щоб через плітки вчених мій друг утратив спокій.

— Так... авжеж, — стиха відповів хлопець.

Професор насторожено зирнув на Кулькану.

— Як тебе звати, хлопче? — поцікавився він.

— Кулькан, якщо ваша ласка, — відповів хлопець. — Санктафракський молодший підручний.

— Молодший підручний, — повторив Професор, примру-
жуючи очі. — На вигляд наче з Нижнього міста. Не здиву-
юсь, якщо у тебе багатий батько-спілчанин.

Вони вже майже дісталися шкільноїрами.

Кулькан кивнув головою.

— Так, пане. Мій батько належить... — він урвав себе на
півслові. — Належав до Спілки, пане.

— Дуже добре, дуже добре, — розгублено задріботів Про-
фесор.

Вони дісталися оббитих дверей Школи Світознавства
і Темрявознавства, — як здалося Кульканові, аж надто швидко.

— Спасибі тобі, юначе, — подякував Професор, підштов-
хуючи до входу незнайомця, який усе спотикався. Великі
оббиті двері голосно гринули за ними.

Кулькан лишився на вулиці сам, почуваючись покину-
тим. А далі що? Він обкрутився на місці й поплентав назад
тією самою дорогою. Скільки йому ще тут залишилось?
Щнайбільше тиждень! А потім його витурять утришия
і він з убогими пожитками у клунку, затиснутому під пах-
вою, ступить у кошик, аби назовсім повернутися до Ниж-
нього міста.

— Нічого, Кулькане, — сказав хлопець сам собі. — А тим
часом я знайду найтемніший, найзакуреніший кут у Вели-
кій бібліотеці, і хто знає? — хлопець визивно всміхнувся, —
може, про мене зовсім забудуть — достату, як забули про
оті всі берестяні сувої!

· РОЗДІЛ ШОСТИЙ ·

УСЕРЕДИНІ Й ЗОВНІ

 Трапезній Вежі без угару бемкав величезний обідній гонг. Наче за сигналом, разом порозчахувалися двері усіх шкіл та коледжів, і вулиці заповнив бурхливий гомінкий потік зголоднілих професорів, спудеїв та асистентів, які стікалися до Вежі. Кулькан, устромивши очі в землю, з серцем, що важко бухало у грудях, приєднався до них. Прокравшись у галасливу трапезну, він ухопив з полиці таріль та мідяну миску і розчинився у розвираному натовпі тих, що чекали на обід.

Відтоді, як Професор Темрявознавства вдався до нього по допомогу, збігло десять днів. Цей весь час Кулькан переховувався, скулившись у закуреному куті Великої бібліотеки біля своїх улюблених сувоїв, поринаючи у вміщенні там фантастичні розповіді та легенди. Ніхто його не тривожив, і він покидав бібліотеку тільки, щоб роздобути їжу — пиріжок, належний чистильникові вбиралень, тілдерову ковбасу, яка часом перепадала йому з чийогось недогляду.

Та минала не менш як доба, поки йому знову випадала нагода чогось попоїсти. Коли він чув обідній гонг, голод робив його відчайдушним. Він так йому дошкуляв, що хлопець не боявся потрапити на очі комусь із Коледжу Хмар

і навіки розпрощатися із Санктафраксом через порцію га-рячої, смачної, приправленої всілякими присмаками тушкованої тілдерятини.

З довгими високими столами сиділа вища професура і чекала, поки її обслуговать. У галереях, що тяглися попід стінами, біля громадських підлевниць товклися гамірні юрми вчених та старших спудеїв. А в “ямі” унизу, біля харчувальних рур, що в’юнились донизу від величезного головного казана, галасувала і лементувала чимала ватага підручників. Торуючи собі шлях крізь розбурханий натовп, Куль-кап просто не міг не чути уривків розмов.

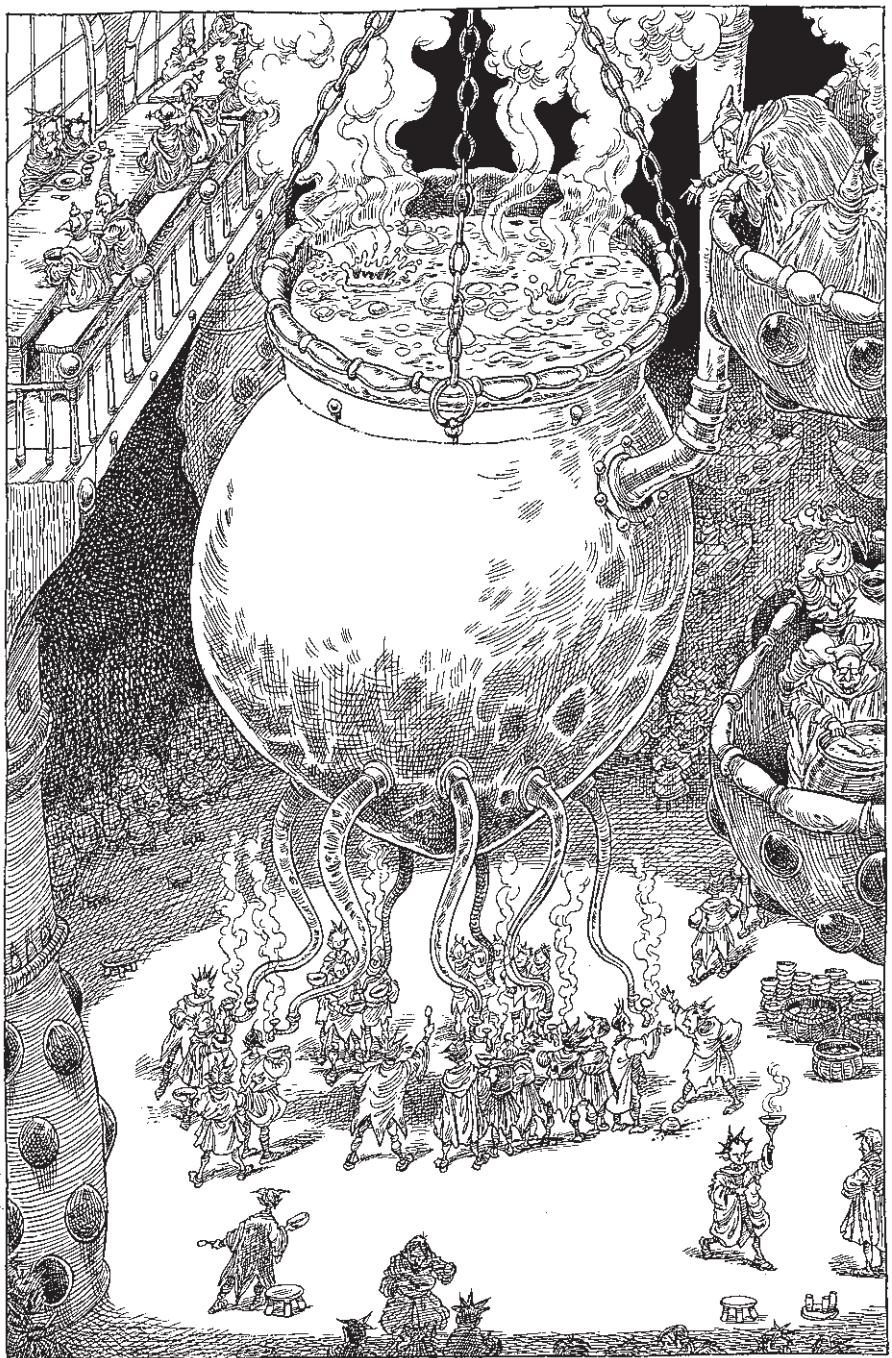
— Відділок Психокліматичних Студій твердить, що недавно вночі промчав шквал-духовій, — говорив один спудей. — І він ще й досі дається нам узнаки.

— Знаю, — кивнув головою його співрозмовник. — Я вже думаю-гадаю, чи розвістеться коли-небудь ота гидота в небі?

Тривалий морок, який наліг після отієї фатальної ночі, приніс із відкритого неба ще один прикрай погодний сюрприз. Дощ — чуттєфільтри як у піднебесній Вежі, так і в мансарді Відділку Психокліматичних Студій мінилися всіма відтінками темно-синього кольору — обіцяв затопити всю округу загальним смутком. Густий оліїстий туман викликав тимчасову глухонімоту в мешканців кількох північних кварталів Нижнього міста. А минулії ночі страшенназ лива спричинила напади раптової люті у нетряків бондаків

Несподівані погодні зміни поставили досі нічим не примітний Відділок Психокліматичних Студій у центр загальної уваги. Нині його декан, дебелій графоман на ім’я Луд Сквімікс, гоноровито сидів за найвищим довгим столом і без угаву плямкав губами, наминаючи тушковане м’ясо і перестаючи працювати щелепами хіба для того, щоб голосно відригнути.

— Я збираюся клопотатись про місце у відділку, — говорив третій спудей. — Ось де сьогодні робота! — він крадькома озирнувся. — Я чув, що вітролови і хмарогляди об’єднуються.

— Ет! Ніякого пуття з того не буде, — пирхнув його співрозмовник. — Збіговисько ходячого антикваріату.

По всій трапезній гарячково обговорювалося одне й те саме. Змови та інтриги стали тут повсякденністю. Але — ніби цього було замало — ходили ще й плітки, байдужими до яких не міг лишатися навіть найпоміркованіший люд.

Угорі, в галереї Коледжу Дощознавства, старший ученъ звертався до свого сусіда:

— А я чув, ніби він щось затіває. Щось підозріле!

Кулькан нашорошив вуха.

— Щось підозріле? — перепитав співрозмовник. — Що, сам Найвищий Академік?

— А то хто ж! — відповів перший старший ученъ. — За моїми джерелами, у Школі Світознавства і Темрявознавства він утримує когось під замком. Кажуть, бідолаху знайдено в Каменосаду, і я охоче цьому вірю. Він виглядає як волоцюга і ще не зронив жодного слова, а від його крижаного погляду кров у жилах холоне.

— Якщо вірити тому, що про нього подейкують — він сущий божевілець, — озвався з горішньої галереї ученъ-хмарогляд. — А ще він вие!

— Вие? — в один голос здивувалися спудеї-дощознавці.

— Точнісінько, як лісовий вовк, — кивнув головою хмарогляд. — Щоночі. Звісно, до вашого факультету звук не долітає, зате у всьому Коледжі Хмар чути пречудово. Нічого приємного.

Кулькан нахмурився. Зачайвши у своєму бібліотечному сховку, він також чув дивне нічне виття, але йому й на гадку не спадало пов'язувати його з незнайомцем із непорушним поглядом, якого він зустрів із Професором Темрявознавства отого пам'ятного бурхливого ранку.

Пропихаючись до харчувальних рур, він тільки й думав, що про чудного прибульця.

Із чуток випливало: таємничий незнайомець не хто інший, як Живчик — юний капітан небесних піратів, якого у Санк-тафраксі зустрічали як героя ще кілька тижнів тому. Казали, ніби він зробив те, на що досі не зважувався ніхто, —

помандрував у відкрите небо без страхувальної линви. Подержкували, ніби там із ним щось приключилося. Щось неземне, незбагненне; щось таке, що відібрало йому язика та розум. Якщо чутки не брехали, у цій історії було ѹ щось комічне: Найвищий Академік надав йому звання Помічника Професора Світлознавства.

Натовп сунув до рур. За спиною у Кулькапа двоє молодших учнів-вітроловів кляли свою лиху долю.

— Вітровиміри, вітровиміри і знову вітровиміри! — бідкався один з них. — А Професор — просто лютий тиран!

— Лютіших не буває, — підтверджив другий.

Кулькап зітхнув. Принаймні з вашим майбутнім усе гаразд, гірко подумав він. Не те що з моїм. Він здригнувся, мідяна тарілка випала йому з рук і задзеленчала по кам'яній долівці.

Довколишні дощознавці та хмарогляди здивовано витрішилися на худого хлопчину зі скуювджею чуприною.

— Та ѿ, зрештою, ми не козачки на побігеньках, — зауважив, пирхнувши, один із вітроловів.

— Вилупок із Нижнього міста! — зневажливо скривився другий.

— Сили небесні! — проревів чийсь голос із-за найвищого довгого столу, і всі повернули на нього голови. То був Луд Сквімікс, який мало не вдавився своїм тушкованим м'ясом. — І хто б міг подумати! — проплямкав він із напханим ротом.

Хтось із подиву впустив кухля

— Присягаю, — заверещав іще хтось, — це він!

Очі всіх присутніх прикипіли до найвищого довгого столу. Туди, де трапезували найвидатніші вчені мужі, Професор Темрявознавства вів до вільного місця якогось незнайомця з божевільними очима.

Учні вмить забули про молодшого підручного, який затесався в їхні лави.

— Очам своїм не вірю, це Живчик! — долинув до Кулькапа голос одного з них. — Я певен, ви тільки погляньте на нього!

— Ну, чисто тобі шаленець, — погодився другий.

— І він — не хто інший, як наш новоспечений Помічник Професора Світознавства! — прокоментував третій. — Не хотів би я опинитися серед *їх* учнів!

— Ще б пак! — засміявся перший учень-дощознавець. — Злива в одну краплю — ось що він таке! — і всі вибухнули дружним реготом.

Усі, за винятком Кулькапа. Учні були надто тупі, аби під зовнішнім виглядом вгадати ще дешо. Кулькап знову поглянув на Живчика. Щось привертало увагу в цьому юному Помічникові Професора — його яскраві очі світилися якимось немовби хворобливим розумом. Раптом Кулькапа пронизав здогад: десь-найпевніш Живчик не стратив ані крапелинки свого розуму! Просто його погляд спрямований усередину його самого.

Пропахавшись урешті до харчувальної рури, він смикнув за важіль, пильнуючи, щоб жоден шматочок паркої тілдерицтви не проминув його миски. Із кошика, поставленого попід рурами, схопив окраєць жолудевого хліба, слизькуватий від рагу, яке пролили інші їдці, і став пробиватися до скучення низьких табуретів, розкиданих, мов гриби по галлявині, долі під галереями. Підвівши очі догори, він виразно побачив Живчика.

Новопризначений Помічник Професора дивився просто себе в порожнечу, байдужий до всього, що діялося довкола. Час від часу, коли Професор Темрявознавства легенько штурхав його лікtem, він, по-пташиному копирсався у їжі. Проте лише хвильку, якої видимо було замало, щоб чогось попоїсти.

Не зводячи погляду зі знервованого юнака, лише на кілька років старшого за нього, Кулькан запитував себе, які страхіття довелося перетерпіти Живчикові, коли шквал-духовій усією своєю потугою вдарив на “Позасвітнього гарцівника”. Гай-гай, якщо з’яви над Нижнім містом однієї дощової хмари вистачило, аби нетряки пережерлися між собою, то можна уявити, що ота буря зробила з капітаном небесних піратів, коли його корабель загинув у нього на очах?

Зненацька небо надворі заволокла запона чорнющих хмар, і харчевня поринула в пітьму. Професор Темрявознавства, якого темрява цікавила завжди і передусім, видобув із багнок своєї мантії світломір. Він був надто зосереджений і не помітив, як його юний помічник звівся із-за столу і рушив до дерев’яних східців.

— Ціка-а-аво, — протяг Кулькан.

Але тут на його плече лягла чиясь важка рука і мало не скинула хлопця з табурета. — Так-так-так, — почув він знайомий глузливий голос. — Чи не наш це, бува, улюблений хлопчик із Нижнього міста?

— Вокс! — тільки й вимовив Кулькан, звівши очі на зухвалу мармизу довготелесого учня-хмаролова.

— Я чув, ніби хтось тут не платить за навчання, — провадив той. — Ай-яй-яй! Так нікуди не годиться.

Кулькан охопив дрож.

— Будь ласка! — заблагав він. — Щойно з моїм батьком, в і н..

— Скажеш це Професорові Хмароглядства, хробаче-короїде! — Воксів голос був твердий, а його пальці мов обценъками стискали Кульканове плече.

Надворі замрячив гнітуючий дощ, сповнюючи люттю все живе. У Кульканових очах зблиснув вогник гніву: як це все

несправедливо! Гаразд, батько його загинув, а до чого тут він?!

— Професор Хмароглядства? — перепитав він. — Професор Хмароглядства? — голос йому зірвався на крик. Вокс уражено витріщився на хлопця. — Можеш замість платні передати Професорові Хмароглядства оце! — і з цими словами Кулькан жбурнув миску з парким рагу просто в піку цибатому учневі.

— А-а-а! — заверещав Вокс, викликавши регіт туманоаналітиків, після чого тут і там замиготіли летючі миски з рагу.

Зірвавши з місця, Кулькан згинці, ухиляючись від свистучого начиння, дременув до дверей, і, збивши з ніг під їхні обурені вигуки кількох запіznіліх відвідувачів, дмухнув неоглядки із трапезної.

Надворі було ще темніше, ніж у чотирьох стінах, і, як не стало чути галасу трапезників, — далеко страшніше. Чорні хмари з фіалковими краями вирували і клубочилися над головою, мов бульбашки деревного дъогтю. Дув сірчаний вітер. І гадки не маючи, що чуттєфільтри зараз яскріють помаранчевим світлом, Кулькан відчував у собі незвичне збурення почуттів: гнів, піднесеність, а також страх, від якого гули нерви, страх такий самий спонтанний і клекітливий, як негода довкіл нього.

Гур-р-р! Тут і там небо панахали багряно-червоні блискавки, а грім, який розлягався опісля з усіх боків, струшував плавучим містом до самих основ.

Невпинно крутячи головою, Кулькан кинувся шукати сховку до Великої бібліотеки. Тримаючись у тіні, він безшлесно квапився слизькою бруківкою. Звернувши за ріг, хлопець зупинився. Озирнувся назад, стрельнув оком уперед. На причалі ані лялечки. Уся вулиця, від вартівні по праву руку від нього до причального помосту далеко ліворуч, — безлюдна.

Щойно він рушив далі, як небо знову осяяла блискавка, і краєм ока Кулькан зауважив якийсь рух. Обернувшись, він уп'яв очі в напівморок. І побачив юного Помічника Професора. Той стояв на бильцях причалу, широко розставивши ноги, задерши голову додори, широко розкинувши руки і розпроставши долоні. А кругом палахкотіли і тріща-ли громовиці

— Живчику! — закричав Кулькан. Він не знат, що його змусило вигукнути ім'я Помічника Професора — власне душевне збурення чи шал, навіянний негodoю. Невже він справді збирається стрибнути?

— Стій! Зупинися!

Його розпачливий крик потонув у другій сальві грому. Вимахуючи руками, Живчик погойдувався на краєчку би-лець.

— *Hi!* — заволав Кулькан. Чуючи, як шалено товчиться його серце, він кинувся вперед і вхопив край Живчикової камізельки. — Ой-о-й! — зойкнув він, коли, притиском петретворившись на гострі голки, волорожаче хутро вп'ялося йому в шкіру. На пучках виступили крапельки крові.

Знову спалахнула блискавка. Загуркотів грім. Вітер набрав на силі, легенький дощик обернувся на шпарку зливу. Цього разу весь Санктафракс обійняла атмосфера піднесеності. Із трапезної долітали бадьюрі вигуки. Кулькан, охоплений несподіваним відчуттям п'янкоїсили, схопив Живчика за руку і стяг його з билець. Живчик повалився додолу.

— Даруйте мені, Професоре, — прошепотів Кулькан. — Я боявся, щоб ви не стрибнули.

Живчик зіп'явся на рівні ноги.

— Ти щось сказав? — запитав він.

Кулькан із подиву аж рота роззявив

— *Vi*озвалися! — вигукнув він. — А всі патякали, буцімто ви німий...

Живчик нахмуривсь і торкнувся пальцем губів.

— Я озвався, — прошепотів він у задумі. Потім озирнувся, наче тільки тепер побачив, де він. — Але... що я тут роблю? — запитав він. — І хто ти такий?

— Я — Кулькан, професоре, — пояснив хлопець. — Молодший підручний, якщо ваша ласка.

— О, ще й яка моя ласка, — відказав Живчик, трохи здивований такою церемонністю з боку хлопця. Раптом він знову насурмонився. — Ти сказав... *profesor*?

— Атож, — підтверджив Кулькан — хоча помічник професора було б точніше. Ви — новий Помічник Професора Світлознавства, принаймані якщо вірити чуткам.

Тінь збентеження промайнула по обличчю в Живчика.

— Напевняка це справа рук Професора Темрявознавства, — промовив він.

— То він привіз вас до Санктафракса, — пояснив Кулькан. — Кажуть, нібіто з Каменосаду. Він...

— Каменосад, —тихо повторив Живчик. — Такого я не сподівався. — Геть збитий із пантелику, Живчик обернувся

до Кулькапа. — А як же... — він нахмурився, щось пригадуючи. — Чому ж я цього не пам'ятаю?.. — він легенько почав потилицю. — Виходить, я ніби впав у сплячку. Пригадую мою команду, подорож, пам'ятаю, як ми увійшли в бурений смерч, а потім... Цілковитий провал! — він замовк. — Аж до моменту, коли ти перешкодив мені ступити крок назустріч власній смерті, — він усміхнувся. — Спасибі тобі. То як, ти кажеш, твоє ім'я?

— Кулькан, — знову повторив хлопець, — і я не знаю, що на мене найшло. Просто так я і гадки не мав би вас рятувати, — він устромив збентежений погляд у землю. — Я радше приїднався б до вас. Я не бачу, задля чого мені жити!

— Ну-ну, — лагідно підбадьорив його юний професор. Він поклав руку Кульканові на плече. — І думати забудь про таке.

— А я думаю, — нахнювився Кулькан. — Я з Нижнього міста. Мій батько загинув, і мені нічим платити за навчання. Коли мене знайдуть, то просто витурять із Санктафракса. І для чого мені тоді жити?

Живчик зміряв поглядом юного козачка-книгогриза.

— Ти порятував мене, — пояснив він просто. — Гадаю, мені варто б чимось тобі віддячити. Так ти кажеш, що я Помічник Професора Світловіданства?

Кулькан кивнув головою.

— Тоді, Кулькане, вважай, що я вже настановив тебе своїм учнем.

— Кулькане, — поправив його схильзований хлопчина. — Ви справді цього хочете?

— Авжеж, — відповів Живчик з усміхом. — Мені потрібен меткий молодий учень, щоб опікувався мною, поки я остаточно прокинуся. Мені ще багато чого треба встигнути.

— Я заопікуюся вами, професоре, — запевнив його Кулькан. — Ось побачите.

• РОЗДІЛ СЬОМІЙ •

ВОРЯНА МАПА

Кулькан сягнистою ходою віддалявся од Великої бібліотеки, на ходу обтрушуочи пилику з гарної новенької мантії. На чорній дорожі матерії було видно найменшу порошинку, та й хутро видавалось не зовсім доречним, натомість сама одежина сиділа на хлопцеві як улита. Горнучи до грудей старожитні сувої, він поспішав до Школи Світознавства і Темрявознавства.

Звернувши у вузький завулок відразу ж за Вежею Вітролів, він спинився. Там, заступаючи йому дорогу, стояв Вокс, хмарогляд з одutoю, нашмарованою деревною мастю пикою.

— Нарешті ти сам-один, — прогарчав цибатий учень.

За Кулькановою спиною вродилося ще двоє учнів-хмароглядів. Хлопець опинився в пастці.

— Мені здається, хробаче-короїде, я маю до тебе з кілька незавершених справ, — почав Вокс, видобуваючи із бганок свого вбрання замашного кийка. Він махнув ним у повітрі, намагаючись навідліг торохнути Кулькану по голові й повалити його на землю.

— Воксе! — аж задихнувся від обурення хлопець. — Ти, здоровило, бугаю, задирако... ой!

— І де ж тепер твій так з аний професор, га, вилупку з Нижнього міста? — глумився Вокс. — Де бравий капітан Живчик, рятівник Санктафракса?..

— Осьдечки! — виросялій наче з-під землі Живчик ухопив Вокса за зведену дотори руку і заламав її за спину.

— А-а-а! — заверещав учень, упускаючи кийка додолу.

Живчик турнув його.

— Здається мені, шановний мій учню, Кулькапові потрібна допомога, — звернувся він до Вокса.

— Ав... авжеж, пане, — промимрив Вокс, ціпеніючи перед юним професором.

— І струсиш пил із його мантії, раз така музика.

Вокс незgrabно допоміг Кулькапові звестися на ноги і обтрусив його.

— А тепер іди своєю дорогою, — наказав Живчик. — І щоб я більше не бачив, що ти до нього сікаєшся, а то світить тобі безповоротна подорож у кошику до Нижнього міста. Ясно я висловлююся?

Вокс понуро кивнув головою і швиденько ушився. Його поплічники накивали п'ятами ще раніш.

— Спасибі, професоре, — подякував Кулькан.

Живчик усміхнувся.

— Скільки тобі казати, — мовив він, — називай мене Живчик!

— Так, проф... Живчику.

— І ще, Кулькане.

— Слухаю, Живчику!

— Ти загубив оце, — і юний професор простяг своєму учневі пожмакані рукописи. — І не закурюй так незбожно свою пречудову мантію берестяним порохном.

— Гаразд, Живчику, — щасливо усміхнувся Кулькан, пускаючися слідом за Професором до Школи Світлознавства і Темрявознавства.

***

У Школі Світлознавства і Темрявознавства Живчиків кабінет містився на вершечку західної вежі. То була вигідна і затишна комірчина з підвісними кріслами та палаючою грубою. Попід стінами стояли стелажі, ущерть заповнені рядами книжок у шкіряних оправах, стосами паперу, перев'язаного стрічками, та складною світлодослідницькою апаратурою. Те все припало грубезним шаром пороху.

Живчик дивився, як Кулькан, сидячи перед грубою з розчиненими дверцятами, звідки лилося фіалкове світло, і, вstromивши носа у сувій, пожадливо щось читав. Мабуть, світляком палить, подумав Живчик, і спогади перенесли його у дитинство, проведене з лісовими тролями, у дні, коли він сидів на тілдерячому килимі перед вогнем і слухав Спелду — свою названу матір, — яка переповідала історії дрімучого Темнолісу.

Світлякові поліна давали багато тепла, проте, стаючи плавучими при горінні, так і поривалися вилетіти з груби, якщо забути засунути засувку. Час від часу Кулькан підводив очі догори і запихав назад у грубу палахкоточу головешку, яка загрожувала ось-ось випурхнути у кімнату.

— Що ти там читаєш? — запитав Живчик, не приховуючи нудьги.

Його молодий ученьбачив, що Санктафракс, а надто — церемонні умовності Школи Світлознавства і Темрявознавства гнітять юного капітана небесних піратів.

— Старий сувій, професоре, — пояснив Кулькан. — Я знайшов його у Великій бібліотеці — він просто вражає...

— Називай мене Живчиком, — нетерпляче урвав Живчик. І додав, уже трохи лагідніше: — Заздрю я тобі, Кулькане.

— Мені, Живчику? Але чому?

— Ти можеш узяти берестяний сувій і перенестися не-відъ-куди. Я дивився, як ти цілими годинами сидиш тут,

наче у трансі, вискіпуючи щось у клаптиках кори, побитих лісовою міллю та хробаками-короїдами. Ти — вчений з п'янку, Кулькане. А я... — він замовк. — А я — небесний пірат!

Живчик звівся на ноги, пройшовся тісним кабінетом і розчахнув вікно. Крижаний дощ бризнув у його задерте дотори обличчя, збігаючи по шиї на плечі.

— Ось де я мав би бути, — показав він кудись за Санкта-фракс. — Он там. Мав би ширяти в небі в ранзі капітана піратського корабля. Як мій батько і як його батько ще до нього. Це у крові, Кулькане, і мені так цього бракує!

Кулькан відклав сувій і зловив готову випурхнути голо-вешку щипцями для дров.

— О, Кулькане, — провадив Живчик, не зводячи очей з безмежної небесної далечіні за вікном. — Ти ніколи не чув, як співає вітер у снастях, не бачив, як світ розгортається перед тобою, наче мапа, не відчував, як повітряні потоки тріпочуть твоїм чубом, коли ти летиш у небі. Якби ти скуштував цього всього, то зрозумів би, яке це убозство — тулитись у нашому тісному кабінеті. Я почиваюсь наче птах із підтнутими крильми.

— Я люблю Санктафракс, — відповів Кулькан. — Мені подобаються його вежі, хідники, Велика бібліотека — і цей тісний кабінет. Та я не сидів би зараз тут, якби це не робилося заради вас. — Раптом знітившись, він спустив очі долу. — Еге ж, я пішов би за вами хоч куди, навіть... — Він махнув рукою на відчинене вікно. — Навіть туди, у відкрите небо.

Живчик здригнувся.

— Такі вже були, що йшли туди за мною, — мовив він стиха.

— Ваша команда? — запитав Кулькан.

— Моя команда, — сумно прошепотів Живчик. Вона стояла у нього перед очима, така різношерста, але така слухняна команда, яку йому пощастило сформувати: плескатого-ловий гоблін, живолуп, ельф-дубовик, водоблуд, Камінний Штурман, блукай-бурмило та стерничий в окулярах. Вони

повірили в нього, пішли за ним у відкрите небо — і згинули там. — Не знаю, як, але я погубив їх, Кулькане. Бачиш, як буває небезпечно довірятися мені.

— А ви запевне знаєте, що вони мертві? — запитав Кулькан.

— Звісно ж мертві! — почав дратуватися Живчик. — А як їм було вижити?

— Ви ж вижили, — заперечив Кулькан. Живчик промовчав. — Я хочу сказати: ви справді бачили, що з ними сталося?

— Чи бачив? — повторив Живчик. — Не пам'ятаю!

— Ви можете згадати бодай щось із тої фатальної подорожі у відкрите небо? — допитувався хлопець.

Живчик похилив голову.

— Ні, — похмуро зізнався він.

— Тоді як ви можете знати, що їх немає серед живих? — напосідав Кулькан. — Скільки було всіх на борту “Позасвітнього гарцівника”, коли ви розпустили паруси?

— Зі мною вісім, — відказав Живчик, — Тільки...

— Професор Темрявознавства казав, що бачив у небі вісім падучих зірок, — випалив Кулькан.

— Кулькане, що ти верзеш? — нахмурився Живчик.

— Я бовкнув зайве, — знітився Кулькан. — Професор звелів мені не нагадувати вам про ваше минуле життя. Вас, мовляв, це тільки засмучуватиме...

— Засмучуватиме? Звичайно, це мене засмучує! — вибухнув Живчик. — Якби я хоч на хвильку припустив, що хтось із них ще живий, я покинув би це місце не гаючись ні хвилини і знайшов їх будь-що-будь!

— Гадаю, саме цього й побоюється професор, — похитав головою Кулькан. — Живчику, забудьте, що я сказав.

— Забути?! — накинувся на нього Живчик. — Я не зможу забути! Кажеш, вісім падучих зірок? По зірці на кожного пірата з “Позасвітнього гарцівника”... Кулькане, ану подумай, чи не казав професор, де ті зірки приземлилися?

— Ну, я... я гадаю, що...

— Я можу відповісти на це запитання, — почувся чийсь голос. У дверях кабінету стояв Професор Темрявознавства. — Живчику, хлопче мій, я мав би знати, що не зроблю з тебе

професора, — промовив він сумним голосом. — Ти, як і твій батько, природжений шукач пригод — і, мабуть, як і йому, тобі судилося канути навіки десь у відкрите небо.

— Мій батько? — схопив Професора за руку Живчик. — Ви знаєте, що сталося з моїм батьком?

Професор заперечно похитав головою.

— Тільки те, що його забрала Велика буря багато тижнів тому, і відтоді його не бачили, — він зазирнув у саму глибину стривожених Живчикових очей. — А ти... чи ти, бува, не звідти?

— Я не знаю, — відповів Живчик жалісним голосом. — Не пам'ятаю, — він обхопив Професорову руку своєю і міцно її стис. — Професоре, ви повинні допомогти мені знайти мою команду. Як їхній капітан я дав слово ніколи, ні за яких обставин їх не покидати. Якщо лишається бодай і скірка надії, що хтось із них живий, я зобов'язаний дотримати обіцянки

— Ale ж бо, Живчику, — заперечив Професор. — Навіть якщо...

— І можливо, — провадив Живчик, перебиваючи Професора, — цілком можливо, що команда допомогла б мені оживити свої спогади. — Він одступив від Професора і зазирнув йому в вічі. — Бо хто знає, що саме могло вивітритися

з моєї голови отам, у відкритому небі. Може, щось цінне? Для вас, Професоре. Для Санктафракса.

Професор збентежено кивнув головою. Живчик мав рацію. Загнавшись у такі далі відкритого неба, він пережив щось таке, чого ще ніхто до нього не переживав; зробив щось таке, про що самому сивобородому вченому лишалося тільки мріяти — побував у самісінькій кухні погоди! Що більшого, Живчик лишився живий і повернувся, аби повідати про свої пригоди. Щоправда, зараз його розум за сінома замками, та якби поталанило їх відімкнути...

— Чудово, — погодився Професор. — Я бачу, ти при розумі. Рушай на пошуки своєї зниклої команди, Живчику, з моїм благословенням. — Він видобув зі згорток своєї мантії шкіряного капшука, туго натоптаного золотими монетами, і вклав Живчикові у долоню. — На дорогу, — пояснив він. — Тільки не сміти ними. А зараз ходімо до моого кабінету, я покажу тобі мапу, складену щетої ночі, коли ти впав на землю. Вона показує приблизне розташування інших падучих зірок — якщо я не помилився в розрахунках. Кілька з них упали неподалік, десь у Нижньому місті. Деякі полинули далі, в Темноліс, нехай допоможе їм Небо. А ще одну — останню — занесло так далеко, що мені не пощастило навіть приблизно визначити місце її падіння.

— Покажіть мені мапу, Професоре! — розхвилювався Живчик. Він обернувся до свого учня. — Ми подамося на пошуки моєї команди, Кулькане. Щоб знову бути разом... — його осяяв якийсь здогад. — Може, вони навіть розкажуть мені про батька...

— Живчику, — в голосі вченого мужа забриніла криця. — Ходімо рихтуватися до цих ловів зірок, якщо вже ти повинен вибиратися на них. А я бачу, що таки повинен. Тільки, заради Неба, полиш цього хлопця, поки він живий і неушкоджений, тут, у Санктафраксі, де йому й належить бути.

— Перепрошую, Професоре, — Кулькан ступив крок уперед, узяв Живчика за руку і глянув ученому просто в вічі. — Але я теж дав обіцянку.

· РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ ·

“НІЧЛІЖКА ПД СОН-ДЕРЕВОМ”

— улькане, — стиха озвався Живчик, — незабаром кошик буде тут. — Хлопець відірвав погляд від старого берестяного сувою, щойого він якраз вивчав. — Подумати лишень! — усміхнувся Живчик. — Ми ось-ось подамося на важкі, коли б не сказати, марні пошуки, а ти сидиш устромивши носа в сувй.

— Перепрошую, Живчику, — вибачився Кулькан, — але саме від цього сувою мені аж дух забиває.

— Ти аж гинеш, так тобі хочеться розповісти мені про це, — у сміхнувся Живчик. — Ну що ж, шквар!

— Це “Міф про Верхоріччя”, проф.... я хотів сказати, Живчику, — схвильовано почав Кулькан.

— Що, ота стара байка? — скривився Живчик. — Спелда, моя матір — певніше, лісова трольчиха, яка виховувала мене, як рідного сина, розповідала її мені, коли я був ще дрібнятком! — На вустах його заграла усмішка, а погляд затуманився. — *“Колись, давним-давно в оксамитово-чорній піт'ямі спалахнула іскорка...”* — промурмотів Живчик. — О, я к

билося мое серце, коли вона промовляла ті слова! Із тьмистої історії, що вона розповідала, “Міф про Верхоріччя” мені завжди найбільше лягав на душу.

— *“Іскорка промайнула в небі. І задихав вітер. І заплакав доц... ”* — прочитав Кулькан.

Живчик кивнув головою.

— *“І всміхнулося сонце. І почалася найперша з усіх хвилин”*, — вели вони далі в один голос.

— Тож ви знаєте її напам’ять! — вразився Кулькан.

— “Міф про Верхоріччя” розповідають по всіх закутках Свіtokраю, — пояснив Живчик. — Я чув його під землею від мегер-печерниць, чув на борту “Бурелова” — розказують його по-різному, але суть одна й та сама. Те, що ти щойно прочитав, — класичний варіант.

— Прочитане наповнює речі змістом, — зауважив Кулькан.

Живчик смикнув за кінці своєї нашийної хустини.

— Подеколи і в давніх оповідках криється зерно істини, — поважно вирік він.

— Отже, ви думаєте, — ухопився за ниточку Кулькан, — що десь там криється місце, звідки все почалося?

— Себто, що *“Матір Бур влучила у найвищу гору отої голої, засіяної скелями землі, й заронила в неї життя”*? — спитав Живчик. — А чом би й ні? Я бачив повно всіляких див аж он там — у Темнолісі, у Присмерковому лісі... — він замовк.

— Що сталося, Живчику, — стурбовано запитав Кулькан.

Живчик дивився в небесну пустку, що сягалася аж ген за Свіtokрай.

— Там щось є, — прошепотіли його вуста. — Я певен цього. Щось таке, чого я не здумаю, — його голос зазвучав твердіше. — Щось таке, що я мушу здумати.

— Живчику, — Кулькан показав очима на щось у товариша за спиною, — кошикотяг прибув.

Живчик і Кулькан без слова вмостилися в кошику. Кульканові трохи нудило. Дрібногоблін-кошикотяг відчепив

линву, узявся за корбу, і вони стали поволеньки спускатися з плавучого міста вниз.

— Якої тільки погоди не випада-ло цими днями, — зронив дрібно-гоблін і глянув скоса на пасажир ів. — Та я певен, що ви обидва і без мене це знаєте.

То була очевидна спроба щось ві-відати. Як івсі мешканці Нижньо-го міста, дрібногоблін відчайдуш-но шукав якогось пояснення для погодних сюрпризів, на які остан-нім часом не скупувало відкрите небо. Та Живчик дрібногоблінові не відповів, і Кулькан промовчав теж...

Коли кошик спустився нижче, Живчик і Кулькан поскідали і по-ховали свої мантії, щоб не впада-ти городянам у вічі. Що нижче вони спускалися, то відчутніші ставали за-пахи Нижнього міста. Знайомі різкі запахи. Дух смажених бобів, кави з соснової живиці, пригорілого ті-лдерового жиру, а також млюсо-солодкавий аромат парфумів, яких не шкодували, щоб заглу-шиги сморід застояніх нечистот. І галас. Торохтіння коліс із заліз-ного дерева по бруківці, сміх і жар-ти, нескінченна метушня гаряч-кової діяльності.

Дрібногоблін пришвартував кошика у ремісницькому квар-талі — безладному нагромад-женні залізяних крамниць, шкі-ряних майстерень та гут.

Ступивши на землю, Живчик показав на покрученій за-
вулок ліворуч від себе.

— Сюди Кулькане. Діяти треба методично, тож для початку обійтімо всі таверни східної частини Нижнього міста.

— Але я зовсім не хочу пити, — спантеличився Кулькан.

— Я теж, Кулькане. Спрага мучить інших — купців, роботоргівців, діляків та повітроплавців. А коли вони п'ють, Кулькане, вони плашуть язиками. А коли вони плашуть язиками, ми наставлятимемо вуха. І може (я кажу тільки, може), щось та й почуюмо. Тримайся мене, — напучував його Живчик, — і нехай твої очі дивляться, а вуха слухають.

— Що-що, а слухати я вмію, — усміхнувся Кулькан, і вдвох із Живчиком вони розчинилися в натовпі.

***

Невдовзі Кулькан утратив лік заїздам, тавернам та всіляким гадючникам, у яких їм довелося побувати: “Прудконо-
гий Тілдер”, “Іржавий якір”, “Гачок” — одна назва зміню-
вала іншу. І все ж на кінець першого дня їм так нічого й не
вдалося почути! Утомлений, з важкими, мов олив’яними,
ногами, Кулькан слідом за Живчиком вийшов із “Рудоду-
ба”. Давно вже запала ніч, на вулиці світилися лойові ліхта-
рі. Кулькан обвів краєвид затуманеним поглядом.

— Куди б нам... — він широко позіхнув, — податися ще?

— На сьогодні вже годі, — усміхнувся Живчик. — треба
дессь спинитися на ніч, а завтра продовжимо пошуки.

— Ви хочете перебути ніч тут, у Нижньому місті? — не-
певно розширнувся Кулькан.

— Ми почали пошуки моєї зниклої команди, Кулькане, —
нагадав йому Живчик. — І негоже бігти назад у Санктаф-
ракс щоразу, як ми змокнемо, змерзнемо чи натомимося,
еge ж?

— Ні, — ледь засмучено похитав головою Кулькан, —
гадаю, негоже.

Вони спинились на нічліг у темній горішній кімнатинці
“Рудодуба”. Вона була скромна, зате зручна. Попід стінами
лежали два солом’яники, у куті виднівся великий глек із

питною водою, і вони негайно промочили свої горлянки і змили з себе запах застояного диму.

— Добраніч, Кулькане, — нап'яв на себе ковдру Живчик.

— *Шукайте свого коріння, капітане*, — прошепотів чийсь голос.

— Що ти сказав, Кулькане? — стрепенувся Живчик. Та йому ніхто вже не відповів. Кулькан провалився у глибокий сон без сновидінь.

Проспавши до пізнього ранку, Живчик і Кулькан ситно поснідали і знову рушили на пошуки. Вони все шукали й шукали. За три дні пошуків (які тривали від полуночі до опівночі) хлопці обнишпорили всі східні квартали Нижнього міста, спиняючись на нічліг у тій забігалівці, кінцевому пункті їхнього денного маршруту, в якій їх заставав опівнічний бій дзигарів. Четвертого дня вони стояли перед таверною під назвою “Нічліжка під сон-деревом” в особливо небезпечному кварталі Нижнього міста — у бон-доках.

— *У тебе і в сон-дерева одне коріння*, — промовив тихий, свистючий голос у Живчика над вухом.

Хлопець обернувся до Кулькана.

— Що ти знаєш про сон-дерево?

— Я? — здивувався той. — Нічогісінько, Живчику.

Живчик нахмурився.

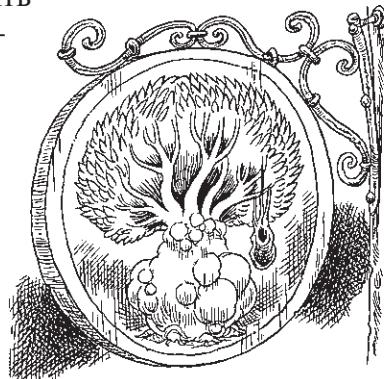
— Ну що ж, — промовив він, — чому б не пошукати й тут?

Кулькан зиркнув на вивіску, де було зображене сон-дерево із грубезним гудзуватим стовбуrom і схожими на віяла верхніми вітами. Художник навіть намалював підвішений до гілля-ки кокон помагай-біди.

— Ну бо, веселіше! — підохотов Живчик, ступаючи наперед. — Ми...

БАХ!

Велика довга лава торонула у вікно праворуч від дверей і вилетіла надвір. Живчик і Кулькан попригиналися і саме

вчасно: за мить важке барильце, мов пущене із катапульти, прохурчало над їхніми головами і вибило шкло у дверях, мало не засипавши їх скалками. Відтак на землю хряпнув глек, розхлюпавши те, що в ньому було.

— Чи ж я тебе, Пістряче, не попереджував, що це може погано скінчитися, — почувся зсередини скажений репет.

— Авеж! — грізно озвався другий голос. — Корита можуть зазнати ушкоджень. Барильця можуть виявитись потовченими! — кожна фраза супроводжувалася тріском трощеного дерева.

— А писки помальованими, — просичав хтось третій. — Сподіваюсь, ти здогадуєшся, куди я гну.

— Так, так, — озвався четвертий голос — тихий і тривожний.

Живчик і Кулькап випросталися і витрішли очі на понівечені двері. Перед наляканим власником забігайлівки, хирляком із наїжащеним чубом та рябою шкірою, стояло троє молотоголових гоблінів. Шинкар тремтів усім тілом.

— Часи не з легких, — виправдовувався він. — Виторг падає. Я про... просто не маю грошей.

Живчик перезирнувся з Кулькапом, його очі палали обуренням.

— Терпіти не можу, коли дужкі сікаються до слабших, — зізвався він.

Кулькап узяв його за плесно.

— Їх забагато, — прошепотів хлопець. — Ще чого добро-го...

Але Живчик рішуче випручав руку.

— Виходить, і тебе я мав лишити на поталу отому цибатому хмароглядові?

Кулькап спаленів із сорому.

— Гаразд, Кулькапе. Лишайся тут, якщо хочеш. А я зайду, — він випростався і різко розчахнув понівечені двері.

Рипнули завіси. Молотоголовці обернулися на звук.

— Вечір добрий, — спокійно привітався Живчик. — Добрий вечір, Пістряче. Кухоль найкращого вина марки “Заболонь”, коли твоя ласка. — Він роззирнувся, і на вустах його

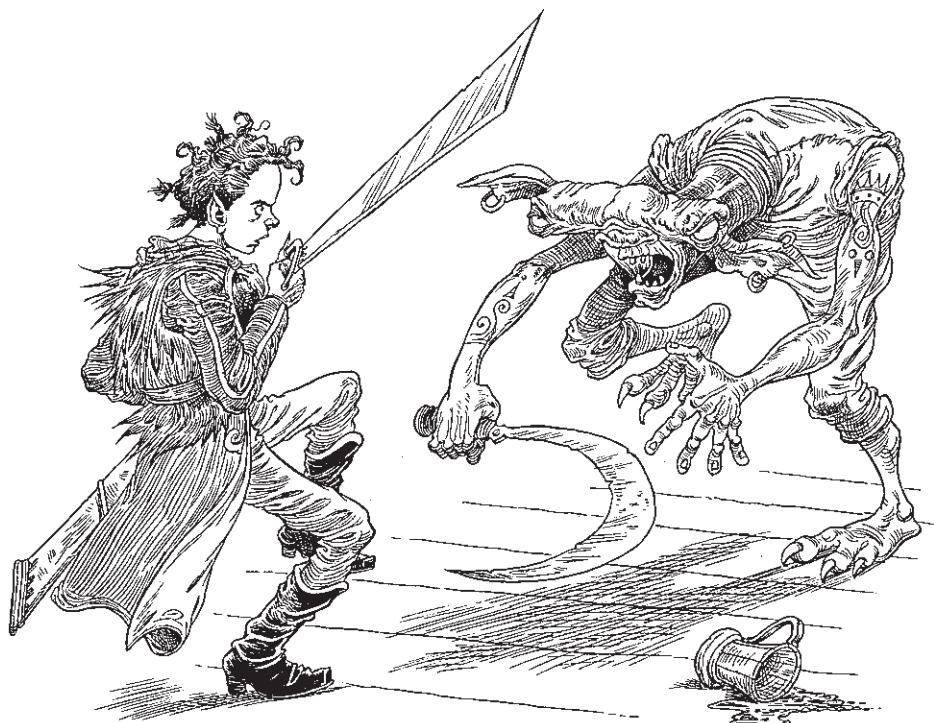
заграв усміх: Кулькан таки увійшов слідом за ним. — І кухоль для моого молодого друга.

— Я... я саме збирався зачинятися, — прожебонів Пістряк.

Живчик кинув оком на купку відвідувачів у темному закутку таверни, надто боягузливих чи захмелілих, аби кинутися на допомогу Пістрякові. Не скидалося на те, щоб хтось із них збирався йти на виступці.

— Воно й не дивно, що спрavi кепські, — хріпко озвався я молотоголовець. — Отак віднаджувати свою клієнтуру! — Він із голови до п'ят зміряв поглядом Живчика та Кулькані і розплівся в дурнуватій посмішці. Проти блакитного вогню сон-дерева заблищав його сірявий вставний зуб із залізного дерева. — Сідайте, — припросив він, ножем показуючи на одну з не перекинутих іще лав.

Кулькан шарпнувся був прийняти запрошення, але Живчик заспокійливо поклав руку хлопцеві на плече.

— Сідайте! — ревнув молотоголовець.

— Робіть, як вони кажуть, — порадив кволим голосом Пістряк. — Я зараз.

Живчик і Кулькан не зрушили з місця.

— Я що, висловлююся неясною мовою? — процідив крізь зуби молотоголовець. Решта двоє розвернулися і, зціпивши кулаки та блимаючи очима, почвалиали до них.

— Ясною, як Верхоріччя! — відповів рівним голосом Живчик і вихопив меча з великим кривим лезом, якого вручив йому батько, перш ніж зостатися самому всередині Великої бурі. У блакитнявому світлі сяйнуло лезо.

Якусь хвильку гобліни ошелешено мовчали. Відтак повернулися, перезирнулися між собою і недовірливо засміялись.

— Ах ти ж, писклявий недомірку! — заревів той, що стояв ближче до юного капітана, і вихопив свою зброю — зловісного на вигляд серпа. — Ну, давай, давай, — загарчав він, зневажливо кривлячи губи, і поманив його до себе пальцем, переступаючи з ноги на ногу.

— Покажи йому, Бубне, — підбадьорливо рохнув гоблін із ножакою в руці.

Пістряк, скориставшись із загайки, десь пропав.

— Ацього тобі не кортить? — притьном виринувши з тіні, шинкар замахнувся своїм кийком. — НА-А-А!

Удар прийшовся гоблінові у скроню і той гепнув, як колода. Ніж випав із руки і, ковзнувши кам'яними плитами долівки, завмер біля Кульканових ніг. Трохи повагавшись, той нагнувся по нього.

Чути в руці важенного ножа було якось дивно. Попри всі батькові намагання чогось його навчити, Кулькан так і не опанував мистецтва самооборони. Він нервово повернувся до другого молотоголовця.

— Буде краще, якщо ти просто дивитимешся, та й годі, — кинув він якомога лютіше. — Не змушуй мене пускати його в хід, — голос його прозвучав верескліво і непереконливо.

За його спиною свиснув у повітрі серп третього гобліна. Живчик звів меча, підскочив до Кулькані. Серп зі скаженою

силою торохнув по лезу, аж затрудило у всій руці. Проте Живчик устояв на ногах.

— Що потворніші ці тварюки, то приємніша перемога, — процидив Живчик крізь зуби. Він зробив різкий випад — потім ще і ще проти двох молотоголовців.

Знов у повітрі просвистів серп, цього разу нижче і збоку. Живчик відскочив назад. Хиже жало було б черкнуло його по животі, коли б не зачепило застібки волорожачої камізельки. Кулькан різко розвернувся і люто кинувся на Живчикового напасника.

— А-а-а! — залементував нетряк, коли гостре лезо проткнуло великий палець здійнятої для удару руки.

— Молодець! — похвалив Живчик. Він скинув руку і зробив блискавичний випад. Меч попав у ціль, і гоблінів серп заторохтів по долівці.

Кулькан ударом ноги відкинув його під протилежну стіну. Живчик приставив меча гоблінові до шиї.

— Чеші відсіля, — сказав він крижаним тоном, — або, присягаюсь, я доведу справу до кінця.

Двійко молотоголовців ззирнулися.

— Ушиваймося! — рявкнув один з них, і, обкрутившись на місці, обидва накивали п'ятами. Ніхто з них навіть не озирнувся на поваленого товариша.

— Сили небесні! — пробуркотів Кулькан. Він простяг Живчикові трофейного ножа

— Лиши його собі, — усміхнувся Живчик. — Ти заслужив на цей ніж. Ти був просто неперевершений, Кулькане, — додав він. — Зроду б не подумав, що ти на таке здатний.

Кулькан сором'язливо похнюпив очі і застромив ножа за пояс. Живчик вочевидячки перебільшував.

— У цих молотоголовців ніколи не клеїлося із взаємовірчкою, — реготнув Пістряк, чіпляючи кийка назад на стіну. Він повернувся до Живчика та Кульканпа. — Але все одно вони небезпечні. Дякую, за допомогу, панове. — Він підняв одну з перекинутих лав. — Сідайте. Зараз ви скуштуєте вина з моого найкращого барильця, пригощаю, звісно, я.

Живчик із Кулькапом присіли. Кулькап весь упрів, руки йому трусилися. Опинившись тут уперше, він розглядався довкола.

Решта відвідувачів їли-пили по темних закутках, і, здавалося, і гадки не мали про недавню пригоду. Хто сидів під рядами шестикутних барилець, згромаджених під протилежною стіною на кшталт бджолиних чарунків, хто скочувався на низенькому оцупку за питним коритом. У кутку блакитно світилася накрита жаровня, відлунюючи сумний спів палахкотючих головешок.

— Звук такий, як від сон-дерева, — непевно зауважив Кулькап. Його ще й досі тіпав дріж.

— Тож ми у “Нічліжці під сон-деревом”, — усміхнувся Живчик. — Вона оживляє в моїй пам'яті Темноліс, коли я бувше хлопчиком. Спелда — мати-трольчиха, про яку я тобі розповідав, — коли пора було облягатися, клала у во-гонь цурпалок сон-дерева. Його жалобні пісні заколосували мене, і я засинав.

— Як на мене, надто вже похмура музика, — здригнувся Кулькап.

Пістряк повернувся із трьома повнісінькими кухлями золотової рідини. Він умостився між Живчиком і Кулькапом.

— За ваше здоров'я, — проголосив він, і всі піднесли до уст іскристе вино марки “Заболонь”. — А-а-а! — прицмокнув шинкар, оцінюючи смак. — Чисто тобі нектар.

— Знамените вино, — погодився Живчик. — Правда, Кулькапе?

Кулькап зморшився, коли від шпаркого напою йому запекло в горлі й зашпигало в носі. Він поставив кухоль і захадився терпі очі

— Знамените, — ледь вимовив він. Потім нахмурив брови і повернувся до Пістряка. — А ви не боїтесь, що ці здирники ще повернуться?

— У глибині душі молотоголовці страхопуди, — реготнув той. — Лякана ворона, як мовиться, і куша боїться. Як піде поголос, що “Нічліжку під сон-деревом” голими руками не

візьмеш, вони дадуть мені спокій — принаймні на час. І це все завдяки вам!

— Агов, Пістряку! — почувся грубий голос із далекого закутка. — Ще лісового грому, та швидше!

— Зараз! — гукнув у темряву Пістряк. Він скочив з лави і витер фартухом руки. — Ані хвилинки спокою, — поскаржився він. — Покличете мене, коли треба буде налити ще.

І Пістряк побіг. Живчик перевів погляд на Кулькан: той силкувався відсьорбнути вдруге.

— Не нудьгуй, — сказав він хлопцеві. — Ти сиди на місці, а я тим часом розглянуся по залі, якщо ми вже тут. Потеревеню з кимось із завсідників. Може, хтось щось знає.

Кулькан рішуче поставив келиха на стіл, енергійно кивнув головою і звівся з лави.

— Слушна думка, — погодився він. — Я піду з вами. — Йому аж ніяк не усміхалося зоставатися самому в цій лиховій сній, темрявій забігалівці з дивною жалобною музикою. У таверні сиділо і балакало за кухлем пива не менше, як тузінь усіляких істот. Печерники, тролі, гобліни — непросипущі п'янички з одутими пиками та порожніми поглядами.

— Вітаю, друже! Можна тебе пригостити? — звернувся Живчик, плескаючи по плечу якогось курдупля, схиленого над питним коритцем. — Прецікава погода видалася, га?

Курдупель обернувшись, виявилось, що це троль-тягайлло. Троль утопив очі Живчикові в обличчя.

— Ч-чог-го тоб-бі? — просичав він.

Живчик піdnіс руки дотори.

—Хочу просто випити. І трохи погомоніти. Пістряче! — гукнув він. — Налий оту посудину моєму друзяці! У нього спрага.

До нього звернулися і порожнью укняпилися йому в перенісся кілька пар посоловілих очей.

— Спасибі, пане, — подякував троль.

Живчикові вдалося привернути його увагу.

— Прецікава, кажу, погода: чудні якісь доші, град за-
вбільшки з гоблінів кулак, з неба всілякий мотлох падає.
Знаєш, я навіть чув, що тут, просто у Нижньому місті, си-
палися додолу якісь падучі зірки.

Троль лише знизав плечима.

— Я нічого... не бачив, — відказав він. — Щойно прибув
на кораблі з Великого Сорокушачого ринку. Рабів ми вез-
ли. — Він рохнув. — Щоб я ще коли встряваву такі халепи!
Чорта з два! Галас нестерпний всю дорогу кайданники знай-
тільки верещали та стогнали. Я йдосі чую їхні голоси. От
відразу сюди й повіявся—мушу забути про все!

Він занурив свій писок у вщерь наповнене коритце, і Жив-
чик подався далі.

— Кеп? — озвався праворуч чийсь хрипкий запитальний
голос.

Живчик рвучко обернувся. Кулькан напружену зири в у-
темряву, намагаючись розгледіти, хто то озвався.

— Це ви, кепе? — Важенне крісло гепнуло на дерев'яну
підлогу, із-за столу, продираючи, немов після сну, очі, звела-
ся присадкувата постать. Живчик не зводив очей із личини,
яка до нього наблизжалася. То був живолуп із Темнолісу —
розвуханий чуб, криваво-червона шкіра, темно-фіолетова
в сутінках. Його похмурі риси зобразили якусь подобу усміш-
ки. — Кепе Живчику, невже це ви? — повторив він. — Ну,
скажіть же, що це ви.

— Тарп? — мало не підскочив Живчик. — Невже це ти,
Тарпе? Тарп Волопас? Матрос із “Позасвітнього гарцівни-
ка”? — закричав він. — Так, це я! Це я, твій капітан!

Вони впали в обійми один одному.

— О кепе! — Тарпові очі наповнилися слізми. — Я бояв-
ся, що вже не доживу до цього дня.

Живчик вивільнився з міцних Тарпових обіймів і взяв
живолупа за руки.

— І все ж ти *дожив*, Тарпе! Ти живий! Ти направду жи-
вий! — повторював він тремтливим від хвилювання голо-

сом. — А тепер я знайшов тебе! — він повернувся до Кулькапа. — Поглянь-но, юначе! Ми знайшли одного з моїх...

Голос його урвався. Живчиків учень мав такий вигляд, ніби побачив мару. Він стояв як укопаний, широко роззявили рота і вирячивши очі, аж здавалося, вони ось-ось повилазять із орбіт. Пістряк обік нього мав не менш отетерілій вираз.

— Кулькапе, заради Неба, що скілося? — запитав Живчик.

— В... ви об... обидва світитесь, — затинаючись відповів Кулькап.

— Ну, чисто тобі пара лойових світників, — побожно додав Пістряк.

Живчик зиркнув на Тарпа. Щирісінька правда! Усе його тіло, від вогнисто-червоної маківки до візерунчастих носаків чобіт, променіло яскравим світлом. Він поглянув на себе. Груди, ноги, руки, кисті, зап'ястки — це все також сяло.

Навколо них зашушкуалися між собою завсідники. Вони показували пальцями, хитали головами. Троль-тягайлло, який

сидів побіля Кулькапа, заходив-
ся термосити амулети у
себе на шиї.

— Духи, — шепотів він. — Духи в бондоці. А тепер духи й тут. Знайте — це неспроста.

Із-за столу підвілася парочка міських гномів.

— Я звідси йду, — боязко промовив один і почухрав до дверей.

— І я, — підхопив горілчаний його брат. Поминаючи

Пістряка, він обернувся до нього. — Цими днями у Нижньому місті не бракує дивовиж і без привидів, що заполонили “Нічліжку під сон-деревом”!

— Авжеж, — буркнув тягайло, поспішаючи слідом за ними. — Де водяться привиди, туди я не рипаюсь!

— Але... але вони вже збиралися йти, — замурмотів Пістряк. — Чи не так? — додав він, поквапом випроводжаючи всю трійцю до дверей. — Не майте на мене серця, — буркнув він Живчикові, — але торгівля є торгівля, самі розумієте. — I чемно, але рішуче випхав їх за поріг.

— Отака нам дяка! — засміявся Живчик, щойно за ними grimнули двері. І повернувся до Тарпа з Кулькапом. — Пустте! Ти *живий*, Тарпе! Ось що головне.

— Велика радість, кепе, вас бачити, та ба... — Тарп нахмурив брови. — Ми виглядали трохи дивно, ширячи довкола це сяйво. Його цілком досить, аби пошити в боягузи будь-кого, — він знову нахмурився. — Я світився, приземлившись у Нижньому місті, — пояснив він, — тільки сяйво невдовзі згасло. І з'явилося тільки тоді, — збентежено додав він, — коли ми зустрілися знову.

— I в мене та сама історія, — похвалився Живчик. — Ale досить нам тут було зустрітись, як ми засвітилися знов. Мабуть, там, у відкритому небі щось таки зайшло, — виснував Живчик тихим захриплим голосом. — Щось таке, що мучить нас і тепер, — він ухопив Тарпа за руку. — Ти пам'ятаєш, що там сталося? З рештою моого екіпажу? З моїм кораблем? З моїм батьком! Чи знайшли ми Захмарного Вовка — не знаєш?..

Та живолуп мовчав і тільки сумовито хитав своєю буйною, розчухраною червоною чуприною.

— Якби я тільки міг пригадати, кепе, — промовив він. — Ale що було потому, як миувійшли в отої буренний вихор, я, хоч забий, не пам'ятаю!

Живчик усміхнувся і тепло стис його за руку.

— Нічого, — заспокоїв він живолупа. — Я знайшов тебе, Тарпе, і це тільки початок. Чудовий початок! Тепер нам

лишається одне: знайти решту. — На його лиці набігла тінь. — От тільки де?

— Духи, — тихенько підказав Кулькан.

— Що ти сказав, Кулькане? — стрепенувся Живчик. — Ясніше не можна?

Кулькан обернувся до нього.

— Краєчком вуха я почув слова троля-тягайла, що ви чи не привиди. — Він замовк. — Достоту такі самі, як у бон-доках!

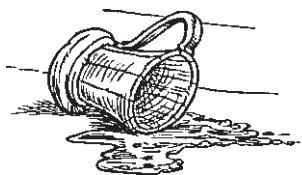
— Бон-доки? — перепитав Живчик. — Духи у бон-доках? Такі, як ми?

— Що він сказав, те я й почув, — кивнув головою Кулькан.

— Молодчина, Кулькан! — вигукнув у захваті Живчик і плеєнув хлопця по плечу. — Ось куди ми підемо. До бон-доків!

Кулькан спустив очі додолу.

— Я ж казав, що вмію добре слухати, — пробуркотав він щасливо.

· РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ ·

Нетряки

осінь було Живчикові й Тарпові Волопасу вийти з забігайлівки на вулицю, як обидва хлопці перестали світитися. Сонця, навіть низького і золотавого, призахідного, цілком вистачало, аби потьмарити предивне яскраве світіння.

І дяка Небові, що це так! подумав Кулькан, коли вони пустилися в дорогу.

Вони йшли на схід — вулицями, що їх устигли непогано вивчити, і далі вниз, до багнистих бон-доків на березі млявої Крайріки. Живчик поринув у роздуми.

— Нам пощастило, Кулькане, що ми знайшли Тарпа живим, — порушив він мовчанку, — натомість щодо решти... — Живчик замовк. — Чи є у нас бодай якась надія, що оті привиди, оті духи, і справді можуть виявитися... Ким? Гуком? Шпуляром? Чи, може, Сім'якрилом Сльотою, або Гайорибом?

— Ну, тягайло сказав “*дұш*”, а не “*дұх*”, — озвався Кулькан, — тож їх має бути щонайменше двоє.

Живчик витяг із торбини паперовий сувій, — подарунок Професора Темрявознавства, — і розгорнув його. Сувій виявився мапою Свіtokраю, помережаною лініями та хрести-

ками, які позначали траєкторії і приблизне місце приземлення шести падучих зірок. Хрестик на означення Каменосаду, був обведений колом. Тут приземлився сам Живчик. Хлопець уявив вугільний стрижень і обвів колом один із чотирьох хрестиків, розкиданих по Нижньому місту.

— Один уже є, — сказав Живчик, повертаючись до Кулькапа. — Лишається знайти ще трьох, — він з надією всміхнувся. — Може, всі вони в бон-доках.

— Може, — підхопив Тарп Волопас. — Хоча, кепе, якщо по правді, я не ручився б, що вони там не знайшли своєї погибелі. Це край нетряків, а ті й за ліпших часів не надто раділи прибульцям.

— А чого варті оті всі оповідки про бійки, що ми чули, — додав, здригаючись, Кулькан.

— Не журися, Кулькан! — підбадьорив хлопця Живчик. — Можливо, це тільки оповідки, та й годі. Якщо держатимемось купи, все буде гаразд. Звірся на мене.

Кулькан хоробро всміхнувся. Ще тоді, коли вони тільки прибули до Нижнього міста, його вразила Живчикова рішучість. Пошуки довго провадилося навмання, та юному капітанові ніколи і на гадку не спадало облишити почате. І осього рішучість винагородилася: вони знайшли Тарпа Волопаса. Однаке те, що чекало на них нині, — зустріч із кровожерними нетряками, — має до решти випробувати Живчикову звагу. Кулькан знову здригнувся.

Досить їм було переступити межу, яка відокремлювала місто від бон-доків, як загальна атмосфера життя східних кварталів, переповнених різношерстою публікою, одразу розвіялася. Ряди будинків та крамниць змінилися покрученими вуличками, заповненими ветхими хижами та халабудами, де аж кишіло нетряками.

— Пильнуйте за кожним своїм кроком, — напучував Тарп Волопас, крадькома озираючись через плече. — Ступайте акурат серединою вулиці — нетрякам страшенно не до вподоби, як хтось надто наближається до їхніх володінь. — І ні за що у світі не дивіться їм у вічі.

Спочатку Живчик ретельно дотримувався Тарпових настанов, та по вступі в гамірні, метушливі вулиці, почав утрачти пильність. У шинках, яких тут було без ліку, стояв гармидер, але відвідувачі поводилися мирно. Добродушно гули торговища, а так-сяк збиті житла вторували їм уривками пісень, молодечими жартами, дитячим плачем та вибухами заразливого реготу. Безперечно, то були злидарські квартали, але від них не віяло нічим лиховісним.

— Не бачу, чого тут хвилюватися, — зауважив Кулькан, жбурляючи назад у галасливий натовп підлітків торохольного м'яча, що впав біля нього.

— Еге ж, — похмуро озвався Тарп Волопас. — Перше враження буває часом оманливе. Ці тварюки можуть умить роз'яріти.

— Пхе-е-е! — закричав Кулькан.

— Що сталося? — стривожився Живчик.

Кулькан обернувся назад і показав на темне провалля дверного отвору. Живчик утопив очі в його морок. Від несподіваного гострого запаху гнилизни йому аж дух забило.

— Кістки, — пробуркотав Живчик.

Кулькан зайшовся кашлем.

— Зараз ви побачите, що я мав на увазі! — туманно заявив Тарп Волопас. — Беріть очі в руки.

Розглянувшись на всі боки, Кулькан побачив обідранців трохи в іншому свіtlі. Він примітив їхні великі жовті зуби, налиті кров'ю баньки, в око впали важкі зазублені кийки, перекинуті через плече, та здоровенні ножаки за поясом.

Намагаючись держатися купи, Кулькан, Тарп і Живчик подалися темною засміченою вуличкою у берег. Звичний застояний запах старого лісового елю та вареної капусти-болотянки вже перебивався смородом гнилої риби. Щойно небо над їхніми головами почало вечоріти, як набігли, клуничачись, чорні тучі.

Відразу за вуличкою починалися бон-доки. Зміліла Край-ріка ліниво билася об загиджені береги, ще не так давно сховані під водою. Замрячила оліїста мжичка. Навіть при

тъмяному освітленні — у напівзогнилих пакгаузах, вишиваних уздовж берега, тъмяно горіли лойові світники — було видно кістки, розкидані по багнюці. Багато кісток — великих і малих. Усіх їх до одної геть-чисто пообгризали білі круки, які порпалися тут, та рябі пацюки, що снували по купі костомах і пищали, коли доходило до бійки за мотлох, який висипався з поржавілих сміттегонів у ліниву течію.

— Щось мені не дуже це до душі, — боязко озвався Кулькан.

— Мені теж, — муркнув Живчик, хитаючи головою. — Шкода, що тягайло не висловився певніше, де водяться оті духи.

Кулькан кивнув головою.

— Я... — почав він і завмер. — Ви знову світитеся. Обидва.

Живчик простяг руку вперед і, приглянувшись, уже на власні очі побачив хоч і слабке, а все ж помітне світло, що йшло від нього. — Мабуть, це через те, що вже темніє, — пропустив він.

— Тоді нам... — запропонував напруженим голосом Тарп, — нам краще розійтися.

— Розійтися? — здивувався Живчик.

— Що ближче ми стоїмо один до одного, то яскравіше світимось. Я це помітив ще тоді, в “Нічліжці під сон-деревом”...

— Hi, Тарпе, — не погодився Живчик. — Я сказав тобі — тримаймося разом. Крім того, як я помітив, ще коли ми вийшли з “Нічліжки”, при більш-менш яскравому освітленні ми взагалі не світимось.

— Але ж бо, Живчику... — втрутився Кулькан.

— Кулькане! — різко урвав його Живчик. — Нам слід пройти трохи далі. Усім разом!

Вони рушили в цілковитій тиші, пробираючись між стосами якихось ящиків та звалищами порожніх бочок, між височеними купами іржавих ланцюгів та гнилої риби і далі — попід пристанями, які височіли над водою і рипіли, коли громіздкі судна напинали швартові линви, прив’язані до швартових кілець.

Зірвався вітер, дощик став жалкий. Кулькан моршився щоразу, як його високі чоботи грузли у слизькій багнюці.

— Це безнадійно! Нам їх тут зроду-віку не знайти, — бурчав він. — О, ви світитеся ще яскравіше!

— Спробуймо отут, — незворушно скомандував Живчик.

Вони повернули від річки і знову заглибилися в тісні вулички. Під вуличними ліхтарями дивне сяйво стало майже непомітне. Проте, коли вони поминали нетряків, Кулькан виявив, що ті реагували на них уже трохи інакше. Доти нетряки просто не помічали мандрівників. А тепер — якщо йому не привиділося — старанно їх обминали; вони відводили очі, а коли до них наближалися, тислися до бровки або зникали у дверних отворах і не з’являлися, аж поки трійця не пройде далі.

— По-моєму, вони помітили, — просичав Кулькан.

— Гей! — квапив Тарп Волопас. — Вибираймося звідси, якщо не хочемо привертати увагу до своїх персон!

— Трохи запізно цим перейматися, — процідив Живчик, майже не розтулюючи губів. — Погляньте-но.

Вони добулися того, що видавалося розв’язкою, звідки, ніби спиці в колесі, розбігалися десятки вузеньких вуличок.

Посередині розв'язки стояв здоровенний дерев'яний шаплик, а круг нього юрмилося ціле збіговисько бенкетників-нетряків. Освітлювало це гамірне дійство яскраве фіялкове сяйво, що падало від світлякових смолоскипів і кидало химерні тіні на хижі фізіономії нетряків, цілковито скрадаючи сяйво від Тарпа і Живчика.

Підштовхувані вперед тими, хто ще тільки прибував на гульбище, Живчик, Кулькан і Тарп Волопас опинилися в гущі натовпу і пропихалися далі — до величезного шаплика. Обличчя усім трьом овіяло, немов струменем чийогось несвіжого дихання, духом, що витав над цим місцем: гарячим, вологим і смердючим. Кулькан ледь стримував нудоту.

— Риба, — визначив Живчик. — Гнила риба... — він поморшився. — Бур'ян-крайдорожник.

Живчик змалечку чув гостру відразу до запаху квашеного крайдорожника, яким так часто було просякнуте дихання лісових тролів. Тут же цей сморід просто валив з ніг. Гострий. Кислий. Ядучий. Мабуть, він ширився від пінявого шаплика.

— Пиво. Крайдорожняк, — простогнав він.

— Три глеки, так? — запитав хтось із-під дерев'яного шаплика. До них сунув присадкуватий нетряк у якомусь дранті, перекинутому через плече. Трійця просувалася, переступаючи у багноюці тіла поснулих п'яних нетряків.

— Я... е-е-е... Чи не знайдеться у тебе лісового грому? — запитав Живчик корецького.

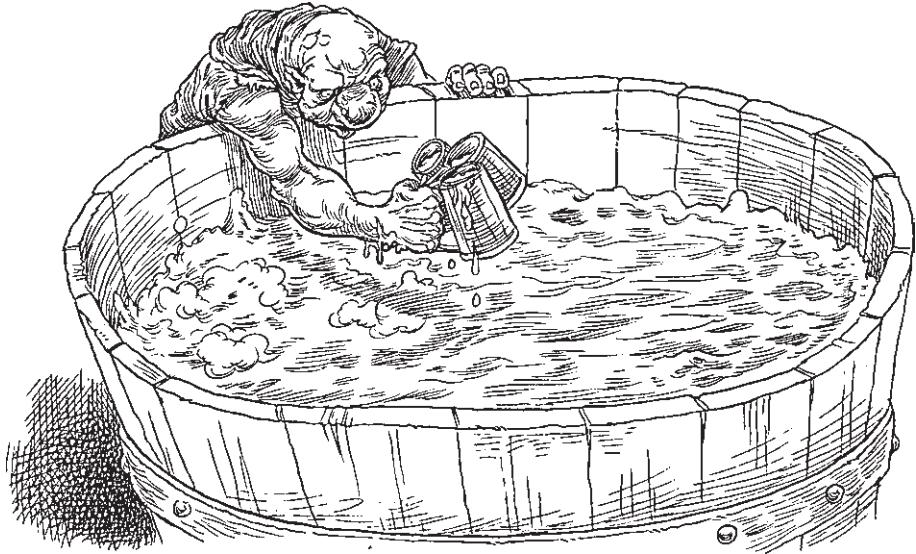
— Hi, — сердито відрубав той. — Це питний майданчик. Ми не займаємося тут фіглями-миглями.

Живчик кивнув головою.

— Ну, тоді три кухлі крайдорожняку, — привітно усміхнувся він.

Нетряк видерся дерев'яною драбиною і занурив три бувалих у бувальцях кухлі в шаплик.

— Якщо хтось хоче розвеселитися, то ліпшого годі й шукати, — звернувся Живчик до Кулькані. — Хоча на твоєму місці я б цього пійла не пив. Воно виграється на гnilому крайдорожникута тельбуках риби-болотниці.

Кулька аж пересмикнуло від огиди. Нетряк спустився драбиною вниз.

— Тримайте, — він вручив їм по дерев'яному, вщерть наповненому кухлю.

— Спасибі, — подякував Живчик, кладучи нетрякові у простягнуте лаписько монету. — А скажи-но мені...

Зненацька його увагу привернула купка спраглих нетряків, які стояли осторонь і, лаялися чорно, вимагаючи, щоб їх обслужили. Живчик ліктем торкнувся Кулька і кивнув головою на кухлі.

— Спробуймо виторгувати в них якість відомості!

Намагаючись нікого не штовхати (як застерігає одна пріказка: “Розхлюпане пиво і пролита кров часто течуть одним річищем”), вони пробиралися крізь неспокійний натовп. Сморід від крайдорожняку посилився. Він здіймався від кухлів, витав у повітрі, сотовся крізь пори навколишніх нетряків.

Один із них — здоровенний бурмило — повернувся і впер у прибульців скляні сліпаки. Його погляд прикипів до кухлів у їхніх руках.

— Та невже це все мені? — прогув, мов із бочки, його нутряний голос. — Ви дуже ласкаві! — Він ухопив кухлі,

добряче пригостився і знову вилупив на них свої баньки. — Нектар для нетряків! — желіпнув він і зайшовся громовим реготом. Відкинувши геть двоє порожніх кухлів, нетряк узявся за третій. За його спиною грянув спів гурту червоно-пикіх потвор. Від питного майданчика долинав дикий регіт.

— І чим же ти заробляєш на хліб? — поцікавився у здоровила Живчик.

— Тим самим, що й більшість тих, хто зібрався тут, — відповів нетряк. — Працюємо в доках. Завантажуємо. Розвантажуємо... — він вишкірився. — Не проміняв би ні на що у світі.

Той нетряк, що стовбичив коло здоровеги, обернувся до нього і жартома вщипнув за м'ясисту руку.

— Це тому, що в тебе з клепками сутужно, Грому, — пояснив він. І повернувся до Живчика: — Слухай, ось що я тобі скажу: я не від того, аби помінятися місцями з якимось санктафракським ученим бовдуром, який живе, купаючись у розкошах, їй-же-бо, не брешу!

— Пх-х-е! — скривився перший і сплюнув. — А як на мене, Шарпуне, то тут, із кухлем у руці та з друзями по-пліч, усе ж миліше, не мені це тобі пояснювати!

— Бачили? — обернувся Шарпун до Живчика з Кулька-пом і покрутів грубезним пальцем біля скроні. — Приду-рок! У летючому місті п'ють найкраще маркове вино з келихів із гранованого шкла. Кажу те, що чув.

— Свята правда! — підтвердив Живчик. — Ми були там цими днями у справах, — додав він. Було б не дуже розумно втаемничувати нетряків у їхні справдешні стосунки із Санктафраксом. — Ви б не повірили, які там казкові багатства!

— Ну, я б напевняка повірив, — протяг Шарпун.

— І все ж ніхто там не виглядає таким щасливим, як будь-хто з вас отут, — сказав Живчик і оглянувся.

— Я ж казав! — переможно вигукнув Грім. Він осушив свій кухоль і згорнув руки на грудях.

— А якщо по правді, — вів далі Живчик, — то вони всі радше скидаються на причинуватих. Вони патякають, нібито

десь у Нижньому місті можна побачити привиди. Певніше — у бон-доках... Але ж погодьтеся, це вже несусвітня маячня! — пирхнув він. — Самі знаєте, на що вони стали схожі з отими своїми високими помислами, а все через те, що змалечку живуть із головами у хмарах...

Двоє нетряків перезирнулися.

— А все ж цього разу в отих чутках може критися зерно правди.

Живчикові очі перетворилися на дві щілини:

— Чи не хочеш ти сказати...

— Я сам їх бачив! — заявив Грім.

— І я, — підтримав Шарпун, енергійно кивнувши головою. — Їх було двоє, — він по-змовницькому нахилився вперед. — І вони світилися!

Кулькапові закалатало серце. Він із голови до п'ят озорнув Живчика з Тарпом Волопасом — чи не світяться, бува, і вони своїм зрадливим сяйвом? Дякувати Небові, світлякові смолоскипи так палали, що нічого не було видно.

— Світилися? — долетів до нього Живчиків голос. — Чудасія! Аскажи-но мені, де саме ти їх бачив?

— Одного разу в березі, воно, те марище, світилося в темряві, — відповів нетряк. — І раз на торговиці, пізно вночі, коли всі ліхтарі вже загасили.

Грім ствердно кивнув головою.

— А ще якось опівночі я бачив, як та парочка пливла по вулиці. Вони були там десь так із хвилину, а потім знову щезли. — Він знизав плечима. — Одному Небові відомо, звідки вони з'явилися і куди поділися, але що перепудили мене, то перепудили!

Шарпун від душі розреготався і ляснув Живчика по спині.

— Доста вже балачок про привидів! — сказав він. — Щось мене страшенно сушить цього вечора. Ще по кухлю?

Живчик усміхнувся.

— Мабуть, ні, — відмовився він. — Тарпе, Кулькапе, ходімо. Якщо ми хочемо упоратися до півночі, краще не засиджуватися

— Як знаєте, — відвернувся нетряк.

— Ми не того тіста книш, щоб їм із нами пиячiti, — штовхнув його під бока Грім.

Живчик, Тарп і Кулькап почали вибиратися з гульбища. Замість мжички, з неба стали накрапати ядерні дощини. Живчик відчув, як у нього всередині здіймається хвиля без причинної люті. Він спробував узяти себе в руки. Обличчя у Тарпа та Кулькапа теж були видовжені й напружені.

— I-i-i-i! Бамбула ти прицюцькуватий! — заревів чийсь роз'юшений голос.

— Я? Прицюцькуватий? — проревів другий голос. — А ти безклепка довбешка! — тут почувся хруск, ніби когось зацідили кулаком у щелепу.

— Це... це все витворки погоди, — пробуркотів Живчик крізь зцілені зуби, і вхопив Кулькапа за руку.

За мить увесь майданчик ошанув спалах дикого сказу, і нетряки, як один, зчепилися між собою. У повітрі замигтили кулаки. Заблищали вищирені зуби. Де не взялися кийки. Повітря виповнила брутальна лайка.

— Мерщій, Кулькапе! — гукнув Живчик, підштовхуючи його вперед. — Драпаймо!

Але кругом кишили нетряки: охоплені люттю, викликаною дощем, вони заступали шлях і дубасили без розбору всіх, хто опинявся надто близько від них. Щипали. Копали ногами. Гарчали і кусали.

Величезний шаплик тріщав і тік. На землю з несамовитим риком бебехнув клубок із п'яти-шести осатанілих нетряків, і тепер ці тварюки корчились у калюжі крайдорожняку, не перестаючи дряпати, штурхати і копати один одного ногами.

— Я відкручу твою головешку! Я тобі руки-ноги повідриваю і скажу, так було! Я видеру печінку і зжеру за один глам!..

Тим часом жахний дощ припустив ще дужче. Він уже перейшов у справжню зливу, затоплюючи вузенькі вулички і гасячи один по одному світлякові смолоскипи.

— Хутчій, Тарпе, — гукали Живчик із Кулькапом, силкуючись продертися крізь штовханину, де всі билися з усіма. —

Я... м-м-м! — загарчав він, коли здоровий, як поліський злодій, нетряк ухопив його ззаду і м'ясистою рукою затис рота. Ще одна потвора вхопила Кулькапа. Третя приперла до стіни Тарпа.

З голосним сичанням згасло ще з півдесятка смолоскипів. Далі, як на команду, погасли й решта смолоскипів, після чого все бойовисько поринуло в пітьму.

— А-а-а! — заревів нетряк просто Живчикові у вухо і рвучко відтрутив його від себе. Живчик метнувся до Тарпа. Їхнє і так яскраве сяйво стало ще яскравіше.

— Духи! — зарепетували нетряки і ринули назад — ще розлучені, але надто перелякані, щоб кидатись на них.

— Хутчій! — пошепки наказав решті Живчик. — Тікаймо звідси, поки до них не дійшло, що ми не конче маємо бути духами!

Він схопив Кулькапа за руку, і вся трійця рвонула навтікача. Нетряки щось галасували їм навзdogін, але з місця не зрушили. Проте на вулицях не бракувало й інших почвар — їх аж кишіло куди не кинь, — і всі аж казилися з люті — у безумові, що навіяла негода.

— Що нам почати? — закричав Тарп, кидаючись то в той бік, то в той. — Ми пропали! Нам кінець!

— “Соди”, — прошипів Живчикові на вухо якийсь голос.

— От і добре, сюди! — закричав він і кинувся вузенькою вуличкою, а слідом за ним решта. — Держіться купи! — ревів він. — І моліться Небові, щоб...

— А-а-а! — зойкнули всі троє з жаху: здавалося, під ними розступилася земля

Вони падали. Усе нижче й нижче. Летіли у смердючому мороці, летіли перекидом, несамовито вимахуючи руками та ногами. А над їхніми головами лунко гrimнула накривка: вони попали у пастку.

• РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ •

ЦИСТЕРНА

Небо! — Кулькапові аж забило дух, коли навальне падіння знагла урвалося. Щось м'яке, шовкувате на дотик і навдивовижу пружне перепинило шлях. Він вражено скрикнув, підкинутий знов угору і зараз же зойкнув з болю, зіткнувшись із Тарпом Волопасом, який наразився на нього всією масою свого тіла. Удвох вони скотилися у зіткану з якихось волокон сіть. Згори на них звалився Живчик.

Раптом щось клацнуло. Потім гупнуло. Потім із шелестом зашморгнулася линва на сіті. Волокнистий матеріал міцно обплів їх і збив усю невдатливу трійцю в малу купу невеличку.

Перше, що вразило Кулькапа, — це неймовірний сморід, такий ядучий, аж здавалося, чиєсь невидимі пальці засягають у горлянку, викликаючи горловий спазм. Густа сітка трохи пригасила Живчикове і Тарпове світіння, а все ж дещиця сяйва таки просотувалася назовні, і Кулькап потихеньку став розглядатися довкола.

Вони висіли високо над величезним, парким підземним каналом. Кругом із мурування величезного тунелю, кудою

плинув канал, витикалися рури. З них, безперервно спадал а вниз, у пінявий потік, брудна вода.

— Риштаки, — простогнав Кулькан. — Я... ой! Болить! — закричав він, коли Живчиків кістлявий лікоть уперся йому в спину. — Що ви робите?

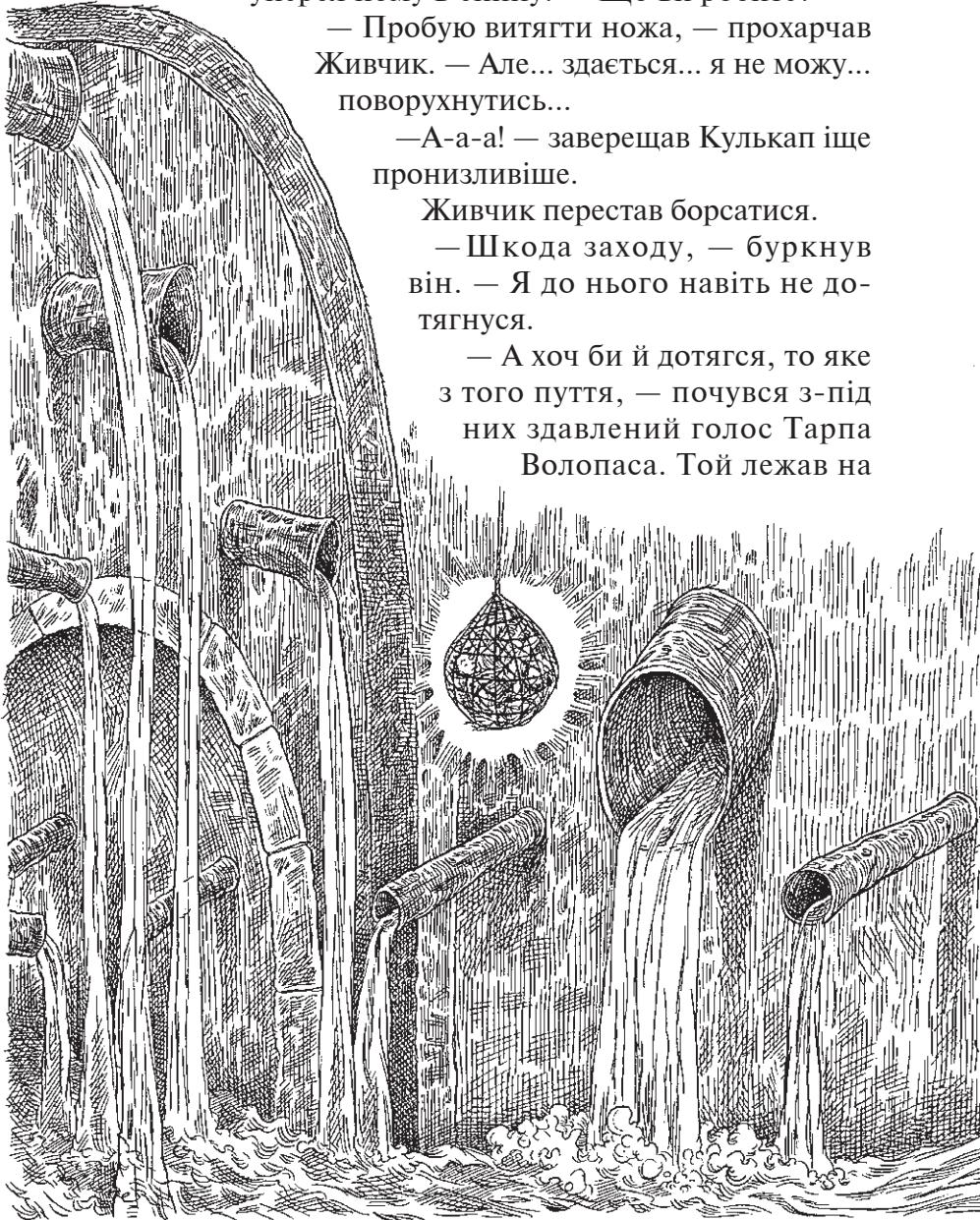
— Пробую витягти ножа, — прохарчав Живчик. — Але... здається... я не можу... поворухнутись...

— А-а-а! — заверещав Кулькан іще пронизливіше.

Живчик перестав борсатися.

— Шкода заходу, — буркнув він. — Я до нього навіть не дотягнуся.

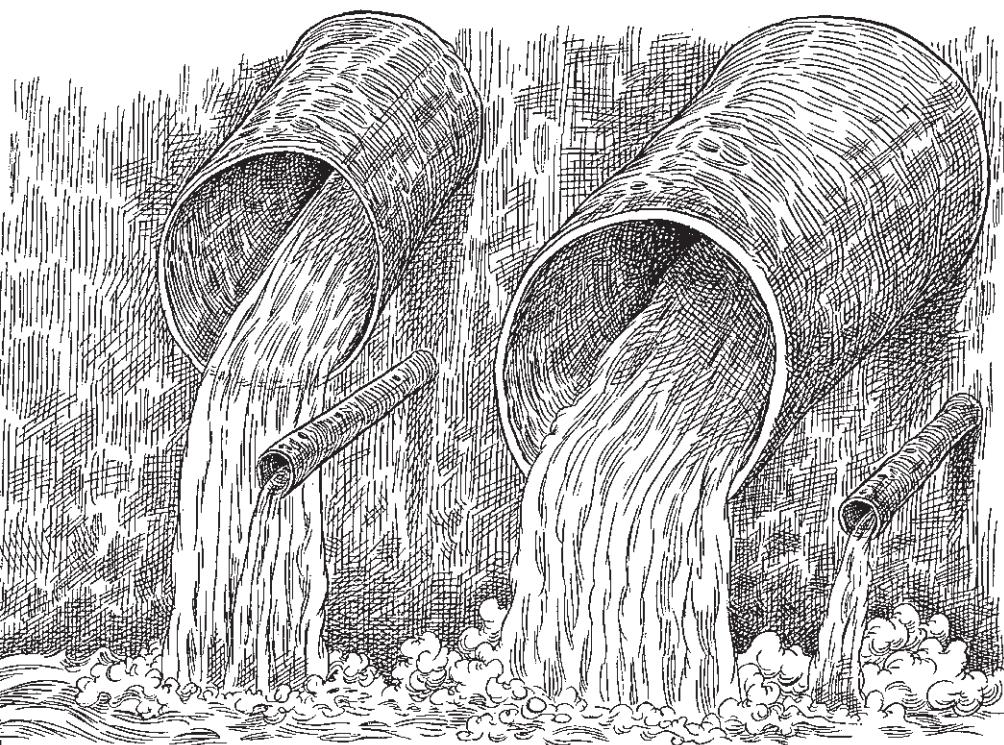
— А хоч би й дотягся, то яке з того пуття, — почувся з-під них здавлений голос Тарпа Волопаса. Той лежав на

споді сітки, уткнувшись у неї обличчям. — Сітка сплетена з шовковиння лісового павука...

Живчик розчаровано зітхнув. Павучий шовк домішували до тканини, з якої шили вітрила для кораблів небесних піратів — легкі, мов бабине літо, та все ж доволі міцні, щоб витримати натиск вітрів, які налітали з відкритого неба. Його ніж був би безсилий проти товстого прядива, з якого зіткнуто тенета.

— Кепе, я в розпачі, — поскаржився Тарп Волопас. — Я б радше випробував свій талан у сутичці з отими дурнуватими нетряками, аніж теліпатись отут, мов кільце тілдерячої ковбаси. — Він скорчив жалісну гримасу, коли випари від стічних водшибнули йому в носа. Унизу нюшили повітря і розчаровано попискували рябі пацюки, позираючи на світну в'язку, що погойдувалася над ними. — Хтось наставив чи щось наставило цю пастку, — пояснив він, — а ми у неї вскочили.

— Що означає “щось”? — стривожився Кулькан.

— Я чув, що у риштаках живуть мордобріли, — пояснив здавлений Тарпів голос. — Жахливі тварюки! Суцільні пазурі та зуби. — Але хитрі, підступні — може, то котрась із них...

— Тс-с-с! — шикнув Живчик.

Звідкись іздалеку долинув важкий брязкіт.

— Що? — прошепотів Кулькан, якому від страху аж заворушилося волосся на потилиці.

Брязкіт гучнішав. Тепер він лунав ближче. Притиснутий до Кулькапа, Живчик не міг повернути голови. Тарп, який лежав під ними, нічого не бачив. Тільки Кулькан, чия голова була повернута в супротивний кінець, міг дивитися в той бік, звідки долинав звук. Він проковтнув клубок у горлі.

— Ти щось бачиш, Кулькане? — стурбовано запитав Живчик. Він знов, що у стічних ямах живуть не самі тільки рябі пацюки та мордобріли. Не бракувало тут і печерників із тролями, які покинули свої підземні житла в Темнолісі, шукаючи кращої долі в Нижньому місті, але не витримали отієї божевільної гонитви нагорі. Хто помер з голоду. Хто знайшов притулок у підземній каналізації і животів там, годуючись покидьками.

Брязкіт близчав, гучнішав і чітко вирізнявся на тлі дзюркоту. Брязь! Метал дряпнув по металу. Брязь! Здавалося, за-третміли рури.

І тут Кулькан побачив, що то було: у повітрі промайнув здоровенний металевий гак, брязнув об руру, що стриміла зі стіни тунелю, і зачепився за неї. Гак було прикріплено до сукуватої дерев'яної жердини, яку міцно стискала, тягнучи її до себе, пара жилавих рук.

Із темряви виринула невиразна постать, яка незgrabно стояла на химерному плоту, зв'язаному з виловлених у каналі дощок. Ось вона знову махнула гаком. Брязь! Ухопившись за подальшу трубу, вона підтягувала свій плавзасіб проти пінявої течії все ближче й ближче.

Кулькан завмер.

— Я щось бачу, — прошепотів він.

БРЯЗЬ!

“Човен” був уже майже під ними. Просто на них вирявився здоровенний плескатоголовий гоблін.

— Живчику, — пропищав Кулькан, — це...

Гак окреслив у повітрі дугу, відтак майнув назад, відчепивши сітку. Щойно вона, наче розпечений летючий камінь, — із трьома істотами всередині, — глухо гунула на дно гоблінового плоту, як течія понесла їх униз.

Вони мчали смердючим каналом, розтинаючи хвилі нечистот; пліт із дерев'яних уламків раз по раз кружляв у чорториях і вкривався брудом. Над ними маячів гоблін, який вправно балансував на кормі. Довгий гак у його жилавих руках тепер правив за кермо, розвертаючи пліт у потрібному напрямі. Усе швидше й швидше, аж ось...

Брязь!

Гоблінів гак зачепився за руру в нього над головою, і пліт різко сіпнувшись, спинився. Живчик, Кулькан і Тарп заворушилися в тенетах.

— Смілоголове, що там у нас сьогодні за здобич? — почувся згори чийсь голос.

— Смілоголов? — ахнув

Живчик.

Тримаючи ножа в руці, гоблін зігнувся і послабив зашморг, що стягував сітку вгорі. Сітка опала. Живчик, весь осяйний, схопився на ноги. Плескатоголовець вражено роззвив рота і впустив ножа.

— Сльото! — гукнув він. — Воно світиться! Воно світиться, достоту, як ми!

— Ти що, не впізнаєш мене, Смілоголове? — озвався Живчик, намагаючись говорити рівним голосом, хоча пліт у нього під ногами небезпечно розгойдувався. — Це ж бо я, Живчик.

— Я впізнав вас, капітане Живчику, — озвався голос ізгори. — Хоча вже й не сподівався побачити вас живого, принаймні в очах відстійниках Нижнього міста.

Живчик звів погляд догори. Там, ув отворі широченої рури стояла суха постать, у важкому каптаніті піратській трикутці. Вона також розточувала яскраве сяйво.

— Сльота! — закричав Живчик і мало не втратив рівноваги. — Сім'якрил Сльота!

Та колишній стерничий “Позасвітнього гарцівника” уже відвернувся і зник у рурі.

— Не зважайте на нього, кепе, — порадив Смілоголов, незgrabно злазячи з плоту — праву ногу він помітно волочив. — Я певен юому набагато приємніше вас зустріти, ніж він показує. Що ж до мене, то я щасливий — не сказати.

— Я теж радий тебе бачити, — зізнався Живчик. — Заледве можу повірити, що це не сон.

Залізними клямрами він подерся слідом за Смілоголовом до війстя в руру, що стирчала високо над ними. На відміну від решти, з цієї не лилося ніяких нечистот. Кулькан і Тарп не відставали від них. Нарешті, відкинувши важку шкіряну завісу на другому кінці рури, вони увійшли до просторого приміщення.

Сім'якрил Сльота стояв збоку, ледь відвернувши своє обличчя.

— Ласкаво просимо, — стиха промовив він.

Кулькан здивовано заозирався довкола. Це місце виявилося найсправжнісінкою печерою контрабандистів згори донизу їїзахаращували ящики та кошки, ущерь заповнені інезліченними коштовностями. Стіни та долівка були в килимах. З меблів упадали в око два крісла, стіл, кухонні шафи, а також невеличке різьблене бюрко. Чайники та каструлі, пляшки та слоїки, посуд, куверти, поставчики для спецій... і запах тілдерячої ковбаси, від якого аж слинка текла.

— Колись це була цистерна для води, — пояснив Сльота. — Атепер нам доводиться тут жити.

Живчик кивнув головою.

— Я боявся, що ви вже не живете взагалі, — зізнався він.

— Авжеж, може, було б і краще, якби я не жив, — пробурчав Сльота собі під ніс і подався в супротивний кінець цистерни, де на плиті шкварчала невеличка сковорідка.

— Але ж, Сльото... — почав був Живчик.

— О, нам з ним тут добре, — перепинив його Смілого-лов. — Ми вже кілька тижнів, як тут. Добуваємо їжу і цупимо всілякий дріб'язок — ви не повірите, яке часом добро попадає в наші сіті... ні, всяку живину ми відпускаємо на поверхню — потому, як звільнимо від коштовностей, які вона може мати на собі. І жодного клопоту зі світлом... — він кивнув на спину Сім'якрила Сльоти, зігнуту над плитою. — Відколи ми живемо вдвох.

— Ти маєш на увазі сяйво? — запитав Живчик.

— Те саме було і з нами двома, коли мене знайшов капітан, — озвався Тарп. — А тепер нас тут аж четверо світників.

— Ми б не світилися, якби там чогось не сталося, — пояснив Живчик. — Але я *нічого* не пам'ятаю. А ти, Смілоголове? Чи можеш ти пригадати, що приключилося з нами у відкритому небі?

— Ні, — тріпнув головою плескатоголовець. — Ми летіли на припоні у помагай-біди шукати вашого батька, відтак попали у бурений смерч — і край, повний провал у пам'яті, — скривившись, він показав на свою праву ногу. — Тільки й знаю, що десь покалічився.

— А ти, Сльото? — спитав Живчик. Згорблена постать відповіла мовчанкою. Живчик нахмурився. Непривітність стерничого починала діяти йому на нерви. — Сльото! — різко озвав він.

Сльота напружився.

— Уявлення не маю, — глухо відповів він. Відклавши набік лопатку, стерничий поволенъки обернувся. — Знаю тільки, чим це окошилося на мені. — Він зсунув назад свою трикутку.

Кулькарові заціпило. Тарп Волопас відвернувся. Живчик, витрішивши з жаху очі, позадкував.

— Тво... твоє обличчя! — ледве вимовив він.

Чуба не було — так само, як і лівого вуха, а шкіра з тамого боку виглядала, як розтоплений віск. З оплилих складок визирало біле невидюче око. Стерничий піdnіс руку до потворних рубців.

— Оце? — нахмурився він. — Саме таким я повернувся з відкритого неба. Видовище не з прiemних, га?

— Я... я не знаю, — розгубився Живчик.

Сльота знизав плечима.

— А хоч би й знав, то що, — зауважив він.

— Але ж ти докоряєш мені, що я затяг тебе всередину тамтого смерчу?

— Ні, капітане, — заперечив Сльота. — Я ж погодився сам із вами йти. То був *мій* вибір, — він помовчав. — Хоча, зізнаюсь, я розчарований, що вам невтімки, як ми обидва повернулися до Свіtokраю.

— Я знаю тільки те, що мені розповідали інші, — сумно зізнався Живчик. — Коли ми линули в нічному небі, то скидалися на вісім падучих зірок. Принаймні так мені це описав Професор Темрявознавства.

Сльота примружив своє вціліле око. Пошрамовану плоть тіпнула мишка.

— Професор Темрявознавства? — перепитав він.

Живчик кивнув головою.

— Він бачив, як кілька з них упало в Нижньому місті — ти, Смілоголов, Тарп Волопас і, можливо, був ще хтось четвертий. Решта полетіли далі. Вони впали десь у Темнолісі. Я запросягся відшукати вас усіх. І бачите, трьох уже знайшов. Це навіть більше, ніж я міг сподіватися.

— Сподіватися, — гірко озвався Сльота. — Я вже навчився жити й так. Зрештою сподіваннями оцього не загоїш, — він легесенько провів пальцями по жахливих близнах.

Кулькан відвернувся.

— Мені були нестерпні як ті очі, що витріщалися на мене, — Сльота повернувся до Кулькані і Тарпа Волопаса, — та і ті, що відверталися, не витримуючи моого вигляду. Тож я подався до підземних каналізацій, аби знайти там сковор. А Смілоголов — треба віддати йому належне — пристав до мене.

— Куди він, туди і я, — віддано прогарчав Смілоголов.

— Ми опікуємося один одним, — вів далі Сльота. — Тут, під землею, без цього не обйтися, — додав він похмуро.

— Так само, як професор, перепрошую... Живчик опікується мною, — втулив Кулькан, обертаючись назад. — Без цього часом не обйтися навіть у Санктафраксі.

— Санктафракс, — промовив Сльота, стишуючи голос. Його погляд затуманився. — Я також колись плекав мрію обійняти якусь посаду в плавучому місті вчених. Та ба, там важить не те, що ти знаєш, а те кого ти знаєш, — він гірко зітхнув. — А я не знав нікого.

З глибини цистерни долетів запах горілого. Смілоголов прожогом кинувся до плити і вхопив сковорідку.

— Вечеря готова, — оголосив він.

— Тілдерячі ковбаски, — докинув Сльота.

— Мої улюблені! — зрадів Живчик і тільки тепер зрозумів, який він голодний.

Смілоголов поділив ковбаски, покраяв хлібину і повернувся, тримаючи в руках п'ять тарілок. Він роздав їжу.

— У нас є карафка чудового вина марки “Заболонь”, яку я тримав для особливих казій, — сказав Сльота. — Смілоголове, наші найкращі келихи, будь ласка.

— За команду “Позасвітнього гарцівника”, — проголосив Живчик, коли всі піднесли добре повні. — За тих, хто вже знайшовся, і за тих, кого ще доведеться знайти.

Решта всі дружно, з дорогою душою, приєдналися до тосту, і кожен пригубив солодку золотаву рідину.

— А-а-а! — протяг Тарп Волопас, утираючи свої баки затиллям долоні. — Просто диво!

Навіть Кулькан оцінив тонкий терпкуватий букет вина, а коли трохи пізніше вони взялися до сочистих тілдерячих ковбасок, до нього теж дійшло, як він зголоднів.

— Смакота! — проплямкав він, відриваючи кавалок ковбаски і беручи окраєць хліба. — Сма-ко-та невимовна!

Живчик повернувся до свого пошрамованого стерничого:

— Мушу сказати тобі, Сльото, ти з честю вийшов із жахливої ситуації, в якій опинився. І ти, Смілоголове, також. Молодці! Але ти не можеш далі лишатися в оцій жалюгідній норі, а надто коли вас обох покалічено через мене. Настане день, коли я знов командуватиму кораблем, і ви знову будете моєю командою. Та поки що я маю дізнатися про долю решти кораблян.

— Ми йдемо з тобою, — заявив Сльота.

Смілоголов і собі енергійно закивав головою.

— Куди ви, туди і ми, капітане Живчику, — підтримав він товариша.

— Тільки не тепер, Смілоголове, — лагідно відповів Живчик. — Щоб твоя нога загоїлася, потрібен час.

— Отже, нам слід лишатися тут, — глухо підсумував Сльота. Помахом голови він показав на склепінчасту стелю. — Бо там, *нагорі*, нам нічого не світить.

— Ну, чого ж? — заперечив їому Живчик. — А Санктафракс?..

— Сан... Санктафракс? — мало не відібрало мову Сльоті. — Але...

— Як ти, Сльото, слушно зауважив, головне, кого, а не що ти знаєш. Я знаю Професора Темрявознавства. А ти знаєш мене.

Сім'якрил Сльота аж рота роззявив.

— Я напишу тобі листа, а ти передаси його Професорові з рук у руки, — він пошукав очима по кімнаті. — Сподіваєшся, у тебе знайдеться все потрібне для цього?

— О, так, — заметувшися Сльота. — Папір та чорнило найвищого гатунку, плюс найкращі пера снігуна. Я зловив кількох птахів, коли ми ходили по харчі.

Живчик усміхнувся:

— Ви залишитесь у моєму кабінеті, що в Школі Світознавства і Темрявознавства, і чекатимете на моє повернення. Мабуть, Професор не пропустить нагоди провести з вами кілька дослідів — гріх було б не з'ясувати механізму світіння, — та загалом вам ніхто не докучатиме. Як вам така пропозиція?

— Звучить дуже принадно, капітане, — зізнався Сім'якрил Сльота. — Справді, дуже принадно.

— Справді, — луною озвався Смілоголов.

— Так, Смілоголове, — Живчик уже звертався до гобліна. — Оскільки ти колись уже працював там охоронцем, то повинен знати Санктафракс як свої п'ять пальців. Затям собі: до Професора Темрявознавства ти скрадатимешся

п отайними вулицями та стежками. Не варто зайвий раз по-трапляти на язики злорікам-професорам Тарпе, — повернувшись він до живолупа, — тобі доведеться іти з ними.

— Мені? — вигукнув Тарп. — Супроводжувати їх до Санктафракса? — Він недовірливо похитав головою. — Але ж я хочу йти з *вами*, капітане. Я здоровий. Дужий. У цій небезпечній експедиції вам не завадить такий супутник, як я.

— Вибачай, Тарпе, але зі мною піде тільки Кулькан.

— Ale чому, кепе?

— Подумай сам, Тарпе, — Живчик злагодив свій тон. — Як на твою думку, чи далеко ми зайдемо, коли будемо світитися, мов лойові ліхтарі? Щоразу, як западе темрява, у парі з тобою ми почнемо світитися, а чужий страх — не найкращий помічник у наших пошуках.

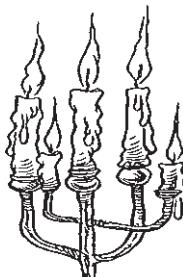
— Ale ж ми можемо прикритися, — не здавався Тарп. — Щоб не видно було світла, ми могли б понапинати щільні плащі з каптурами і ...

— I стати ще підозрілішими! — відрубав Живчик. — Hi, я мушу йти без тебе. Разом ми тільки все зіпсуємо — а саме цього я не можу допустити.

Живолуп порозуміло кивнув.

— Правда ваша, капітане Живчику, — визнав він. — Я мав би про це подумати.

— Спасибі тобі, Тарпе, — вдячно мовив Живчик. I обернувшись до Смілоголова зі Сльотою. — Отже, домовилися. Ви в трьох чекатимете на моє повернення у Санктафраксі, а Кулькан і я мандруємо далі, щоб з'ясувати долю решти кораблян, — він нахмурився, вдаючи нетерплячку. — Так де той папір і перо?

· РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ ·

ЗАХІДНІ ПРИПЛАВИ

За два тижні Кулькан і Живчик уже промишляли біля доків західних приплавів. Нічліжка, де вони провели попередню ніч, аж кишіла ненатлими листяними блохами, і ледь живі від їхніх укусів, вони вирішили покласти край своїм мукам і ще вдосвіта покинули цей вошивий притулок. Коли вони вийшли, темно-червоні пера світової зорі ще тільки ледь торкалися обрію. Живчик позіхнув, потягся і протер очі.

— Нехай цей новий день принесе нам відомості, яких ми шукаємо, — озвався він і зітхнув. — І що воно таке, що з четвертим членом команди вічно якийсь клопіт? — запитав він угоролос.

— Хм-хм, — пробуркотав Кулькан. Він сидів на приплаві у Живчика в ногах, звісивши ноги з краю помосту. Його ніс, як завжди, був устромлений в один із тих дорогоцінних сувоїв, які він тримав у торбі, перекинутій через плече.

Живчик розширнувся довкола себе. На відміну від бондоків східної частини міста, де швартувалися тільки проспенькі буксирні судна, західні бухти виглядали багатшими. Тут ставили в доки свої кораблі спілчани, берег трохи далі був забудований їхніми кам'яницями — солідними спо-

р удами з фасадами, які були чимось більшим, ніж просто частиною дому. На кожному з них красувалася символіка спілки, до якої належав домовласник: схрещені між собою зубило й долото — Спілки “Риштаки і Довбачі”, рябий щур і звій линви — Спілки “Клеєрізи та Чухрайканатники”, тигель і кіліці — Спілки “Ліпники і Ливарники”...

За домами височіла Торгова палата, де засідала Найвища рада Спілки крамарів Нижнього міста. Найдивовижніша споруда в бон-доках, вона мала зараз вигляд іще величніший, ніж будь-коли, оскільки була оточена химерними рамами риштувань. Живчик кивнув на неї головою.

— Мабуть, дах лагодять, — сказав він.

— Хм-хм, — знову пробуркотів Кулькан. Він облизнув пальця і не підвоячи голови перегорнув аркуш сувою.

Живчик обернувся і поглянув на ліниву течію річки. Вранішнє сонце кидало на її побрижену поверхню бруднувато-червоні ляпки.

Справи були невеселі: пошуки четвертого члена команди у купецьких кварталах виявилися такі самі безплідні, як і в решті дільниць Нижнього міста. Галасливі вулиці, заурмлені торговища, робітничі квартали, північні пагорби — Живчик і Кулькан побували скрізь. Та хоч скільки забігайлівок вони обійшли й зі скількома їхніми відвідувачами розмовляли, хоч скільки ставили їм запитань, а так нічогісінько й не дізналися ані про падучу зірку, ані про чиось несподівану появу чи дивну поведінку.

— Мабуть, нам уже час припиняти пошуки в Нижньому місті й рушати в Темноліс, — підбив підсумки Живчик.

— Хм-хм, — не перевставав буркотіти Кулькан, хмурячи брови.

— Кулькане! — озвав його Живчик. — Ти почув хоч слово з того, що я допіру сказав?

Кулькан здивовано скинув на нього очима, в його погляді палахкотіли збуджені іскорки.

— Ученим студіям нема кінця-краю, га? — провадив Живчик. — Відколи ми тут, ти не відриваєшся від своїх сувоїв.

— О, таж це... вони... ви тільки дозвольте зачитати вам оце, — попросив він. — Це справді щось дивовижне.

— Ну, якщо ти так вважаєш... — почав здаватися Живчик.

— Тут знову згадується “Міф про Верхоріччя”, — палко мовив Кулькан. — Матір Бур...

Живчик здригнувся, коли на якусь мить у його свідомості спалахнув спогад про оту фатальну подорож у відкрите небо.

— Матір Бур, — промурмотів він, але спогад уже загубився десь у нетрях підсвідомості. Він звів очі. — Ну, розказуй, про що там ідеться.

Кулькан кивнув головою і знайшов пальцем потрібне місце.

— *“Бо, як я пишу, нині узвичаїлося переконання, що Мати Бур налітала на Свіtokрай не раз, а багато разів, із кожним своїм поверненням несучи руйнацію та оновлення,* — прочитав він. — Я..”

— “Я”? — здивувався Живчик. — Кому належать ці слова?

Кулькан кинув на капітана швидкий погляд.

— Ці слова — переказ оригінального берестяного сувою, датованого добою Просвітництва в античному Темнолісі, — пояснив Кулькан. — Цю копію, — він із запалом тицьнув пальцем у сувій, — виготовав звичайний собі переписувач кілька сторіч тому. А оригінал набагато, набагато давніший.

Живчик усміхнувся. Кульканів запал був заразливий.

— Доба Просвітництва! — вигукнув Кулькан. — Як, ма-буть, було чудово жити за тих часів! Золотий вік волі та науки, час, коли нашого величного летючого Санктафракса не було й заводу. За правління вішого Кобольда Мудрого Темноліс звільнився від темряви. Як би я хотів знати його

особисто! Він скасував рабство. Він об'єднав тисячі різних племен у могутнє військо Тризуба та Змії. Він навіть сприяв появлі писемності...

— Так-так, Кулькапе, — зацікавився Живчик. — Дуже цікаво. Чи є в цьому якийсь сенс?

— Терпіння, Живчику, — сказав Кулькап. — Не все зразу. Доба Просвітництва зненацька згасла, наче свічка Спілка тисячі племен, виплід розуму Кобольда Мудрого, розпалася, і весь край поринув у хаос і дикунство, які й нині панують у Темнолісі. — Він знову повернувся до сувою. — Прослухайте, що з цього приводу говориться у переписаному тексті.

Незвично тихий і сумирний, Живчик став уважно дослухатися до того, що читав Кулькап із пожовкого сувою, розгладжуючи долонею неслухняний аркуш.

— “Кобольд Мудрий постарів і змарнів. Пишними луговинами та галевинами, де влаштовувано торги, простувало божевілля. Плем’я йшло на плем’я, брат на брата, батько — на сина, бо Небо прогнівлося і відібрало розум у тих, хто жив під ним.

I зібрались тоді посли від Тисячі племен у Верхоріччі, і таку держаласи річ: “Кобольде, ти, хто зазираєш у Відкрите небо далі, ніж найвеличніші з нас, скажи нам ласково, що діяти, бо ж ми, пойняті безумом, нищимо одне одного, бо ж небо поробило чорними наші серця”.

I звівся тоді Кобольд зі свого одра, і сказав їм: “Слухайте мене уважно: Мати Бур повертається. Її безум стане нашим безумом. Приготуйтесь, бо часу обмаль...”

Кулькап умовк.

— Тут невеличка прогалина, — пояснив він. — Лісові кузьки попсували оригінальний сувій. — Він знову вступився в аркуш. — А ось трохи далі. — “...Мати Бур, яка заронила у Свіtokрай перші зерна життя, повернеться, аби пожати засіянє, і світ порине в Темряву”, — прочитав Кулькап, наголошуючи на кожному слові. — Розумієте, Живчику? Кобольд Мудрий описував їм не що інше, як міф про Верхоріччя, і передбачив повернення Матері Бур. I його перед-

бачення уповні збулося, бо ж Темноліс таки й справді поринув у морок. А нині це все повторюється знову.

Живчик відвернувся і вступив погляд у безкрає небо, де колись його тримала у своїх моторошних обіймах Матір Бур.

— І божевілля, описане тут, теж поруч із нами, — похмуро заявив Кулькан. — Його принесла буря з відкритого неба. Тумани, які навіють безум, і дощі, які рвуть серце, жахливе насильство. Що там я прочитав? — Він знову знайшов місце у сувої. — “...ми, пойняті безумством, нищимо одне одного...”. Розумієте, Живчику? Це зовсім не міф. Матір Бур повертається.

— Матір Бур повертається, — стиха проказав Живчик. Здавалося, він уже чув ці слова. Але чим це пояснити? У чим тут річ? Він розчаровано похитав головою. Поза всяким сумнівом, в отому бурному смерчі, у відкритому небі його спіткало щось надзвичайно серйозне. Але чому йому нічого не пригадується? І чи пригадається коли-небудь взагалі?

Живчик поглянув на свого стурбованого учня.

— Ходімо, Кулькане, — сказав він. —

У мене така думка, що хай цим клопочуття, гріха тут не буде, наші санкт-фракські академіки. А нам час згортати чи відкласти надалі пошуки четвертого матроса з “Позас в і тнього гаццівника” і рушати в Темноліс. Ходімо до стовпа оголошень — може, для нас знайдеться місце на борту якогось небесного корабля.

Кулькан неохоче згорнув свої дорогоцінні сувої, сховав їх у торбу і підвівся з приплаву. Обидва рушили вздовж пришибу до головного вантажного причалу — саме там і стояв стовп оголошень.

Він, той стовп, виявився високою масивною дерев'яною колоною, до якої капітани небесних кораблів

з вільними місцями пришпилювали оголошення, написані на клаптиках блискучої тканини. То був найпростіший спосіб подорожувати з одного кінця Світокаю до іншого для тих, хто не мав власного транспорту.

Щойно Живчик із Кульканом дійшли до краю причалу, над обрієм зійшло сонце — багряне, величне. Перед ними бовванів проти неба стовп оголошень. Численні, пришпилені по всій його довжині тріпотливі клаптики матерії робили його схожим на чудернацьке дерево з укритою цвітом корою.

— Сподіваюся, хоч один із них запропонує нам щось годяче, — пробурмотів Живчик, простуючи до стовпа.

Кулькан дріботів поруч із ним.

— Як вам оце? — запитав він за хвильку і прочитав: — “Корабель Спілки сміттярів та переробників. Відбуває до Темнолісу сьогодні пополудні”. Є кілька вільних місць. І ціна, здається, стерпна.

— Ні, — тріпнув головою Живчик. — Це не зовсім... — не доказавши до кінця, він задер голову і став перечитувати оголошення за оголошеннем.

— Ну гаразд, а як тоді оце? — не вгавав Кулькан. — “Капітан тягача, який відбуває пізно вранці у ліси тролів-королазів, де росте залізне дерево, шукає дві пари робочих рук”.

Проте Живчик навіть не звернув уваги на це оголошення, вивчаючи перелік суден та їхні пункти приуття. “Шукач бур”, пункт приуття — поселення живолупів.

“Ні”, — пролунало йому в голові.

“Пожирач хмар”, пункт приуття — Великий ярмарок волорогів.

“Ні”.

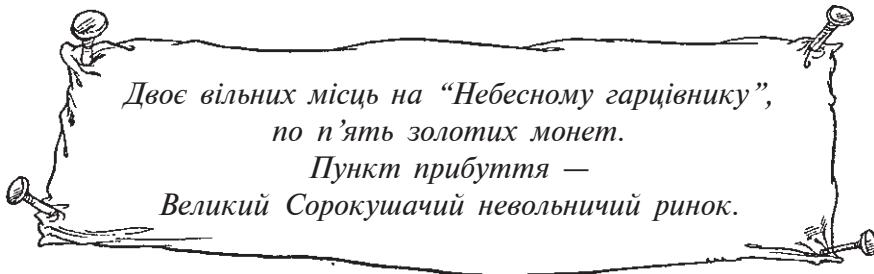
“Камбала”, пункт приуття — Гоблінські болота.

“Ні”.

І далі вниз за списком. Ні, ні, ні, аж поки...

“Ось на який корабель ти повинен сісти”, — озвався голос —тихо, але виразно.

— Ну звісно ж! — вигукнув Живчик. — Знайшов, Кулькане! Якраз те, що нам треба. Слухай.

— Ось найкраще місце для продовження пошуків! — обернувся він до Кулькапа.

Той непевно кивнув головою. Його батько Ульбус Пентефраксіс розповідав йому страшні речі про Великий Сорокушачий ринок.

— А чи не буде це трохи небезпечно? — обережно поцікавився він.

— Нижнє місто також буває небезпечним, — знизав племіна Живчик. — Ми повинні відвідати місце, де збираються мешканці з усього Темнолісу.

— Так, але... — почав Кулькап. — Я хотів сказати, чи не могли б ми податися до отого Великого ярмарку волорогів? О, погляньте, на Поруб, до лісових тролів вирушає небесний корабель. Чи цей би не підійшов?

— Кулькапе, — докірливо похитав головою Живчик, — у Темнолісі більше немає таких місць, як Великий Сорокушачий невольничий ринок. Туди з'їжджаються мешканці з усього Свіtokраю. Де ж і починати пошуки, як не там! — він знову кинув погляд на оголошення і всміхнувся. — Вовкун Громовиця. Ось ім'я, яке має магічну силу.

— Звучить трохи моторошно, — зізнався Кулькап. — Вовкун — це часом не тамтой страшночий птах із зазубленим дзьобом?

— Тамтой, — кивнув головою Живчик.

— Ще й Громовиця! — вигукнув Кулькап. — Яким це треба бути чудовиськом, щоб прибрести собі ім'я хижого кровожерного птаха і найжахливішого, найнепередбачнішого погодного явища?

— Марнославним і дурним! — пирхнув Живчик. — Як казав мій батько: “Ймення — сущий ураган, та ганчірка капітан”. Ті, хто спиняє свій вибір на найстрашніших назвиськах, найменше на ті назвиська заслуговують. — Погляд його затуманився. — А ті, хто шляхетніший і хоробріший, не беруть собі таких хвастовитих імен.

— Як-от Захмарний Вовк, — тихо мовив Кулькан.

— Так, — погодився Живчик, — як мій батько Захмарний Вовк, найвідважніший й наймужніший з усіх небесних капітанів. — Він знову глянув на оголошення. — Сили небесні! — вигукнув він.

— Що? — стривожився Кулькан.

— Час відплиття! — сказав Живчик. — “Небесний гарцівник” розпускає паруси менше як за чверть години!

***

— Усе пропало! — закричав Живчик. — Де ж він?

Збігло вже десять хвилин, відколи Живчик зірвав клаптик з оголошенням і тицьнув собі в задню кишеню — десять хвилин вони гасали туди-сюди по причалу, шукаючи повітряного корабля з потрібною назвою. Старий троль-тягайлло сказав їм, що “Небесний гарцівник” стоїть біля другої пристані, але й там, оббігши її аж двічі, вони нічого не знайшли.

— Чи не здається тобі, що судно відчалило завчасу? — розпачливо запитав Живчик.

— Можливо, якщо знайшлися пасажири на тамті два місця, — відповів Кулькан, потай душі сподіваючись, що саме так воно й було.

— Але вони не могли знайтися, — заперечив Живчик. Він умовк і занишпорив очима по доках.

Повітряних кораблів стояло там сила — і струнких спілчанських суден, і кремезних купецьких кораблів, і обтічної форми патрульних човнів, і, де-де, піратських посудин, — але “Небесного гарцівника” не видно було й сліду.

— Може, нам повернутися до стовпа оголошень і...

— Ні, — відмахнувся Живчик. — Ще не час. — Він гукнув до гурту докерів, повернутих до них спиною і захоплених

якоюсь балачкою: — Перепрошую, чи ви не скажете, де шукати корабля під назвою “Небесний гарцівник”?

— Дев'ятнадцятий причал, — гукнув у відповідь котрийсь, навіть не обертаючись. — Правий борт.

— Але ж ми щойно з тих країв, — обернувшись Кулькан до Живчика.

— Байдуже, — відрубав Живчик. — Може, це наш останній шанс. — Він ухопив Кулькапа за руку і потяг за собою. — Гайда, Кулькане! — гукнув він. — Біжімо!

Вони стрімголов кинулися набережжям. Живчик із Кульканом, який не відставав від нього ані на крок, перли про боєм крізь купки гендлярів, перекидаючи ящики з рибою та барильця з овочами.

— Вибачте! — гукав, озираючись через плече, Кулькан.

Вони все мчали і мчали повз нумеровані причали, високо знені понад Крайрікою. Ось промайнув восьмий, дев'ятий, десятий...

— Швидше, Кулькане! — розпачливо закричав Живчик, дослухаючись до голосу в себе у голові, що почав його підганяти.

Дванадцятий... тринадцятий... Серце у Кулькапа рвалося з грудей, дихання було гаряче, шпарке, а він усе гнав себе і гнав. Сімнадцятий... Вісімнадцятий...

— Дев'ятнадцятий причал! — гукнув Живчик. Різко загальмувавши, він розвернувся, одним стрибком подолав п'ять сходинок, що вели вниз, і погнав дерев'яною платформою. — Ти диви! — закричав він здивовано. — Сили небесні, як ми його недобачили раніше?

Кулькан глянув туди, де показував Живчиків палець, і уздрів величний повітряний корабель, пришвартований до краю пришибу з лівого боку.

— “Небесний гарцівник”! — закричав Живчик. — Ми знайшли його, тільки... Ой, ні! — ахнув він.

Грот було піднято, швартові гаки піднято, над вантом схилилася постать, розмотуючи швартову линву. Повітряний корабель ось-ось мав знятися в повітря.

— Стій! — зарепетував Живчик і, подвоївши швидкість, стрімголов погнав причалом. Він не знав, чому, але щось підказувало йому, що він мусить сісти на борт “Небесного гарцівника”. Ні про який інший корабель не могло бути й мови. — ЗАЧЕКАЙ НА НАС!

Матрос — міський гном — не звернув на них жодної уваги.

— Стій! — знову заволав Живчик.

Він чув, як міський гном роздратовано бурчав, тягнучи линву, яка за щось зачепилася, як він полегшено зітхнув, коли та пішла...

Вважай, добігли...

Міський гном жбурнув линву на палубу і слідом за нею стрибнув сам. Спочатку неймовірно повільно, повітряний корабель почав здійматися вгору і вбік від причалу.

— Hi! — зойкнув Живчик.

Прогалина між причалом і повітряним кораблем ширилася.

— Кулькане, ти зі мною? — гукнув він.

— Я з вами! — озвався той.

— Тоді стрибаймо! — заволав Живчик, і вдвох, урешті діставши краю причалу, вони шугонули на корабель, що віддав швартови. Вони летіли разом, порозставлявши руки, і молилися, щоб не схібити.

— У-у-ух! — Кулькан, відчайдушно вхопився руками за бортовий леєр, усім тілом вдаряючись об борт. За мить біля нього повис Живчик.

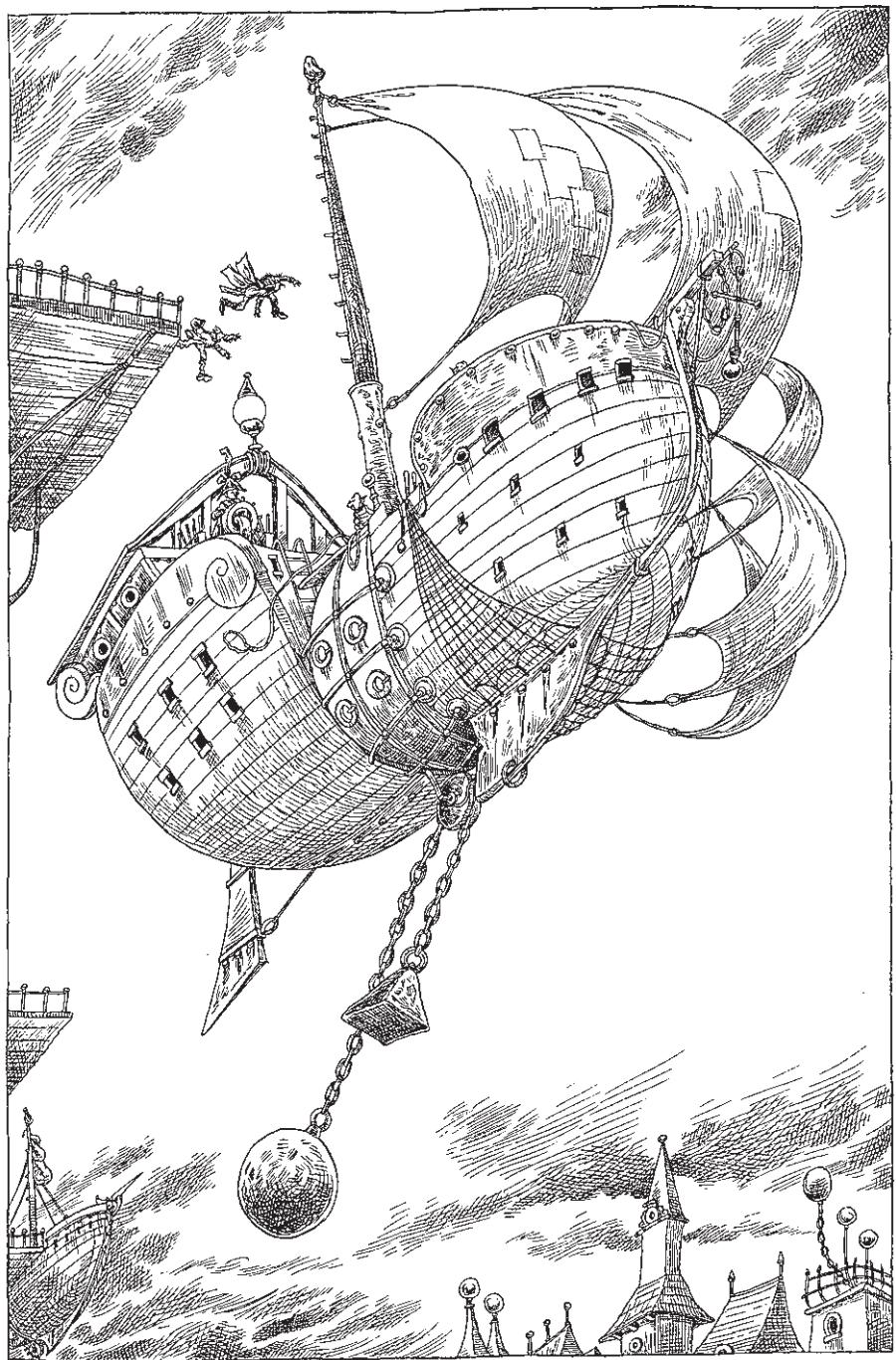
Вітер овівав їх, а вони трималися, прикипівши пальцями до поручнів. Перш ніж дертися на палубу, треба було віддихатися. Та то були вже дрібнички. Головне, вони потрапили на корабель, нехай і останньої миті.

— *Маюдаць*, — прошепотів голос у самісіньке вухо.

— Ми летимо, Кулькане, — пробуркотав Живчик. — У Темноліс, на Великий Сорокушачий невольничий ринок

— Живчику, я... я...

— Кулькане? — озвався Живчик, повертаючи голову назад. — Що таке?

— Мої руки... вони спорскують, — мурмотів Кулькан, поки Живчик лише безпорадно дивився, як його юний учень відчайдушно силкується підтягтися вище. — Не можу... не можу втриматись... а-а-а!

Хлопець падав. Віддаляючись від “Небесного гарцівника”, розпрощавшися з небом, — падав донизу в брижуватутвань.

• РОЗДІЛ ДВАНАДЦЯТИЙ •

Вовкун Громовиця

ивчик виважився на руках, перекинув ногу через поручень і скотився на чардак. Умить схопившись на ноги, перехилився через облавок і поглянув униз.

— Кулькане! — знову закричав Живчик. — Де ти?
— Тут унизу, — почувся кволий голос.
— Де? — Серце Живчикове закалатало.
— На бортовому оснащенні, — відповів Кулькан. — Але не знаю, скільки ще подужаю провисіти.
— Звичайно, подужаєш! — підбадьорив Живчик. — Ти маєш вибратися нагору, Кулькане!

Далеко внизу Крайріку змінило Багнище.

— Ні... нічого не виходить, — запхикав Кулькан. — Ніяк не зачеплюся ногами, а мої руки... такі немічні...

Живчик у відчай роззирнувся, шукаючи допомоги, але “Небесний гарцівник” виявився на диво пустельним. Міський гном кудись щез, і не видно було більш нікого, за винятком хіба що присадкуватої червонястої постаті за штурвалом.

— Гвалт! Рятуйте! — залементував Живчик. — Допоможіть! Людина за бортом!

Захоплений процесом керування кораблем, стерновий нічого не підозрював про драму, що розгорталася у нього під ногами. Небесний корабель набирає висоту.

— Мусить же хтось тут бути, агов! — на все горло закричав Живчик. — ДОПОМОЖІТЬ!

— Що-що-що? — почулося у нього під боком нервове цвірінськання. Знову той самий міський гном! Поруч із ним стояв старезний на вигляд дрібногоблін, карячконогий, із сивими баками.

Живчик важко зітхнув. Жоден із них не викликав особливої поваги.

— Мій друг зірвався, — поспіхом пояснив Живчик. — Він висить на бортових снастях. Дайте мені линву та гака. Ну ж бо!

Двійко матросів кивнули головами і десь пропали. За мить вони повернулися. Живчик прив'язав один кінець линви до головної підіймальної реї на кормі, а решту все жбурнув за борт. Потім, затиснувши під пахвою гака, поліз донизу по линві.

Від раптового пориву вітру йому перехопило подих.

— Опануй собою, — наказав він самому собі. — Треба заспокоїтися.

Живчик сповільна ковзав униз по линві, яка безперестанку розгойдувалась. Рука за рукою, він опускався повз бортові ілюмінатори та намотані на корби абордажні гаки. Усе нижче й нижче... Ось уже опукла поверхня борту плавко перейшла у днище, і Живчик завис у повітрі.

“Хоч би що ти робив, не дивися вниз”, — почув Живчик.

Хлопець озирнувся. Посередині борту висів Кулькан, з останньої сили тримаючись за бортові снасті. Він примудрився запхати одну ногу за вічко линвової сітки, але всі його пальці були червоні від крові, яка юшила з обдертих долонь. Щосекунди линва дедалі глибшевпиналась у тіло.

— Тримайся міцно, Кулькане! — закричав Живчик крізь порожнечу, яка ділила їх. — Я спробую підтягтися ближче.

Відчайдушно звиваючись усім тілом, Живчик розгойдав линву, але не туди-сюди, як сподівався, а по колу, яке чим-

раз ширшало. Корабель не переставав набирати висоту. Далеко внизу під ним поблизувало білясте Багнище, мов поверхня молочного океану. Кола дедалі більшали, і Живчик пролітав усе ближче й ближче до борту, аж поки нарешті, простягши гака, зачепився за одну з линв і підтягся до неї.

— А ось і я! — прохрипів він, чіпляючись за счасті праворуч від Кулькапа. — Ти й оком не зміг неш, як уже будеш на борту.

Він обернувся і міцно обв'язав линву навколо Кулькапового по-переку. Затягуючи вузол, помітив, як немилосердно були зранені хлопцеві руки. Із тремтячих пучок крапала кров.

— Тримайся, Кулькапе, — заблагав він. — Я...

Гак вислизнув йому з рук і шугнув униз. Небесний корабель уже здійнявся надто високо, щоб їм було видно або чутно, як гак гупне на землю. Живчик ухопив Кулькапа за плече.

— Зараз я полізу назад, на чардак, — сказав він. — Тільки-но гукну, пускайся. Ми витягнемо тебе нагору.

Кулькан кивнув головою, але не міг вимовити жодного слова. Його обличчя сполотніло зі страху.

Живчик подерся по бортових снастях і вернувся на чардак. Міський гном і старий дрібногоблін були ще там.

— Хапайте линву і натягніть її! — звелів він. Матроси послухалися. Живчик приєднався до них.

— Кулькане, пускайся! — гукнув він униз.

Линва хитнулась і обважніла.

— Добре! — прохрипів Живчик до матросів. — Три-чотири, гоп! Тягніть так, ніби від цього залежить ваше життя.

Повільно — до болю повільно — утрюох вони тягли за линву, вершок за вершком задкуючи по чардаку. Кулькан, завислий на линві, навіть нічого не помічав. І вже тільки озирнувшись і уздрівши бортову стінку, усвідомив, що справді підіймається на чардак.

— Уже зовсім близько, — підбадьорливо мовив Живчик. — Щ трішечки і... Дяка Небові! — вигукнув він, коли раптом показалася розпатлана чуприна його юного учня. Поки міський гном і гоблін збиралі сили, Живчик перевірив, наскільки міцно кінець линви прикріплений до щогли, відтак кинувся назад до поручнів і схопив Кулькану за зап'ясток. — Я тебе тримаю! — прохрипів він.

Кулькан звалився на палубу. Біля нього впав знеможений Живчик.

— Ну-ну-ну, і що ж у нас тут таке? — почувся солодкавий голос. — Невже зайці?

Живчик звів очі. Та сама квадратова постать, яку він бачив за штурвалом! Він підвівся з чардака.

— Ми не зайці, — заперечив він і витяг із кишені клаптик матерії, зірваний зі стовпа оголошень. — Ми хочемо скласти вам компанію до Великого Сорокушачого невольничого ринку — якщо я не помиляюсь, ви Вовкун Громовиця?

— *Капітан* Вовкун Громовиця! — відповів дженджуристий курдупель, обсмикуючи мережива на зап'ястках і закручуючи кінчики навоскованих вусів. На чересі у нього висіла в'язка ключів. — Так, це справді я. — Його брови

були вигнуті дугою і закучерялені подібно до звукових прорізів у лісовій лютні. — Однак це суперечить усім нормам повітроплавання, — заявив він. — Ви, безперечно, повинні знати, що ніхто не має права ступить на борт корабля без попередньої згоди капітана. Інакше, як проведеш контрольну перевірку пасажирів перед відбуттям? Та я навіть вашого наймення і то не знаю!

— Мене звати Живчик, — відрекомендувався Живчик і, не зважаючи на складну гру тіней на рум'яному капітанському виду, — знак, що тому щось невиразно пригадується, перевів погляд на свого учня. — А це Кулькан.

Капітан, відкинувши будь-які церемонії, пирхнув.

— Покидьки, хоч би як їх звали, всі смердять тухлятиною! — Він обернувся і желіпнув: — Хмурожмуте!

Із чардакового люку за їхньою спиною виринула величезна туша шилотроля, зодягненого у брудне лахміття.

— Хмурожмут перед вас, моя хазяїне, — grimнула туша.

— Хмурожмуте, схопити цих волоцюг!

Розставивши руки, бридкий капітанів посіпака хижо по-сунув на Живчика і Кулькапа. Живчик не зрушив з місця.

— Ми не покидьки, капітане Вовкуне, — відповів він. — Ми перепрошуюмо за те, що завдали вам клопоту своєю посадкою, але ваш корабель — єдине судно, що летить на невольничий ринок, і ми не хотіли його прогавити. Заберіть свого помічника.

Хмурожмут приступив ще ближче.

— Ми можемо заплатити, — захапався Живчик, добувавчи з-за пазухи шкіряного капшука, який дав йому Професор Темрявознавства. — П'ять золотих монет із кожного — така ж у вас ціна?

Капітан завагався. Зміряв їх із голови до п'ят.

— Мабуть, я погарячкував, — осміхнувся він. — Ви радше скидаєтесь на вчених. Б'юсь об заклад, із Санктафракса, тож могли б розщедритися і на п'ятнадцять.

— Але ж... — почав Живчик.

Хмурожмут ухопив Кулькапа за плечі й відірвав од чардака.

— Згода! — закричав Живчик. — П'ятнадцять так п'ятнадцять.

Капітан Вовкун Громовиця розплি�сся у самовдоволеній усмішці, коли в його куцій пухкій руці забряжчали монети.

— Опусти його, Хмурожмуте, — наказав він шилотролеві.

Знову відчувши під ногами заспокійливу твердість чардака, Кулькан полегшено зітхнув. Він бачив, як лемішкуватий капітан сплюнув у праву долоню і потис руку Живчикові, потім повернувся, ухопив Кульканову руку і ...

— А-а-а! — закричав хлопець, відсмикуючи її.

Капітан зиркнув на його долоні.

— О, погляньте-но лишень! — вигукнув він, ушнипившись у повернуті догори Кульканові долоні. — Як пара сиріх волорожачих біфштексів! Доведеться тебе підлатати. — Його очі заблищали. — І вийде чудовий взірець.

Кулькан невдоволено поморщився.

— Взірець? — спантеличено перепитав він.

— Хіба я сказав “*віри*”? — удавано здивувався капітан. — Вибач, я хотів сказати “чудовий красень-парубійко”. Капітан приступив так близько, аж Кулькан здригнувся. — Ясні очі, міцні зуби, широкі плечі... — Він усміхнувся. — І верстає путь до Великого Сорокущаочого невольничого ринку.

— Там на нас чекає одна важлива справа, — кивнув головою Живчик.

Вовкун Громовиця вишкірився ще дужче. На срібних зубах заграли світляні лелітки.

— Так, звичайно, — сказав він запобігливо. — Але спершу найнеобхідніше, — він обернувся до старого дрібного бліна. — Жервісе, — гостро кинув він, ураз кам'яніючи обличчям, — проведи наших гостей до їхніх кают. А ти, Тиселью, — це вже до міського гнома — передай Стайлові, що в нас додалося двоє ротів, і візьми щось із лікарських запасів — хлопцеві на руки.

Жервіс і Тисель ту ж мить побігли виконувати доручення.

— А ти, — гrimнув він на шилотроля, — спустись униз і в гамуй... вантаж, — він кивнув головою на гrot, який загрозливо погойдувався з боку на бік. — Надто вже він неспокійний.

— Хмурожмут спустився, — промимрив шилотроль і почвалав геть.

Вовкун картино скінув очі до неба і провів пухкою рукою по напудрованому чолу.

— Найгірше з усіх збіговиськ, яким мені будь-коли доводилося командувати, — поскаржився він. — І все ж, — провадив він, знову ввічливо і гречно, — сміємо вас запевнити, що подорож ваша буде приємною.

Бортова хитавиця посилювалася, аж поки всі на борту корабля — і капітан також — мусили за щось ухопитися, щоб не бути вивернутими за борт. Вовкун по-дурнуватому вишкірився.

— Живий вантаж, — пирхнув він. — Хай ѹому морока: коли вони нервуються, це загрожує суднові неладом.

— Живий вантаж? — перепитав Живчик, коли корабель різко гойднуло на лівий бік, а тоді почало хилити у супротивний.

— Волороги, — пояснив Вовкун, нипаючи очицями по розгойданому судну. — Забезпечуємо провіантом невольничий ринок.

Живчик кивнув головою, думками він блукав уже десь далеко. Тут повітря розітнуло тужне виття і на Кулькапа напали дрижаки. Небесний корабель вирівнявся. Нараз виття урвалося. І, надувши вітрило, “Небесний гарцівник” погнав уперед.

— Отак-то воно краще, — затер руки Вовкун Громовиця, і його масне обличчя розплি�вося в усмішці. — Тож-бо, Жервісе, поквапся. — Він обернувся до Живчика і Кулькапа. — Якщо вам буде щось треба, не соромтеся, кажіть. Вечерю подадуть за годину.

***

Каюти їхні були досить вигідні, і дні минали з гнітуючою одноманітністю: мандрівці майже не виходили на чардак. Одначе Кулькапові й далі було тоскно на душі. Одного дня, лежачи у гамаку, неспроможний зосередитися над берестяним суvoєм, якого тримав перед собою, він заявив:

— Я йому просто не довірю.

— Кому? — запитав Живчик.

— Вовкунові Громовиці, — відповів Кулькап. — Не йму йому віри. І отому його мордатому бурмилові-охранцю.

Живчик відірвав погляд від ілюмінатора у стіні тісної каюти і зиркнув на стривоженого хлопця.

— Навіть більше, — вів далі Кулькап. — Я досі не збагну, з якого б то дива йому везти на невольничий ринок вантаж волорогів. Який тут може бути зиск? — Він нахмурився. — Здається мені, я знаю, що то за живий вантаж.

— І що ж воно? — поцікавився Живчик

— Раби, — похмуро кинув Кулькап.

— Ну, це дурниці, — заперечив Живчик. — Кораблі з Нижнього міста не можуть перевозити рабів, і ти це знаєш.

— Але ж...

— Кулькапе, Нижнє місто — вільне місто, — сказав Живчик, — і кара за спробу обернути на раба хоч одного його мешканця — смерть. Ніхто б не згодився служити на такому кораблі.

Кулькап знизвав плечима.

— І все ж я думаю, що волорогами тут і не пахне, — затявся він. — Зрештою ми це побачимо по прибутті на невольничий ринок, чи не так? Хоча тільки Небо знає, коли це буде! Ми пливемо вже дев'ять днів. Майже десять...

— Темноліс безмежний, — зауважив Живчик. Він знову поглянув крізь ілюмінатор на неозорий килим зеленого листя, простертий перед ними. — Йому нема кінця-краю! І величезний невольничий ринок постійно ним мандрує.

— Як же ми його тоді знайдемо, — здивувався Кулькап, — к оли він тільки те й робить, що переноситься з місця на місце?

Живчик усміхнувся.

— Великий Сорокушачий невольничий ринок може стояти на одному місці цілими місяцями, навіть роками, а потім раптово, серед ночі, згорнутися і потай виrushити на нове місце, сунучи однією величезною галасливою зграєю.

— От я й питаю, як же тоді...

— Знайти, Кулькапе, можна все, — не дав йому доказати Живчик. — Треба тільки правильно читати знаки.

— Знаки? — Кулькан відклав набік свій сувій і звівся на ліктях.

— Чи не хочеш ти сказати, що у твоїх сувоях нічого не має про Великий Сорокушачий невольничий ринок? — запитав Живчик, блиснувши очима.

Кулькан зашарівся.

— Поки що нічого, — зізнався він. — Хоча батько колись розповідав мені про жахливих птахотварей, які рядять цією торговицею і через яких її так назвали. Сорокухи. Не можуть літати. Злобні. З некліпними очима...

— У Нижньому місті одна така птиця тримає шинок “Дубкривавник”. Її звати Матінка Товстобрюхперо. — На мить Живчикові очі набули мрійливого вигляду, відтак він вів далі: — Ти маєш зрозуміти одне: Великий Сорокушачий невольничий ринок схожий на величезну живу істоту, яка блукає безкрайм Темнолісом у пошуках свіжих ділянок, аби “попастися”. Та за якийсь час ринок “випасає” все довкола, і місце, зайняте під нього, виснажується. Тож він має рухатися далі — або ж і самому пропасти. Спалені дощенту осади, які він лишає по собі, покажуть тим, хто на цьому розуміється, куди перебрався ринок. Досвідчений крамар або винозорий капітан піратського судна — можуть читати змертвілий ліс, аж поки, немов по слідах, вийдуть на самий ринок.

— Дяка Небові, ми на кораблі, — похитав головою Кулькан. Він сів і зазирнув під бандажі на своїх руках.

Першого ж дня їхнього побуту на борту Жервіс убив силу часу, ретельно втираючи масть із гой-ягід у його рани і повиваючи їх підбитою марлею. Відтоді він щовечора прихо-

див робити перев'язку, але за весь час перекинувся з мандрівниками заледве кількома словами. Живчик помітив, що хлопець уважно обстежує свої руки.

— Як там вони? — поцікавився він.

— Сверблять, — скривився Кулькан.

— А отже, гояться, — виснував Живчик. — Не хочеш трішечки прогулятися? Поміряти ногами чардак?

Кулькан тріпнув головою.

— З вашого дозволу, я повернувся б краще до своїх манускриптів, — промовив він, знову беручи сувій.

— Як знаєш, Кулькане, — погодився Живчик. — Та якщо тобі, бува, набридне ота предківщина, — додав він, усміхнувшись, — ти знаєш, де мене знайти.

Почувши за мить, як рипнули двері каюти, Кулькан знову відклав набік рукописи, ліг у гамак, згорнувши на грудях руки, і заплюшив очі. Він і гадки не мав читати. Усе, чого він прагнув, — це здихатися нестерпного відчуття небесної хвороби, яка не випускала його зі своїх лабетів, відколи він стрибнув на борт “Небесного гарцівника”. Він збавив на судні дев'ять днів і дев'ять ночей, але так і не звик до небесної хитавиці.

Корабель летів своїм курсом, і супутні летові звуки долинали в каюту. Порипувала корабельна прова. Лопотіли вітрила. Тихо, заколисливо свистів вітер у линвах та снастях... Кулькан задрімав, а там і заснув.

Хлоп'якові верзлося, ніби корабель сів у Темнолісі й вони з Живчиком самі. Ліс був навдивовижу зелений і похмурий. Повітря стрясали писк і крики незримих, невідомих істот. Долі виднів ланцюжок випалених у землі слідів.

— *Ласкато просимо!* — почувся чийсь голос.

Кулькан звів очі. У тіні дванадцятьох велетенських сехової стояла висока постать, увінчана короною. На мантії пишалися вишиті тризуб та змія. Заплетена в косиці борода майже торкалася землі. Очі дивилися ласкато, але з невимовною тugoю. Усе його тіло, здавалося, сяло. Кулькан затмував подих і впав навколошки.

— Кобольде Мудрий, — звернувся він. — О, повелителю, ви... ви уявити собі не можете, яка... яка честь... — його тремтячий голос перейшов у шепіт.

— *Ти, мабуть, замерз*, — озвався Кобольд, ступаючи крок уперед. — *Візьми мою мантю*, — і він накинув її Кульканові на плечі.

— Але... — заперечив Кулькан.

— *Бери*, — наполягав Кобольд. — *Тепер вона твоя*.

З цими словами він одвернувся і зник у тіні.

— Але, повелителю! — закричав йому вслід Кулькан. — Я не можу... Я не міг би... Я не гідний.

Його слова заглушив голосний стукіт дятла, який гамселив по дереву, сидячи на стовбурі однієї з сехвой.

— Повелителю! — знову заволав Кулькан.

Грюк! Грюк! ГРЮК!

— Зайдіть! — гукнув Кулькан.

Двері розчинилися, на порозі вирізьбилася проти світла постать розп'ятланого Жервіса.

— Я тут побачити твої пов'язки, — сказав він.

— О, так, — спохопився Кулькан. — Я і гадки не мав, що вже так пізно.

Жервіс зачинив за собою двері й підійшов до хлопця. Він поставив на лутку невеличку коробочку, прибив

ілюмінатор і запалив лампу. Кулькан сів просто і звісив ноги з гамака. Жервіс став поруч нього і заходився розповівати першу пов'язку. По каюті поширився гострий дух масти з гой-ягід.

— Як на мене, то вже трохи краще, — зауважив Кулькан.

З останнім витком корпії відстав і струп. Під ним наросла гладенька, м'яка шкіра. Жервіс прискіпливо обстежив руку на свіtlі, й оголосив:

— Як новенька.

— Ми ще не підлітаємо до Великого Сорокушачого невольничого ринку? — запитав Кулькан, коли Жервіс заходився коло другої пов'язки.

— До невольничого ринку — ще ні, — несподівано привітно відказав Жервіс. — Але ми напали на слід, досить певний. На заході сонця вахтовий примітив згаслі кострища там, де був ринок. Судячи з усього, ринок узяв курс норд-норд-вест. І саме туди ми й летимо.

Ліва рука загоїлась, як і права, і Жервісові було приємно це бачити. Він провів шкарубким пальцем по м'якій біленькій шкірі. Нараз корабель нахилився на лівий борт, і крізь вікно ілюмінатора через усю каюту простяглася пасмуга місячного світла. Вона ковзнула по випростаних Кульканових руках.

— Кажуть, це щасливий знак, — озвався Жервіс. — Коли місяць кидає на твою долоню срібне світло. Там, де жив колись я, вважають, що це призвістка довголіття і життєвих гараз... — Він затнувся, і Кульканові привидівся смуток у старечих гоблінових очах. Раптом той рвучко підвівся і рушив до дверей: у його погляді світився страх, ніби він оце допіру бовкнув якусь дурницю.

Кулькан прикипів тривожним поглядом до щойно зачінених за Жервісом дверей. Чого так перелякався гоблін? Чого він не відважився сказати?

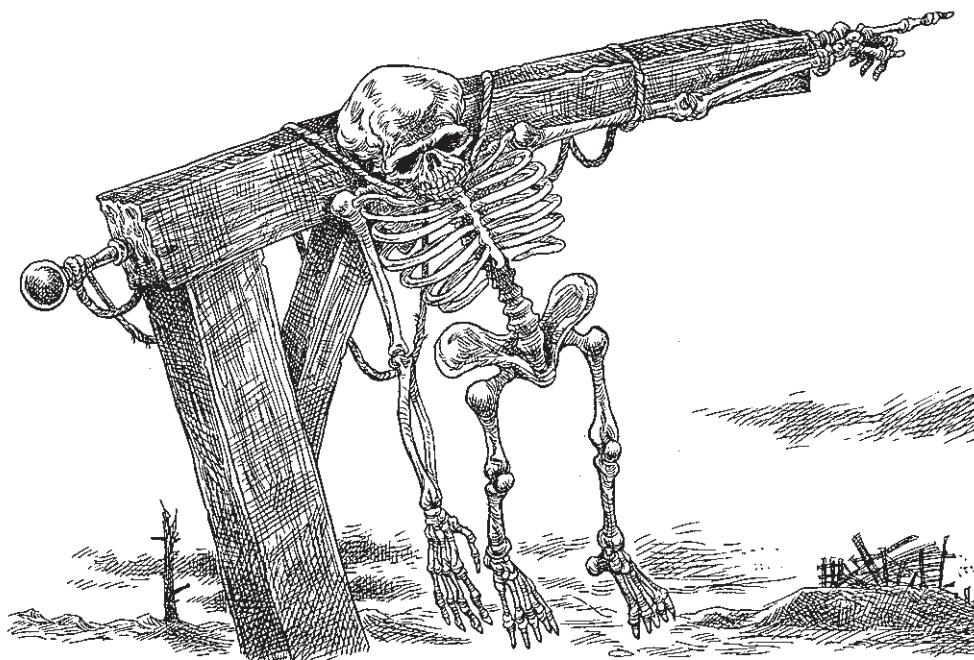
Від лойового світника по каюті розливалося темно-помаранчеве світло. Кулькан устав, підійшов до ілюмінатора і знову розчахнув його. Тепле, пахуче повітря, — просякле міцним духом соснової живиці та випарами сон-дерева —

заповнило приміщення. Кулькан глибоко вдихнув лісові пахищі і виткнув голову в кругле віконце.

Унизу під ним і далі тяглося зелене верховіття дерев, від місячного сяйва схоже на безмежне іскристе море. Кулькан не знав, скільки вони пролетіли і скільки їм ще летіти. Знав одне: якщо Жермісові слова слушні, то невдовзі він опиниться в густій пітьмі під листяним шатром — у місці, про яке він і мріяти раніше не одважився б. Всю його істоту затопила хвиля страху та збудження. Ще надто свіжа була пам'ять про тамтой сон.

— Жду не діждуся, коли нарешті можна буде покинути цей труський корабель, — промурмотів він сам до себе, — і відчути під ногами тверду землю. Це... — він змовк і примурженими очима глянув у далеч.

Перед ним, далеко попереду, немов велика безбарвна червоточина у пишних лісових шатах, під місячним світлом виблискувала нерівними краями безжива латка землі. Кулькапа взяли дрижаки. Він ще ніколи не бачив таких голих пусток.

“Небесний гарцівник” підлітав чимраз ближче, і Вовкун Громовиця раз по раз горлав, щоб “скидали висоту”. Вітрила були спущені, бортові гирі — переладнані й корабель тепер рухався не швидше за деревного слимака.

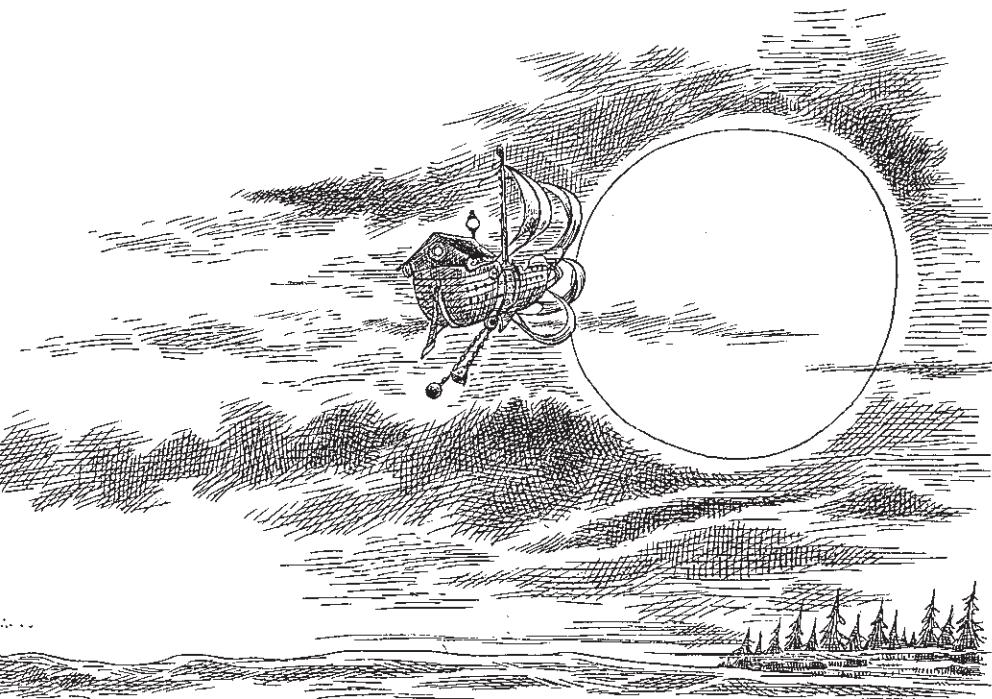
Кулькан вистромив з ілюмінатора голову і з важким серцем поглянув униз. Корабель перетнув межу між живим лісом і мертвовою галівою.

— Сили небесні! — вихопилось у хлопця.

Всі до одного дерева під ним були мертві. Деякі обпалені, деякі видовбані, а то ще виглядали так, ніби вони посохли і тепер стоять мертвими кістяками з прилиплим до гілок листям. По землі слалися широкі, чорні, випалені до голого ґрунту смуги. Ані тобі билинки, ані тобі якої кузьки!

Що нижче спускався “Небесний гарцівник” до пошрамованого, випаленого вогнем лісу, то більше вражали неймовірні, неосяжні розміри сплюндрованої землі. Кругом, куди сягало око, тяглася ця жахна пустка.

— Великий Сорокушачий невольничий ринок, — прошепотів Живчик тремтячим голосом.

Коли небесний корабель пропливав над рештками лісової осади, капітан подав команду спуститися ще нижче, бо саме в таких сельбищах — зрівняних із землею, спалених дощенту — мали бути знаки, де шукати нового пристановища ринку.

Кулькапа проймав циганський піт. Усі дерева було повалено, кожну криницю загиджено, кожну будівлю потрощено на гамуз. А всіх тубільців — дрібногоблінів, міських гномів, лісових тролів тощо, — погнали звідси як в'язнів птахотварей і продали в рабство. І тепер тільки купи каміння та звуглі дерев показували, що колись тут квітувало чиєсь поселення, — та ще численні стежки, які, мов сонячне проміння, розходилися звідти, де був колись головний майдан.

А на тому колишньому майдані, якраз посеред нього, з обсмаленої землі стриміла, ніби яка чорна комаха, звугліла дерев'яна шибениця із прив'язаним до чорної перечки вицвілим білим кістяком. Його кістяний палець показував на місяць, низько завислий над обрієм.

— Ост-норд-ост! — зненацька озвався чийсь крик.

Кулькап почув, як капітан повторив: “Ост-норд-ост!”, і “Небесний гарцівник” круто взяв ліворуч і злинув у небо.

Мірою того, як корабель нарощував швидкість, латка змертвілого лісу відступала на задній план, аж поки нарешті лишилася далеко позаду. Кулькап мерзлякувато здригнувся. Потому, як хлопець на власні очі побачив, які спустошення спричиняє Великий Сорокушачий невольничий ринок, він, цей ринок, став останнім місцем у Свіtokраї, де йому хотілося б opinитись.

— Як на мене, то вже ліпше лишатися на борту “Небесного гарцівника”, — муркнув він. Тут корабель увігнався в струмінь бурхливого повітря і різко пірнув униз, перевалюючись із борту на борт. Кулькап застогнав. Неприємно закрутило в животі. — Крім того... — пробуркотав він, доляючи напад нудоти.

Грюк! Грюк!

Двері стрясли два такі скажені удари, ніби їх збиралися потрощiti на друzки. Кулькап підхопився і, згадавши вираз Жервісовых очей, витяг ножа.

— Х... хто т... там? — пробелькотів він.

Двері розчахнулися. У проймі стояв здоровенний обдертий шилотроль.

— А, це ти, — протяг Кулькап.

— Хмурожмут прийшов, — прохарамаркав той, проходячи пригинцем у каюту. В руках він тримав тацю з глиняним глечиком та двома келихами, крихітними у його грубезних лапах. Він окинув поглядом каюту. — Де отої другий?

— Пішов розходити ноги, — відповів Кулькап, ховаючи ножа за спину, але не стромляючи його в піхви. — Повернеться за хвилину.

— Чудово, — кивнув головою Хмурожмут. — Хазяїн сказав це бути для вас удвох, — він простяг тацю. — Золото може купити найкращий лісовий грот. Хазяїн сказав, допомагає мати файній нічний сон.

— С... спасибі, — подякував Кулькап, підозріливо зизуючи на темну рідину. Це вперше Бовкун Громовиця виказав турботу про здоровий сон пасажирів. — Якщо ви поставите його на оту поліцю, я перекажу ваші слова Живчикові, тільки-но той повернеться. Як я казав, він ненадов...

Ту ж мить у дверях з'явився Живчик.

— Кулькапе! — здавлено промовив він. — Нам слід поговорити...

— Живчик! — перепинив його Кулькап. — Про вовка помовка. Хмурожмут, — він махнув руками в бік постаті, що стояла у тіні, — щойно приніс нам глечик найкращого лісового гроту від капітана. — Живчик кивнув головою шилотролеві й усміхнувся. — Це щоб нам гарно спалося, — значливо додав Кулькап.

— Ще б пак! — весело озвався Живчик.

— Хмурожмут наллє вам трохи? — з надією в голосі запитав бурмило.

— Hi, — спинив його Живчик. — Hi, мабуть, ми скуштуємо його перед тим, як облягатися. Але дякую, Хмурожмуте, за гостинність. — Він підійшов до глека і принюхався. — М-м-м, я нетерпляче ждатиму на ту мить, — сказав він і перевів погляд на шилотроля. — Капітан такий добрий.

— О ні, — сумно похитав головою Хмурожмут, — хазяїн не є добрий. Не є. Він морить Хмурожмута голодом, авжеж. Не дозволяє йому тріскати вантаж — навіть дрібноту.

Живчик зирнув на гору м'язів перед собою.

— Ти не скидаєшся на голодюка, — сказав він. — Натомість убрання твоє не завадило б обновити...

— Хмурожмут завжди мерзне, — поскаржився шилотроль. — Хазяїн продає вантажеву вдяганку.

Кулькан аж рота роззявив. Він запитально глянув на Живчика, на що той кивнув головою і нахмурився, мовляв: “Цить!”

— Хмурожмутові ніколи нічого не перепаде, — вів далі шилотроль. — Хмурожмут любить файний одяг, так, любить. Добротний, файний одяг, який зігрів би Хмурожмута. Хмурожмутові подобається твій одяг.

Він простяг м'язисту лапу, щоб погладити Живчикову волорожачу камізельку. У відповідь на доторк тамта настовбурчилася.

— А-ай-ай! — заревів Хмурожмут, хапаючись за палець, на якому від уколів гострих шерстинок виступила кров. — Гидота! — вигукнув він.

— Hi, — проголосив Живчик, пригладжуючи здиблену шерсть. — Вона тобі пасуватиме, як корові сідло. Як на мене, ти матимеш куди пристойніший вигляд у гарному вишиваному каптані та в капелюсі з пером.

— Так-так, авжеж! — розхвилювався шилотроль.

— Хмурожмуте, — загримів згори капітанів голос. — Знову вантаж хвилюється. Піді-но з ним розберися!

— Хмурожмут недоїдає, — торочив шилотроль. — Хмурожмут мерзне. Хмурожмут хоче капелюха з пером. Файного.

— Тобі краще йти, — підказав йому Живчик. — Подякуй за нас капітанові за лісовий грот.

Шилотроль випхався з каюти. Зачинилися двері. Кулькан рвучко повернувся до Живчика.

— Вдяганка! — вигукнув він. — Він говорив про вантажеву вдяганку. А чи багатьох ви знаєте волорогів, що ходили б одягнуті?

Не зронивши ні слова у відповідь, Живчик узяв важкого глиняного глека і розлив вино у два келихи. А келихи вихлюпнув у вікно.

— Там повно товченої кори сон-иви, — сказав він півголосом. — Кулькане, ми вскочили у халепу... — Живчик поставив порожній глек на полицею. — Я підслухав розмову між Тіселем, отим міським гномом, і Стайлом. У тому мертвому лісі, над яким ми пролітали, стояла чорна шибениця, із прив'язаним до поперечки кістяком. Це могло означати тільки одне: наступна наша зупинка — Великий Сорокушачий невольничий ринок.

— Це... це добре чи зло? — непевно прожебонів Кулькан.

— Напевне, добре, — зітхнув Живчик. — Ех, Кулькане, мені так прикро, що я вплутав тебе в цю історію!

— Шо ви хочете цим сказати? — стривожився Кулькан. — Що ще ви підслушали?

— Я був дурний. Дурний і сліпий, — кляв себе Живчик. — Тоді я тільки й думав, як би знайти загублену команду, а тепер... — Він схопив свого юного учня за плечі. — Кулькане, ти мав слухність із самого початку. Ми веземо не волорогів. Наш вантаж — раби.

Кулькан гучно втяг у себе повітря.

— Я це знат, — сказав він.

— Оце так щастя — нарватися на небесного пірата, найлиховіснішого з усіх, які будь-коли підіймалися у небо.

П'ять десятків, а то й більше кайданників у нижньому трюмі корабля, — не змовкав Живчик. — Міські гноми, плескатоголовці, нетряки... Їх усіх vezуть на невольничий ринок, де продадуть тому, хто найбільше заплатить.

— А ми? — здивувався Кулькан. — Чому ж капітан просто не схопив нас і не кинув у трюм, закувавши укупі з усіма?

Живчик відвернувся.

— Ми надто цінний товар, аби з нами так поводитися, — стиха зронив він. — Ми маємо бути цілі й неушкоджені — капітан так вирішив ще, як побачив нас уперше. Він підступна людина, і я йому це пригадаю. — він знову повернувся до Кулькапа. — Нас продадуть самій курниковій матці.

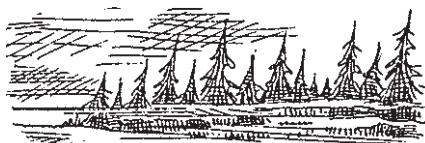
— Курниковій матці? — перепитав Кулькан.

— Так, вожаєві отих птахотварей, — верховоді на ринку, — розтлумачив Живчик. — Її звуть Матір Шматуй-пазур. Видно, вона готова щедро заплатити — дуже щедро — за такий екзотичний товар, як ми. Не щодня на невільницькому ринку гендлюють санктафракськими вченими!

— То ось чому кеп так піклувався про наш побут! — ляснув себе по лобі Кулькан. Хлопчак тупо вирячився на біленьку свіжу шкіру на своїх долонях. — Ось чому так дбав, щоб загоїлися мої рани.

Живчик кивнув головою.

— І ось чому нас так чудово годували, — сказав він, жахаючись. — Він нас просто відгодовував!

• РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ •

Бунт

иглянувши в ілюмінатор, Живчик дивився, як “Небесний гарцівник”, похитуючись та розгой-дуючись, плив і плив далі супроти вітру, прямуючи галсом ост-норд-норд, туди, куди скерував його отої жахливий знак. Схопився бриз. Місяць висів низько в небі, освітлюючи зелену лісову опону, вітерець полоскав листя. Ніде — жодних ознак невольничого ринку!

Звідусіль до нього долітали звуки, супутні летові небесного корабля. Шепотіння вітрил. Ритмічне постукування чардакових линв. Рип дощок. Свист вітру в снастях. Писк та шамотня птахощурів десь унизу, в корабельних надрах. І ще щось... Глухий гук...

— Прислухайся, — сказав Живчик, відвертаючись від ілюмінатора.

— Що там? — визирнув із гамака Кулькан.

— Чуєш гук?

— Що за гук?

Живчик притулив пальця до губів. Потім припав до підлоги і приклав вухо до чорного лакованого дерева. Чоло йому захмарив жаль.

— *Оцей гук*, — сказав він.

Кулькан скотився з гамака і припав вухом до підлоги обік Живчика. Щойно він торкнувся дерев'яної долівки, як гук став виразніший. Лемент. Квилл-. Безнадійне голосіння.

— Вантаж? — прошепотів Кулькан.

— Вантаж, — потвердив Живчик. — Міські гноми, плескатоголовці, нетряки... гук жалю і розпачу — гук неволі. Дякувати Небові, нас уже не заскочать зненацька, ми знаємо, що намислив капітан.

Його слова перебив стукіт у двері.

— Мерщій! — скомандував Живчик. — По гамаках. Прикідаймося сонними.

За мить Живчик і Кулькан уже лежали скарлючені в гамаках, заплющивши очі, пороззявлявши роти, і задавали хропака. Стук у двері повторився знову.

— Ми спимо, дурна дурното, — промирив собі під ніс Кулькан. — Можете зайти подивитися.

— Хр-р-р! — захріп Живчик.

Зарипіла, тихо повертаючись, клямка. Живчик, захарчавши, перевернувся з боку на бік і знову захрапів, краєчком ока панtrуючи за тим, що діялося в каюті.

У дверній проймі показалися дві голови. Одна Тіселева. Друга належала якомусь типові, Живчикові не знайомому, — де белому нетрякові. Вони завмерли на місці, тривожно пасучи очима Живчика — чи, бува, не прокинувся. Він їх заспокоїв: щось сонно пролопотів і знову стих.

Нетряк, подумав Живчик без особливого захвату.

— Гадаю, вони мали б уже випити, — озвався Тісель, перетинаючи каюту. Він обнюх а в келихи, зазирнув у глек. — Ну, звісно ж, так воно і є, — він перевів погляд на гамаки. — Сплять як немовлята, ось що вони роблять, — захихотів він. — Ну, що ж,

Корбе. Ти в'яжеш отого недомірка. А я заходжуся коло другого.

Вони дружно повихоплювали із-за плечей мотуззя і рушили до гамаків. Кулькан аж затремтів, як до нього впритул підійшов смердючий нетряк. Він здригнувся, коли величезна чорна тінь накинула йому на ноги кінець мотузки. Ще трохи — і його зв'яжуть просто в гамаку. Ціпеніючи зі страху, він відчув, як шорстка мотузка міцно стягується навколо кісточок.

— Вважай, не перестарайся, — нагадав напарникові міський гном. — Капітан велів, щоб жодних *слідів*. А ти знаєш, що буває, як перечити капітанові...

Нетряк почухав потилицю.

— Я не хочу, щоб він розв'язався, коли очуняє.

— Не хвилюйся, — запевнив його міський гном, накидаючи зашморг Живчикові на шию. — Вони не прийдуть до тями, аж поки... А-а-а! — заверещав він, коли гострий лікоть з огидним храскотом зацідив йому межі очі. Фонтаном бурхнула кров. Міський гном ухопився руками за обличчя і поточився назад.

Живчик випростався, рвучко обернувся і, вихопивши меча, тицьнув ним уперед.

— Кинь спершу ножа, — гарикнув він до нетряка, — а тоді абордажну шаблю.

Нетряк із подиву аж присів. Міський гном і далі стояв навколішки, тримаючись за носа. Кулькан попустив мотузки, обвинуті навколо його ніг, виплигнув із гамака і став субіч Живчика.

— Ніж, Кулькане, — Живчик кивнув підборіддям на ніж молотоголового. Тремтливими руками Кулькан витяг у того із-за пояса ножа. — І ти, — обернувся він до нетряка. — Але послуговуйся тільки великим і вказівним пальцями.

— Затямив, — сказав нетряк, — великим і вказівним.

Живчик не спускав із нього очей. Лезо ножа покинуло піхви.

— А тепер кидай додолу! — наказав він.

Нетряк зиркнув на свою руку.

— Кидай! — загорлав Живчик.

— Гаразд, гаразд, — сказав нетряк. Кісточки його пальців побіліли. — Я просто... — з цими словами він зробив різкий рух зап'ястком, ніж закрутився в повітрі.

Живчик пригнувся. Запізно!

— А-а-а! — зячав він, коли летючий ніж штрикнув гострим вістрям його в бока. Меч брязнув об долівку.

Живчик упав горілиць, а нетряк вихопив свою страхітливу шаблюку і порвався до нього.

— Живчику! — заверещав Кулькан і цибнув нутрякові на спину.

Важенна шаблюка вгородилася в дерев'яну стіну за кілька вершків від Живчикової голови.

— Геть із мене! — заревів нетряк, відриваючи хлопця від плечей і швиргаючи його вбік.

Перелетівши всю каюту, Кульканувся в Тіселя, який і досі стояв навколошки. Від удару міський гном grimнув додолу без духу.

Нетряк вищирився.

— Мені начхати, що казав капітан, — проголосив він. — Зараз ти дістанеш по заслuzі! — нетряк замахнувся здоровою шаблюкою і...

ХРЯСЬ!

Кулькан що було сили телепнув його по маківці важеним глеком. Нетряк поточився вперед, гепнув на підлогу і завмер.

— А це тобі *мій*ковток снодійного, — тремтячими губами усміхнувся Кулькан.

— Дякую, другяко, — промовив, підводячись із долівки, Живчик. Хоч волорожача камізелька і вберегла від глибокої ножової рани, бік усе ж кривавився. Шкутильгаючи, він підійшов до меча, підібрав його і повернувся до Кулькапа. — Ходімо, Кулькане. У нас іще побачення із капітаном Вовкуном.

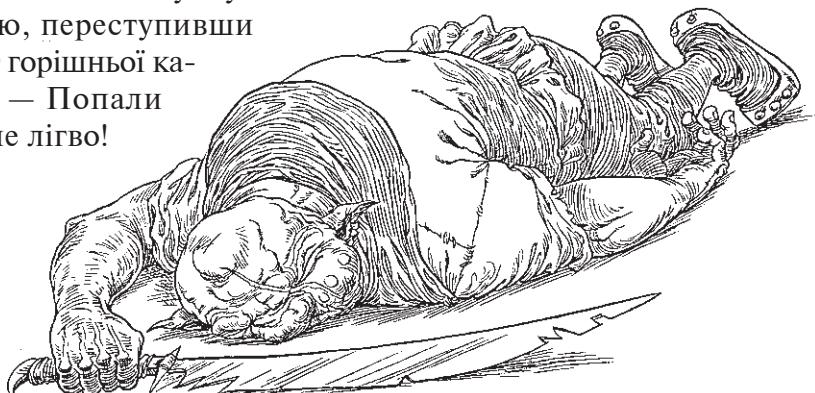
***

Обережно, намагаючись не зчиняти грюку, Живчик і Кулькан скрадалися корабельним чардаком. Вони проминули комори та шафи з реманентом, камбуз, спальні каюти. Біля кожних дверей, біля кожного проходу вони завмирали, нижучи очима пітьму і дослухаючись до кожного звуку. Нічого, крім товстого хропіння з матросських кают, де спали Жервіс і Стайл.

Вони вже збиралися податися до самого штурвалу, коли Кулькан нагледів у ніші чорно-золоті лаковані сходи. Він запитально поглянув на Живчика.

Живчик кивнув головою і ступив крок уперед. Він побрався вгору вузькими східцями.

— Овва! — вигукнув він за хвилю, переступивши поріг горішньої каюти. — Попали в саме лігво!

Кулькан прилучився до нього. У нього просто очі розбігалися, коли він дивився на розкішно опоряджену каюту, прикрашену золотими цяцянками, пишними килимами та дерев'яним розкішним ліжком із опоною на чотирьох стовпцях.

— Мабуть, ми у Вовкуновій каюті, — припустив Кулькан. — Вона... шиковна!

— Не я буду, ця вся розкіш заміщана на чужому лихові, — гірко сказав Живчик.

Він заходився відчиняти дзеркальні дверцята численних шаф, вишикуваних попід стінами, і порпатися у строкатих нарідах, якими їх напхано. У третій шафі йому трапився сурдут, що аж брав на себе очі. Довгий, стъобаний, кармазинової барви, відтіненої синьо-золотою парчею. Комір та манжети облямовані пір'ям. Вишивка принадно яскріла самоцвітами. Живчик одяг сурдут.

— Ну, як? — запитав він Кулькапа.

— Овва! Просто... — почав Кулькап. Він похитав головою. — Не розумію, що ми тут робимо.

— Слушно, Кулькапе, — засміявся Живчик. — Час забиратися звідси. Гайда, — і з цими словами вони вийшли з каюти і знову ступили на східці. Кулькап ішов назирі за Живчиком.

Знову опинившись на чардаку, Живчик глибоко вдихнув свіже, прохолодне повітря. Широка усмішка розплівлялася по його обличчю.

— Ах, Кулькапе, — розчулився він. — Свіже повітря. Ходовий вітер. Як любо плинуть у небесному безмірі!

Кулькап узяв Живчика за руку і показав на дерев'яні східці, що вели до штурвала. На сірому тлі вечірнього неба виразно малювалися силуети капітана та шилотроля. Живчик кивнув головою і підніс до вуст палець.

Вони стали наблизатися, тримаючись довгої тіні лівого борту. Обійшли місток. Тепер — угору східцями. Повільно. Крадькома. Зненацька весь корабель залило фіалкове світло.

— Уа-а-а! — закричав Хмурожмут.

Живчик і Кулькап завмерли.

— *Вогонь!* — заревів шилотроль. — Хмурожмут бачить вогонь!

— Тихіше, дурню! — grimнув на нього капітан. — Це не вогонь. Це — сигнальне світло.

— Сигнальне світло? — тупо перепитав Хмурожмут.

— Хмурожмуте, Хмурожмуте, — забурчав капітан, — ми ж уже дістаємося місця прибуття, еге ж? — він помахав у нього перед очима мереживною хустинкою. — Сигнальне світло попереджує охоронців невольничого ринку, що на борту корабля невільники! — Він затер свої пухкі рожеві руки. — А в нас їх таки чималенько. Матір Шматуй-пазур буде задоволена мною.

— Матір Шматуй-пазур, — прогарчав Хмурожмут. Він дуже добре пам'ятав її. Так, вона давала йому лупня. Давала лупня бідному Хмурожмутові, коли він якось відбився від корабля.

— Авжеж, сама курникова матка, — пояснив Вовкун. — Саме до неї мандрують наші красні юні джентльмени, — він захихотів. — Цікаво, скільки вони протягнуть, стільки, як остання партія, чи довше хоч на день?

Живчик зосереджено вивчав пишний капітанський стрій: елегантний вишиваний шовковий сурдut із закрутистим візерунком, утвореним коштовними болотяними самоцвітами та перлинами, начищений до бліску чоботи, що сягали йому по коліна, брижі навколо коміра та на манжетах, пішне багряне вовкунове перо, що стирчало із трикутки. Він був парадник. Дженджик. Живчикові ще не випадало бачити таких капітанів піратських кораблів, і йому аж з душі вернуло: він знов, як ця бридка мармиза домоглася таких статків.

— То коли ми прибуваємо на невольничий ринок? — запитав він, виступаючи з темряви.

Вовкун рвучко обернувся — на його обличчі змішалися жах і безмежний подив.

— Ти! — вичавив він із себе. — Що ви тут робите? Де Тіセル і Корб?

— Сплять міцним сном, — відказав Живчик і на його вустах заграла посмішка.

— Неподобство! — заревів капітан. Очі йому полізли на лоба. Обличчя у багряному свіtlі стало яскраво-червоне. — Ви ж мали...

— Спати? — підказав Живчик. Він вихопив меча. — Пов'язаними і з затичкою в роті? Щоб можна було спровадити на невольничий ринок? — Він почав обходити капітана по колу.

— Я... ти... це... — шаленів Вовкун Громовиця. — І чого це *ти* в моєму сур-

дуті? — заревів він. — ХМУРОЖМУТЕ! ЗАХОДИСЯ КОЛО НІХ!

Хмурожмут пошкандибав до хлопців.

Живчик спокійно перебіг рукою по сурдуту згори донизу, провів пальцями по самоцвітах.

— Поглянь-но, Хмурожмуте, — звернувся він до шило-троля.

Хмурожмут як ішов, так і став мов укопаний.

— Ловка одежда, — сказав він, і очі його загорілись.

— Хмурожмуте! — люто заревів капітан.

Та Хмурожмут уже нічого не чув. Його так зачарувала пишнота прегарного сурдута, що в нього аж слинка потекла

— Він міг би стати твоїм, Хмурожмуте, — пояснив Живчик. — Назавжди. — Він повільно витяг руку з рукава, і сурдуг повис у нього на плечі. — Хмурожмуте, ти хотів би його мати? — спокушав його Живчик. — Ти хочеш, щоб я дав тобі оцей ловкий сурдут? Хочеш?

Хмурожмут зніяковіло лупав баньками. Він зирнув на капітана. Відтак на сурдут. Зморщив чоло. Живчик вийняв з рукава другу руку і тримав сурдут лівицею.

— Хмурожмуте, ти чого не слухаєш? — загримів капітан. — Роби, що тобі сказано!

Грубезні Хмурожмутові риси розплівлися в усмішці. Він ступив крок уперед. Живчик простяг йому сурдут.

— Бери, — заохотив він.

Хмурожмут сягнув рукою, схопив сурдут і просунув руки в рукави. — Ловкий сурдут, — промимрив він, розпливаючися в усмішці від вуха до вуха. — Хмурожмут ловкий!

Живчик наставив меча на капітана.

— Як мало треба, щоб здобути прихильність твого екіпажу, — зауважив він. — А ти ж маєш так багато. — Він бридливо відвернувся. — Кулькане, забери в нього ключі й зв'яжи його.

— Будь ласка, будь ласка, — заблагав капітан. — Ні, молю вас, облиште. Я нічого не збирався робити. Я... Це просто якесь непорозуміння... *Будьласка!*

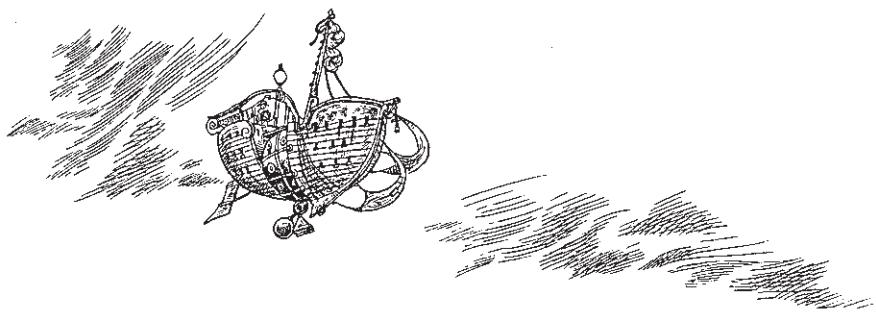
Живчик скривився.

— І заткни йому пельку, Кулькапе, — додав він. — Я не маю охоти слухати, як скиглить цей слимак.

Поки Кулькап в'язав колишнього капітана “Небесного гарцівника” і запихав йому затичку, Живчик став до штурвала і підніс до очей далекогляд. На чималій відстані, трохи праворуч, латка нескінченого Темнолісу, здавалося, світилась масним жовтим сяйвом. Він навів різкість.

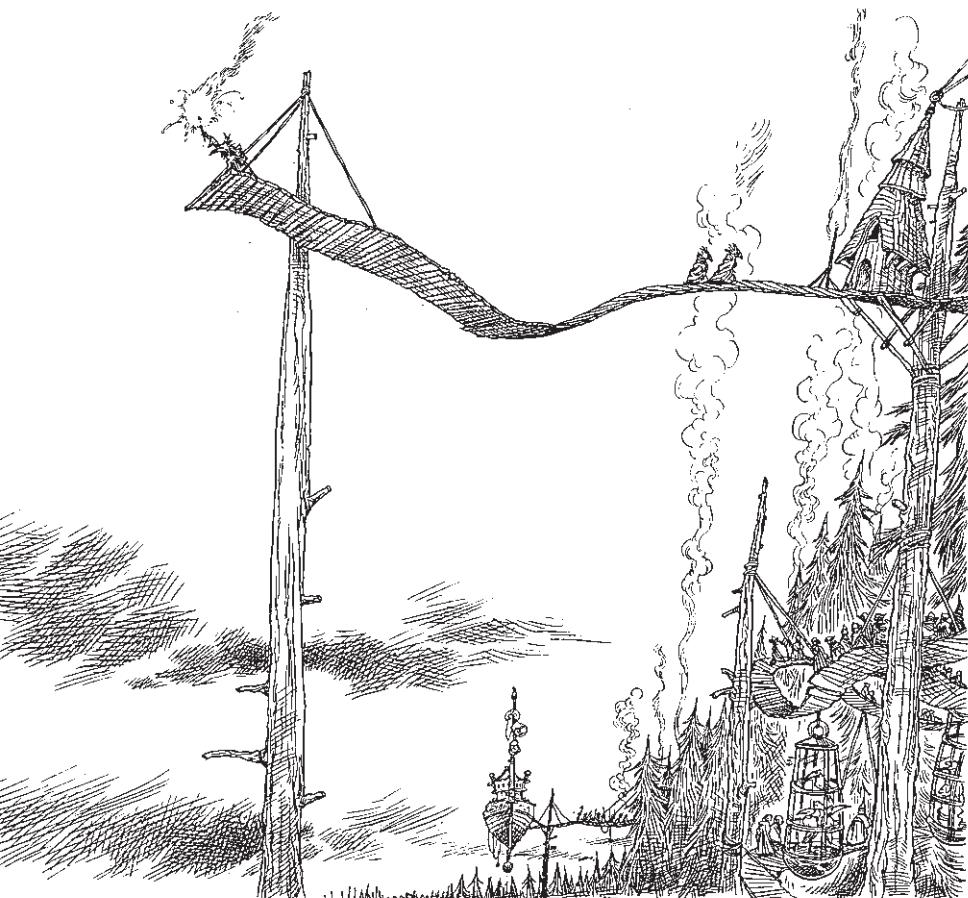
— Нарешті, Кулькапе, — зітхнув він полегшено, — ми знайшли Великий Сорокушачий невольничий ринок.

Управними рухами Живчик трохи підійняв грот, переладнав клівер і поспускав нижче гирі лівого борту. Величезний небесний корабель сповільна розвертався навколо своєї

осі, аж поки спершу слабке, а тоді чимраз яскравіше світло, опинилося просто перед ними. Живчик підняв гирю лівого борту, спустив кормову гирю і крутнув стернове колесо трішечки праворуч. “Небесний гарцівник” узяв потрібний курс.

Кулькап зійшов до Живчика на місток, і що ближче було до невольничого ринку, то дужче вражали їх звуки, запахи та картини, породжувані дивацьким осередком життя, який охоплював чималий шмат Темнолісу. Бо якщо місц- розташування невольничих ринків, що лишилися позаду, були мертві, то цей терен — цей хрипкоголосий, ядучий, клекітливий згусток діяльності — своєю жвавістю перевершував усі місця, де хлопцям досі випадало побувати.

Повітря сповнювали тисячі запахів: соснового диму і духу полярних ласок, камфорових кульок і лісового грому, волорожини, підсмаженої на рожнах над гуготливим полум'ям. А все ж крізь це все пробивався — лише тоді, коли приємні запахи розвіювалися під поривами вітру, — всюдиущий сопухгниття та розкладу — запах смерті.

Кулькан мимоволі здригнувся.

— Ти недарма тривожився, — обернувся до нього Живчик. — Попри всю свою сліпучу пишноту, Великий Сорокушачий невольничий ринок — жахливе місце. Воно вабить до себе вітрогонів та віслюків... — Він заспокійливо поклав руку Кульканові на плече. — Але йдеться не про нас, Кулькане. Ми не опинимось у його лабетах.

— Тисяча ступнів, наближаємось, — гукнув дозорець із кокону на щоглі.

Живчик переладнав бортові гирі, трохи поспускав усі вітрильні важелі. Повітряний корабель почав скидати висоту.

— П'ять сотень ступнів! — оголосив дозорець. — Причал з лівого борту.

Кулькан видивлявся уперед. Він побачив перед себе надземний пришиб, припасований до верхівки голого дерева. На його краю, найближчому до корабля, стояла одна із птахочварей, невисока, з розчуhrаним пір'ям, — її дзьоб та пазурі блищали в багряному свіtlі полум'я, — і махала крильми, показуючи, де швартуватися. Кулькан проковтнув клубок у горлі.

— Сорокуха, — промимрив він ледь чутно.

Небесний корабель стишив хід і спустився нижче. Одне по одному Живчик позгортав вітрила — решти мала доконати летюча скеля.

— Одна сотня ступнів!

І ніби у відповідь на голос дозорця, на палубі з'явилися Жервіс і якесь цибате кривобоке одоробло (мабуть, Стайл, корабельний кок, виснував Кулькан). Вирячивши очі й порозявлявши роти, вони крутили туди-сюди головами. “Небесний гарцівник” причалив.

Кораблем стернували пасажири! Хмурожмут чепурився під бушпритом, виряджений у сурдут. На палубі валявся зв'язаний капітан...

— О Небо, що за мана... — промимрив Жервіс.

Аж ось на корму бухнув кінець трапа. Живчик та решта обернулися і узріли з тузінь, а то й більше страхітливих сорокух, які чапали чардаком до них.

— Що маємо на продаж? — поцікавилася, приступивши до містка їхня верховода — міцна птахотвар із разком різноноколірного намиста, накинутим на жовто-бурунатне пір'я.

— Боюся, надто не потішу, — відказав Живчик. — У Нижньому місті була невеличка сутичка. Тож довелося замість рабів повантажити воловогів.

Сорокуха заскалила своє холодне блискуче око і схилила набік голову.

— Виходить, на борту самі вільні городяни? — обурено прокудкудакала вона.

— За винятком одного, — відповів Живчик. Він штурхонув ногою у спину капітана Вовкуна й усміхнувся до сорокухи. — Найвищої проби, — похвалився він. — Зв'язки з ученим світом, наскільки я зрозумів.

— Та невже? — здивувалася сорокуха, зашелестівши пір'ям. Вона обернулася до своєї сусідки. — Курникова матка може зацікавитись.

— От і я так думаю, — погодився Живчик.

— Скільки правите? — запитала сорокуха.

Живчик крутнув головою.

— Півтори сотні, — і він у повітрі накреслив цифру.

— Рунделів чи стригів? — примружила око сорокуха.

— Р... рунделів, — бовкнув Живчик. Сорокуха пхекнула і відвернулася. — Я хотів сказати, стригів, — спохопився Живчик. — Півтори сотні стригів, — він усміхнувся. — Я певен, Матері Шматуй-пазур не опертися спокусі запустити в нього свої пазурі.

Якусь мить сорокуха вагалась. Потім знову повернулася до Живчика і вперла в нього своє жовте око.

— Все одно чимала ціна, — сказала вона, — та вже... хай.

Уся команда “Небесного гарцівника”, зібравшись на головному чардаку, радісно загаласувала, коли сорокуха вхопила лантух, покладений перед нею. Капітан Вовкун Громовиця з усіма ними поводився як із рабами. Ніхто навіть слізинки не зронив за неситим тираном, який, мов той слімак-королаз, звивався, даленіючи, на плечах своїх пернатих володарів. “М-м-м, м-м-м, м-м-м!” — усі його намагання щось сказати зводила нанівець затичка в роті.

— Ось і твоя черга настала! — гукнув йому навздогін Жервіс. — З богом, Парасю! — Він повернувся до Живчика. — Гаразд, а що ж тепер з нами?

— З вами? — перепитав Живчик. — Ви вільні. Можете робити все, що заманеться, бігти на всі чотири вітри... Для початку назад у Нижнє місто, а там як знати?

— Будь ласка, паничику, відвезіть нас назад, — заблагав Жервіс, його огрубілі руки потяглися до Живчика. — Якщо ми розпустимо паруси, нам не обійтися без капітана.

— Ні, я... — знітився Живчик. — Це неможливо. Ми... тобто я і Кулькан, маємо тут уладнати одну справу...

Кулькан нагнувся до Живчика, піdnіс до рота долоні й шепнув йому на вухо:

- Вантаж, Живчику. Не забувайте про вантаж.
- Не клопочися, Кулькане. Я не забув, — запевнив його Живчик. Він підвів голову і звернувся до різношерстої команди, що стояла перед ним. — Коли я сказав: “Ви вільні”, я справді мав це на увазі. Усі, хто перебуває на борту “Небесного гарцівника” — усі до одного, — вільні.
- Ви хочете сказати... — почав Жервіс, — що невільники... теж?
- Так, старий, — відповів Живчик. — Ті, кого ти допомагав заманювати і переправляти в цю моторошну місцину, так само вільні, як і ти. І я гарантую, що серед них знайдуться такі, що розуміються на повітроплаванні. — Він повернувся до свого молодого учня. — Ходімо, Кулькане. Ходімо визволяти Вовкунових в'язнів.

***

Кулькан пройшов за Живчиком назад на нижній чардак, а звідти — у темне нутро небесного корабля. Його душу преревновували і гріли гордощі. Живчик міг просто зійти з “Небесного гарцівника”, полишивши його пасажирів напризволяще. Аж ні! Навіть тепер, коли вони всі рушили на пошуки розгубленого Живчикового екіпажу, юний капітан усе ж зміг викроїти часинку, аби допомогти іншим. Кульканові пригадався його сон, і він зніяковіло закліпав очима. Якщо хтось і гідний мантії Кобольда Мудрого, то це юний капітан, а не він!

Вони вже долали останній марш сходів — їхні кроки відлучували від голих дощок, стрясаючи смердюче застояне повітря, осяяне крізь ушкоджений дощаний фальшборт жмутами сонячного проміння, коли почувся крик котрогось в'язня. Кулькан здригнувся, упізнавши згук, чутий уже раніше.

— Чи там хтось є? — волали з трому. — Води! Води! Дайте чогось попоїсти! Корбе! Корбе, це ти? Змилуйся над нами, благаємо тебе!

Живчик скрушно похитав головою. Хто знає, коли біodalashni v'язni ili-pili vostannye! На думку про нелюдську жорстокість такого поводження з ними кров закипіла йому

в жилах. Він підійшов до дверей, взяв у Кулькапа в'язку ключів, вибрав найбільший і вstromив у шпару. Ключ заск-реготів у замку, мов розлючений щуроптах. Голоси всередині вщухли.

— Пхе-е-е! — мало не задихнувся Кулькап, коли Живчик штовхнув двері всередину і їм в обличчя вдарив тугий струмінь смердючого повітря.

— Не показуй своєї відрази, — шепнув Живчик. — В'язні не винні, що їх тримали в таких жахливих умовах. — Він уступив досередині. — Причина їхнього ув'язнення — заjerливість, і за цей сморід треба картати її.

Негайно зчинився хрипкоголосий галас.

— Де Корб? Де наші їжа та вода? Що тут діється? Чому ми більше не летимо?

Живчик обвів поглядом жалюгідне збіговисько плеска-тоголових гоблінів, дрібного гоблінів, нетряків та лісовых тролів, і звівши руки догори, зажадавтиші.

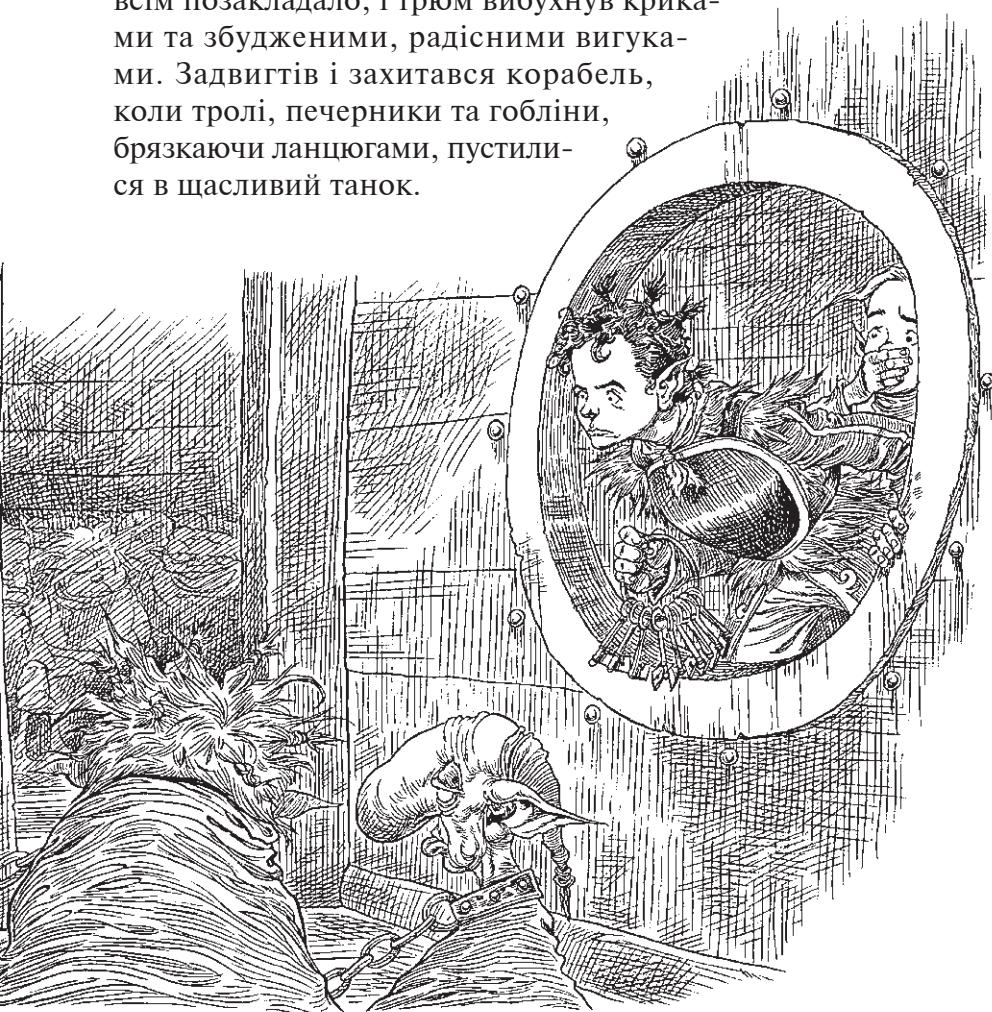

— Друзі, ваші злигодні позаду! — вигукнув він. — “Небесний гарцівник” вертає до Нижнього міста! І ви попливете на ньому, щоб вернути до своїх родин!

В’язні непорозуміло перезиралися між собою.

— Ви вертаєте додому! — оголосив Живчик. Він піdnіс над головою в’язку ключів і забряжчав нею. — Як вільні городяни! Ви і залога, яку поневолив тиран. На борту цього корабля вже ніколи не стогнатимуть раби!

На мить запала мертвaтиша. Потім на радощах якийсь плескатоголовий гоблін зарепетував, аж вуха всім позакладало, і трюм вибухнув криками та збудженими, радісними вигуками. Задвигтів і захитався корабель, коли тролі, печерники та гобліни, брязкаючи ланцюгами, пустилися в щасливий танок.

Живчик зачекав, поки вщухне галас, і вів далі:

— А тепер мені треба набрати команду добровольців. Чи багатьом серед вас випадало вже плавати на небесних кораблях?

Догори піднеслося п'ять-шість рук.

— Усе, що малося виконати, ми, Кулькапе, виконали, — всміхнувся Живчик. — Тепер їм вільна дорога до Нижнього міста. А на нас чекають пошуки на невольничому ринку. — Він повернувся до в'язнів. — Вас усіх розкують, — пообіцяв він. — Трішечки терпіння. Черга дійде до кожного.

Живчик поділив в'язку між собою та Кулькапом. Удвох вони добирали ключі, відмикали наручні та кайдани і одного по одному визволяли в'язнів. Ті мерщій покидали темний, брудний трюм, тікаючи зі своєї в'язниці нагору, на чардак, де можна було дихнути свіжим повітрям і побачити зорі. Звідусіль лунав сміх, усі вітали один одного з визволом; слізози чергувалися зі словами щирої вдячності. Нарешті, утерши з чола піт, Кулькап заходився зазирати у найдальші закутки трюму.

Тільки два в'язні ще бряжчали кайданами. У схожій на печеру заглибині, навпроти нещасного на вигляд дрібного-бліна з пов'язкою на оці кулився якийсь недоросток, загорнений у драній каптан.

Кулькап підійшов до нього. Невільник тільки легенько зітхнув, поки Живчик добирав ключа до пут на його ногах. Замок не піддавався. Живчик спробував повернути ключа ще раз — марно.

— Здається, я не визволю цього в'язня, — гукнув Кулькап через увесь трюм. — Мабуть, чи не заржавів ключ або замок. Чи ще якась морока.

— Дай-но я спробую своїм ключем, — озвався Живчик. — Я зараз, — кинув він гобліну і почимчикував смердючою солом'яною підстилкою. — Покажи-но, — звернувся він до Кулькапа і запхав ключа в замок. — Ну от, здається, готово. — Він нахмурився. — Кулькапе? У чім річ?

Кулькап похитав головою.

— Очам своїм не вірю! — ахнув він. — Погляньте, Живчику, погляньте!

— Що таке, Кулькане? — допитувався Живчик. — Скажи-но...

Але Кулькан його не слухав.

— Це доля, Живчику! Це доля! — мурмотів він, не зводячи некліпного погляду з простягеної Живчикової руки. — Не інакше, як сама доля закинула нас у це місце!

— Кулькане! — grimнув Живчик. — Що ти верзеш?

А потім він побачив теж. Його рука — від зап'ястка до плеча — світилася. І не тільки рука — усе тіло ширило те саме яскраве світло, яким він світився раніше. При зустрічі з Тарпом Волопасом чи Смілоголовом, чи Сім'якрилом Сльотою...

Він повернувся і вп'явся очима у клунок дрантя, який щулився біля його ніг, затуляючи рукою від наглого світла свої чутливі очі.

— Не може бути! Невже? — загукав Живчик. — Шпуляр? Невже це справді ти?

Ельф-дубовик відсахнувся. Він опустив руку — теж сяйливу.

— Капітан Живчик? — прошепотів ельф. — Капітан Живчик!

— Шпуляр! — закричав Живчик і на радощах, міцно обійнявши ельфа, відірвав його від підлоги. — Це таки ти! — він обернувся до Кулькані, який стояв біля нього і теж нетямився з радощів. — Четвертий зниклий кораблянин. О, Шпуляре! — зітхнув він, послаблюючи обійми і зазираючи в його глибокі очі. — Я сподівався... але й подумати не міг... Скажи мені лише, як ти опинився на цій мерзотній посудині?

Ельф-дубовик спустив очі додолу. Його брови нахмурилися.

— Я... я не знаю, капітане. Все було як у тумані, — про-казав він ледь чутно.

— Ми були на борту “Позасвітнього гарцівника”, — ти-хенько нагадав йому Живчик. — Нас тяг помагай-біда. Ми летіли у відкрите небо на пошуки моого батька, Захмарного Вовка.

— Так, так, — кивнув головою Шпуляр. — Це я пригадую, — він зіщулився. — І ще пам'ятаю, як я дивився з кокону на бурений вихор, а він усе близчав і близчав...

— І? — нетерпляче запитав Живчик.

— А потім — нічого, — відказав Шпуляр. — Наступний спогад — я лежу в рівчаку посеред рибного базару в Нижньому місті.

Живчик приховав своє розчарування.

— Мене знайшов якийсь міський гном, — вів далі Шпуляр. — Він запропонував мені місце для ночівлі й дав чогось випити... лісового грому... А потім — оце! — Голос його зірвався на крик, тендітним тілом струснули гіркі ридання.

— Нічого, Шпуляре, — підбадьорливо всміхнувся Живчик. — Зараз ти в безпеці. Ми знайшли тебе, хоча тільки Небо знає, яким дивом. І тепер оцей небесний корабель доправить тебе назад у Нижнє місто.

— А що мені там робити? — вигукнув ельф.

— Ти маєш дістатися моого санктафракського помешкання, — пояснив Живчик. — Там на тебе чекають інші: Тарп, Смілоголов, Сльота. Їм буде приємно побачити тебе. Ти ждатимеш укупі з ними. А ми з Кулькапом повернемось, коли дізнаємося, що спіткало решту зниклих кораблян. — Він узяв тоненьку ельфову руку в свою. — Але ми повинні вибиратися самі, Шпуляре. Тебе брати зась. І не тільки тебе, інших це стосується теж. Світло, яке спалахує між мною і кожним із вас, коли ми поряд, робить нас украї підозрілими.

Шпуляр висмикнув свою руку з несподіваною для нього силою.

— Ні! — рішуче заперечив він. — Ні, капітане. Щоб я лишався на цьому триклятому кораблі? Ні за що в світі! — У голосі його звучала відчайдушна звага.

— Але ж бо, Шпуляре, — почав Живчик. — Я ж пояснив...

— Я можу стати вам у пригоді, — не відступався Шпуляр. — Пливучи сюди не знати скільки часу, я багато чого почув надзвичайно важливого для нас — про невольничий ринок — від своїх сусідів.

— І все ж, Шпуляре... — знову почав Живчик.

— Крім того, — не вгавав Шпуляр, — я ельф-дубовик. Спостережливий. Чуйний. У мене гострі змисли. А ще, як і решта ельфів-дубовиків, я вмію вгадувати наміри інших з особливостей їхньої поведінки. Мені неважко буде з'ясувати, як працює невольничий ринок.

Живчик тріпнув головою.

— Що ж до сяйва, — провадив без передиху Шпуляр, — то на цьому ринку повно всякого добра! Усякого! У тому числі істот, які світяться — світлоголовів, коли намокає їхнє хутро, фритів, якщо їх налякати, сяйнорогів, коли на них нападуть... Нікому і в голову не прийде на нас озиратися.

Живчик зиркнув на Кулькапа — той знизав плечима.

— Порушиш хоча б одне з неписаних тутешніх правил — і тобі клямка, — Шпуляр провів рукою по своїй неприкритій шиї. — Повірте мені, капітане, без моєї допомоги на Великому Сорокушачому невольничому ринку ви не протягнете й десяти хвилин.

— Він має рацію, — визнав Живчик.

— Ще б пак! — енергійно кивнув головою Кулькап. Сама думка, що він може опинитися в лапах жорстокосердої сорокухи з близкучими очима проймала його жахом.

— Отже, порішили. Продовжуємо пошуки втрьох, — підсумував Живчик.

— Так уже, мабуть, судилося, — промовив Кулькап. І раптом споважнівши, похнюпив очі. — Позавчора вночі я вичитав у сувоях дешо, на мою думку, важливе для нас. Ось як звернувся Кобольд Мудрий до своїх прибічників, коли

вони дісталися Верхоріччя і стали чекати на Матір Бур: “*Mi — не що інше, як цуценята на смику, які чекають, поки за нього смикнуть. А наше життя — не що інше, як робота невидимої руки, що тримає цей сник*”.

— І ти гадаєш, ніби хтось чи щось смикає за наші повід-ці? — усміхнувся Живчик.

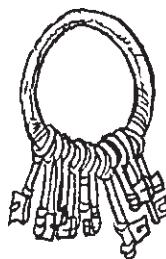
— Просто розповідаю вам те, що прочитав, — відповів Кулькан.

— Ясно, — сказав Живчик. — Що ж, можливо, ти і твій Кобольд Мудрий маєте слухність. Зрештою ми подалися сюди — і знайшли четвертого члена моєї команди. Чи міг я на таке сподіватися? Якщо це робота невидимої руки, дру-же мій Кулькане, то маю надію, вона міцно триматиме по-відець, бо щось мені підказує, що попереду на нас чекають якнайсерйозніші випробування.

— На невольничому ринку, — здригнувся Кулькан.

— На невольничому ринку! — похмуро повторив Шпу-ляр. — Де я буду вам за провідника.

— Що ж, дуже добре, якщо з цим уже покінчено, — по-чувся втомлений голос із другого кінця сирого трюму. То нагадав про себе дрібногоблін, ще й досі в кайданах і всіма забутий. — А тепер нехай хтось визволить *мене*, будьте такі ласкаві.

• РОЗДІЛ ЧОТИРНАДЦЯТИЙ •

ВЕЛИКИЙ СОРОКУШАЧИЙ НЕВОЛЬНИЧИЙ РИНОК

порядившись довгополими каптанами та новими заплічними крилами, знайденими у коморі піратського корабля, Живчик, Кулькан і Шпуляр урешті розпрощалися з різношерстим гуртом пасажирів та командою “Небесного гарцівника”. Уже сходило сонце, коли вони ступили на трап, і Живчик з утіхою відзначив, що тут, на свіtlі, ані він сам, ані Шпуляр більше не світяться.

Живчик видивлявся крізь ряснолист на розпростертій удалині невольничий ринок. Усе там було освітлене масним жовтавим сяйвом ліхтарів, і в просвіті між листям за-виграшки можна було оглянути незвичайну архітектуру цього потаємного міста. До масивних стовбурів дерев тулилися хижі під дахівкою та помости з шопами; з гілок звисали схожі на круглі башти споруди й кулі, сплетені з гілля лісово-вербу та плакучници, а від дерева до дерева тяглися підвісні дерев'яні хідники, з припасованими до них лойовими світниками, утворюючи цілу мережу стежок. Гармидер стояв неосвітленний, сморід — нестерпний.

“Ось ієміаф, — прошепотів голос у Живчиковій голові. — Тепер нехай вас веде Шпуляр”.

Живчик повернувся до ельфа-дубовика.

— Шпуляре, — запитав він, — чи ти справді певний, що без пригод проведеш нас через це бісове місце?

— Я докладу всіх зусиль, — кивнув головою Шпуляр. — Насамперед, нам би не завадило подбати про три білі кокарди. Що ж, ходімо. І борони усіх нас Небо.

Живчикові завмерло серце, коли він слідом за Шпуляром ступив на хисткий дерев'яний поміст. Досі він не усвідомлював, як вони зараз високо, а тепер таки пересвідчився в цьому, бо навіть потому, як “Небесний гарцівник” причалив, до землі ще лишалося півсотні ступнів.

— Увесь ринок — на висоті, — пояснював Шпуляр. Вони вже дійшли до супротивного кінця помосту і ступали між верхівками зелених крон. — Усе або прикріплене до величезних дерев, або підвішене до них.

Живчик, роззявивши рота, дивився поперед себе.

— Ця місцина ще дивніша, ніж я собі уявляв, — прошепотів він.

— І більша, — додав Шпуляр. — Шукати когось одного в цьому сонмищі... — Голос його затих, і він махнув руками на переповнені хідники, які рипіли і стугоніли під вагою юрм, що сунули ними.

— Може ж таки пофортунить, — відповів Живчик, — е же, Кулькане? — Жодної відповіді. Живчик обкрутився на підборах. — Кулькане? — гукнув він. — Де ти?

— О-о-ох! — долинув тихий стогін звідти, де вони щойно пройшли.

— Кулькане! — стривожився Живчик. Він кинувся назад крізь листяну завісу і вибіг на поміст. А там, посередині хисткого трапа, міцно замруживши очі, стояв навкарачки його юний учень і трусився, мов осиковый лист, не в змозі поворухнутись. — Усе гаразд, Кулькане, — заспокоїв його Живчик. — Зараз я тобі підсоблю.

— Ні! — заверешав Кулькан. — Я не годен звестися. Я впаду. Я знаю, що впаду.

Народжений і зрослий у Нижньому місті, хлоп'як страшенно боявся висоти. Життя у Санктафраксі видавалося більш-меншстерпним, бо місто було велике, хоча Кулькан і там уникав високих хідників і завжди заплющував очі у підймальному кошику. Повітроплавання попервах лякало його, але знову ж таки, корабель був чималий, а опинившись на горішньому чардаку, він просто намагався не дивитися вниз. Але від розгойдування в повітрі на вузькому трапі Кулькан терп і ціпенів не менше, аніж від хилитання на отій линві на борту “Небесного гарцівника”. Ба більше! Посадка на повітряний корабель принаймні була недовга; йому лишалося тільки не розсіплювати рук. А тут підвісні переходи тяглися на милі й милі. Як дати собі з ними раду?

— Повзи, — почув він Живчикові настанови. — Тримайся за краї трапа і повзи вперед.

Кулькан закрутлив головою. Хлопцеве дихання стало різке, уривисте, часте. — Я не годен, — промурмотів він. — Не годен — і край! — Навіть із міцно заплющеними очима він відчував порожнечу між собою та земною твердю.

— Годен! — переконував його Живчик. — Не висіти ж тобі тут! Крім того, якщо ти вб'єшся, що буде з твоїми дорогоцінними сувоями?

Кулькан застогнав. Він навпомацки знайшов краї трапа, відтак проповз трохи навколішки. Пальцями ніг він чув шорстку поверхню помосту.

— От, бач! — підбадьорливо гукнув Живчик. — А тепер ще трохи.

Руки в Кулькапа тремтіли, зуби цокотіли, але він знову просунувся вперед. Потім знову. Лізти і не думати... Зненацька чиєсь руки схопили його за каптан, і він відчув, що його волочать уперед. Ноги йому обернулися на драглі, і він брязнув об щось тверде — аж здригнувся хідник. Він розплюшив очі. Над ним нахилився Живчик.

— Що й казати, Кулькапе, гарне місце, щоб дізнатися про твою боязнь висоти. Весь невольничий ринок розвішаний між деревами.

— Дайте мені хвильку часу... Все буде гаразд, — хоробро запевнив Кулькап, зводячись на тремтливі ноги. Він почавав за Живчиком. — Просто цей поміст. Жодних поручнів. — Він здригнувся всім тілом. — Триматися ні за що...

Ту ж мить повітря розітнув пронизливий вереск, супроводжуваний цілою зливою прокльонів. Живчик, Кулькап і Шпуляр підбігли до дерев'яного бильця і зазирнули вниз. Кулькап нервово проковтнув клубок у горлі.

Крик лунав з невеличкої площадинки під біло-червоним дашком, розміщеної трохи нижче від них. По ній вистрибував карячконогий гоблін і погрожував здоровенним кулачком комусь унизу. Поруч із ним палала піч, підвішена за ланцюги до верхньої гілляки.

— У відкрите небо вас за таку шкоду! — галасував він. — Ви мене зруйнували! Зруйнували, чуєте?

Кулькап покосився вниз. Щось безгучно стрибало з гілки на гілку, наближаючись до землі.

— Що воно таке? — повернувся він до Живчика.

Той знизав плечима.

— Певно, вепр-дереволаз, — сказав Шпуляр. І кивнув головою на гобліна, який усе так само вистрибував по платформі, нетямлячись із люті. — По всьому невольничому ринку сотні таких розносців, які перебиваються з хліба на воду...

Раптом щось різко хруснуло, і зі звуком, з яким розчахується дерево, платформа, прикріплена до стовбура, відірвалася і полетіла вниз. Гоблін несамовито заволав і вхопився за підвісну піч. Якусь мить він дико звивався. Потім —

коли його пальці зашипіли і задимілися від великого жару — з агув униз.

Кулькан із жахом спостерігав за цією сценою, весь сполотнілий, але неспроможний відірвати погляду від другої і с тоти, яка зірвалася донизу слідом за першою. Волаючи з перестраху, гоблін гепнувся об товсту гілляку, і його тіло — обм'яkle, зігнуте, з розкинутими руками та ногами — падало все нижче, нижче й нижче...

— Сили небесні! — зойкнув Кулькан. — А *то* що за прояви? — він показав униз на землю, де, порозявлявши свої щелепасті пащеки, не пащеки, а справжні пастки, товклився десятки пухнастих оранжевих тварок.

Живчик зі Шпуляром і собі поглянули вниз.

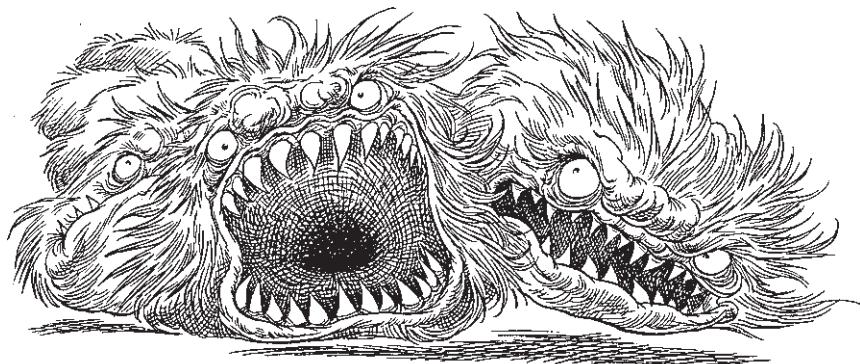
— Чав-чави! — сказали вони в один голос.

— Жахливі тварюки, — здригнувся Живчик. — Вони полюють зграями і пожирають свою жертву — мертву чи живу.

— А тут їм і полювати не треба, — зауважив Шпуляр. — Їм по зав'язку вистачає вибракуваного непотребу з невольничого ринку... — Гоблінове тіло гупнуло на землю, і його вмить обпали люті чав-чави. — Буває, що падає й ще дещо. Випадково чи зовсім навпаки, — додав він.

— А коли вони відбенкетують, од жертви не лишається нічого, — зауважив Живчик. — Ані шерстинки, ані найдрібнішої кісточки.

Кулькан аж зблід на виду.

— А вони... вони не лазять по деревах? — стривожився він.
Живчик тріпнув головою.

— Ні, — заспокоїв він Кулькапа. — По деревах вони не лазять.

І по тому, як дивились його очі, Кулькап зрозумів, що юний капітан мав нагоду в цьому впевнитися.

— Ходімо, — заквапив Шпуляр. — Нам треба відразу ж знайти кокардницю і завестися білими кокардами. Без них нас коли хоч може схопити будь-який работогрівець і виставити на продаж як рабів, — його круглі баньки нишпорили в навколоишніх сутінках. — Я чув, що вони зазвичай чатують при виході з кожного причалу, — пояснив він. — Ага, погляньте, — він показав на високу вузьку хижу, прикріплена до дерева. — Ось і кокардна будка.

Живчик приглянувся. Ще одна циліндрична споруда на кшталт тих, що він зауважив раніше!

— Чого ж ми тоді чекаємо? — стрепенувся він.

Утрох вони подолали колихкий трап. Надто переляканій, аби зиркати по праву чи по ліву руку, Кулькап усю дорогу не спускав з очей будки. Вони підійшли до дверей.

Зблизька будівля скидалася на маленький шедевр архітектури Темнолісу. Зведена із плавучого світляка, вона була міцна, але майже безважна, а мистецька обтічна форма уbez-печувала її од вітрів. Ліхтар, почеплений над дверима, освітлював дошку з золотими літерами: “Кокардниця Мохове Перо”. Живчик постукав у двері.

— Заходьте, — озвався хрипкий голос.

Щойно Живчик узявся за клямку, як його схопив за руку Шпуляр.

— У жодному разі не забалакуй перший, — прошипів він. — Туттак заведено.

Кивнувши головою, Живчик відчинив двері, і всі троє увійшли в темне приміщення. Ядучий дим од розвішаних по стінах лойових світників, відразу ж набився у їхні горлянки, очі засльозилися. Перед ними стояла вельми хижа на вигляд сорокуха — її сіро-зелене оперення мінилося металевим полиском, а кігті були білі, як слонівка; повернена

до них спиною, вона діловито розкладала кольорові кружальця по нумерованих місцях на полиці.

Живчик ступив крок уперед і завмер, очікуючи.

— П'ятдесят сім, п'ятдесят вісім, плюс недодержка за злісне затягування, — бурмотіла сама собі сорокуха. — Ви що, не бачите, що я заклопотана? — дратливо кинула вона.

— Ми хочемо купити білі кокарди, — сміливо обізвався Живчик.

Сорокуха помовчала.

— Купити, кажете? Не попросити, не позичити і не обміняти? — Вона обернулась. — І що ж ви збираєтесь запропонувати за них? Ми не беремо ані жетонів, ані квитів. По дві золоті монети з душі.

Живчик витяг із-за пазухи гаманець, розщібнув його, відрахував шість золотих монет і простяг птахотварі. Не кажучи ні слова, сорокуха взяла монету і куснула її своїм хижим закандзюбленим дзьобом. Потім знову перевела погляд на трійцю.

— То кажете, три кокарди?

— По одній на душу, — пояснив Живчик.

Сорокуха похмуро кивнула і повернулася до замкнених дверей у задній стіні. Коли вона відімкнула їх, друзі побачили темний сховок, видовбаний просто в живому дереві. Вона відчинила віко скриньки, що стояла всередині, і взяла з неї три білі розетки, схожі на лісові реп'яхи.

— Ось, — мовила вона. — Ці кокарди дають право вільно пересуватися три дні й три ночі. По закінченні цього терміну матеріал зогниває. Якщо вас застукають без кокард, то можуть схопити і продати як рабів.

— Трьох днів як на таке місце більш, ніж досить, — відказав Живчик.

Сорокуха погордливо пирхнула.

— Усі так кажуть. Але попереджу, — підвищила вона голос, — на Великому Сорокушачому невольничому ринку дні й ночі зливаються водно. Наші відвідувачі завжди нарікають, як летить тут час...

— Що ж, нам годиться подякувати вам і розпрощатися, — урвав її Живчик. — У нас багато справ.

Мовивши так, він повернувся кругом і вийшов із будки. Решта подалися за ним. Двері з грюком зачинилися.

— Бундючна тварюка, — зауважив Кулькан.

— Ба! Сорокухи ніколи не відзначалися особливою гречністю, — зсунув брови Шпуляр. — І це попри те, що ті з них, хто стає кокардницями, поводяться набагато чесніше, ніж решта. — Він спохмурнів. — Пришипільте свою кокарду на одяг так, щоб ви постійно її бачили. Невольничий ринок кишиє злодюжками-кишенниками, і капелюхи з причепленими до них кокардами взяли собі препаскудну моду зникати.

Припильнувавши, щоб його настанову було виконано, ельф-дубовик розвернувся і рушив до невольничого ринку. Решта поспішили за ним.

— І держімось купи, — напучував Шпуляр. — Навіть вільний городянин-кокардоносець ризикує потрапити до лабетів якогось нечистого на руку гендляра, який триматиме бранця під замком, аж поки зогнє його кокарда, а потім проголосить своєю власністю.

Живчик зневажливо скривив губи.

— Як, невже серед работогрівців начисто відсутні уявлення про честь? — поцікавився він.

— Капітане, честь не продається і не купується, — вирік Шпуляр. І гірко всміхнувся. — Єдине, що тут має вагу, — це гроші.

Живчик нахмурився. Якщо котрогось члена команди, яких вони шукали, доля й закинула на невольничий ринок, то яким боком вона до них повернеться у цьому гендлярському місці?

— На невольничому ринку працює аукціон, — вів далі Шпуляр. — Великий центральний аукціон. Гадаю, можна почати відтіля.

Живчик кивнув головою.

— Тоді ходімо, — втомлено махнув він рукою — Тільки — триматися разом, і не бути сліпими і глухими до того, що діятиметься кругом.

***

А тим часом у Санктафраксі буяла несамовита буря. Летуче місто шарпали буйні вітри і гамселив ядерний град. Небо над Санктафраксом перетворилося на один великий казан кипучих розвиркованих хмар, які метали вниз жмут за жмутом кривулясті блискавки. У Живчиковому кабінеті на антресолях помпезної Школи Світознавства і Темрявознавства, фіалкове полум'я, що туготіло в печі, освітлювало стривожені обличчя трьох небесних піратів.

— Мені це очікування уже в печінках сидить, — скаржився Сім'якрил Сльота, без угаву міряючи кроками тісну комірчину.

Смілоголов, що, вивернувшись у кріслі, копирсався нігтем у зубах, намагаючись видлубати відтіль застягле м'ясо, зиркнув на нього:

— Здається, усі вчені тільки те й роблять, що очікують, — прогарчав він. — Гуляще збіговисько нероб і ледацюг.

— Послухайте-но, — озвався Сльота, який боязко мружив очі за кожним спалахом блискавки. — Не хотілося б

мені опинитися на вулиці такої ночі. І знаєте, я ладен побитися об заклад, що погода погіршується.

Тарп Волопас зіщулився і підійшов до печі погріти руки.

— Тільки Небо знає, що робиться зараз у Темнолісі, — подав він голос. — Сподіваюся, капітан Живчик цілий і неушкоджений.

Сльота обернувся до нього. Його пошрамоване обличчя тіпало мишка.

— А що, як він уже не повернеться? — поцікавився він. — Тоді нам до гробу сидіти в цій буді, чи як?

— Капітан піклувався про нас, — утулив Тарп. — Тож можна б хоч заждати на нього.

— Так, але скільки? — не вгавав Сльота.

— Скільки доведеться, — відрубав Тарп. Зі звуком, схожим на барабанний гуркіт, град пороснув у віконну шибу і заглушив його слова. Тарп зіщулився і визирнув у вікно. — Борони вас Небо, капітане Живчику, — пробуркотів він. — Щасти вам у пошуках... Щоб ви знайшли решту кораблян, не таких щасливих, як ми...

— І щоб повернулися сюди якнайшвидше! — додав Сім'якрил Сльота.

***

Великий Сорокушачий невольничий ринок не був схожий ні на що з того всього, що доводилося бачити Живчикові та Кулькапові раніше: величезний лабіrint, такий розлогий, що не вистачило б дня і ночі, аби з нього виблудити, — якщо поняття дня і ночі взагалі були доречні у місці, освітленому шипучими смолоскипами, у місці, куди ніколи не заглядало сонце.

Вони швидко просувалися підвісними мостами, а також — і вгору і вниз — мотузяними драбинами. Кидалися то в той бік, то в той. Йшли вперед, а тоді повертали назад. Їх немовби проковтнуло велетенське чудовисько, і вони блукали юго нутрощами, наче печерами. Нагорі й унизу, ліворуч і праворуч, немов кров у його венах, нуртувало життя. Повітря було сперте, червоно-оранжеве і мерехтіло, ніби вуні-

сон биттю невидимого серця. Спочатку видалося, ніби навколо панує хаос, та приглянувшись ближче, можна було спостерегти, що цей весь рух напрочуд злагоджений і підпорядкований певній меті.

Великі торжища змінялися малими — крамницями, ятками, тимчасовими рундуками, — і власник кожної з них, ловлячи їхні погляди, закликав скористатися з єдиної в житті нагоди зробити унікальну закупку. Один такий гендляр — схожий на пустельника троль-тягайло з кокардою на високому капелюсі, прикрашеному плюмажем, — торгував блискучими коштовностями просто у них над головою.

— Чи ти ба! — здивувався Кулькан, — вони живі!

Живчик приглянувся ближче. Хлопець не помилився. Кожне кольє, кожен браслет і кожна брошка сяли не самоцвітами, а живими блищаками: їх було прикріплено до біжутерії дротом, обвиненим навколо їхніх сяйних черевець.

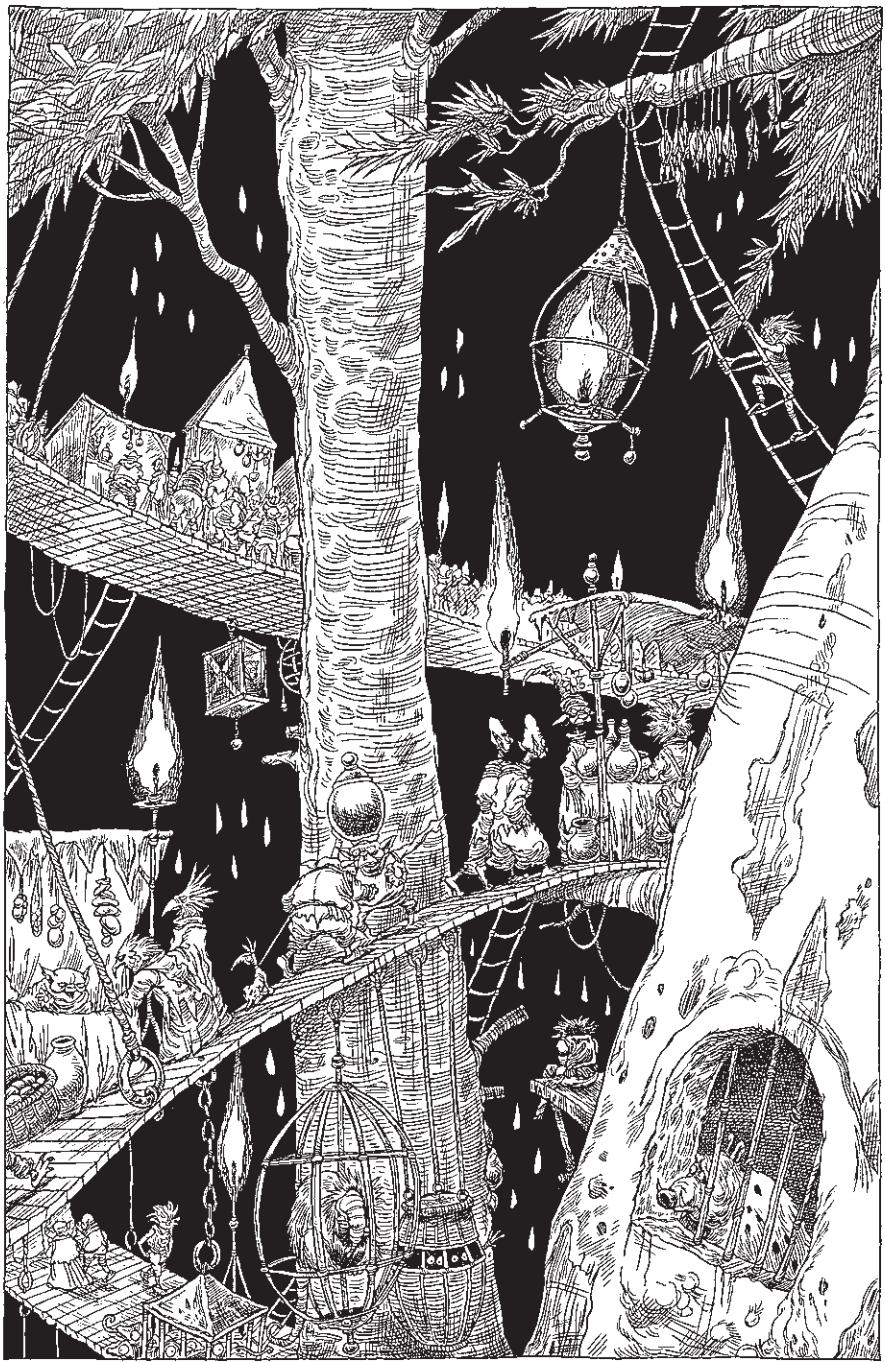
Шпуляр кивнув головою на їхні власні тіла, які у цьому ледь освітленому напівморозі не переставали випромінювати слабке сяйво.

— Краще тікаймо звідси, поки йому не спало на думку пришпилити ще й нас із тобою, — кинув він.

І вони помандрували далі. Повз підвішені клітки, де тіснилися птахи, та ящики з рептиліями і комахами, повз умірущі дерева із видовбаними всередині загратованими дуплами, які правили за клітки для деревних ведмедів та білогривих вовків; повз ряди сонних кажанів-дубовиків, прив'язаних за лапи до гілок ремінцями.

Трохи згодом Живчик спинився біля продуктового рундука, де крамар — схожий на того нещасливого гобліна, якого вони бачили раніше, — торгував тілдерячою ковбасою та біфштексами із вепра-дереволаза, які шкварчали на підвісній плиті. Він купив три біфштекси і стільки само жолудевих хлібин, поділив їх на всіх, і вони рушили далі, підживляючись на ходу.

— Чи не бажаєте угамувати спрагу? — озвався невдовзі чийсь голос.

Живчик спинився. Кулькан і Шпуляр стали поруч із ним. Виявляється, до них заговорила роздебенда. Згорблена, із бородавками, обвислими рожевими вухами та, що вражало найбільше, круглястими зеленими очицями на довгих окоріжках, які вона раз по раз, плямкаючи, зволожувала і прочищала довгим язиком. Перед нею кипів чайник.

— У мене найкращі трав'яні чаї на всьому невольничому ринку, — пояснила вона їм, погойдуючи очима на гнуучких окоріжках. — Ось тобі, — вона вп'яла очі у Кулькану, — тобі я радила б суміш кошлатої дикої гірчиці з дубовими яблучками. Стимулює роботу серця. І просто незамінна від нудоти. — Вона всміхнулася Шпулярові, і язик її гучно лизнув вирячені баньки. — А тобі, гадаю, пішов би деревний камфорей. Найперший засіб для бадьорості, — вона знову всміхнулася і лизнула очі. — Він тобі таки не завадив би, судячи з твоого вигляду.

Вона обернулася до Живчика. З подиву її обличчям перебігла мишка, а очі на окоріжках то втягувались, то випинались.

— Як? — Живчик був трохи приголомшений. — Ти не знаєш, що пити *мені*?

— О, ще як знаю, — тихо відповіла роздебенда. Її очі вкняпилися просто у Живчика. — Трава-щетинка.

— Трава-щетинка, — повторив Живчик. Потім обернувся до приятелів і засміявся. — Звучить смачно.

Роздебендині очі втяглися.

— Запевняю тебе, — залопотіла вона, — у цій назві немає нічого незвичайного. А все ж трава-щетинка — одна з найрідкісніших трав у всьому Темнолісі. — Її голос понизився до шепоту. — Вона росте пурпуровими купками серед черепів та кісток біля стіл м'ясожерного дуба-кривавника. Збирати її — сущий кошмар, — додала вона і знову вкняпилася просто в Живчикові очі. — Тобі це неважко уявити — я певна.

Живчик кивнув головою. Він на власній шкурі спізнав, яке це дерево чудовисько, і роздебенда, здається, це відчула.

— Ти — шукач, слідець, — правила далі роздебендя, не переводячи подиху. Її еластичні, мов гума, брови зосереджено вигнулися. — Шукаєш за іншими...

— Можливо... — сказав Живчик.

— Однак є ще хтось, про кого ти не підозрюєш, що шукаєш його, — проголосила роздебендя і всміхнулася. — І трава-щетинка допоможе тобі.

— Та невже? — запитав Живчик.

Роздебендя кивнула головою. Вона сипонула в дерев'яну кварту повну ложку дрібно помеленої трави пурпурового кольору, залила її літеплом із чайника і розмішала дерев'яною ложкою.

— Ось, — припросила вона. — Візьми. Попервах не відчуватимеш нічого, та з часом воно допоможе тобі знайти того, кого ти шукаєш. — Вона помовчала і додала: — Себе.

— Знайти себе? — розчаровано пирхнув Живчик. — Але ж я не заблукав.

Роздебендя навіть не поглянула на нього, рихтуючи напої для Кулькапа і Шпуляра.

— Ти певен цього? — запитала вона стиха. — А може, чохся тобі таки бракує?

Живчик замовк. Звісно, оце дивне створіння має рацію. Чогось таки бракувало. Отих спогадів про час, перебутий у буреному вихорі на борту “Позасвітнього гарцівника”. *Осьчого бракувало!*

Щожусе-таки його там спобігло?

Живчик піdnіс чашку до вуст і хильцем випив солодке духмяне зілля. Решта зробили те саме і, розплатившись за напої, знову рушили тривимірним лабіринтом, завислим поміж дерев.

— Ну, Кулькане, і як там твоє полохливе серце? — запи-
тав, усміхаючись, Живчик, коли — уже трохи згодом — вони
переходили підвісний місток.

— Вірте, Живчику, не вірте, — усміхнувся хлопець, —
але, по-моєму, моє зілля помічне. — Кулькан став, узявшись
за линву-поручень і зазирнув униз. — Моя боязнь висоти
вже не така, як раніше.

Живчик кивнув головою. Роздебенді славилися тим, що
розумілися на травах та корінні.

— А ти, Шпуляре? — запитав він ельфа-дубовика, що
чапав попереду.

— Ще ніколи не почувався так добре, капітане, — бадьо-
ро відповів той.

— А ви? — обернувся Кулькан до Живчика. — Чи допо-
могла вам трава-щетинка знайти себе?

Живчик тріпнув головою.

— Ще ні, Кулькане, — відповів він. — Ще ні...

Повітря навколо них ставало дедалі задушливіше, гук —
голосніший. Чого тут тільки не було чути! Виття... Крики...
Гомін, вереск. Ляскіт батогів та брязкіт ланцюгів. Нерозважний стогін цілого шерегу блудів, невидимців та тролів-
пігмеїв, припнутих мотуззям до прив'язаних кілець... Пе-
реможні вигуки... Диригентами ж цієї жахливої какофонії
були ходячі птахотварі, які населяли невольничий ринок, —
сорокухи.

Вони були різних форм та розмірів — від кремезної пат-
рульної старшини до худих, дрібних ябед і посіпак. Усі жі-
ночої статі; кількох жалюгідних на вигляд сорокух утриму-
вано в загонах і трактовано, як рабів.

Сорокухи різнилися між собою і кольором пір'я. Біль-
шість охоронниць були рудувато-брунатного кольору, ко-
кардниці — синювато-сірі з металевим полиском. Але
траплялися й інакші. Зозулясті, плямисті, крапчасті. Одні
кольору ліщини, другі сірі, мов залізне дерево, треті — білі,
мов снігуни. Яра барва деяких аж очі на себе брала!

З-поміж них усіх вирізнялись і статурою, і шляхетною
поставою курникові сестри, наділені неабиякою владою

і правом відповідати тільки перед самою Матір'ю Шматуй-пазур. Попри кричущу бутафорність свого вбрання — яскраві фартухи, візерунчасті головні убори, золоті кільця, повсиловані у дзьоб, — курників сестри навівали моторошний жах. Холодні й безжалальні, вони були страх свавільні, й угадати, як вони поведуться за хвилину, було годі.

Живчикові впала в око одна птахочвар, яка повагом чапала за юрмленим горішнім парапетом, помахуючи крильми, задерши дзьоба і на ході ляскаючи навмання ремінним батогом. Юнак бридливо відвернувся.

— Це все трикляте місце має бути зрівняне з землею, — гнівно блиснув він очима. — Викорчуване до пня. Випалене дотла.

Чоло Кулькапові захмарилося.

— Гадаю, — озвався він, — одного дня це станеться. — Але перше ті всі, хто живе поза межами невольничого ринку, мають усвідомити, що їм уже не потрібні ані звірі для розваг, ані слуги, ані поневолені трударі. У Темнолісі. У Нижньому місті. І, звісно, у Санктафраксі теж.

Живчик повернувся до свого юного учня.

— Кулькапе, чи не хочеш ти сказати, що в тому, що це місце існує, є частка й нашої провини?

— Можливо, — знизав плечима Кулькап. — Наш попит — в они постачають. І як казав Кобольд Мудрий...

— Побережіть свої спини! — галаснув хор пронизливих голосів. — Дайте дорогу! Дайте дорогу!

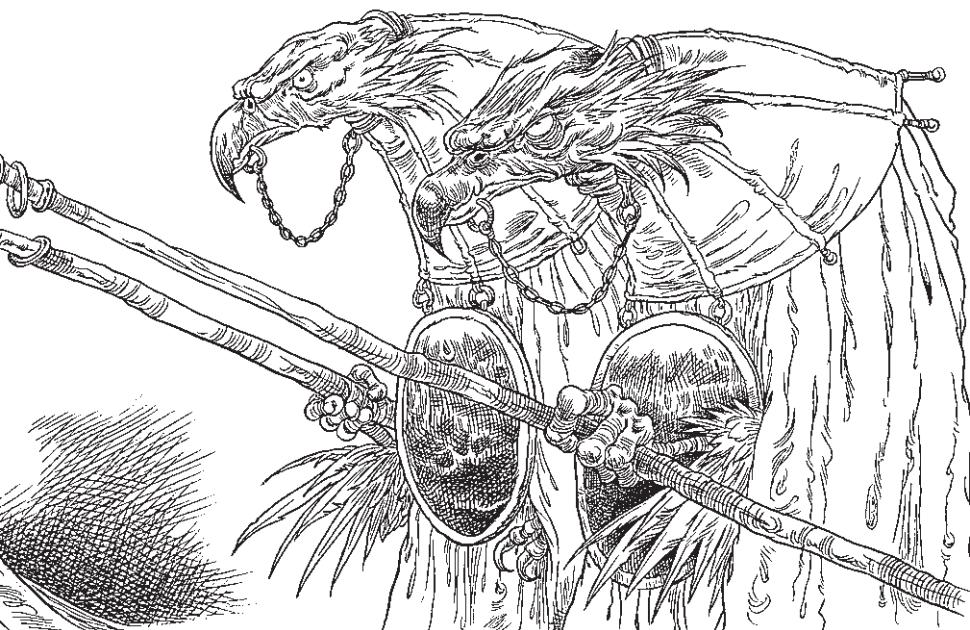
Живчик обернувся і побачив п'ять-шість рудувато-брүннатних сорокух-охранниць із батогами та киями, які переходили місток рівнобіжно з ними. Вони були розбиті на три пари. Кожна пара тягла за собою в'язня, люто шмагаючи його на ході, а той відчайдушно упирається.

— Ми не помітили! — верещав один з них.

— Ми можемо все пояснити! — протестував другий.

— Що тут діється? — стривожено запитав у Шпуляра Кулькап. — Чим вони прошпетилися?

— У них немає кокард, бачиш? — кивнув головою Шпуляр. — Зогнили. І тепер їм доведеться сплачувати штраф.

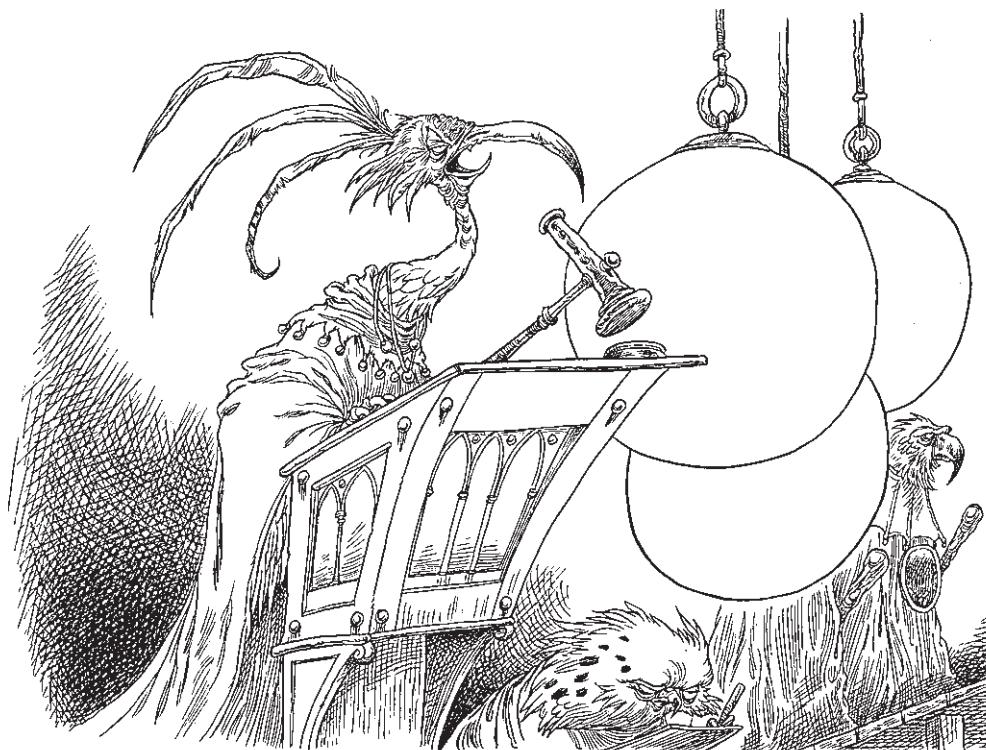
— Не хотів би я опинитися в їхній шкурі, — здригнувся Живчик.

— І я теж, — зізнався Кулькан, занепокоєно обмациуючи скою кокарду. Її свіжість заспокоїла хлопця. — Як на мене, нам краще поквапитись і знайти отої нещасний аукціон.

Живчик роззирнувся.

— Я теж так думаю, Кулькане, — кинув він. — І я теж.

Вони минали сектор, де було виставлено найекзотичніших мешканців Темнолісу. У загратованих дуплах дерев кашляли повзуни і верещали куарми, висіло догори дригом і кричало, нетямлячись із люті, прив'язане ногами до гака пурхайлезо. У затісній для нього клітці сидів гнилесмок, із кінчика його ціуватої морди скапувала зелена жовч, і там, де її краплі з сиком падали, здіймалося кілечко смердючої пари; огорнутий запоною власних смердючих випарів, припав до землі рибожаб у наморднику.

— Як... як тут гідко! — скривився Кулькан, затуляючи рукою рота.

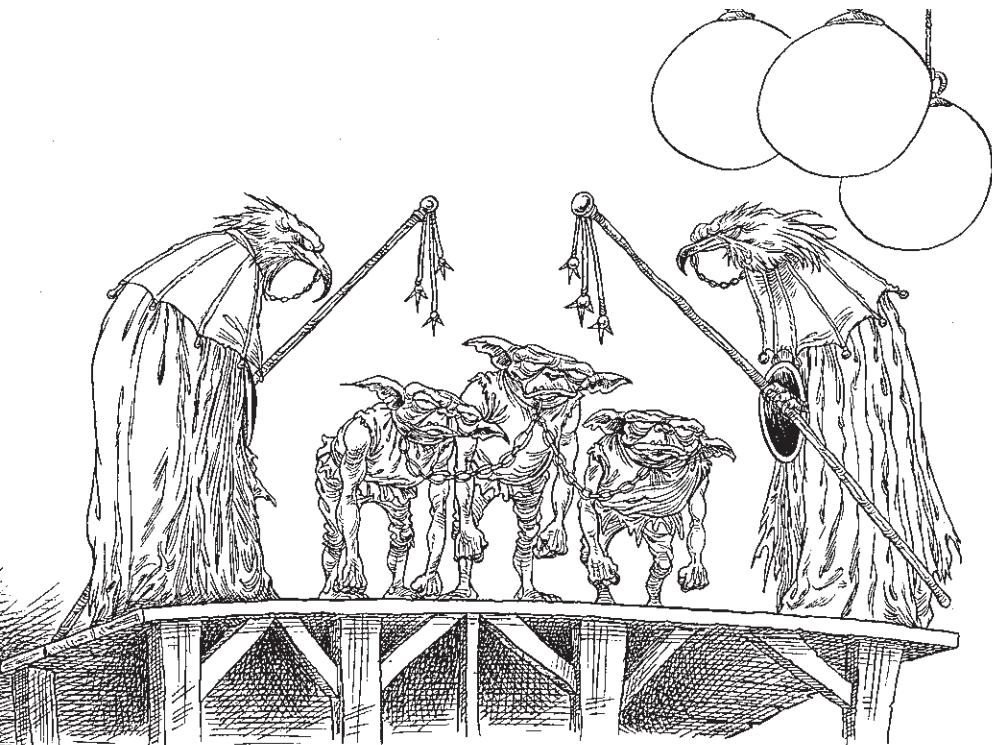
— А проте це мало кого відлякує, — втомлено зітхнув Живчик.

Він уже помітив, що весь ринок аж кишить надміру завзятими покупцями. Вони торгувалися до тихого божевілля, намагаючись повести справу так, щоб і собі мати неабиякий зиск від закупки.

— Ходімо, — сказав Живчик, придаючи ходи в ноги. — Треба нарешті знайти аукціон. Я не хочу ні на мить затримуватися без потреби у цьому гидомирному гадючнику!

***

За годину — якраз, коли вони вже хотіли облишити пошуки — їм пощастило знайти його: Великий центральний аукціон.

Розміщений на широкій терасовій платформі, аукціон становив собою довгий безвіконний қурінь з високим помостом і кантаркою. Усе торжище освітлювалося важкими підвісними склянimi кулями, із живим блищаком усередині кожної з них, що мерехтів, мов полум'я свічки, товчучись об стінки своєї в'язниці у пошуках виходу. Ті ліхтарні так яскраво освітлювали весь терен аукціону, що слабке сяйво навколо Живчика та Шпуляра пропало геть.

— Двадцять п'ять? Я почула двадцять п'ять? — аукціоністка, висока, шляхетної подоби сорокуха з рожево-фіалковим оперенням, стукнула молотком і обвела поглядом публіку. — Я прошу двадцять п'ять за цю трійцю плескатоголових гоблінів. Усі в розквіті фізичних сил! Чудові охоронці або наймити! Двадцять п'ять? Дякую. Тридцять? Ви сказали тридцять?

Від цієї сцени серце Живчикові несамовито закалатало. Чи не міг тут бути хтось із його зниклих матросів? Трійця обідраних плескатоголових гоблінів, прикутих один до одного, понуро стояла на краю помосту. Їх обступило четверо високих сорокух-охранниць із нагаями та киями напоготові, ладних покарати за найменший огріх. Аукціоністка стояла по праву руку від них.

— Сорок, — повторила вона. — Я почула сорок? — Вона кивнула головою. — Сорок п'ять.

Обіч неї на оциупку сиділа згорблена синяво-сіра кокардиниця із затиснутою в кігтях дощечкою. Час від часу слинячи грифель, сорокуха нотувала дедалі вищі ціни.

— Впізнаєте когось? — штовхнув Живчика Кулькан.

— Ні, — похитав головою Живчик. Він низав очима пітьму у глибині помосту, де кулилися різношерсті мешканці Темнолісу, чекаючи, коли й самі підуть з молотка. Там були нетряки, міські гноми, дрібногоблініха з немовлям на грудях, рослявий троль-тягайло та пара небачених доти жилих тролів зі скуйовдженім чубом, видобутих із найглуших закутнів Темнолісу, куди Живчик ще зроду не потикався. — Нікого, — додав він розчаровано.

— Сорок п'ять один! — ляща аукціоністка. — Сорок п'ять два... Продано! — оголосила вона, і молоток із чорного дерева важко бухнув об верх конторки. — Продано плескатоголовцеві в червоній куцині.

Живчик приснув. Плескатоголовці купують плескатоголовців! Що ж це за місце таке, коли вся різниця між вільним гордянином та рабом — наявність чи брак кокарди?

— Ходімо, — повернувся він до Кулькапа і Шпуляра. — Можна було б спробувати, але ми просто марнуємо тут час. Ходімо.

Кулькап розвернувся, збираючись іти. Він був розчарований не менше за решту. Крім того, що довше він був на невольничому ринку, то дужче той його гнітив. Якби його воля, вони б не гаяли стільки часу, а відразу звідси звіялися.

— Лот номер дев'ять, — кричала далі аукціоністка. — Водоблуд.

Живчик здригнувся. Водоблуд? Він обернувся і вп'явся очима в темряву за помостом. І трохи не скрикнув: між збіговищем нетряків його зір вирізнив тендітну лускату постать із вухами-віялами та гострим язиком рептилії. Одна з височених сорокух брутально турнула бранця у спину. Водоблуд охнув і, безсило волочачи ноги, пошканчивав до краю помосту.

— А я гадав, ми вже йдемо звідси, — озвався Кулькап.

— Зажди, — перебив його Живчик.

Він дивився то на постать перед собою, то на Шпуляра, — знову на постать і знову на Шпуляра.

— Ну? — запитав він.

— Я... я не певний, — відповів ельф-дубовик. Голос його звучав схвильовано. — *Може* бути, що це...

— Що? — втрутився Кулькап.

— Не що, а *хто*, — поправив Живчик. — Це може бути Гайориб.

— Із вашої залоги? — запитав Кулькап.

Живчик мовчки кивнув головою.

І тут аукціоністка знову розпочала торги.

— Десять! — оголосила вона. — Хто дає десять?

Живчик підніс руку. Аукціоністка глинула на нього. Відтак кивнула головою і відвернулася. — П'ятнадцять? — сказала вона. — Хто дає п'ятнадцять?

— П'ятнадцять! — прогув грубий голос.

— Двадцять? — запитала аукціоністка, знову обертаючись до Живчика.

Живчик озирнув покупця, з яким торгувався: лиховісної подоби плескатоголовий гоблін із металевою бляхою на оці хижо облизував губи і не зводив єдиного ока з водоблуда. Зі значка, почепленого на важкому шкіряному плащі, Живчик зрозумів, що покупець належить до якоїсь спілки, та до якої саме, так і не з'ясував. Живчик підніс руку вдруге.

Аукціоністка знову кивнула головою.

— Двадцять п'ять? — гукнула вона. — Хтось сказав двадцять п'ять? Чи мені причулося?

Живчик обвів очима покупців. Цього разу його погляд зустрівся з поглядом одноокого, і той достоту обпік його скаженим близком свого сліпака.

— Двадцять п'ять! — желіпнув одноокий.

— Тридцять! — криконув Живчик.

— Тридцять п'ять!

— П'ятдесят!

Плескатоголовець часинку повагався, потім — коли Живчик знову повернув до нього голову — роззявив рота, сяйнувши у світлі ув'язнених блишаків золотим зубом.

— Забирай, — вишкірився одноокий, — він твій.

— Продано покупцеві у волорожачій камізельці за півсотні, — проголосила аукціоністка. — Пройдіть на поміст, щоб розплатитися з кокардницею, і лот номер дев'ять ваш.

Живчик ступив на поміст. Кулькан затамував подих. Чи справді водоблуд із тих матросів, яких шукав Живчик? За мить повітря розчахнув здумілий вереск.

— Що ви намислили? — репетувала кокардниця верескучим недовірливим голосом. — Ви хочете купити ѹому кокарду?

Кульканові серце тъхнуло. Отже, Гайориб! Він протисся близче до помосту, щоб краще все бачити.

— Тут має бути рівно стільки, скільки треба, — сказав Живчик, простягаючи жменю золотих монет. — Півсотні за товар і ще дві на додачу за білу кокарду.

Кокардниця видивилася на аукціоністку.

— Як ѹому приспічило зробити широкий жест за свої гроші... — пирхнула та і зневажливо клацнула дзьобом.

Кокардниця знизала плечима. Зрештою п'ятдесят дві золоті монети на дорозі не валяються. Вона сховала гроші за пазуху, сягнула до кишені своєї торби і видобула з неї білу кокарду.

— Беріть, — промовила сорокуха.

Живчик простяг кокарду водоблудові.

— Тримай, вільний городянине, — усміхнувся він.

— Да... дякую, — протяг той непевним голосом.

— Хоча ти й не той, за кого я тебе взяв, — стиха додав Живчик.

Кульканові аж дух заперло. Не той? Що він цим хоче сказати?

Водоблуд спохмурнів і прислухався до Живчикових думок.

— О, все ясно, — мовив він. — Ви гадали, ніби я зниклий член вашої команди, Гайориб, — його вуха-опахала за-лопотіли. — Мені шкода, що я вас розчарував.

— Ти ж у цьому не винний, — знизав плечима Живчик і, невесело усміхнувшись, потис тендітну руку водяного волоцюги.

— Лот номер десять! — закричала аукціоністка, заглушуючи хвилю ремства, що наростало в натовпі. — Учасники попередніх торгів, будь ласка, покиньте поміст!

Кулькан і Шпуляр допомогли водоблудові — той ще не оговтався остаточно — спуститися на платформу. За ним із помосту скочив і Живчик. Учотирьох вони прослизнули крізь натовп.

Коли юрба залишилася позаду, Живчик обернувся до водяного волоцюги.

— Хоч би що там було, — озвався він, — я радий, що зміг стати у пригоді. Довгого тобі віку і... прощавай, — урочисто прорік він і тільки встиг відвернутися, як майже впритул зіткнувся зі своїм недавнім суперником на торгах, чия спотворена сказом мармиза бовваніла просто у нього перед очима.

— Чи тяжиш ти із чим граєшся? — прогарчав плескатоловий гоблін.

— Граюся? — отетерів Живчик.

Гоблін ухопив Живчика за плечі й притяг до себе.

— Не прикрайдайся тугуватим на вухо. — Він сплюнув. — Ти хоч кумекаєш, скільки мені довелося шукати водоблуда? — просичав плескатоловець Живчикові у вухо. Його

дихання було гаряче, вологе і смерділо гнилим м'ясом, застяглім у нього між золотими зубами. — Він обійшовся мені у тридцять шість кокард! — провадив він. — Тридцять шість кокард пропало ні за цапову душу! То був перший водоблуд, якого я знайшов. А тут принесло тебе!

Із цими словами він вихопив кинджал. Живчик позадкував. Бліснуло лезо. Водоблуд зойкнув і кинувся поміж них. Ніж пронизав йому груди.

Дивний безжурний вираз набіг на обличчя волоцюги, коли той упав на дерев'яний поміст. Усе сталося блискавично, а все ж він устиг прочитати вбивчі думки плескатоголового. Його очі знерухоміли, вуха обвисли.

Замішання перетворилося на лють, і Живчик вихопив свого меча. Та щойно ступив крок уперед, як шість хижих сорокух-охоронниць, відтрутили його вбік і напосіли на гобліна.

З лютими криками, палахкоточими очима і настовбурченим пір'ям, вони здерли кокарду з вилоги і схопили його своїми гострющими кігтями. Марно борюкався плескатоголовець: його повели геть.

— То він перший почав! — запротестував одноокий. — Пустіть мене.

— О, можеш бути спокійний, ми тебе пустимо, — глумливо відповіла сорокуха. — Ми тебе пустимо — з молотка на аукціоні.

— Ні, тільки не рабство! — залементував плескатоголовий гоблін і запружався ще відчайдушніше. — Ви не продасте мене як раба. Чи вам невдогад, хто я такий... — Його голос потонув у глузливому реготі сорокух, які волочили його геть.

Живчик, весь тримячи, приступив до водоблуда. Укляк перед ним.

— Пробач мені, — вимовив він зі слізьми в голосі. — Можливо,стати рабом було б ліпше, ніж... ніж оце.

Водоблудові вуха ледь ворухнулися.

— Ні, — прошепотів він. — Шо може бути гіршого за рабство! Ви врятували моє життя, і я щасливий, що зміг

урятувати ваше... — Його очі нараз поширилися, тілом пере-
біг болісний корч. — І ще одна моя вам послуга, остання...

Кулькан і Шпуляр стояли і дивились, а Живчик нахилив
голову й уважно слухав.

— Ви шукаєте зниклого матроса з “Позасвітнього гарців-
ника”, — хрипко шепотів водоблуд. — Я читаю це у ваших
думках.

— Так, — кивнув головою Живчик.

Водоблуд ухопився за нього кволою рукою.

— Один із тих, хто живе у ваших думках, е-е-е... Я бачив
його тут... на торговищі.

— Бачив? — вигукнув Живчик. — Хто це? І де мені його
шукати?

— Він... він... — у горлі вмирущого заклекотіло. Живчик
трохи підвів водоблудове тіло і припав вухом до його вуст. —
Гладіаторська аrena, — прошепотів неборака, і дрож перебіг
усім його тілом. Він зітхнув. Пхикнув. Ув очах сяйнуло
світло і згасло.

Живчик поклав водоблуда горілиць і опустив йому пові-
ки. Кулькан і Шпуляр схилилися біля нього.

— Вашої провини тут нема, — промовив Кулькан.

— Та ба, він мертвий, — зітхнув Живчик. — Що нам робити з тілом?

— Сорокухи подбають про нього, — відказав Шпуляр. — Ходімо, капітане. Тут ви більше нічого не зробите — не те це місце.

З важким серцем покидали вони тіло померлого. Кулькан, ідучи останнім, щойно тільки вони ступили на найближчий підвісний хідник, озирнувся назад і побачив, як на місце пригоди повернулися хижі сорокухи-охранниці. Дві з них завдали мертві тіло на свої пернаті плечі, і весь конвой подався геть. Кулькан відвернувся.

Сягнувши супротивного краю містка, Живчик став і озирнувся кругом. Більше, ніж будь-коли, він відчував, що Великий Сорокушачий ринок — не що інше, як злісний деревний гриб-паразит, який висмоктує життя з мешканців дерев, із Темнолісу, з усіх, хто його населяє. Він не міг дочекатися, коли ж вони покинуть це місце. Живчик поглянув на Кулькану та Шпуляра і зрозумів, що його друзі відчувають те саме. Однак вони не могли покинути це місце. Ще не могли.

— Гладіаторська аrena, — звернувся Живчик до Шпуляра. — Промовляє тобі про щось ця назва?

Очі ельфа-дубовика скругліли зі страху, що його важко було не примітити.

— Авеж, капітане, — відповів він тремтячим голосом. — І як промовляє! Я знаю все про Гладіаторську арену. — Він здригнувся. — Але краще б мені не знати.

· РОЗДІЛ П'ЯТНАДЦЯТИЙ ·

ГЛАДІАТОРСЬКА АРЕНА

аптово звівши очі, Кулькан порушивтишу, яка запала після слів ельфа-дубовика. Його обличчя було смертельно бліде.

— Живчику, — сказав він тремтячим голосом. — Воно вжепочалося.

— Що почалося?

Кулькан легенько торкнувся своєї схожої на лісовий реп'ях розетки. — Моя кокарда, — тоскно промовив він. — Вона починає в'януть.

— Ти певен? — запитав Живчик. — Як на мене, їй нічого не бракує.

Кулькан сердито похитав головою.

— Погляньте! Краєчки вже посохли. Не думаю, що ми вже тут стільки, щоб вона в'янула.

— Кокардниця попереджуvalа, щоб ми не втрачали ліку часу, — нагадав Живчик.

— Так, але ж три дні! — нервово вигукнув Кулькан. — Хіба ми пробули тут три дні? Це все крутійство, пастка, аби ув'язнити чимбільше вільних городян, які нічого не підозрюють...

— Кулькане, не панікуй, — спробував заспокоїти його Живчик. — Вона ще не зогнила. Зрештою, що з воза впало,

те пропало. Треба дивитися вперед. — Він повернувся до Шпуляра. — Час не жде. Ота Гладіаторська аrena... Ти проповів би нас туди?

Ельф-дубовик кивнув головою і роззирнувся кругом, повагом, задумливо.

— Авжеж! Спостерігаючи за юрбами на ринку, — відповів він. — Ось погляньте на отих купців. Бачите жадобу в їхніх очах? Підіть за ними, і вони знову приведуть нас до Великого центрального аукціону. А тепер погляньте отуди, на дрібногоблінів. Бачите — вони спинилися, роззирнулися кругом, тоді ступили ще кілька кроківперед? Це гави. Вони приведуть нас до торгівців великою рогатою худобою та продавців усіляких дрібничок.

— Так-так, — нетерпляче перебив його Живчик. — А як же аrena? Звідки нам знати, хто йде туди?

— Жадоба крові, — підказав Шпуляр. — Шукайте жадоби крові на обличчях у натовпі. — Він невпинно блукав поглядом по купках печерників і тролів, гоблінів і гномів, спілчан і небесних піратів. — Ось, — нарешті тицьнув він пальцем у зграю гоблінів. — Чи не оця групка. Подивіться, як певно вони простують до своєї мети. Як енергійно жестикулюють. А як блищає їхні очі!.. — Він утяг носом повітря і здригнувся. — Я чую запах їхньої жадоби крові, він сotaється з їхніх пор. Так і є, вони прямують до Гладіаторської арени, не я буду! — виснував він. — Кладу голову до пня!

— Непогано, як на мене, — зауважив Живчик. — Ми подамося за ними. І як Небо буде до нас прихильне, знайдемо кораблянина, якого бачив там водоблуд. Гайда, Кулькане. Поки ми не стратили з очей отих гоблінів.

Вони пішли назирці. Зграя гоблінів перед ними ставала чимраз буйніша, і що більший гармидер вона зчиняла, то більше всякого люду, привабленого галасом, ринуло слідом за ними. Натовп дедалі розростався. Живчик, Кулькан та Шпуляр і собі влилися в потік тіл. Вони проходили повз рундуки татуювальників, торгівців батогами, продавців п'явок, поминали коралі курникових зубощирів-скрадайл, зграї

припнутих вовкунів — збуджений натовп поривав їх далі й далі. Попри все своє бажання, вони не змогли б рухатись кудись-інде — тільки вперед.

— Оце так курникова матка, скажу я тобі! — пропищав якийсь екзальтований дрібногоблін. — Цієї не треба вчити, як влаштовувати ефектні вистави.

Його співрозмовник енергійно кивнув головою.

— Нема видовища над бій чав-чавів із нацькованим на них блукай-бурмилом, — вирік він. — Достеменна класика!

Живчикові зайняло дух. Блукай-бурмило? Нацькований проти чав-чавів!

— А на борту “Позасвітнього гарцівника” був блукай-бурмило? — загорлав Кулькан Живчикові в самісіньке вухо, вперто силкуючись перекричати збуджений, гамірний натовп. — Гадаєте, це той самий матрос, якого згадував водоблуд?

— Можливо, — відповів Живчик. — Я не піду звідси, не з’ясувавши цього так чи інакше.

— І все ж, — вів далі Кулькан, пропихаючись наперед, — великий дужий блукай-бурмило зуміє оборонитися від чав-чавів, правда?

Живчик серйозно похитав головою.

— Якось мені довелося бачити, що може зробити зграя чав-чавів із блукай-бурмилом. — Він витяг зі звоїв свого каптана медальйон і показав його Кульканові. То був зуб. — Оце все, що зосталося від того блукай-бурмила, — зітхнув він.

— Тільки... Ой-ой-ой! — вигукнув Кулькан, коли раптом натовп стис його зусібіч і почав пхати уперед. Його несло до вузького проходу під аркою. “ГЛАДІАТОРСЬКА АРЕНА”, — прочитав він напис золотими літерами на арці, і тичба через арку винесла його на широку платформу. Хлопець розглянувся. І з подиву аж рота роззявив.

— Разюче видовище, правда? — поцікавився Живчик.

— Просто неймовірне! — зізнався Кулькан. — Архітектура, місце розташування, розміри...

Вони опинились у ясній прогалині, оточеній велетенськими деревами. Одна над одною звисали вигнуті ряди террас, підвішені до верхнього гілля, утворюючи величезний амфітеатр. Якраз посеред нього, набагато нижче від них, видніл озаглиблення, освітлене смолоскипами і оточене сходою на невід сіткою.

— Не стовбичте тут! — почувся ззаду чийсь роздратований голос. — Спускайтесь просто до арени.

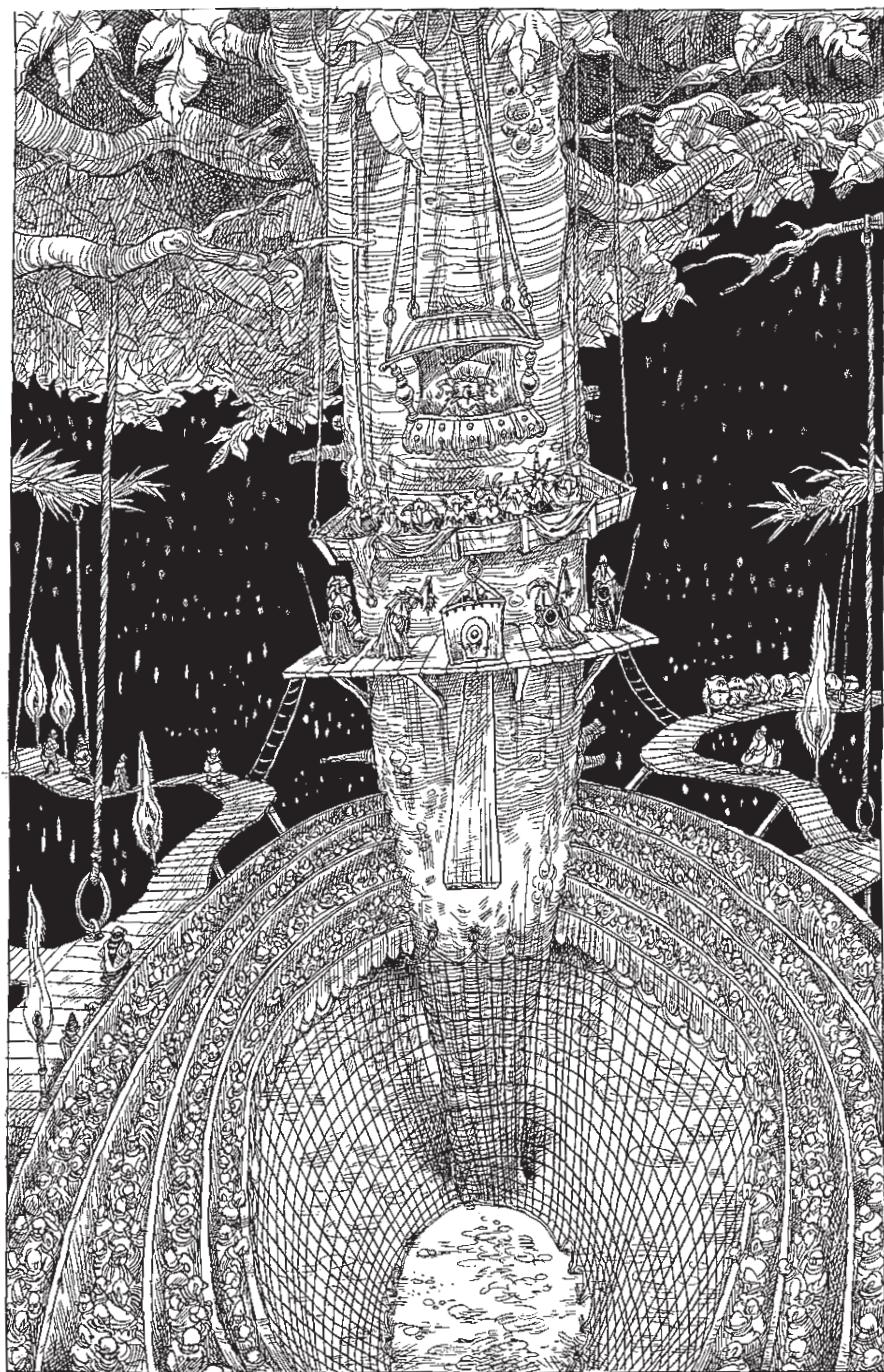
Кулькан відразу ж упізнав пронизливий голос сорокухи-охоронниці. Йому аж у п'ятах похололо, коли він, не повертаючи голови, зробив, як йому велено: ступив із платформи на першу з круглявих терас, які йшли від нього далеко вниз. Живчик і Шпуляр подалися за ним.

Вони опускалися донизу; тераси змінювали одна одну. Кулькан тільки те й робив, що крутив на всі боки головою, поки вони протискувалися крізь незліченні купи галасливих гоблінів та тролів.

Гладіаторська аrena скидалася на велетенський колодязь, дном якого був ґрунтовий майданчик, де провадили криваві турніри, а накривкою — нависле над головою лісове склепіння. Над аrenoю панувало одне дерево, куди могутніше за своїх сусідів. Воно стояло якраз навпроти тераси, де зрештою опинилися, підхоплені натовпом Живчик, Кулькан та Шпуляр і де зайняли свої місця, — величезне залізне дерево з чорним шпичастим листям, яке виразно малювалося проти ярусів зі світлого дерева, що здіймалися за ним. Кулькан приглянувся пильніше.

До міцних гілок дерева було примоцовано кілька конструкцій: натикані тут і там квадратові платформи для сорокух-охоронниць; невеличка приземкувата споруда обіч вищеного помосту; консолі, підйомальні блоки та корби; від головного стовбура відходив поміст і обривався в порожнечу. Трохи вище до дерева кріпився широкий подіум із бильцями, попід якими шикувалися рядочком яскравої забарви курниківі сестри. А над ними, звисаючи зі сплету важеньких лінв, пишалася різьблена царська ложа. Усередині ложі сиділа самітна постать.

То була сама курникова матка — Матір Шматуй-пазур. Вона виглядала незрівнянною у своєму гребінчастому головному уборі, блищакових прикрасах та прозорому сріблястому плащі, який вільно спадав поверх її веселкового опрення. Проте, жодна розкіш не могла приховати скаженої

люті в її погляді. Зі своєї ложі вона чудово бачила кожен вершечок арени.

Вона обводила своїм недобрим поглядом трибуни, і Кулькап здригнувся; його рука мимоволі поп'ялася до прив'ялої кокарди, — аби приховати її. Рух цей не пройшов повз Живчикові увагу.

— Кулькапе, — сказав він підбадьорливо, — заспокойся. — Живчик широким жестом обвів навколоїні трибуни. — Тут сотні, а може й тисячі глядачів. Ми нікого не цікавимо, адже зараз тут на карту ставитимуться шалені гроші.

Він кивнув головою на синьо-сірих кокардниць, які вже метушилися, приймаючи ставки серед дедалі гучнішого гамору глядачів. Кулькап на мить затримав на них погляд.

— Ні, гадаю, ні, — сказав він, завагавшись. — А все ж... — він ковзнув поглядом по арені й здригнувся. — Там хтось є, — він показав на приземкувату споруду нижче подіуму.

Живчик поглянув і собі. Він побачив пальці, які вп'ялися у гратеги зачинених дверей. Якийсь неборака збирався зустріти свою смерть, але то був не блукай-бурмило...

Ту ж мить повітря розітнув звук фанфар. Трибунами прокотився схвальний гуд. Кулькап перевів погляд на залізне дерево, на сорокух, що примостилися у верховітті, притулевши до дзьобів довгі прикрашені китичками сурми. Звук фанфар повторився. Цього разу натовп стих. Очі всіх присутніх прикипіли до царської ложі.

Матір Шматуй-пазур повагом підвелається. Гучно клацнув її дзьоб.

— Нам приємно бачити тут таку численну академію, — почала вона. — Ми знаємо: сьогоднішній поєдинок вас не розчарує. Адже не щовечора щастить побачити блукай-бурмила в ділі.

Натовп вітально заревів. Матір Шматуй-пазур піднесла своє різниколірне крило і зажадала тиші.

— Та перед головним поєдинком у нас є для вас невеличкий сюрприз. Для збільшення апетиту, сказати б так, — пояснила вона, і захоплено клацнула дзьобом. Вона перегнулася через ложу і звеліла: — Випустіть в'язня!

Сорокуха-охоронниця відсалютувала їй своїм жовтавим крилом і ступивши крок до дверей клітки, розміщеної під подіумом, відсунула засувку. У дверному отворі з'явився тілистий чолов'яга і з видимим зачудуванням закрутів довкола головою.

— Що? Що? Що? — ревів він.

Кулькан не вірив своїм очам — перед ним видніли строкатий сурдut із коштовними болотяними самоцвітами та перлами, трикутка з фіолетовим вовкуновим пером, навосковані вуса, брови дугою, рожеві руки — куці й пухкі.

— Вовкун Громовиця, — видихнув Кулькан, хапаючи Живчика за руку. — Виходить, он що він збирається з нами зробити! — прошепотів він хрипким із жаху голосом.

— Якби я знав, — зітхнув Живчик, — то ніколи б не віддав його сорокухам. Навіть работогрівець не заслуговує на таку долю.

Натовп, затамувавши подих, спостерігав, як сорокуха-охоронниця ляслула батогом і погнала капітана небесних піратів помостом, що уривався над ямою. Жовте світло смолоскипа грало на його тріпотливих рисах, коли він, задерши голову до царської ложі, волав:

— Навіщо? Неба ради, навіщо ви це робите?

Матір Шматуй-пазур щось роздратовано пропищала, і важкий сорокушачий нагай обплів Вовкунову голову.

— Ми обіцяли спілчанина з Нижнього міста вам на потіху, — звернулася Матір Шматуй-пазур до глядачів.

Натовп щасливо заревів.

— А то й санктафракського вченого, — прощебетала вона.

Ревіння ощасливленої публіки стало оглушливе.

— На жаль, з незалежних від нас причин, поки що це лишається mrією...

Натовп засвистів і затюкав. Матір Шматуй-пазур перевела погляд на Вовкуна.

— Можу вам запропонувати оце нещастя, тільки й того. І все ж, я певна, що він подарує вам розкішне видовище, — її голос перейшов у хрипкий рип, від якого аrenoю пішла

луна. — Я дарую вам Вовкуна Громовицю, капітана небесних піратів.

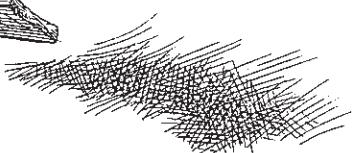
Зчинився оглушливий регіт. Кулькап з відразою споглядав блаженні глядацькі мармизи, коли на очах у всіх бідолаху Вовкуна погнали помостом, штрикаючи його гострим списом.

— Уніз його! Уніз! Уніз! Уніз! — загаласував хтось, і невдовзі його репет підхопили всі трибуни.

Вовкун зашпортуючись плентався вперед. На мить його тіло завмерло на краю помосту, наче пірата тримали на невидимій шворці. Потім воно гойднулось, і Вовкун Громовиця

загув донизу,

ненастанно

перевертаючись

у повітрі,

аж поки гупнув на купу м'якого моху на споді ями. Натовп схвально заревів.

Якусь мить капітан небесних піратів лежав непорушно. Потім, мотнувши головою, зіп'явся на ноги, вихопив свого меча та кинджал. Він озирнувся — погляд його впав на важку сітку, яка обпинала яму; на маленькі отвори, прорі-

зані через кожні десять ліктів, крізь які видно було Темноліс. Глядачі теж прикипіли поглядами до темних отворів, чекаючи на появу першого жовтожарого спалаху.

— Ось! — закричав хтось. — Он там!

То був перший чав-чав. Він метнувся по арені, на вигляд нічим не страшніший за швабру. Аж поки не роззвив своєї пашеки! Натовп затамував подих, коли чудовисько широко роззвило свої потужні щелепи, сяйнувши рядами гострих, мов леза, зубів.

Щойно з'явився перший чав-чав, як аrenoю прокотилася хвиля ставок. Серед натовпу снували кокардниці та жетонниці, голосно називаючи щораз інші взятки, і обмінюючи золоті монети (кожну з яких бралося на зуба, лунко клацаючи дзьобом) на жетони для парі.

— Двадцять п'ять монет проти дванадцяти хвилин!

— Півсотні проти сорока семи вбитих чав-чавів!

— Сотня за те, що він притримається щонайбільше десять секунд!

Кулькапові занудило, він одвернувся і затулив обличчя руками.

Нарешті вибухнув рев.

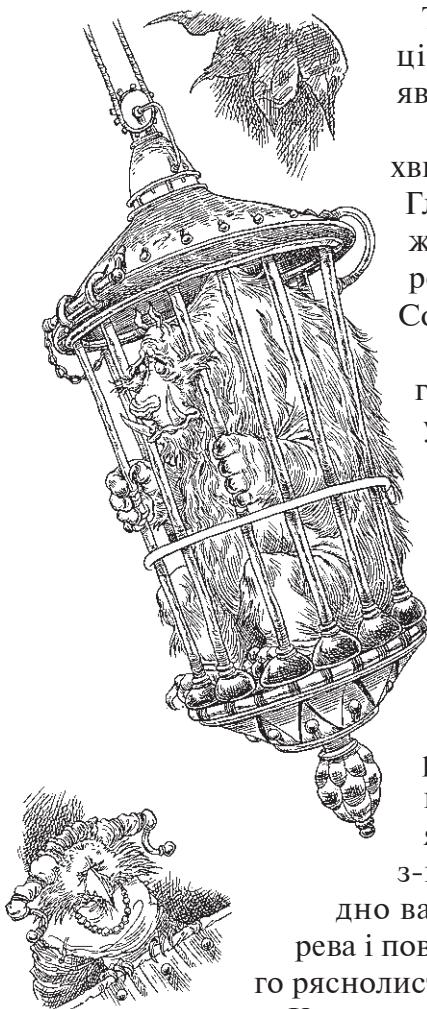
— ГОТОВО!

Гвалт дедалі гучнішав, аж поки від пекельного галасу з двигтіли самі трибуни. Крізь ревище пробилися звуки сурми. Дарма: гармидер не вщухав. Одна з кокардниць живенько рушила до залізного дерева і віддала цидулку курниківій матці.

Матір Шматуй-пазур негайно звелася на ноги. Запала тиша.

— Перед своєю загибеллю капітан небесних піратів спромігся вбити сорок три чав-чави, — оголосила вона. — Ще двадцять сім поранених.

Тріумфально заревли переможці. Загулиті, хто програв, їх виявилося далеко більше.

— Змагання тривало десять хвилин і... — вона зробила паузу. Глядачі міцно стиснули свої парижетони. — Десять хвилин і сорок секунд. Тобто чотири-нуль. Сорок.

Знову загальний розчарований гуд заглушив нечисленні тріумфальні вигуки. Матір Шматуй-пазур клацнула дзьобом.

— А тепер, друзі мої, пішли і далі, — проголосила вона.

Настав час головної події цього вечора, — вона кивнула головою сорокусі-охранниці на платформі під собою, і та почала крутити якийсь здоровений коловорот. Зарипіли підіймальні блоки. Зарухалося якесь мотузя. Звідкись ізверху

з-понад царської ложі вродилося дно важеної клітки з залізного дерева і поволі спускалося з чорно-зеленого ряснолисту.

— Класичний поєдинок! — пронизливо ве-реснула курникова матка. — Змагання до останнього! Міць проти натиску! Сила м'язів проти численності! — вона різко закинула назад свою пишно прибрану голову. — Нам на потіху й насолоду, натуральний... надзвичайно рідкісний... у розквіті фізичних сил...

Геть очманіле від гарячкового очікування, юрмище замахало руками, затупотіло ногами. І що нижче опускалася клітка, явлюючи зорові присутніх лютого, несамовитого звіра, який відчайдушно вчепився у гратеги своєї висячої в'яз-

ниці, т озбудженіші ставали кровожерні крики глядачів. Матір Шматуй-пазур самовдоволено всміхнулась, і коли клітка порівнялася з її ложею, вдруге кивнула сорокусі-охоронниці. Та перестала обертати коловорот. Клітка спинилася. Матір Шматуй-пазур піднесла велику пазуристу руку.

— Я дарую вам... БЛУКАЙ-БУРМИЛА! — зіпонула вона на все горло.

Живчик ахнув. То був не просто блукай-бурмило. То був Гук. Поза всяким сумнівом. Навіть якби він не впізнав його фізіономії, не можна було не помітити шрамів на лівому боці, які залишила тварині обтидана кіллям пастка.

Тихенъко кудкудакнувши, Матір Шматуй-пазур подала-ся вперед і стукнула блукай-бурмила по лапах, які вигляда-ли з-поміж грат висячої клітки.

— Я знаю, він дасть добрячого прочухана чав-чавам за глядацькі гроші, — проспівала вона єлейним голосочком.

По юрбі, доведеній до шалу думкою про майбутній герць, знову прокотилася хвиля вигуків.

— Униз! — галасували глядачі. — Униз! Униз!

Кулькапа аж пересмикнуло від огиди.

— Не можна ловити гав, — рішуче промовив Живчик. — Вертайся до загону із зубощирами-скрадайлами, повз який ми проходили. Купи чотирьох тварин, — він відлічив Кулькапові цілу жменю золотих монет. — Найбільших і найдужчих, яких тільки знайдеш. Стрінемось уже на тому боці арени, при виході під гіллям залізного дерева.

— Але ж бо, Живчику... — почав був Кулькап.

— *Негайно*, Кулькапе, — суворо урвав його Живчик, і не встиг хлопець і рота розтулити, як він розчинився в натовпі.

Якусь хвильку Кулькап ще щукав його поглядом, відтак повернувся до Шпуляра.

— Найкраще зараз — удатися до зубощирів, — озвався ельф-дубовик.

Кулькап кивнув головою. Лишалося тільки сподіватися, що Живчик знає, що робить.

Арена, де глядачі гарячково билися об заклад і укладали парі, — уся бурхотала і кипіла, коли Живчик пробивався дозалізного дерева.

— Тридцять золотих монет на двадцять вісім хвилин і де-в'ять секунд!

— Півста на те, що двісті п'ятдесят чав-чавів пустять з нього дух!

— Сімдесят п'ять золотих монет!

— Сто!

Незважаючи на болісні зойки та роздратовані вигуки, що лунали з усіх боків, коли він працював ліктями, Живчик нарешті дістався місця, де горішня тераса прилягала до стовбура дерева. Тут він спинився, зняв із нагрудної частини в ажкого довгополого каптана піратський абордажний гак і озирнувся довкола.

Атмосфера на трибунах розпалилася до краю, і ніхто — ані сорокухи, ані глядачі — не помічав молодого небесного пірата, зачаєного в тіні. Узвішивши за линву рукою, Живчик метнув гак у верховіття, і коли той зачепився, подерся вгору.

— А тепер, — зарепетувала Матір Шматуй-пазур, перекриваючи гамір, — та мить, якої ви всі так чекаєте! — вона кивнула сорокусі-охранниці внизу: та мала опустити клітку в яму.

Живчик доліз до широкої плескуватої горішньої гілки залізного дерева й обережно рушив нею. Опинившись акурат над царською ложею та висячою кліткою, став. Унизу під ним Матір Шматуй-пазур розпростала крила.

— Отже, — оголосила вона, — поєдинок починається... хр-р-р!

Трибунами прокотився вражений гуд, коли глядачі побачили, як у ложу скочив молодий небесний пірат і злапав курниковоу матку. Стиснувши їй горлянку, він приставив до зім'ятого пір'я її шиї блискуче лезо ножа.

— Спиніть клітку! — наказав Живчик. — Підніміть її до рівня царської ложі, а то курниковій матці капут!

Обурено вереснувши, жовтувата сорокуха спинила клітку і вп'ялась у Живчика здумілим поглядом. Потім заходилася сповільна підіймати її. Курникові сестри зчинили галас і забігали подіумом із криками та вереском. Решта сорокух — жовто-брунатні охоронниці та здоровенні работоторгівки

із зазубленими дзьобами — стали стягуватися з містків і лиховісно скупчуватися навколо Живчика на дереві.

— Назад! — закричав Живчик. — Скажи їм, — прошипів він у пір'ясте вухо Матері Шматуй-пазур. — Скажи їм, ну ж бо!

— Сті... стійте на місці! — звеліла Матір Шматуй-пазур здушеним голосом.

— І скажи їм, нехай покидають усю свою зброю! — Живчик надавив ножем.

— Робіть, як він каже! — зойкнула вона.

— Отак-то воно краще, — мовив Живчик. Далі, не послаблюючи тиску леза, він сягнув до клітки і відчинив люк у її верху. З отвору вистромилася величезна блукай-бурмилова лапа.

Нараз до натовпу дійшло, що котиться у нього перед очима. Досі сцена, коли юнак погрожував курникової матці, тримала всіх у заціпенінні. А тепер, побачивши, куди той гне, збіговище оскаженіло.

— Він визволив звіра! — загаласували роз'юшені глядачі. — Він дає йому втекти!

Коли блукай-бурмило видерся на верх клітки, Живчик відтяг принишклу Шматуй-пазур до протилежного краю ложі. Чуючи, як зі страху завмирає серце, він спостерігав за вайлуватою твариною: ось вона для більшої певності скопилася за гілку над головою, ось закинула ногу над розверстою прірвою внизу.

Щойно блукай-бурмило звалився в царську ложу, трибуни охижіли.

— Він тікає! — галасувала юрма.

Курникові сестри внизу замалим шиї не скрутили, на-
магаючись розгледіти, що ж воно там койтесь нагорі.

Живчик побачив, як блукай-бурмило спинається на ноги.

— Гуку! — озвався він. — Я знав, що це ти!

— Ве? — запитально ревнув блукай-бурмило. — Жи-ве-
чик?

— Так, Гуку, — кивнув той головою. — Хіба я не обіцяв,
що ні у вік не покину своєї команди? — Живчик звів очі
вгору. — Видираїся на оту гілку, що в нас над головою.
Потім витягнеш і мене.

Блукай-бурмило затрусився всім тілом, аж уся царська
ложа заходила ходором. Зарепетувала Матір Шматуй-пазур:
Живчиків ніж уп'явся в її лускату шкіру під пір'ям. Трибу-
ни заревіли з жаху, коли здоровенний звір сягнув догори,
вп'явся пазурами в гілку над головою і зателіпав у повітря
міцними, мов деревні стовбури, нижніми кінцівками.

— Ставлю півтори сотні, що у нього нічого не вийде! —
пробився крізь гамір чийсь голос.

— Дві сотки за те, що на ранок ми вже знатимемо, хто
нова курникова матка! — зикнув інший голос.

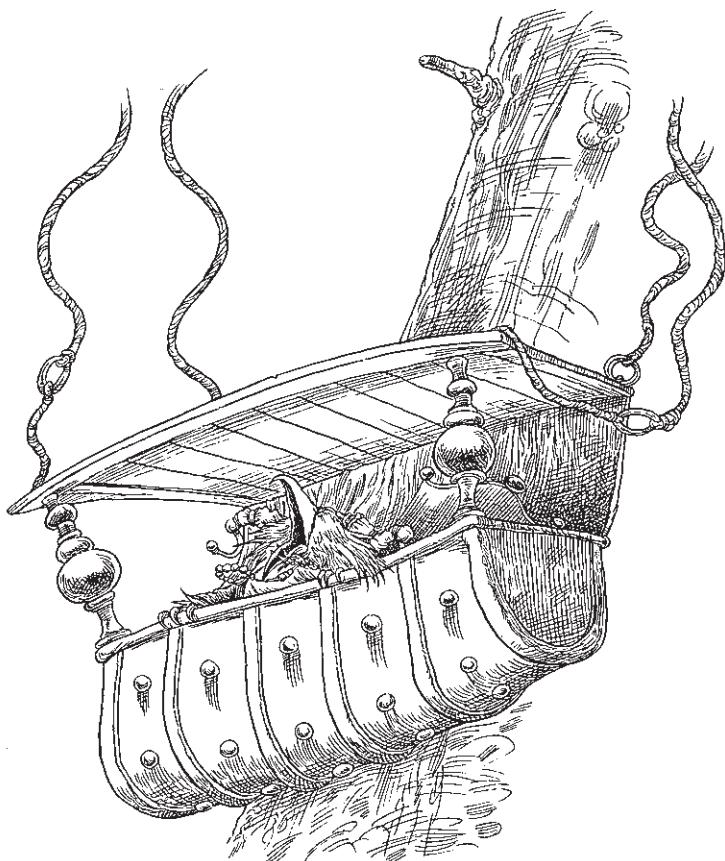
Натовп зневіснів.

За третьою спробою Гук спромігся закинути ноги за край гілки і видерся нагору. Розлігшись на широченній гілці, він звісив донизу здоровенну лапу.

— Be! — озвався звір.

Живчик ухопився за блукай-бурмилове плесно. Гук смикнув лапою, і Живчика винесло з царської ложі. Щойно напасник покинув ложу, як Матір Шматуй-пазур зчинила бучу.

— Хапайте їх! — верещала вона, вистрибуючи в шаленій люті по всій ложі. — Ніхто не сміє погрожувати курниковій матці й залишитися живим! Охороно... А-а-а! — заверещала вона, коли один з блукай-бурмилових гострих, як лезо, пазурів черкнув линви, які тримали царську ложу. Ложа шалено закрутилася. Гострі кігті Шматуй-пазур уп'ялися в дерев'яні стінки. — Hi, — заскиглила вона. — Пожалійте... Згляньте...

— Пожаліти? — закричав їй Живчик. — Я пожалію хіба за тим, що цього не вчинено вже давно!

Сказавши так, він перехилився вниз і перетяв останні линви.

Царська ложа каменем шугонула донизу, забираючи з собою Матір Шматуй-пазур, яка всю дорогу репетувала не своїм голосом.

Юрба заревіла в захваті. Що там блукай-бурмило! Їх ушановує сама курникова матка! В отворі огорожі показався перший чав-чав, і від несвітського галасу усім позакладало вуха. Лемент. Виття. Крики й вигуки: “Сотка за те...” — “П’ять соток, що...” — “Тисяча!”

Живчик обернувся до блукай-бурмила. Ухопив його за тремтячу лапу.

— Лізь по гілці, — прокричав Живчик, — потім сповзеш на оту, он там, — він показав на ширшу і пласкішу, відгальмовану від стовбура гілку за спиною у звіра. — Вона майже така завширшки, як місток. А потім, на мою команду, стрибай, чув, стрибай!

— Ве! — стривожено прогарчав блукай-бурмило.

Гвалт навколо них стояв оглушливий: несамовито верещали сорокухи, ревіла спрагла крові юрма.

— Довірся мені! — провадив Живчик, силкуючись говорити так, щоб блукай-бурмило почув. Він повернувся і побіг по гілці, розставивши для рівноваги руки, а важений блукай-бурмило лячно посувався переваги-ваги за ним. Затремтіло листя. Гойднулася гілка. Зиркнувши вниз, Живчик пересвідчився, що дошки дерев’яного помосту поблизу чали.

— Стрибай! — гукнув він.

— Ве! — заревів блукай-бурмило, і вони вдвох плигнули з гіллякина місток під ними. Зіп’явшиесь на ноги, Живчик став дико роззиратися. З усіх боків, прилеглими містками, до них гнали роз’ярілі сорокухи, торуючи собі шлях серед тих, хто ще й досі пхався побачити дивовижу, що розгорталася у ямі.

— Живчику! Живчику! — почувся стривожений голос.

Обкрутившись на місці, Живчик побачив на широкому помості просто перед собою Кулькан і Шпуляр, які пропштовхувалися до них крізь натовп. Кожен вів на поводу переляканого зубощира-скрадайла.

— Молодчага, Кулькане! — закричав Живчик.

І тут згори на місток гуннуло четверо сорокух-охранниць. Вони приземлилися між ними, відтявиши Живчикові та блукай-бурмилові шлях до втечі. Та не встигли сорокухи й оком змигнути, як на них напосів блукай-бурмило. Могутнім ударом лапи він змів сорокух із містка, здійнявши цілу хмару пір'я. Решта дві покидали свої кії та пуги із переляканими криками шарахнули геть.

— Це найбільші з тих, що я знайшов, — пропихав захеканий Кулькан, коли вони вдвох зі Шпуляром пробилися до Живчика з Гуком. Зубощири на поводі тихо іржали і вибрикували.

— Чудово, — похвалив Живчик. — Гуку, бери собі найбільшого. Усі сідаймо! — він ухопив повіддя і скочив на свого зубощира.

Гук не ворухнувся.

— Ве-ве, — жалібно проревів він.

— Це єдиний шлях, — пояснив Живчик. — Сміливіше!

До них уже скрадалися інші сорокухи. Якусь мить вони вагалися, та коли їх назбиралося досить, посунули вперед. У їхніх жовтих очах палала жадоба вбивства.

Величезний блукай-бурмило неохоче зліз на зубощира, що чекав біля нього. Тварина застогнала під важенною тушшю і напружила задні лапи.

— Усе гаразд? — запитав Живчик.

Блукай-бурмило із нещасним виглядом кивнув головою.

— Тікаймо звідси! — гукнув Живчик.

Міцно ухопившись за повіддя, він щосили вдарив п'ятами зубощира у боки. Решта пішли за його прикладом. За мить — немов у якомусь дивовижному танці — четверо тварин стали дики, скинули в повітря передні лапи і пустилися навскоч.

Прикипівші долонями до повіддя, Живчик і Кулькан, Шпуляр і Гук погнали містками чимдалі від залізного дерे-

ва та жахливої арени. Вони скакали, розкидаючи навсібіч сорокух та глядачів. Кулькан відчайдушно вчепився за поводи. Він ще зроду не їздив верхи на зубоширові-скрадайлу і не збирався робити це надалі. Не їзда — а якийсь жах!

Містки під ними розгойдувалися і дрижали, ятки руйнувалися вщент, коли вони їх минали, але зубошири були не тільки збіса прудкі, а й збіса спритні. Торговище промчалось повз них розплівчастою барвистою плямою, просяклою світлом лойових ліхтарень. Раптом вони досягли кінця містка, за яким уже не було ніякої дороги. Край невольничого ринку! З кокардної будки просто перед ними виткнулася здивована твар синьо-сірої сорокухи.

А далі що? подумав Кулькан, дослухаючись до гупання свого серця.

Не вагаючись ні хвилини, його зубошир скочив із краю містка просто в пустку. Засвистів у вухах вітер, Кулькан щосили вstromив п'яти тварині в боки. Він так міцно стис повіддя, аж побіліли кісточки пальців.

Під ним відкривалася розверста пустка лісу. О, це відчуття падіння! Авеж, саме так, вони падали! Усередині йому все похололо, він заплюшився. Це було гірше, ніж кошки у Санктафраксі, гірше, ніж повітряний корабель, гірше, ніж...

Гугун!

Усім його тілом струснуло, коли зубошир ухопився передніми лапами за гілку. Мить — і він уже відштовхнувся від неї задніми. Кулькан ішо цупкіше вп'явся у повіддя. Знову під ним розступився ліс. Знову зубошир міцно

в хопився лапами за гілку і знову зіскочив з неї, відштовхнувшись усім своїм міцним озаддям.

Тварина відбула добрячий вишкіл! Кульканові, який зроду не їздив верхи лишалося тільки триматися за поводи, поки зубощир верстстав свою путь від дерева до дерева. *Гум! Плиг! Гум! Плиг!* Потихеньку, помаленьку Кулькан став ого в тувастися. Хлопець уже відчував, де треба втягти живота, а де відпружити, коли припасти звірові до шиї, а коли випростатись.

А як же решта?

Він мигцем озирнувся через плече. Живчик і Шпуляр скакали назирці. А за ними мчав блукай-бурмило. Попри вагу, що спала на нього, Гуків зубощир справно ніс свого вершника. Потім, підскочивши, Кулькан добачив за блукай-бурмилом якийсь рух. Шість, а то й більше, коричневих сорокух гналися за ними на своїх зубощирах.

— Як бути, Живчуку? — гукнув Кулькан. — Вони нас наздоганяють.

— Не бійся, Кулькане! — гукнув задихаючись Живчик. — З зубощири — діти Темнолісу. Їм не первина мандрувати лісовою гущавиною. А сорокухи — дочки курника. Вони рідко коли відбиваються далеко від зграї.

Зовсім несподівано зникли з очей вогні невольничого ринку, і їх огорнув морок. Кулькан заячав зі страху і щосили замружив очі.

— Усе гаразд, — долинув до нього радісний Живчиків крик. — Кулькане, розплющуй очі. Усе гаразд.

Кулькан розплющився і з полегкістю побачив, що, хоч сам ліс і справді чорнильно-чорний, небесні пірати, що скачуть обік нього, яскраво світяться у темряві. Живчик, Шпуляр та Гук — усіх трьох огортало чудородне люмінесцентне сяйво.

Вони все стрибали і стрибали, ані на мить не стишуочи гону, з одної гілки на іншу, ледь видну в темряві, і щоразу зубощири ставали на гілку вправно і певно.

А тоді Живчик закричав:

— Вони спинилися!

Кулькап удруге озирнувся через плече. Він побачив у тіні групу зубощирів із сорокухами на спинах, які сиділи на гілках трохи позаду від них. Їм не усміхалося гнатися за ними далі крізь хащу чорного лісу. Побачив він і ще дещо: його кокарда геть розсипалася. Тільки й сліду по ній, що шпилька.

— Дякувати Небові! — пробуркотів він. — Ми їх обскакали! Ми... ой-ой-ой! — закричав він, послизнувшись у сідлі.

— Обережно, Кулькапе, — застеріг його Живчик. — Ми втекли з Великого Сорокушачого невольничого ринку, але на долині в лісі повно чав-чавів.

Кулькап чимдуж уп'явся у поводи. Вони все летіли й леті ли вперед, лишаючи невольничий ринок далеко позаду, і хлопець пильно вдивлявся у ліс, простягнений перед ним.

Подорожані не спинялися, навіть не стишували гону. Перш, ніж спуститися додолу на ночівлю, вони мали пересвідчитися, що ніде поблизу і духу нема ненажерливих чав-чавів, яких вабив невольничий ринок. Вони їхали без упину, і Кулькапа починала огортати втома.

— Скільки нам ще їхати? — запитав він Живчика, що скакав попереду.

— Уже недалеко, — гукнув той у відповідь. — Ми мусимо...

— Капітан! — закричав Шпуляр. У голосі його вочевидячки відчувалася тривога. — Капітане Живчику, Гуків зубощир Живчик обернувся.

— О, тільки не це! — простогнав він.

Бідолашна звірина знемагала під нестерпною вагою. Сили ось-ось мали покинути її. Кожен стрибок зубощирів давався на превелику силу і, приземлюючись, він щоразу ризикував гупнути вниз. Не краще почувався й Гук, його сяйну фізіономію споторювала гrimаса страху щоразу, як його скакун із дедалі більшою надсадою напружував останні сили.

— Ве! — гарчав він. — Ве-ве!

Живчик зітхнув. Нічого не вдієш. Чав-чави чи не чав-чави, а треба злазити. Зрештою, може, Небо до них мило-сердне, і вони вже відірвалися від лихих помаранчевих тварючок на безпечну відстань.

— Уніз! — скомандував він і вдарив повіддям свого зубошира. — Спускаємося вниз.

Вони спускалися якраз там, де рідів ліс. Скакаючи на долину, усе нижче й нижче, Кулькан пожирав очима землю — чи не змігне десь лиховісний оранжевий спалах?

Не примітивши нічого тривожного, він полегшено зітхнув.

Вони спустилися на зарослу великбілем галевину. Спочатку Живчик, потім Шпуляр та Кулькан, і, зрештою, Гук. Його зубошири лантухом звалився на землю, тяжко, знеможено. Гук скотився із тварини і розпластався у неї під боком. Решта теж спішилися. Шпуляр відвів зубоширів до найближчого дерева і прив'язав до нижньої гілки. Живчик підійшов до блукай-бурмила і присів поруч із ним. Він обійняв однією рукою грубезну бурмилову шию, і той звівся на ноги, відриваючи Живчика від землі.

Дві постаті осяяли галевину своїм дивовижним світлом. Кулькан підбіг до них.

— У вас усе вийшло! — закричав він. — Вийшло!

Живчик обернувся до свого молодого учня і всміхнувся.

— У нас вийшло, — поправив він хлопця. — У тебе, у мене, у Шпуляра, ну й Гук молодчага. Ми всі молодці!

• РОЗДІЛ ШІСТНАДЦЯТИЙ •

УТОРОВАНОЮ СТЕЖКОЮ

 е злазячи так довго із сідла і подолавши добрячий шмат дороги, четверо мандрівників потомилися не на жарт. Живчик розумів: про те, щоб рухатися далі цієї ночі, не могло бути й мови.

— Стаемо тут, — скомандував він, — а завтра вранці пускаємося далі. Кулькан і Шпуляр розпалять ватру. А ми з Гуком пошукаємо чогось попоїсти.

— Слухаюсь, капітане! — відповів Шпуляр.

Кулькан аж зіщулився, побачивши, як Живчик та блукай-бурмило чимчикують у темряву густого лісу. Вони видавалися комашками проти величезних дерев, такими непримітними, такими вразливими.

— Будьте обережні, — промурмотів він і заходився збирати хмиз у навколоишньому підліскові — сторохко, намагаючись не зашиватися надто в хащу.

— Молодець, — похвалив його Шпуляр, коли хлопець повернувся. — Складай на купу он там.

Кулькан кинув на землю величезний оберемок дров і задивився на Шпуляра, який добував вогонь із чогось сірого і пухнастого.

— Що воно таке? — поцікавився він.

— Мох-коровик, — пояснив Шпуляр, перестаючи орудувати кресалом. — Чудова губка. Зазвичай. — Він знову заходився кресати. Його обличчя розпашіло і світилося. — Хай йому морока, бісове кресало відсиріло, — Він кресонув ще дужче. Несподівано мох узявся омахами полум'я. Шпуляр тихенько поклав його на плескатий камінь і обернувся до Кулькапа.

— Дай мені трохи дрібненьких галузок. Якнайсухіших.

Кулькап метнувся до купи хмизу і повернувся зі жме-нею галуззя. Він вручив його Шпулярові, і той поставив гілочки над вогнем пірамідкою. Коли спалахнули й вони, Кулькап і Шпуляр, аби не дати згаснути вогню, відразу ж підкинули більших патичків. Невдовзі біля них гуготіло величезне вогнище.

Поки Шпуляр розкладав продовольчі припаси по кухликах, тарілках та квартах, Кулькап присунувся ближче до вогню. В оточенні нічних звуків — тут щось писне, там щось хрусне — він почувався затишніше біля спасеного вогню. Хлопець сягнув у сумку по своїй улюбленийі сувої.

Тужмить ліворуч від нього почувся тріск та хряскіт, і показався Гук, який вертався з лісу, пробоєм прорізаючись крізь зарості. Слідом за блукай-бурмилом, утворованою стежкою пробирається Живчик. Дійшовши до вогнища, він висипав на землю цілий міх плодів та корінців.

— Дубові яблука, байракягоди, коріння деревію, — перелічував Живчик, — та багато всякої іншої смакоти. І це все — з а вдяки Гукові, його чутливому носові блукай-бурмила! Спеціально вибирали, щоб було і поживно, і смачно!

— Ве! — прогарчав ведмідь, киваючи на знак згоди головою. Він нахилив своє могутнє плече і стяг із нього тушу молодого тілдера. Із шиї тварини стриміла стріла.

— Хто його підстрелив? Ви? — вражено запитав Кулькап.

— Так, злішив нашвидкуруч лук і стрілу, — засміявся Живчик. — Чимало води втекло, але я ще не розучився. — Нам — біфштекси, а решта все дістанеться зубощирам.

Раптом угорі просто над ними почувся чийсь уривчастий тріскучий кашель. Кулькап пригнувся, затуливши голову руками — і побачив, як усі з нього сміються.

— Це лише повзун, та й годі, — пояснив Живчик. — Зовсім не шкідливий...

— Ва-й-й-й-й, ке-ке-ке-ке... — заглушив його крик нічного лемура.

Кулькан знову зіщулився.

— Кулькане, — лагідно звернувся до нього Живчик, — твоя обачність виправдана, бо Темноліс — це темна і небезпечна місцина. Та, боюсь, тобі доведеться звикнути до звуків, на які він такий багатий.

Кулькан зніяковіло кивнув головою. Ну звісно ж, він не буде геть на все так реагувати.

— Гадаю, мені не завадило б іще съорбнути спеціального чаю отої роздебенді, — зізнався він.

— Либонь, цьому можна зарадити, — усміхнувся Живчик. — У нас є дубові яблука. Гуку, ти часом не нарвав трохи кошлатої гірчиці? — обернувся він до бурмила.

Блукай-бурмило із дивовижною, як на його розміри, вправністю став порпатися в купі плодів та коріння. Він видобув короткий товстий корінь із пучком пухнастого листя.

— Ве! — похвалився бандербер, піднявши його разом із жмутком трави-солодухи.

— Що ж, — промовив Живчик. — Усе необхідне ми маємо.

Коли зійшов місяць, круглий та рум'яний, усі четверо сиділи біля вогнища, наминаючи біфштекси і запиваючи їх кореневим узваром, а зубощири, яких перегони виснажили аж ніяк не менше, гучно шматували тілдерячу тушу. Кулькан съорбнув чаю, що його запарив Живчик.

— Непогано, — похвалив він. — У балакуші був солодкий, але ... зовсім непогано. — Кругом у Темнолісі наростиав гомін. Кашель, писк, рип... Кулькан усміхнувся. — Ба більше, здається, чай починає діяти.

Живчик позіхнув.

— Радий це чути, Кулькане, я... — він знову позіхнув.

— Чому б вам усім трохи не поспати? — велиcodушно запропонував Кулькан. — Я відстою першу вахту.

— Я тебе заступлю, — зголосився Шпуляр.

Живчик кивнув головою, надто втомлений, щоб сперечатися.

— Відпочиваємо до ранку, — сказав він. — Рушаємо у довгі світа. — І оточений давніми, добре знайомими звуками Темнолісу, від яких йому аж у вухах дзвеніло, він приліг біля вогню, згорнувся калачиком і поринув у сон. Гук зробив те саме. Шпуляр пішов перевірити, як там зубощири.

Кулькан схилився над вогнем і розворушив жар зеленою гілкою.

— Хто б міг подумати, що мене колись занесе в Темноліс, прадавню домівку Кобольда Мудрого? — пробуркотав він. Хлопець відклав набік гілку і витяг із торбини свої вікодавні сувої. — Саме сюди!

***

Далеко від них, у летючому місті Санктафраксі, вулицями та завулками слався холодний густий туман. Вокс, цибатий молодший учень із Коледжу Хмар, зіщулився, щільно загорнувшись в підбиту хутром мантію і наддав ходи. Він уже спізнився на таємну зустріч із щойно настановленим Професором Психокліматичних Досліджень.

— Геть із дороги, покидьку, — лайнувся він, коли з туману перед ним виріс злощасний помічник підручного.

— Пере... перепрошую, Воксе, — промимрив, затинаючись, юнак, і Вокс не без утіхи зауважив у його голосі шанобливу напруженість. Він лиснув невдаху по голові — раз, другий...

— Дивись надалі, куди преш, — прогарчав він і подався далі, з мантією, розмаяною на крижаному вітрі.

Бум!

Позад нього задвигтила земля. Вокс тривожно здригнувся, потім сердито обкрутився на місці, певний, що то нечесма підручний жсбурнув чимось йому навздогін. Та він помилився. Його аж затіпало, коли він побачив перед себе чималу брилу, вирвану підступними вітрами з понівеченого мурування високо над його головою.

За крок від нього!

— Ціле місто розлітається на друзки, — промурмотів він
гірко. — А був же час, коли учнівство у Санктафраксі вва-
жалося синонімом певності у своєму майбутньому.

Ще кілька кам'яних уламків та кусманів тиньку громнуло
на хідник, і Вокс поспішив звіятися.

Цими днями у Санктафраксі ні в чому не можна було бути
певним, а все через негоду. Останнім часом з-поза Світокраю
налітали буря за бурею, одна гірша за іншу: громовиці, штормо-
ві урагани, вогняні та крижані бурі, шалені буревії та шквали-
духовії. Такого не пригадували і найстаріші мешканці. Ушкод-
жені споруди не ремонтувалося вчасно, і довелося припинити
всі наукові дослідження. Щось назрівало там, у відкритому
небі — це було ясно як день, але ніхто з уче-
них, ба навіть сам Найвищий Академік, не
зінав, що саме.

— Як же шанолюбний молодший учень,
може знати, до якої спілки йому
пристати, коли сьогодні не вгада-
еш, що буде завтра? — запитував
себе Вокс. Чи Професор Психо-
кліматичних Досліджень, зреш-
тою, виявиться впливовою
постаттю, ніж Професор
Хмароглядства?

На мості він спинився
і, вхопившись за бильця,
зирнув на хмари, що коти-
лися звоями з-поза
Світокраю.

— Отой нік-
чємний коротун
Кулькан дуже
вчасно ушився
із Санктафрак-
са, — буркомтів він.
У трапезній подейкували,
ніби молодик накивав п'ятами

разом із Живчиком, отим божевільцем із несамовитим поглядом, якого пригрів під своїм крильцем Професор Темрявознавства. Що більшого, допіру в цього Професора гостювало троє дивних типів... Вокс заскрготів зубами. Слова словами, а він не має наміру покидати Санктафракс.

— Хоч як, а я мушу обернути ситуацію собі на користь, — бубонів молодик. Він провів пальцями по шраму на щоці — пам'яті про миску з парким тілдерячим рагу. — I горе тобі, Кулькане, якщо шляхи наші коли-небудь знову перетнуться!

***

Коли назавтра вранці четверо подорожан лаштувались у дорогу, в Темнолісі мріячив дрібний дощик. Настрій у всіх був похмурий. Живчик, Кулькан та Шпуляр скочили на своїх зубощирів і рушили в путь. Щадячи свого звіра, Гук навперемін то скакав на ньому верхи, то біг за всіма, навинувши повідець на своє величезне переднє лаписько.

Вони безгучно їхали густим зеленим лісом. Навряд чи то був звичайний збіг: коли хмари над їхніми головами темнішли і припускав дощ, усіх їх до одного починали мучити нєвиразні сумніви. Їм так довго щастило — збіса щастило, — а тепер їхнє щастя від них відвернулося. Усі вони розуміли, що подальші пошуки зниклих матросів у безкрайому Темнолісі — надсильне завдання. Найбільше, на що вони могли сподіватися, — це на те, що їм трапиться якась осада, куди могли б прилітати на торги купці чи небесні пірати, і вони змогли б тоді за гроші повернутися до Нижнього міста. Проте у такому глухому лісі й це було майже неможливим завданням.

Та коли небо проясніло і крізь верховіття проникло сочнячне тепло, настрій у всіх поліпшився. Кулькан удихав на повні груди паюші навколоишнього лісу — темної суглиністої землі, соковитого листя, пахучих плодів. Нічого спільногого із затхлим, курним духом, просяклім у Нижньому місті геть чисто все!

— Як тобі тут? — запитав його Живчик.

— Така розкіш! — відповів Кулькан, обводячи рукою все круг себе. — А надто зараз, коли світить сонце.

— Небезпечна розкіш, — стиха промовив Живчик.

Першого дня вони проїхали чимало миль, живлячись плодами та ягодами, єстівність яких перевіряв для них Гук. (Зубощирям доводилося “затягувати паски”, аж поки їх припинали на ніч). А на подальшому шляху Живчик показав своїм супутникам кілька найекзотичніших, уже знайомих йому істот.

Для Кулькапа кожна наступна назва звучала страховитіше за попередню, і волосся у нього на потилиці щораз не-приємно ворушилося. Якої живини їм тільки не траплялося! Рибожаби зі своїм бридким смертодайним подихом; нявкунки з хвостами у шпичаках та зі смертодайною слинною; маніліди — липучі тварини, зовні схожі на мозок, які, лишаючись невидимими, висіли у кронах пухирників і ловили дубочубаток, ласих до ягід-пухирчаток. У небі високо над ними лопотів крильми гнилесмок, а кісткоглав — із жовтими пазурами та гакуватими зубами — ласував куармом, якого йому вдалося виманити з-поміж віт.

І все ж, поміж отими всіма дивоглядами, на які раз по раз доводилося натикатися, вони до самісінського вечора так і не стріли жодного пічерника, жодного троля, жодного гобліна — нікого, хто міг би їм прислужитися. Побоювання Живчикові зростали.

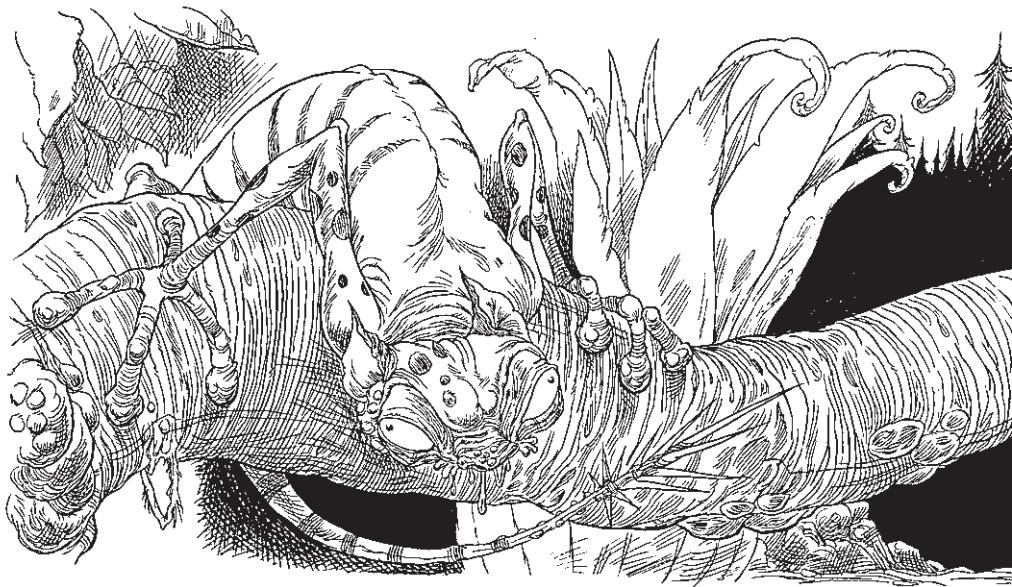
— Я знаю Темноліс, — озвався він. — Я сам зростав серед лісових тролів. І від них я навчився ніколи не довіряти лісові, завжди бути на чеку.

Кулькап відірвав погляд від дубової мальви, яку саме підсмажував над полум'ям їхньої ватри. Поруч на землі парувала його квартка з чаєм.

— Все буде гаразд, Живчику, чи не так? — запитав він, стурбовано зазираючи йому в очі.

— На все воля Неба, — стиха відповів Живчик. Він усміхнувся хлоп’якові. — Звичайно ж, буде, — запевнив він. — А тепер пий свій чай.

На ранок десятого дня, проведеного у Темнолісі, ще не здібавши нікого, хто міг би стати у пригоді, Живчик в і дчув, що для піднесення духу йому не досить самої лише кошлатої гірчиці та чаю з дубових яблук. Дали дьору зубаціри.

— Я просто не можу в це повірити, — виправдовувався Кулькан. — Я напевне пам'ятаю, що перевіряв їх перед тим, як облягтися. Так, вони трохи вибрикували, але я подумав: що тут страшного?

— Мабуть, уночі щось їх налякало, — занепокоївся Живчик, — і вони позривалися із припони. — Він перевів погляд на Кулькана. — Я ж тобі казав: прив'язуй подвійним вузлом!

Кулькан нахнювився.

— Вибачте, — прошепотів він. Потім нерішуче звів очі. — Як же тепер нам бути? Без зубощирів?

— Підемо далі, — з серцем відповів Живчик. — На своїх батьківських.

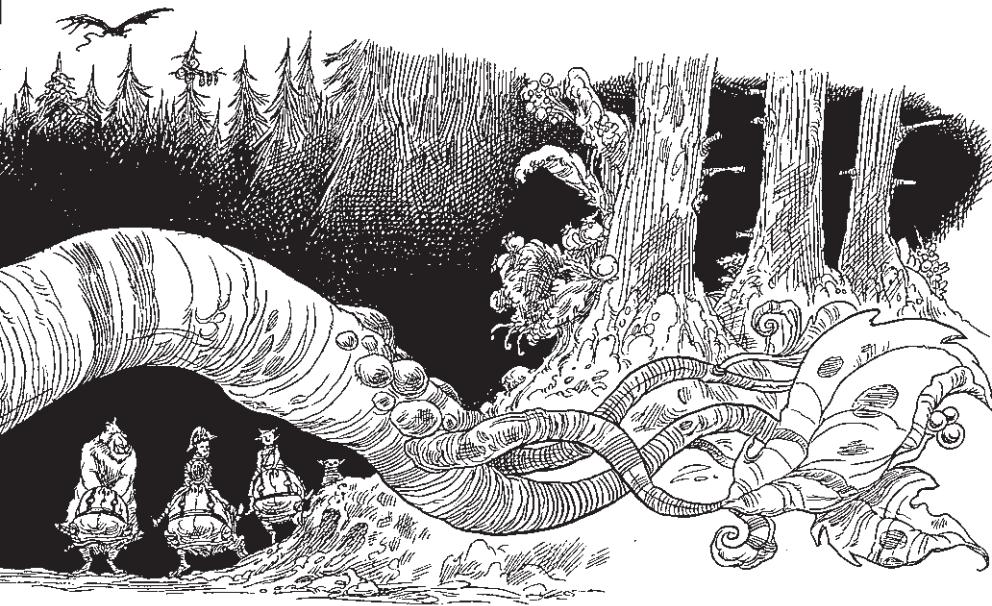
Кулькан помітив страх у його очах, і в животі йому похололо.

Живчик рушив сягнистою хodoю, і невдовзі Кулькан став пихтіти і задихатися.

— Чому б нам не перепочити? — заскімлив він. — Чи йти хоча б трохи тихіше?

Живчик поклав руку на плече своєму учневі.

— Кулькане, — сказав він. — Темноліс тебе ще навчить багато чого. — Страх не зникав йому з очей. — Він може

виглядати сумирним і спокійним, проте за кожним його деревом чигає небезпека — а ми ж досі так і не з'ясували, що наполохало зубощирів. Нам слід якнайшвидше знайти якесь поселення, а то ніхто не дасть за наше життя і зламаної галузки.

— Але ж бо, Живчику, — не здавався Кулькан, — чим може зашкодити кількахвилинний перепочинок?

Зненацька повітря розітнула ціла серія відчайдушних криків: “А-А-А! А-А-А! А-А-А!”.

Попереду посеред галявини, порослої високою в'юнкою травою, вистрибував, мов ошалілій, блукай-бурмило. Ельфа-дубовика ніде не було видно.

— Ве! — ревів Гук, люто відмахуючись від гнучких зелених стебел.

— Що з ним? — ахнув Кулькан. — І де Шпуляр?

— Кулькане, це Темноліс! — відповів Живчик. І вихопивши меча, кинувся до блукай-бурмила. — Я тобі казав — небезпека тут чигає скрізь!

Схопивши кинджал, Кулькан кинувся за ним, і вони вдвох вибігли на строкату галявину. Зусібіч їх обступали густі зарості височенного великбilia. Гук, який дорогою

устиг їх трохи випередити, вимахував лапами і щось їм кричав.

Навіть Кулькапові, який жодного слова не розумів із Гуковогореву, було все ясно. Вони мали тікати назад. Блукай-бурмило кричав їм, щоб вони тікали, поки не пізно.

Раптом Живчик почав, як навіжений, вимахувати довкіл себе мечем.

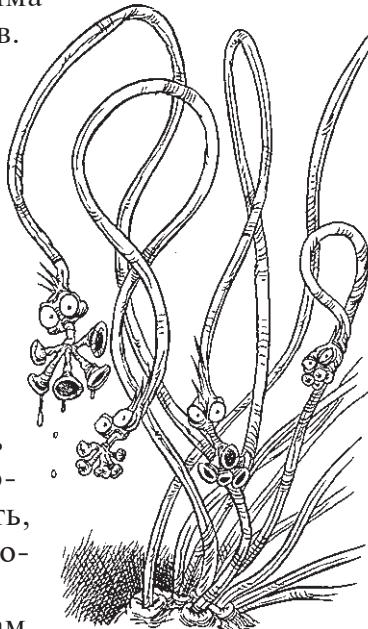
— Я мав би про це здогадатися! — кричав він, обертаючись назад. — Ми на грядці трав'юна, Кулькапе! У них тут, мабуть, кубло. Тепер не дивно, що зубощири дременули. Бережися...

На мить Кулькап закляк. Там, де мала бути висока трава, замість неї, звивалася сила-силенна зелених, схожих на черву тварюк, пнувшись угору крізь дучки в землі. Вони мали маленькі, глибоко посаджені помаранчеві очі, а там, де годилося бути пащі, випиналися схожі на пелюстки в'юнкі пипки, які тяглися до хлопця, що проходив мимо, намагаючись присмоктатися йому до шкіри.

— Геть! — закричав Кулькап і, крутячись на всі боки, заходився штрикати круг себе кінджалом.

При наближенні леза гнучкі трав'юни відступали, ховаючись у своїх норах, а за мить вискачували знову. Кулькап без упину вимахував своїм ножем то перед собою, то повертаючись назад. Він ані на мить не дозволяв собі сповільнити рухів. Коли Кулькап порівнявся з товаришами, Гук тримав Шпуляра на плечі і робив відчайдушні спроби прорватися крізь живі зарості. Живчик потяг хлопця за руку.

— Мерщій! — закричав він, окреслюючи мечем широку дугу над землею. — Ми мусимо вибратися звідси. У них годівельна гарячка.

Кулькан не став дожидати повторного запрошення. Несамовито рубаючи кинжалом усе, що ворушилося, хлопець рвонув уперед. Однак же трав'юни виявилися хитрими бестіями. Вони спліталися докупи, перетинаючи їм дорогу. Вони слалися по землі й чіплялися за кісточки.

— Кулькане, обережно! — закричав Живчик і рубонув по сплетові трав'юнів.

— Темноліс, — мурмотів Кулькан. — Небезпека... — він усе йшов і йшов, спотикаючись. Під його ногами знову був великбиль. Він зігнувся удвоє і ловив ротом повітря, зади хаючись. — Гаддя було... так близько, — пробелькотів він, тяжко дихаючи. — Я...

— Аж *надто* близько, — почув він Живчикові слова. Кулькан звів очі. Живчик укляк біля Шпулярового тіла, Гук стояв біля нього.

— Невже він?.. — почав Кулькан.

— Так, — кивнув головою Живчик. — Він мертвий. — Трав'юнові ікла встигли впорснути у нього отруту.

Кулькан із жахом дивився на схожі на пелюстки сліди присосків, розкидані по всьому тілу ельфа-дубовика там, де його шкіра була неприкрита; на його сполотніле обличчя, на його опухле тіло.

— Щоб ти був проклятий! — закричав він, задираючи голову догори. — Щоб ти був проклятий, Темноліс!

Живчик допоміг звестися своєму учневі.

— Дивись обома, Кулькане, — стиха остеріг він. — Темноліс має вуха. Я знаю, що кажу, повір мені.

Кулькан зазирнув Живчикові в очі й умовк. Справді, він ще майже нічого не знав про Темноліс.

***

Поховавши Шпуляра глибоко в корінні сон-дерева, як велів звичай ельфів-дубовиків, Живчик, Кулькан і Гук рушили далі. Ще ніколи не було їм так тяжко на душі. Живчик кляв себе, що не наполіг на поверненні ельфа-дубовика “Небесним гарцівником”. Ліс навколо них видавався ще темнішим і похмурішим, ніж давніше.

Вони невтомно верстали свій путь. Трав'янистими берегами та заболоченими низинами, пагорбами та височинами, кам'янистими пасмами. Кулькан знемагав від смертельної втоми; кожен крок коштував йому неймовірних зусиль. Ожина дряпала ноги, гілки шморгали по обличчю. Боліли ноги. У животі бурчало.

Сонце, котячись за обрій, звістувало кінець іще одного дня. Небо стемніло, зійшов місяць. Раптом Живчик спинувся. Він стояв як укопаний, на обличчі малювалося зчудування.

— Мені йти по дрова? — запитав Кулькан.

Живчик похитав головою.

— Не може бути! — муркнув він.

— Що... що таке? — запитав Кулькан, тривожно нишпорячи очима довкола себе.

Живчик показав на землю в себе під ногами.

— Поглянь-но! Сюди! — вигукнув він.

— Янічого не бачу, — озвався Кулькан. — Живчику, з вами все гаразд?

— Кулькапе, це стежка, — пояснив Живчик. — Стежка лісових тролів.

— Стежка лісових тролів? — нахмурився Кулькап.

— Атож, — сказав Живчик. — Я впізнав би її будь-де. Цю стежку второвували цілі покоління лісових тролів. Онде, бачиш, присохло болото, — це слід. Поглянь: широка п'ята, майже пласка стопа, широкі товсті пальці. Помилки не може бути! Це стежка лісових тролів! — він перевів погляд на Кулькапа, в очах йому стояли слізози. — Колись, давно, я збочив зі стежки, схожої на цю. Я напевне зробив помилку, але як з'ясувалося пізніше, моя доля була не в Темнолісі, — він зітхнув. — Тепер, здається, я замкнув це коло.

— Ви гадаєте, що це — саме та стежка, з якої ви колись-то збочили? — не йняв віри Кулькап.

— Усі стежки лісових тролів сполучаються між собою, — пояснив Живчик. — Вони мережею охоплюють Темноліс — світлякові гаї, ринкові галяви. Вони сполучають одну з однією осади лісових тролів. Якщо триматися стежки — цієї стежки — ми вийдемо на поселення тролів. А лісові тролі торгають із небесними піратами! Ми врятовані, Кулькапе! Ми врятовані!

— Тоді чого ж ми чекаємо? — сказав Кулькап, налаштовуючись іти далі. — Ходімо цією стежкою!

— Просто неймовірно! — шепотів Живчик. — Через стільки років я знову знайшов цю стежку! — Агов, заждіть мене, — гукнув він і поспішив слідом за Кулькапом і Гуком.

Стежка в'юнилась і петляла, але не губилася з очей. Світлив місяць, і в його сяйві вона була схожа на блискучий слід слимака-королаза. Їм нерідко траплялися розтоки, подекуди — розв'язки, де сходилося кілька стежок. Та щоразу Живчик не вагаючись вибирав потрібну, і вони йшли далі.

— Будь-яка стежка виведе на іншу стежку, а вже та — до осади, — запевняв він супутників. — Ми просто не зможемо помилитися.

Кулькап кивнув головою. Що далі вони йшли, то більше йому здавалося, ніби юний капітан цілеспрямовано їх кудись веде.

Раптом Живчик зупинився.

— Принюхайтесь, чим пахне? — озвався він. — Це дух-мяний дим запашника. Ось чим палять лісові тролі у своїх печах, коли хочуть заснути і коли... — Живчик замовк і повернув голову вбік. — Ну що, ви теж це чуєте? — пошепки запитав він.

Кулькан прислухався — і справді, там, серед звуків нічної звірини, можна було розчути ще дещо.

— Музика! — здивувався він.

— Напевне, ми вже наблизилися упритул до сельбища, — сказав Живчик.

Вони пройшли трохи далі. Крізь дерева пробивалися тужні голоси співаків. Потім змінився вітер, і голосіння прищухло — та за мить озвалося з новою силою. Товсті голоси, тонкі голоси, кожен виводить на свій лад, але всі сплітаються в одну тужну мелодію.

— Ве-ве! — загарчав Гук.

— Я знаю цю музику, — сказав Живчик, і якась дивна бентега з'явилася у його погляді. — Хтось помер, — він обернувся до Кулькана. — Лісові троліправляють свій Обряд мертвих.

Вони подалися далі стежкою на звуки жалобного співу. Повернули ліворуч. Ще раз ліворуч. Потім праворуч. Аж ось через густий підлісок блімнуло жовте світло смолоскипа. Живчик завмер на місці й затремтів.

Кулькан ніколи ще не бачив його таким. Молодим. Непевним. Здавалося, роки облушилися з нього, мов шкарапупа, оголивши зеленого троля-підлітка. Його очі блищають від сліз, на обличчі грав усміх.

— Живчику, — запитав він, — щось, може, не так? Ви хочете повернутися?

— Ні, — похитав головою Живчик. — Зі мною все буде гаразд. Просто я стільки всього забув. Кулькане, я ріс у такому селищі, — він видивився вперед, на знайомі хижі лісових тролів, приладнані високо у гіллі. — Я жив у хижі зі світляку, такій самій, як оті... Ну, та годі! — Живчик, здається, починав опановувати собою. — Від мене ні на крок. Якщо нас спинять, говоритиму я. Лісові тролі можуть бути

дуже підозріливи до непроханих гостей, а надто при такій невеселій оказії.

Вони стояли на краю галявини, над якою нависало могутнє сон-дерево з коконом помагай-біди у вітах. У таких коконах, звідки вилуплювалися величезні помагай-біди, жили сільські мудреці — зазвичай ельфи-дубовики. Вони спали в теплих пахучих коконах, і могли бачити ті самі сни, що й мандровані помагай-біди в далеких краях.

Здавалося, що всі до одного осадчі висипали на галявину, кожен із палаючим смолоскипом у руці, і з'юрмилися навколо сон-дерева. Музика лунала з середини натовпу, з-під самісінького кокона.

Коли Живчик із товаришами ступили крок уперед, ритуальна пісня досягла свого апогею — незграйне, невтішне, дедалі верескучіше голосіння. Живчик спинився. Він стояв перед численними шерегами лісових тролів, повернутих до нього спинами, з похиленими головами. Аж ось пісня знагла урвалась. Запала тиша, відтак її порушив чийсь голос. Голос долинав із кокону помагай-біди.

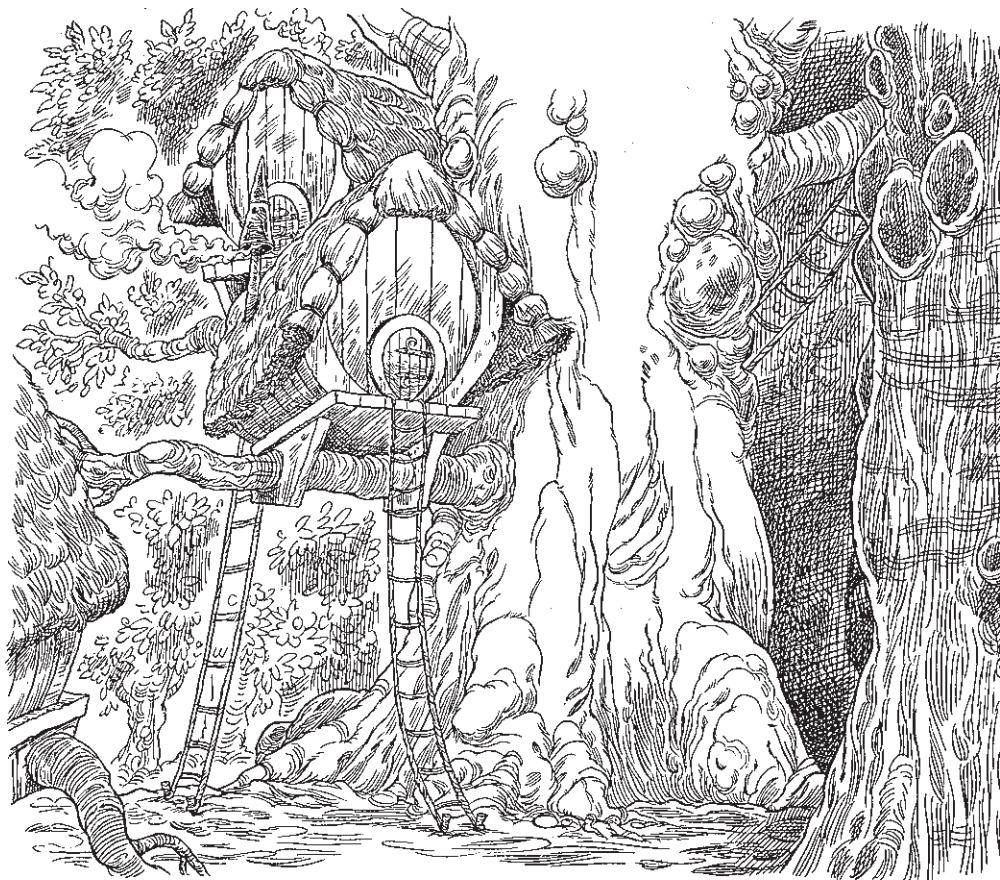
Живчик заціпенів. Він хоч де упізнав би цей густий, тріскучий голос!

— Hi, — пробуркотів він, — не може бути, — він звівся навшпиньки, аби краще бачити понад похиленими головами попереду. У підвішеному коконі помагай-біди, високо в гіллі крислатого сон-дерева, сидів старезний ельф-дубовик. — Жмутобород! — ахнув Живчик.

— Ви його знаєте? — здивувався Кулькан.

— Я... я не вірю своїм очам, — прожебонів Живчик. — Кулькане, це наче сон. Я справді замкнув коло. Це не просто осада лісових тролів. Це... — він проковтнув болючий клубок, захряслий у горлі. — Це моя осада, Кулькане. Я повернувся додому!

— З неба ми приходимо і на небо відходимо, — глаголав ельф-дубовик. — Спускаємось і підіймаємось. Цієї ночі ми зібралися тут благати відкрите небо, щоб нічим не обтяженій дух лісового троля міг знову вільно знестися над тілом нашого укоханого Тунтума, батька, друга...

— Тунтум? Він сказав Тунтум? Ні, не може цього бути! — з ойкнув Живчик.

Обкрутившись на місці, тролі побачили, як до них женеться хтось високий, довготелесий, зі скуйовдженим чубом і в кошлатій камізельці. Роз'юшені його впадом, а все ж надто боязкі, аби якось приструнити незнайомця з диким поглядом, вони розступилися, даючийому дорогу.

Живчик спинився біля сон-дерева, під самісінським ко-коном. Просто нього стояла родина небіжчика. Згуртовані спільним горем, всі як один повернулися і сердито зирнули в обличчя непроханому зайді. Живчик не міг у це повірити, але він справді знов їх усіх — Глянцульку, Щирзело, Тыхупирхала — своїх названих братів та сестру, яких

уже й не сподівався колись побачити. Поруч із ними стояла Спелда — менша, ніж він її пам'ятав, — добра лісова трольчиха, яка, знайшовши його в лісі, прийняла і викохувала найдуяк рідного.

— Матінко, — заридав він і кинувся до неї з розпростертими обіймами.

Спелда з подиву роззвялила рота. Очі її скругліли.

— Живчик? — запитала вона, не зводячи погляду з його каптана і заплічних крил — спорядження небесного пірата. — Невже це справді ти?

Живчик кивнув головою, ледве стримуючи слези, і накинувшись, узяв її руки в свої.

— Ти повернувся, — прошепотіла Спелда.

Вони довго стояли мовчкі — високий молодий небесний пірат і маленька стара лісова трольчиха. Нарешті Спелда відірвалася від нього

— Я знаю, ви з ним завжди дивились на речі по-різному, — сказала вона, — але він ніколи не переставав тебе любити, Живчику. — Вона схлипнула і втерла свого м'ясистого носа. — До останнього свого по-диху.

Живчик спустив очі на платформу біля своїх ніг, змайстровану зі зв'язаних запахущих колод летючого світляка, — небесний пліт, якого потому, як його запалаєть, запускають у небо. Його увагу привернув прив'язаний до нього клунок — т і ло, загорнуте у покрівець.

— Я можу його побачити? — запитав він.

Спелда кивнула головою. Живчик ступив крок уперед і відгорнув із Тунтумової голови покрівець, зітканий із шовкових ниток лісового павука.

— Він такий утихомирений, — самими губами прошепотів Живчик. — Як помер батько?

— Уві сні, — сказала Спелда. — Хворів кілька місяців. — Вона мужньо усміхнулась. — Він був гідний чоловік і батько...

— Усі ми підвладні часові, — озвався голос угорі над ними.

Живчик схилився над Тунтумом, легенько поцілував його в чоло і знову загорнув покрівець.

— Хто запалить пліт небесним вогнем? — запитав ельф-дубовик.

Глянцулька виступив наперед і вручив Спелді смолоскип. Якусь мить вона дивилась на полум'я, відтак легенько зітхнула і передала смолоскип Живчикові.

— Ти ще не забув слів? — запитала вона.

Живчик кивнув головою. Він узяв зі Спелдиних рук смолоскип і підніс дотори. Лісові тролі за його спину молитовно постулювали перед собою долоні.

— Перший жсмут блискавиць тебе породив, о Небесний вогню, — почав Живчик.

— Небесний вогню! — буркотіли решта.

— Небесний вогню, запали погребну варту, вернися знов у відкрите небо, о Небесний вогню!

— Небесний вогню!

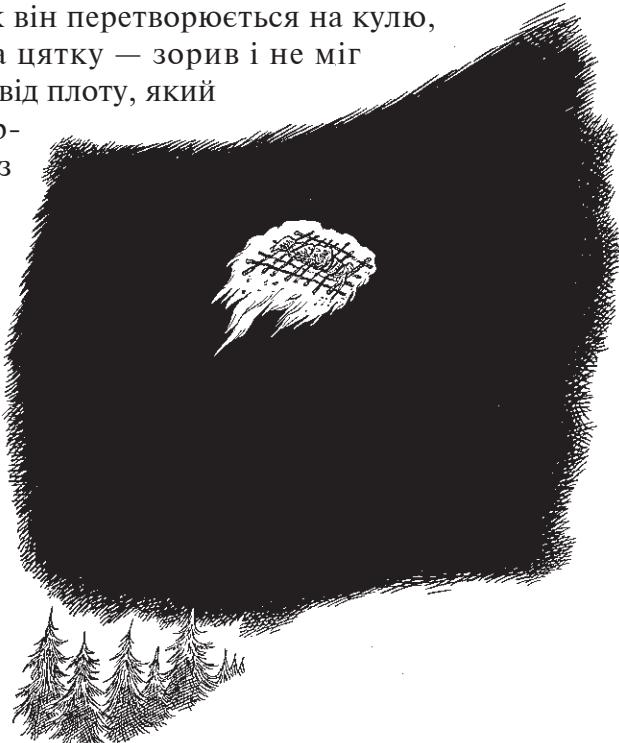
Нахилившись, Живчик торкнувся смолоскипом споду небесного плоту. Дерево затріщало, засичало, і за мить усю споруду охопило багряне полум'я.

— Повертайся у відкрите небо, — буркотів Живчик, а пала жкотюча платформа перед ними здіймалася все вище й вище. Полум'я ставало дедалі жаркіше, і летючий небесний пліт із дорогоцінною кладдю спочатку шугонув під верховіття, а тоді полинув у безмір відкритого неба.

Живчик зорив, як він перетворюється на кулю, на краплинку, на цятку — зорив і не міг відірвати погляду від плоту, який палахкотуючою зіркою промчав через усеньке небо і загубився у безкраїй пустці.

— Живчику, хлопче, — почувся голос. — Повернися на землю. І стули своєго рота, як не хочеш наковтати лісової мошви.

Живчик звів очі вгору. З кокону йому всміхалося добре, мудре об-

личчя ельфа-дубовика. Він повернувся до Спелди, та кивнула головою.

— Ходи до нього, Живчику, — прошепотіла вона.

— Вітаю тебе, Жмутобороде, — озвався Живчик і низенько вклонився.

— О, що за люба мова! Мова люба, чемна та гречна! — озвався у відповідь Жмутобород. — Дай-но я, хлопче, приглянуся до тебе близче.

Живчик ступив крок уперед.

— Ходи, нам треба поговорити, — ельф кивнув головою на підвісне крісло-гойдалку. —

Гадаю, ти ще не забув, як ним користуватися.

— Авжеж, ні, — відповів Живчик. Дітваком він залазив у нього тисячу разів! Він прищібнувся до підвісного сидіння, уявився за линву та й давай підтягуватися вгору, аж поки опинився лицем до лиця із самим вікодавнім ельфом-дубовиком, що визирав зі свого кокону.

— Отже, — неквапом заговорив Жмутобород, — у тебе позаду добрячий шмат дороги, Живчику. Я чекав на тебе.

У Живчика загорілися очі.

— Ви бачите сні помагай-біди, чи не так? — запитав він. — Чи, бува, не помагай-біда нараяв вам чекати на мене?

— Ні, Живчику, — відповів Жмутобород. — Про ваші мандри я дізнався не від твого помагай-біди. — Він нахилився до Живчика і торкнувся його світної руки. Ельфові очі засяяли. — Тебе шукає інша істота — відколи повернулася з відкритого неба.

Жмутобород перемістився ближче до бічного краю отвору. Ту ж мить із глибини кокону заструменіло дивне яскраве сяйво.

— Капітане Живчику! — озвався чийсь голос.

Живчик приглянувся і від подиву аж рота роззявив.

— Гайорибе! — вигукнув він. — Це ти! Але як?.. Коли?.. Де?.. Жмутобород тихенько засміявся.

— Він завше був ходячою крутиголовкою, чи не так? — запитав він.

З отвору визирнув водоблуд Гайориб. Його вуха-віяла лопотіли.

— До ваших послуг, капітане, — мовив він. — Я знав, що ви знайдете нас.

— Але... але ж... хіба це не дивовижка? — жебонів Живчик.

І тільки переводив погляд з одного на іншого.

Жмутобород гучно зітхнув.

— Мені здається, аж ніяк не випадково Гайорибова *на-дна-ріжка* приземлилася неподалік осади лісових тролів, де зростав його укоханий капітан. Скидається на те, що він тебе вів, — пояснив ельф. — Лісові тролі знайшли його і принесли до мене. Відтоді він усе був тут. Чекав.

— Чекав?

— Чекав на тебе, — пояснив Жмутобород.

— Ти ж бо знаєш, — утрудився Гайориб, — я вмію читати думки. Усі водоблуди це вміють. А Жмутобород навчив мене бачити сни.

— І він виявився чудовим учнем, — гордо підтверджив Жмутобород. — Він бачив, як ти лежиш понівечений, у Каменосаду, під далеким Санктафраксом.

— Справді? — здивувався Живчик.

— Так, капітане Живчику, — усміхнувся Гайориб. — Бачив я сни і про решту кораблян: Тарп у таверні, Сім'як-рил Сльота і Смілоголов у каналізації, бідолаха Шпуляр на кораблі работоргівців, Гук у сорокушачих лабетах. Сни мої нікого з них не обминули.

— Гайориб вів тебе до них, — пояснив Жмутобород. — Там шепнувши, там озвавшися словом — він підказував тобі, куди йти. А потім водоблуд привів тебе сюди.

У Живчика відвисла щелепа.

— То це був ти! — тільки й мовив він до Гайориба. І пригадав тихенький свистючий шептіт, який йому випадало чути вже стільки разів — він то вів його до “Нічліжки під сон-

деревом”, то скеровував поміж нетряків, то допомагав відшукати на стовпі оголошень серед сили-силенної повітряних кораблів саме “Небесного гарцівника”, та й стежками лісових тролів вів його так самовін. — То все був *ти*

Гайориб кивнув головою.

— Я був свідком кожного вашого кроку, капітане, — похвалився він. — Утім, я цього не домігся б самими лише снами. Треба щебуло всієї вашої мужності, наполегливості, а надто — вашої вірності. Вона була потрібна *уїнам*. — Його пружні губи розтяглись в усмішці. — Ми й нині їх потребуємо.

Живчик знову видивився на водоблуда.

— Ти віднайшов усю команду?

— Ато ж, — притакнув Гайориб.

— Тоді лишається останній кораблянин, — схвильовано сказав Живчик. — Чи Камінний Штурман жива?

— Ато ж, — просто відповів Гайориб.

— Де вона? — стрепенувся Живчик. — Гайорибе, скажи мені, де? Нам слід негайно вибиратися по ней. — Голова йому йшла обертом. — І чи пам'ятаєш ти, що сталося там, у відкритому небі? — напосідав він. — Що сталося з “Позасвітнім гарцівником”? А мій батько? Гайорибе, чи знайшли мого батька?

— Я не знаю, — відрік Гайориб, тріпнувши головою, від чого вусики в кутиках його рота затремтіли. — Я не пам'ятаю нічого, що було з нами потому, як ми загналися в бурений смерч. Проте я знаю, що чекає на нас попереду.

— Що, Гайорибе? Ну! Говори! — зажадав Живчик.

— Коли я бачу це уві сні, — відповів Гайориб, — мої сни погані марються. Ми повинні вирушати у тьму, капітане, і пройти крізь неї. Камінний Штурман жде нас на самім краю моїх снів.

— Ale де, Гайорибе? Де? — Живчик уже майже кричав.

Гайориб зирнув спочатку на Жмутоборода, потім на Живчика. — По той бік найдрімучіших, найтемніших нетрів Темнолісу, — озвався він, — там, де бере свій початок усе живе... *У Верхоріччі!*

• РОЗДІЛ СІМНАДЦЯТИЙ •

ЧОРНЕ СЕРЦЕ ТЕМНОЛІСУ

оч як благала Спелда Живчика побути в них іще трохи, він не затримався в них довше, ніж цього вимагала необхідність. Він уже зібрався і готовий був покинути осаду ще задовго перед світанком.

— Я повернуся, нене, — запевнив він. — Я тебе знайшов і вже не згублю.

— Обіцяєш? — запитала Спелда.

— Так, обіцяю, — відповів Живчик.

Спелда сумно кивнула головою і втерла слезу.

— Ось, візьми, — сказала вона. — Трохи харчу в далеку дорогу — про запас. Їжа та пиво. Теплі плащі. — Вона схлипнула. — Сокира твого батька.

Живчик узяв до рук знайому сокиру.

— Дякую, — промовив він.

Спелда мужньо всміхнулась.

— Тунтум усе сподівався, що одного дня вона буде твоєю, — трольчиха понишпорила по кишенях своєї сукні й видобула оберіг на ремінці. — А це від мене, — сумно додала вона. — Талісман, — вона підвелася і пов'язала ремінець

цянки, — застерегла вона і змахнула з вій сльозу. — А тепер іди. I нехай береже тебе Небо.

Живчик обернувся. Решта всі уже наблизалися до око-лиці, де починалася стежка.

Він необзир поспішив за ними.

— Вона так вас любить, — зауважив Кулькан, коли Живчик порівнявся з ними. За їхніми спинами поступово згасало світло сільських ліхтарень і дедалі глухли голоси ліс-вих тролів.

— Спелда? — перепитав Живчик. — Крашої матері годі уявити. Та й Тунтум, якщо розібрatisя, теж мене любив, просто він був стриманіший у почуттях.

Кулькан ледь усміхнувся. Йому згадався власний грізний батько, Ульбус Пентефраксіс, такий скорий на розправу. Натомість Живчик мав аж двох батьків, — Тунтума і Захмарного Вовка, — і Кулькан уже ладен був сказати приятелеві, як він йому заздрить, аж Гайориб став як укопаний. Перед ними височіло гудзувате дерево, обвішане гачками та кільцями.

йому на шию. — Він оберігатиме тебе в тих похмурих дебрях, куди ти вирушаєш... — Вона здригнулася. — I приведе тебе цілим і неушкодженим назад до мене.

— Перепрошую, капітане, нам час у дорогу, — втрутився Гайориб. — Попереду довга подорож.

Живчик нахилився і поцілував Спелду в чоло.

— Попрощайся за мене з ельфом Жмутобородом, — попрохав він. — I не хвілюйся!

Спелда кивнула головою.

— Дивись, не забудь своєї обі-

— Межове дерево, — пояснив Живчик. — Воно показує, що осада лісових тролів залишилася позаду.

— Звідси нам уже доведеться утоптувати стежку самим, — кивнув головою Гайориб.

У небі змигнула самотня блискавка, і зараз же розлягся лиховісний гуркіт грому. Линув дощ — теплий і рясний. Живчик поклав пальці на амулет, що допіру дала йому Спелда.

— Ось і знову настав для мене час збочувати зі стежки, — т іxo зронив він.

***

Що більше вони віддалялися від стежини лісових тролів, заглиблюючись у хащі Темнолісу, то щільніше їх обступали дерева. Дощ перестав, і високо над їхніми головами сонце сповістило про початок нового дня. На зміну йому прийшов другий. Потім — третій: здавалося, їхнім мандрам не буде кінця. Густе листяне склепіння робило пушу темною і похмурою. Кулька па це страшенно дратувало. Повітря було давуче, затхле, і хлопець геть захекався, силкуючись не відставати від Живчика та решти всіх.

Темноліс був непривітний, як завжди. До хлопця пожадливо пнулися м'ясожерні стрючки, коли він проходив повз них. Із гілля над головою щирилися якісь лускаті тварі. Вирлоокий жовтий деревний пітон, який ніжився на сонечку, мабуть, після ситного сніданку, при їхньому наближенні шаснув у підлісок. Та й сам ліс із кожною дниною ставав дедалі непролазніший. Зціпивши зуби, Кулькан чимраз далі заглиблювався в хащу.

Гук, — він ішов попереду, — насилу прорубувався крізь підлісок. Плетиво тернистих ожинників, крізь які вони проїралися вже з добру годину, чимраз густішало; їхні колючки були завбільшки з лезо ножа. Одне плече у блукай-бурмила було вже поплямлене кров'ю.

— Вважай, старий, — остеріг Живчик. — Це терня гострюче. — Він витяг із-за пояса Тунтумову сокиру. — Ануно спершу ми з Гайорибом.

Гайориб добув свою абордажну шаблю.

— І беріть очі в руки, — застеріг він. — Навіть у цих негостинних тернистих нетрях водяться страшненькі хижаки.

Кулькан здригнувсь і лячно заозирався. Він подався слідом за Живчиком та Гайорибом у щойно прорубаний тунель. Усі його змисли були загострені — вуха дослухалися до кожного підозрілого звуку, ніс ловив найменший запах, а очі зорили незмігло. Просувалися страх повільно. Кожен крок давався з боєм. Вони дедалі частіше спинялися на перепочинок і щоразу довше відспапувалися.

— Марна річ, — заскімлив Кулькан, коли уже втретє за ці нескінченні хвилини Живчик поклав сокиру на м'який ґрунт обік себе. — Ми заблукали в цьому жахливому царстві колючок. І вже ніколи звідси не виберемось.

Живчик повернув до нього своє обличчя, лискуче від поту.

— Гайориб нам за провідника, Кулькане, і ми повинні довіритись йому. Це ж бо його стихія.

Водоблуд похитав головою.

— Це просто початок Ночолісу, — пояснив він. — Родові землі водоблудів простягаються за великими тернистими лісами. — Він зітхнув. — Колись мені здавалося, ніби я добре вчинив, покинувши їх. Це лихий край.

— Ви так несхвалюєтеся відгукуєтесь про місце, де народилися і зросли, — нахмурився Кулькан.

Гайориб утопив очі у спантеличене хлопцеве обличчя.

— Життя у краю водоблудів — штука коротка і мерзенна, — пояснив він. — Животіння надголодь і цілковите безправ'я, Кулькане. Ані гарячої їжі, ані зручного ліжка... — він журно всміхнувся. — Ані давніх сувоїв. Крім того, — провадив він далі, — гадаю, не я один не надто пишаюся своїм родоводом.

Кулькан скрущно покивав головою.

— А за тими землями, де живуть блуди? — запитав він.

— Чорне серце Темнолісу, — відповів Гайориб. — І, може, Верхоріччя.

— *Може*, Верхоріччя? — здивувався Кулькан. — Тобто ви хочете сказати, що самі не знаєте.

— Я ніколи не був у Верхоріччі, — відказав Гайориб. — І не чув, щоб хтось інший туди заходив. Але ти в курсі,

Кулькане. Воно описане в сувоях, якими ти так дорожиш. Відколи минуло правління Кобольда Мудрого, Верхоріччя загубилося і пішло в непам'ять. Але, кажуть, що воно криється у самому серці Темнолісу.

— Але ви не можете знати це напевне, попри всі ваші сні та інші блудівські штучки! — вигукнув Кулькан.

Живчик усміхнувся і замахнувся сокирою.

— Кулькане, — сказав він, — не піддавайся зараз страхові. — Сокира важко опустилася донизу, розрубавши з півдесятка дерев'янистих ожинових стебел. — Зрештою, не кидати ж нам отут своїх пошукув. Гайориб бачив уві сні, що останній кораблянин “Позасвітнього гарцівника” чекає на нас у Верхоріччі. Отже, воно має існувати — а ми маємо його віднайти. — Сокира гупнула знову. — Крім того, неваже ти не хочеш побачити Верхоріччя, пройтися прадавніми шляхами Кобольда Мудрого?

— Хочу, — стиха відповів Кулькан. — Дуже хочу.

Вони рушили далі. Невидиме сонце пропливло понад лісом і сіло. Трохи згодом зійшов місяць. І тільки коли крізь колючі кущі заструменіло місячне світло, Живчик зрозумів, скільки збігло часу. Ледь тримаючись на ногах з утоми, спливаючи потом, він поклав сокиру долі обік себе.

— Стаемо тут, — скомандував він, важко відсапуючись.

Кулькан роззирнувся довкола. Звідусіль їх оточували колючі чагарі, під ногами — гостре каміння, що й казати, веселенька місцина! Та коли Живчик із Гуком розчистили чималу прогалину, коли прибрали каміння і порозстилали на піску плащі, тут стало досить затишно. Звичайно, з жарким багаттям було б ще краще, та довколишні кущі видавалися такими сухими, що краще було не ризикувати. Одна іскра — і полум'я шугнуло б аж під хмари. Дякувати Небові, ніч була не надто холодна, а щоб видно було в мороці, вистачало і сяйва, яке випромінювали самі пірати. Кулькан знову брала цікавість, чому Живчик та його команда так яскраво світяться. Щось таки їх спіткало у відкритому небі. От тільки що?

Гайориб почув його думки.

— На це питання я тисячу разів пробував знайти відповідь, — відповів він. — Може, сяйво має нагадувати нам про якусь важливу подію. — Він знизав плечима. — На жаль, я вже казав про це капітанові, я зовсім не пам'ятаю, що коїлося потому, як ми увійшли в бурений вихор. — Він кивнув головою на Гука та Живчика. — І вони, хоч як це прикро, теж.

— Відкладімо свої клопоти, пов'язані з минулим, надалі, — озвався Живчик. — Маємо трохи передрімати. — Він поклався на м'який пісок і загорнувся у плащ, який ураз погасив сяйво, що йшло від його тіла.

— Коли ми досягнемо краю блудів? — обернувся Кулькан до Гайориба.

— Спи, Кулькане, — озвався Живчик, не підводячи голови. — Що більша втома, то довше треба спати.

Пориви свіжого вітерцю термосили з усіх боків навколоїшні кущі і клацали їхніми шпичаками. Кулькан умостився між Живчиком та Гуком і нап'яв свого плаща на плечі. Останнім облягався Гайориб. Байдуже, сонний чи ні, водоблуд зачув би будь-якого непроханого гостя. Щойно він загорнувся у плащ, уся прогалина поринула в темряву.

Назавтра вранці усі четверо посхоплювалися свіжі та відпочилі та й давай по черзі прорубуватися крізь колюче плетиво — спочатку Живчик і Гайориб, потім — Кулькан і Гук. Вони помітно просунулися вперед, і тут опівдні водоблуд оголосив, що їхнім суворим випробуванням от-от настане край.

— Дай-но я, — сказав Живчик, забираючи в Кулькану свою сокиру. І заходився, мов навіжений, рубати товсті стебла. — Нарешті! — закричав він за якусь мить. — Я бачу кінець колючого чагарника. Я його бачу!

Ще п'ять-шість енергійних помахів сокирою — і Живчик вийшов на вільний простір.

— Поки що все гаразд, — захекано промовив він.

Решта пролізли у вузький просвіт і випростались. Кулькан розширнувся — і аж затремтів із жаху. Полегкість, відчути, коли він вибрався із лабетів тернистого чагарнику, де й поділася. Перед ними простягалася країна блудів.

То була жахлива місцина — з багнистим ґрунтом, смердюча і така темна, що, якби не трійко його світних супутників, Кулькан почувався б тут цілковитим сліпцем. Вдивляючись у викривлені, вкриті вологим мохом та сочистими грибами-гливами дерева, які бовваніли в темряві, наче страхітні чудовиська, він мало не пошкодував, що таки не почувається ним.

— А тепер куди, Гайорибе? — почув він Живчиків голос.

Водоблуд припав до землі і приклав до неї свої великі тремтливі вуха.

— Серце Темнолісу лежить у тому напрямку, — показав він у лиховісну лісову пітьму перед собою.

Нелегка була дорога крізь холодний, вогкий ліс! Повітря повнилося хисткою моторошною тишею. Ні пташиного щебету! Ні звіриного рику! Щоразу, як під ногою хрупала галузка або відлітав убік камінь, між дерев металися відляски, аж поки помалу губилися в пітьмі.

Кулькан чвалав наосліп. Його промоклі ноги укрилися пухирями і порозпухали. На його руках і лиці не було живого місця від колючок стелюхів, що їх він завжди примічав

запізно. Харчуватися доводилось єстівними грибами та корою, що їх відшукував Гук, і Кульканів шлунок бунтував, вимагаючи нормальної їжі; проте хлопець не нарікав на лиху долю.

Ночі вони бавили в гамаках, нашвидкуруч змайстрованих із плащів та мотуззя, припнутого до гілок. А вдень ішли. Ішли все далі й далі. Сьомого дня подорожі Гайориб надібав струмок.

— Погляньте на нього, — показав він очима на тоненьку цівку води, що плинула посередині широкого річища. — Колись вода тут аж нуртувала. Не дивниця, що вже одколи нам не трапляється жодних ознак життя.

Кулькан присів навпочіпки на піщаному березі.

— Я так довго не вгамовував спраги, що мені байдуже, багато води чи мало, — він склав долоні у пригорш і набрав прозорої води.

Гайориб повернувся до Живчика.

— Струмок означає, що почалися родові землі блудів. — Кінчики його вух-опахал затремтіли. — Вони оточують нас звідусіль. Я чую їх.

— Я нічого не чую, — озвався Кулькан, підвоячи очі.

— А все ж вони тут, — занерувався Гайориб. — Водоблуди. Пурхоблуди. Короблуди. Ночоблуди... Одягайте всі свої плащі. Каптури — на голови, щоб не видно було сяйва. Не можна привертати до себе ані найменшої уваги.

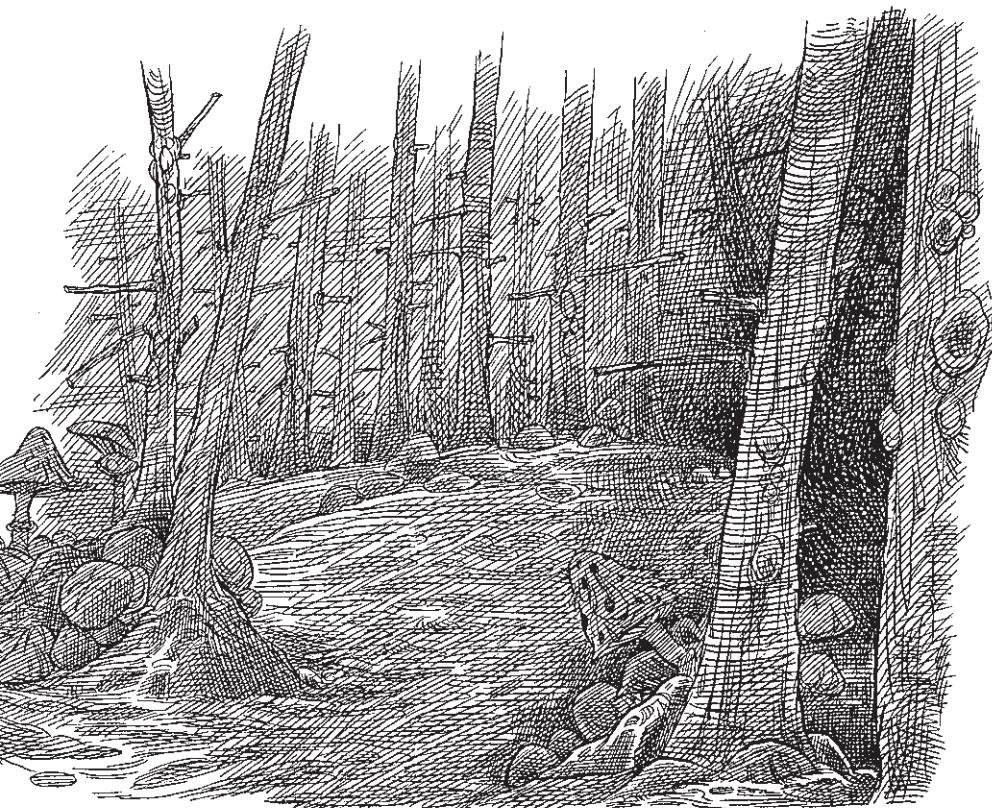
— Тут так темно, — занепокоївся Живчик. — Не буде видно, куди йти!

— Подамося над струмком, — сказав Гайориб. — Він нас виведе до серця Темнолісу.

— А якщо порозгублюємо один одного? — запхикав Кулькан.

— Ми всі триматимемось за одну мотузку, — відповів Живчик. — Не панікуй, Кулькане!

— Ато ж, не панікуй — жодним світом! — підхопив Гайориб. — А то своїми переляканими думками ми попринаджуємо всіх блудів.

Кулькан застогнав. Тепер, на домір усього, він ще й мав прикидатися, ніби не боїться!

— За мною! — скомандував Гайориб. — Не відставати. І хоч би які чулися голоси, що є сили вдавайте, ніби нічого нечуєте.

Тримаючись за мотузок, який їх лучив, усі четверо по-плентали крізь темряву, ланцюжком ідучи проти води. Кулькан подумки зосередився на історіях, вичитаних із сувоїв, і намагався собі уявити, як мало б виглядати Верхоріччя.

— Сюди, — прошепотів голос. — Це он там...

Кулькан стишив ходу. Роззирнувся. У повітрі трохи ліворуч від хлопця світилося двоє некліпних очей, укняпленіх просто в Кулькані. Гайориб різко смикнув його за плаща.

— Не спиняйтись! — попередив він. — Не пускай їх у свої думки.

Та голоси не вщухали. То підлазисті, то благальні, то лагідні й заворожливі.

— Ходи сюди, — мурчали вони. — Дідько тебе не вхопить! Вір нам — будь ласка, вір нам. Ти ж не такий боягуз. Ти ж не такий страхополох.

— Не зважайте на них, — вдерся в їхній хор Гайорибів голос, певний і заспокійливий. — Нам треба йти далі.

Вогненних очей у невидимому гіллі, побільшало. Двадцять пар. П'ятдесят. Сотня пар очей сочила, як вони прорідаються крізь темну пущу.

— Ходіть за нами, ходіть, — зітхали голоси, і в їхньому тихому запрошенні Кульканові вчуvalася обіцянка чогось такого, від чого він не зможе відмовитися. — Ощестежкою ходив Кобольд Мудрий. Кулькане, дозволь, ми тобі її покажемо.

Він пустив мотузку.

— Живчику, до Верхоріччя так близько. Так близько, Живчику, — шепотіли голоси.

Живчик завагався.

— Капітане Живчику! — тримнув йому в самісіньке вухо рішучий Гайорибів голос. — Не прислухайся до них, Живчику...

— Але ж вони блуди, Гайорибе, — заперечив Живчик. — Як ти сам. Як Форфікюль, ночоблуд, мій знайомий з Нижнього міста...

— Зараз ми не в Нижньому місті. Це дикі блуди. І вони полюють на нас. Вони *холодні*, капітане, — відрубав Гайориб. — Вони... — обернувшись, він ковзнув оком по мотузці, ѹ обличчя йому аж перекривилося. — Сили небесні! Де Кулькан?

Живчик розширнувся довкола, і не побачив нічого, окрім світних очей.

— Кулькан щез? — запитав він.

— Так, щез, — відповів Гайориб, уп'явшись очима в темряву. Тріпочучи вухами, він нагнувся до землі. — Заждіть, здається, я його чую. Я... О, ні!

— *Сюди, Кулькане, це праворуц*, — виспіували хором невидимі голоси.

— Хутчій! — скомандував Гайориб. — Він ще недалеко від нас. Тримайся біля мене, капітане Живчику! — І схопивши Живчика за руку, він потяг його від струмка кудись у темряву. — Не відставай, Гуку, — кинув він назад.

Сліпма, спотикаючись, вони продиралися крізь темний ліс.

— Угамуйте свої думки, — звелів водоблуд. — Треба прислушатись.

— *Колись цей шлях проклав сам Кобольд Мудрий, Кулькане*, — бубоніли голоси.

— Ага, він там, — визначив Гайориб. — Туди!

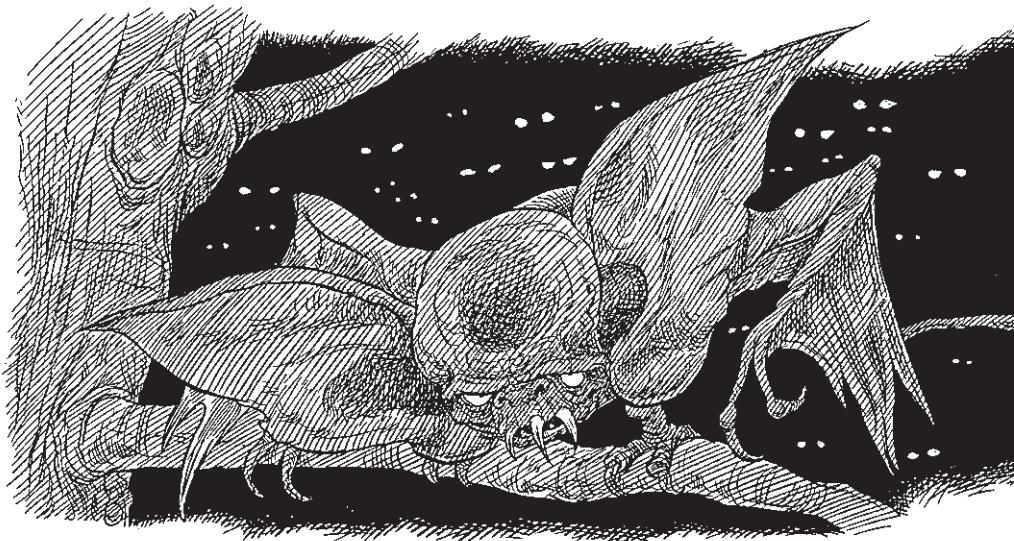
Місцевість ставала чимраз дикішою і похмурішою. Чорні стовбури вітролому щокроку перетинало дорогу. А тут ще ѹ в'юнець та колюча гудзівка безперестанку хапають за полі!

— Вони тікають із Кульканом, — прошепотів Живчик, коли далеко попереду засніла смужка світла. — О Кулькане! — простогнав він. — О Кулькане!

— Ве-ве! — загарчав блукай-бурмило.

— Цить! — наказав Гайориб. Спинившись, він знову нагнувся до землі.

— *Пройди трішечки далі, Кулькане. Отак.*

Гайориб здригнувся.

— У нас обмаль часу, — процідив він.

Вони порвалися в п'ятьму: Гук із Гайорибом на коркошах продирається крізь підлісок, торуючи шлях для Живчика. Попереду незліченні пари вогненних очей шугали з дерев на землю і збиралися докупи, утворюючи коло.

— Уклякни, Кулькане. Поклади голову додолу. Ти так стомився, ти страх стомився...

— Що там діється? — спитав, задихаючись Живчик.

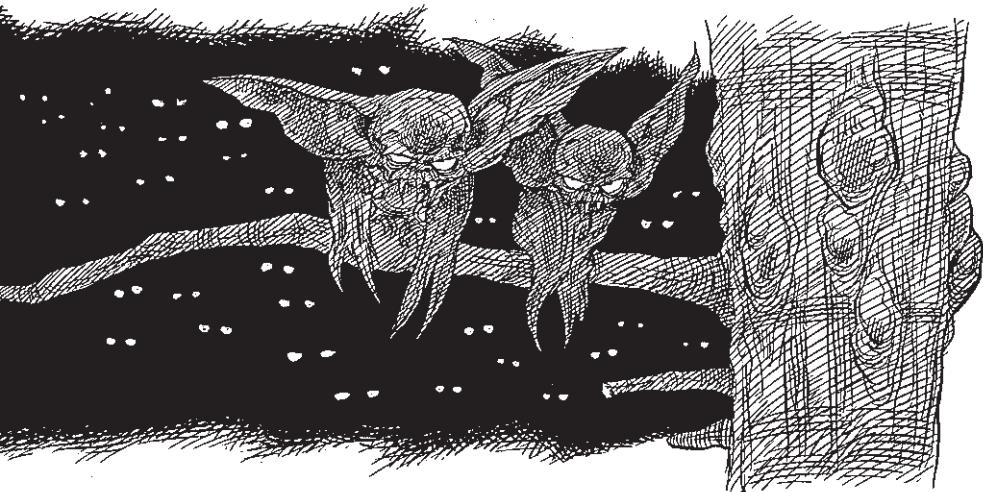
— Я ж вам казав, — буркнув Гайориб. — Блуди голодні й гуртуються, аби вчинити убивство.

Гук кинувся вперед. Блуди у тривозі сахнулися назад і з сиком та нявкотом позлітали на найближчі дерева. Усі, окрім тих, що вже прикипіли до розпластаного Кульканового тіла. Гайориб здригнувся.

— Пурхоблуди! — сказав він. — Я мав би це знати!

Живчик зорив на чорних тварюк. Вони мали куці ноги, широкі перетинчасті крила та плескуваті писки з іклами, які стирчали врізnobіч із верхньої щелепи. І цими іклами вони впиналися Кульканові у спину, в ноги, у шию...

— Гетьте від нього! — заревів Живчик. І вихопивши меча, кинувся вперед. Він проткнув блуда, що сидів на хлопцевій

спині, і, відкинувши його геть, рубонув одного з тих, що сиділи на ногах. Тварюка захарчала, відтак, плюючись, розпростала крила і злетіла до решти на гілля. Пурхоблуд, що сидів на Кулькаповій шиї, обернувся до Живчика і впер у нього освої палаючі баньки. Бліснули зазублені ікла. Юнак міцно стис держак меча. Треба бути обережним, щоб не...

— ...рубонути *Кулькапа по шиї*, — завершив його думку пурхоблуд. — Вам би не хотілося цього, *капітане*, — додав він і зловісно зашипів.

Живчикові очі звузились. Він міг читати його думки, тож діяти слід зненацька, аби його заскочити... Hi! Не думати, не думати... просто...

Рвучко замахнувшись мечем, аж той засвистів у повітрі, він окреслив ним дугу і відтяв пурхоблудові голову одним смертельним ударом. Полегшено зітхнувши, Живчик опустився біля Кулькапа. Він не лишив на карку хлопця ані найменшої подряпини, та ба... його стан бувтяжкий. Кулькап лежав долі крижем, лежав непрітомний.

— Допоможіть мені підняти його, — гукнув Живчик решті. — Гуку, ти винесеш його звідси?

— Be! — ревнув блукай-бурмило, і здоровенною лапою відірвав хлопця від землі.

— Вам не втекти від нас. І думати забудьте. Покиньте хлющ, — роз’яріло сичали пурхоблуди і лопотіли крильми над їхніми головами. Вони були голодні. Запах крові лоскотав їм ніздрі, тлумлячи почуття страху. У Ночолісі так важко знайти соковиту їжу, а тепер без бою відпустити свою здобич? І тут кілька пурхоблудів, згорнувши крила, каменем шугонули вниз. Решта ринули за ними.

— А-а-а! — закричав Гайориб, коли три гострі пазурі різнули його по обличчю. Він замахнувся своєю шаблюкою. Живчик міцно стискав держак батькового меча. Вони поставали обабіч Гука і обмахувалися сліпма, штрикаючи пітьму круг себе та роблячи випади, а що пурхоблуди не полішали своїх атак, то у головах мандрівників аж дзвеніло від пронизливого лементу нападників.

— Облиште його, — верещали вони, — покиньте хлопчука. Він наш!

— Гайориб, як бути? — нервувався Живчик. — Нам ні за що їх не відігнати.

Не кажучи ані слова, Гайориб нагнувся і почав згрібати в одну купу грудки липучої багнюки. Потім сягнув до хлопця, що лежав у Гукових лапах, стяг із нього плаща і обгорнув ним безформну брилу, яку щойно злішив.

— Готово! Гайда звідси, — зашепотів він. — І прошу: до-
рогою всі думайте, як це сумно, що доводиться скоритися
долі й покинути Кулькапа.

— *Не йдіть. Не забирайте його*, — благали пурхоблуди. —
Облиште хлопця, а то вам буде непереливки!

Пробираючись у темряві, Живчик учинив, як сказав йому Гайориб: зосередився на думці, яка це жахлива трагедія, що вони покинули свого юного друга. Гук і Гайориб робили те саме. Не ступили вони й сотні кроків, як на землю знову почали шугати пурхоблуди.

— Виходить, — озвався десь у глибинах Живчикового мозку Гайорибів голос. — Тримати так і надалі.

Який жаль, що ти лишаєшся тут! думав Живчик. Та н-
вдовзі ми повернемось по тебе, Кулькапе. Присягаю!

Позад них — із кожним їхнім кроком далі й далі — пур-
хоблуди зліталися на загорнуту в плащ купу болота. Її ви-
гляд не викликав підозр. Запах — теж. Але хлопця там не
було! Раптом крізь дерева долинув далекий крик люті —
блуди зрозуміли, що їх обкрутили навколо пальця.

Гайориб обернувся і витер чоло.

— Ми відірвалися від них, — сказав він. Потім водоблуд став навколішки і знову припав вухом до землі. — Я чую воду. Ми вже зовсім близько.

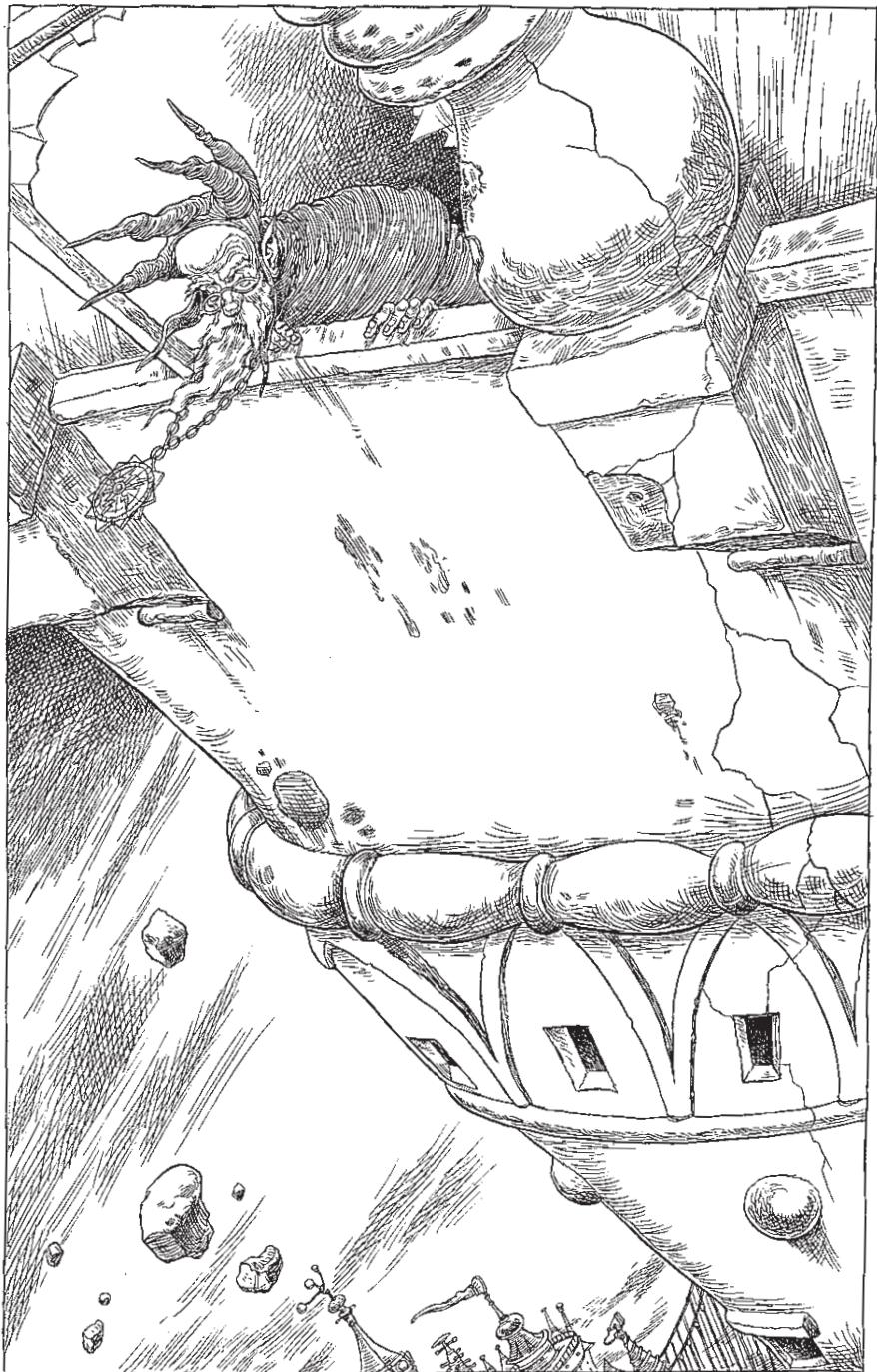
— Близько до чого? — запитав Живчик.

Гайориб кивнув головою вперед.

— До чорного серця Темнолісу.

***

На вершечку Піднебесної Вежі у Санктафраксі Профе-
сор Темрявознавства був на межі відчаю. Стрілка свавільно металася вгору-вниз. Тахометр розбився на друзки, не на-
багато краща доля спіткала й силомір та анемометр, а тенді-
тний матеріал із крил лісової молі, з якого виготовлено чут-
тєфільтр, звисав шматтям. Усі до одного цінні прилади роз-
падалися на кавалки. А позбавлений змоги збирати достот-
ні дані, що він тепер скаже вченим та учням, які вірили своєму Найвищому Академікові й сподівалися, що він

з'явиться до них із поясненнями цієїраптової зміни погоди?

Він підійшов до розбитого вікна і, прикриваючи очі від суховію, поглянув на своє укохане летяче місто, що розкинулось унизу. Не було видно жодної споруди без слідів руйнівних ураганів. Зметені з постаментів статуй. Повалені вежі. Уся бруківка обсіяна уламками. На кожному даху зяють діромахи — то позривали покрівлю могутні смерчі, вдаривши минулої ночі з відкритого неба.

Не дивниця, що закуреними коридорами шепотілися про евакуацію плавучого міста. Одначе Професор і гадки не мав покидати Санктафракс. То була його святыня, його домівка, то було його життя. А ще він мав дослідити трьох повітряних піратів. Живолуп Тарп і гоблін Смілоголов були непохітні у своєму бажанні дочекатися Живчика, хоч би що думав із цього приводу хитруватий Сім'якрил Сльота...

— О Небо, заступися за нас, — тужно буркотів собі під ніс Професор. — І коли це все скінчиться?

***

Прямуючи на звук дзюркітливої води, Гайориб продирався глухим лісом, решта йшли за ним. Кулькан лежав у Гука на лапах.

— Мені так прикро, — стогнав він. — Я не хотів... Вони казали: Кобольд Мудрий... Вони казали...

— Кулькане, все уже позаду, — втішив його Живчик. — Тепер ти у безпеці. Як ти гадаєш, чи міг би ти вже йти?

— Гадаю, так, — відповів Кулькан, і Гук м'яко поставив його на землю. — Живчуку, то все через мене...

— Тихо! — просичав Гайориб. Його вуха-опахала ворушилися. — Я чую наближення великої небезпеки. Ми ще покинули краю блудів.

Вони потихеньку чвалили вперед, нога за ногою, і кожен тримався за плече переднього. Торував шлях Гайориб. Ліс був темний, достатоту смоляний, і в плащах із каптурами троє небесних піратів були невидимі. Позаду тъопав Кулькан — добряче охлялого після недавньої пригоди, його проймали

дрижаки. Він не мав потреби гасити плащем сяйва, але так було холодніше. Стояла глибока тиша, непроникна, які пітьма.

Потім Живчик побачив їх, просто перед собою, — блискучі очі на довколишніх деревах. Він різко втяг у себе повітря. Чи вдасться їм пережити другу навалу?

— Сюди! — зненацька закричав Гайориб, залопотівши своїми кажанячими вухами. — Йдіть на звук води. І не прислухайтесь до блудів!

Щокроку спотикаючись і зашпортуючись, усі четверо гналися крізь оманливий ліс; очі, ні на хвильку не уриваючи своготанцю в гіллі, облягали їх чимраз тісніше,

а думки знову заполонив страхітливий шепіт:

— *Ви нікуди не подінетесь! Вам нізащо не втекти!*

— *Стійте! Залиштеся тут із нами...*

— Живчику! — злагав Кулькан. — Я не можу...

— Ти мусиш, Кулькане! — квапив, задихаючись Живчик. — Ще трохи далі...
Я вже чую журкіт води.

— Леле! — почувся болісний крик, і водоблудзник з очей.

— Гайорибе! — скрикнув Живчик.

За мить він і Кулькан стояли на краю похмурої багністої кручі. Земля зненацька обривалась перед ними крутим кам'янистим спадом. Ген унизу, під ними, на гальці, розпростерлося, ледь сяючи в мороці, Гайорибове тіло. Кулькан закричав із жаху.

Шепіт у них за спинами наростиав і злився в суцільний гуд. Повітря тремтіло від лопотючих крил.

— Ве? — рикнув Гук.

З темної безодні долинув дзюркіт води — немов звук дзвіночків.

— Це щось не те, — завагався Кулькан і гукнув до Живчика. — Це не може бути Верхоріччя!

— Зупиняється нам зась! — закричав Живчик. — Ми повинні йти слідом за Гайорибом!

Так і не встигнувши дібрати, що й до чого, Кулькан відчув, як його смикуло за руку і потягло на підступний крутосхил. За мить він уже мчав униз поруч із Живчиком, відчуваючи під ногами сипку гальку.

У повітрі навколо нього залящало від няvkоту ошуканих блудів. Навіть їм було лячно опускатися вниз, у кам'янисту прірву.

— О-о-ой! — заячав від болю Кулькан.

Хлопець викрутів собі кісточку. Він брязнув об землю, але й далі не переставав котитися довгим крутосхилом. Нижче й нижче, наражаючись на скелі та каміння. Його підкидало вгору. Товкло об схил. Він боляче забив коліно об камінь. Його обличчя та руки були геть посічені. Голова впала на землю.

А далі — пустка.

***

— *Вода, Кулькане*, — озвався чийсь голос. — *Підійди до води і напийся*.

Кулькан звів голову. Перед ним, край глибокого водоймища біля стіп могутнього водоспаду, стояв високий чоловік із короною на голові, у вишиваній мантії, з довгою заплетеною в косиці бородою. Його теплі очі дивилися зі співчуттям

і, здавалося, бачили його наскрізь. На хлопцеві не було живого місця; у голові гуло, а коли він спробував поворухнутись, різкий біль пронизав ноги.

— Ви, — пробуркотів він ледь чутно.

— Так, — кивнув головою Кобольд Мудрий. — Це я, Кулькане, — він опустив палець у воду і провів ним по Кулькапових губах. — Вода, Кулькане, — провадив він. — Тимаєш попити цієї води. Вона відновить твою силу. Це вода Верхоріччя. — Він усміхнувся. — На тебе ще стільки всього чекає, Кулькане, — оголосив він, повертаючись і зникаючи за водоспадом. — Та спершу опий води.

***

Сон скінчився. Кулькан ворухнувся. І знову повернувся біль. Кожна кісточка боліла, немов розколота навпіл. Нігті були поламані й поздирані. Обличчя — заюшене кров'ю, що цебеніла з глибоких ран на чолі.

Нараз він почув дзюркіт води і розплющив очі. Так, справді водоймище! Щоправда, менше й темніше за те, що привиділося йому вві сні, а замість могутнього водоспаду цідиться тоненька цівочка. *Попий води.* Слови Кобольда Мудрого не переставали бриніти Кулькапові в голові.

Він роззирнувся. Решта лежали поруч нього. Хлопець здригнувся: їхні нерухомі тіла вже не світилися.

Попий води!

Кривлячись із нестерпного болю, Кулькан перевернувся долілиць. Повільно, пересилуючи біль, він поповз, спираючись на єдину здорову руку, вершок по вершку верстаючи пекельну путь.

Попий води!

Доволікшись нарешті до водоймища, Кулькан уп'яв очі у своє пожмакане віддзеркалення у брижуватій воді — рана, надірване вухо, кров... Він сягнув донизу і набрав пригорщ води. Вона була прохолодна, оксамитова. Він піdnіс її до рота, съорбнув.

Умить по його жилах розлилося трепетне тепло. Він съорбнув ще. Жахливий, пекельний біль ущух, рани перестали пекти. Напившись дос舒心у, Кулькан утер кров і знову приглянувся до свого відбиття. Жодної подряпини!

— Вода Верхоріччя, — прошепотів хлопець.

Раз, удруге, втретє набирає він цілу пригорщ води і відносив своїм товаришам. Він поливав нею їхні губи, наливав її у рот, і радощам його не було меж, коли нарешті в них затремтіли повіки і їхні тіла знову засвітилися знайомим м'яким сяйвом.

Живчик розплющив очі, у них малювався жах.

— Кулькане, — забуркотів він. — Я падаю... падаю...

— Помовчте, Живчику, — урвав Кулькан і допоміг капітанові звестися на ноги — Зараз підемо до джерела і поп'ємо з нього.

Один по одному Живчик, Гайориб і Гук угамували спрагу прохолодною, життедайною водою. Вони пили — і де й поділися всі їхні рани, лихі передчуття, вся їхня жахота!

Живчик звів голову дотори і побачив, як високо над їхніми головами із довгастого камінного виступу над крутим чолом скелі, тягнувшись ниткою, спадає вниз тоненька цівка води.

— Що це за місцина? — запитав він.

— Ми біля підніжжя Верхоріччя, — схвильовано відповів Кулькан. — А це... це його вода!

Живчик прикипів поглядом до стрімчака.

— Ось куди треба йти! — сказав Кулькан, стрибаючи у водоймище і бръюхаючи по ньому. — За водоспад, точніше, за те, що від нього лишилось. Еге ж, туди! — вигукнув він. — Живчику, погляньте!

Чоловий стрімчак, мов слід від ножа, розтинала вузька розколина, ведучи углиб скелі. Кулькан виліз із води і став удивлятися у темну роззядину. Інші почалапали по воді за ним.

— Бачите, щілина, — промовив Кулькан. — А погляньте сюди. — Він показав пальцем на два символи, вирізьблені у камені при вході. — Тризуб і змія...

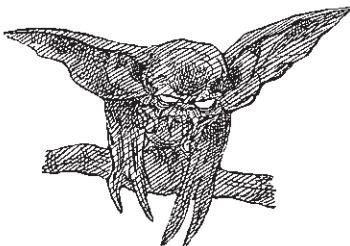
— Кобольда Мудрого! — вигукнув Живчик. Він обернувся до Кулькана. — Але звідки ти це все знаєш? Так само зі своїх безцінних берестяних сувоїв?

Кулькан похитав головою і всміхнувся.

— Я бачив це уві сні, — просто сказав він.

Живчик кивнув головою.

— Тоді нехай дороговказом буде твій сон, — вирішив він. — Веди нас до Верхоріччя, Кулькане.

· РОЗДІЛ ВІСІМНАДЦЯТИЙ ·

ВЕРХОРІЧЧЯ

 Ерші кроки давалися важко. Уся земля була обсіяна кам'яними уламками, і навіть Гукові довелося дертися вгору вузьким проходом навкарачки. Шурхіт зрушеної жорстви та стук стрибучої гальки безладно відлунювали від крутих стін на противлежному кінці.

— Тут уже легше, — гукнув униз Кулькап. — Стежка тверда, наче сходи. — Він поглянув під ноги. — Так і є, це сходи, — прошепотів хлопець.

Живчик порівнявся з Кулькапом, і вони обое на мить завмерли, вдивляючись уперед. Угору вели довгі звивисті сходи, витесані у скелі на шляху, кудою колись ступали тисячі ніг.

Від збудження Кулькаповим тілом перебігли дрижаки.

— Зараз я йду землею, по якій ходив він, — стиха промовив він, прошкуючи вперед. — Я йду слідами Кобольда Мудрого.

Кулькап піднімався усе вище й вище. Ані разу не спіткнувшись. Ані разу не зупинившись, аби віддихатися. Раптом повітря просвітліло. Хлоп'як розширнувся кругом — і серце йому тенькнуло. Нарешті — через стільки діб! — Кулькап вивищувався над жахливим листяним шатром задушливого Темнолісу, де він ще недавно боявся зостатися навіки.

Хлопець завагався і звів очі догори. Високо над ним у небі вирували жовто-білі хмари, із-за яких подеколи звабливо пробліскувала висока гірська верховина. Відчувши, як йому на плече лягла Живчикова рука, Кулькан обернувся.

— Прислухайся до води, Кулькане, — озвався Живчик. Кулькан наставив вухо. Дзюрчання уже вщухло. Натомість було чути тихеньке, але настирливе — кап-кап: у водоймище, ген унизу під ними, цяпала вода. — Вона пересихає, — спохмурнів Живчик. — А коли води Верхоріччя спинять свій плин... — Він замовк, уражений словами, які сам щойно промовив.

— Слухаю, Живчику? — стрепенувся Кулькан.

— Коли води Верхоріччя спинять свій плин... — повторив Живчик. І враз ухопився руками за голову. — О Кулькане, чому мені вчувається батьків голос, який проказує ці слова? Я... я.... Ні, все марно, — сказав він з нотками розчарування в голосі. — Я просто не можу пригадати.

— Ходімо, — покликав його Кулькан. — Може, відповідь криється десь у Верхоріччі.

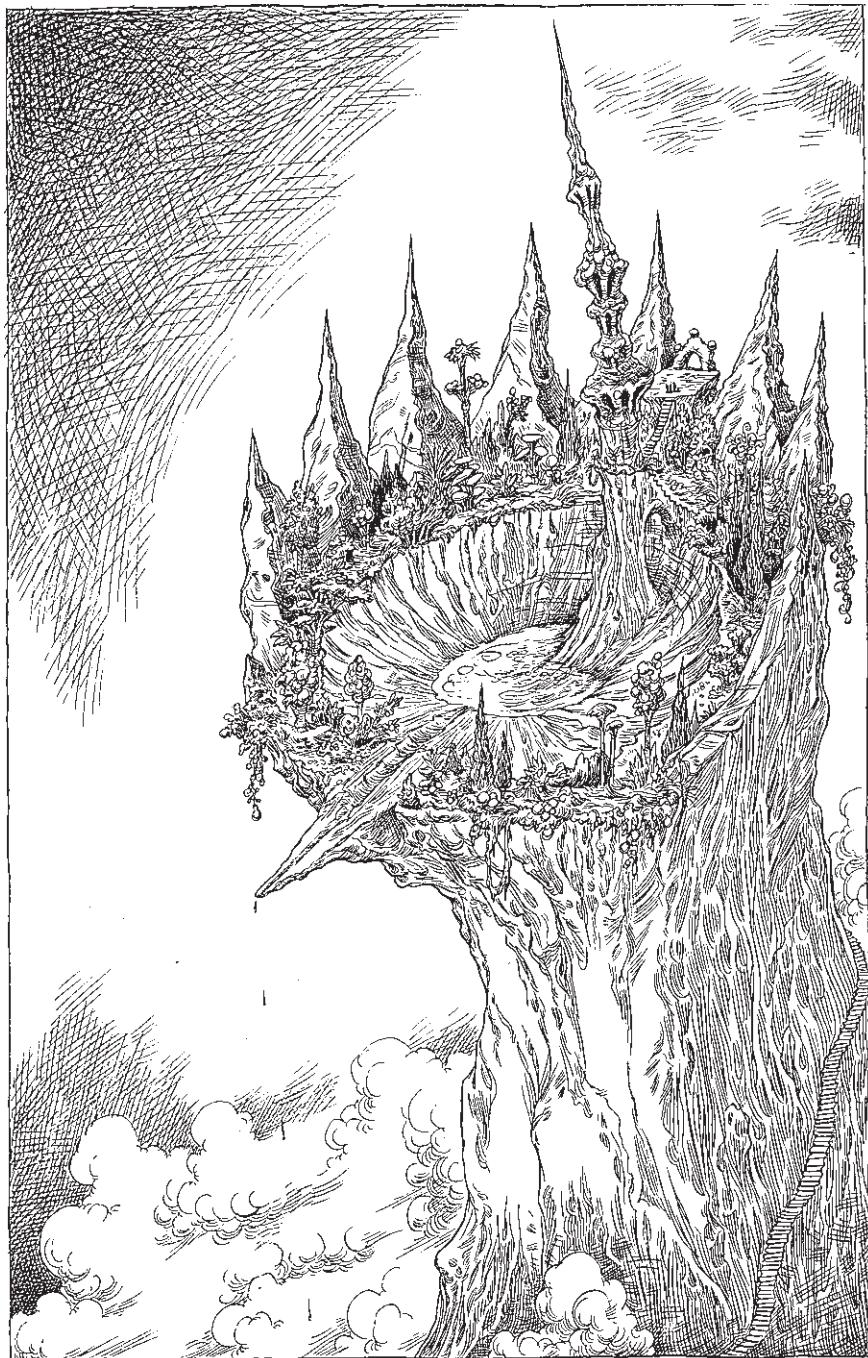
Що вище вони піднімалися, то тепліше ставало повітря. Хмари чимраз близчали. Нуртівливі, розчухрані, бентежні. Раптом крізь них пробилося яскраве сонце і повило усе внизу золотовими тінями.

— Ми понад хмарами! — радісно закричав Кулькан. — Погляньте! — Він показав перед. Кінець їхньої подорожі був уже на порозі.

Кулькан рвонув перед, його серце товклося у грудях у радісному передчутті. Обіч нього поспішали Живчик та Гук, трохи позаду — Гайориб.

Далеко попереду кружляв величезний помагай-біда, проти жовтожарого неба він видавався не більшим, ніж галочка. Якусь мить його винзорі очі вивчали високі гірські верхи. Потім він залопотів широченими крильми і знявся високо в небо.

Щойно над вершком скелі показалися голови чотирьох мандрівників, як їм ув очі вдарило сліпуче сонце. Вони мимоволі позатулялися руками, відвернувшись голови.

— Верхоріччя! — затремтів Кулькан і впав навколішки.
За його спиною, далеко знизу, з водоймища долітало лунке — цяп, цяп, цяп...

***

Усі четверо стояли пліч-о-пліч і з побожним трепетом зорили на величний краєвид, що розгортається перед ними. Їхні ноги впиралися у величезну білу мармурову скелю, вищену над широченою чашею великого колись озера, нині не більшого за плитке водоймище, облямоване пишною рослинністю.

Смарагдово-зелені дерева, кущі й чагарі вгиналися під вагою налитих фруктів, а квіти — червоні, фіалкові, жовті, помаранчеві, сині — сповнювали повітря ароматом, аж паморочилася голова.

— Це один величезний сад! — вигукнув Кулькан у захваті.

Перед ними, в небесному мареві, сонце сідало за височенні блискучі шпилі на заході, шпилі, що оторочували цю всю місцину, немов зубці величезної золотої корони. Тіні довшали й п'ялися до мандрівців, лягали на рясні сади, якими були вкриті пагорби, перекидалися через туркусове, уже майже геть пересохле джерельце під їхніми ногами.

— Погляньте отуди, — показав рукою Кулькан. Від найвідлеглішого од них краю озера відходив, нависаючи над прірвою, довгастий, схожий на острогу, скельний відросток. — Саме звідти вода спадає у тамте водоймище внизу. — У тиші чути було, як унизу лунко цяпнуло. — Це і є Верхоріччя!

Сонце сіло за білі мармурові гори, і проти багряного неба вони видавалися шпиллями якогось великого храму. Незабаром зовсім споночіє.

— Камінний Штурман, — обернувся Живчик до водоблуда. — Де Камінний Штурман, Гайорибе?

Гайориб підніс руку, вимагаючи тиші. Його вуха нашорошились і затремтіли. Він вдивлявся у купу жолобчастого мармуру, що височіла край джерельця.

— Ну що, Гайорибе? — запитав його Живчик. — Ти когось чуєш?..

А потім почув і він. Тишу порушив легенький хрускіт. Він затамував подих. Ступив крок уперед, — його тіло випромінювало ледь помітне люмінесцентне світло. І зразу ж по той бік джерельця вродилася чиясь постать. То зникаючи за деревами, то виринаючи знову, — вона зближалася, ставала виразніша і теж починала світитися.

Невдовзі Кулькан уже міг бачити струнку дівчину з блідою, майже прозорою шкірою та цілою копицею вогнистого волосся. У нього відвіслала щелепа. То оце і є той самий зниклий кораблянин? Та не може такого бути! Але ж вона світиться...

— Ве-ве? — загарчав Гук.

— Живчику, — повернувся до товариша Кулькан. — Камінний Штурман — це дівчина?

Живчик німував. Дівчина приступила ближче.

— Капітан Живчик? — запитала вона про всяк випадок.

— Моджін, — прошепотів Живчик. — *Tu*.

— Так, капітане, — сказала дівчина, підбігаючи до нього і хапаючи його в обійми. Водяна краплина сиротливо зірвалася з виступу скелі. — Я знала, ти по мене прийдеш!

— Чи ж я не присягав не покидати нікого зі свого екіпажу? — усміхнувся Живчик. — Ти остання, Моджін.

Моджін вивільнилася з обіймів.

— Остання? — переппитала вона.

— Так, Моджін.

Далеко внизу крапля досягла водяної поверхні.

Моджін нерішуче поглянула на Гайориба та Гука.

— А де ж тоді решта? Тарп Волопас? Шпуляр?

Живчик відвернувся.

— Шпуляр мертвий, — зітхнув він. — А Тарп, Смілолов, Сім'якрил Сльота чекають на наше повернення у Санктафраксі.

Моджін знову тривожно здригнулась.

— У Санктафраксі? — спитала вона. — А з ними все гаразд?

Живчик хихикнув.

— Вони відпочивають у моєму кабінеті у Школі Світловізнавства і Темрявознавства, — пояснив він. — Живі-живі-сінькі.

— Але ж, капітане, — не вгавала Моджін. З її обличчя не сходив напружений вираз. Біля краєчків губів пролягли ледь помітні зморшки. — Хіба ти не пам'ятаєш, що тобі сказав Захмарний Вовк?

Живчика обсипало морозом.

— Захмарний Вовк? — прошепотів він. — Ні... ні, не пам'ятаю.

Моджін нахмурилася.

— Він розказав тобі, що ти повинен зробити, — нагадала вона. — На “Бурелові” у далекому відкритому небі, — додала вона стиха, намагаючись підстібнути його пам'ять. — Перед тим як налетів білий ураган...

— “Бурелов”? Білий ураган? — Живчик похитав головою. — Я нічого не пам'ятаю. Ніхто з нас не пам'ятає, — сказав він, повертаючись до решти. — Цілковитий провал пам'яті з моменту, коли ми увійшли в бурений смерч... — він знову обернувся до Моджін. — Але ти пам'ятаєш. Бо на тобі була важенна керя із каптуром, і буря не затмарила твоєї пам'яті... Моджін, скажи мені, що нас спіткало. Скажи мені, що ти пам'ятаєш.

Ще одна крапля впала у водоймище, сколихнувши повітря плюском. Моджін відвернулася.

— Ну, кажи! — закричав Живчик. — Я мушу знати!

— А я справді, — підпрягся Гайориб, — поділися з ним своїми думками. Або я поділюся ними.

— Я не маю іншого вибору, — зітхнула Моджін. Вона гучно втягнула у себе повітря і звела голову. —

Коли помагай-біда відлєтів — ти власноруч перетяв линву — я перелякалась...

— Я відпустив помагай-біду? — здивувався Живчик.

— Так, — кивнула головою Моджін. — Розповідати далі?

— Розповідай, — відповів Живчик.

— ... я перелякалася, що ми ніколи не знайдемо “Бурело-ва”. І все ж ми знайшли його: він дрейфував у серці буревіного вихору, де панував супокій. Твій батько, Захмарний Вовк, чекав там на тебе.

— Мій батько, — прошепотів Живчик, і в пам'яті йому проблиснули невиразні спогади. — Він говорив зі мною.

Моджін кивнула головою.

— Він сказав тобі, що Матір бур, — ота могутня буря, яка заронила у Світокраї зароди життя, — повертається.

Кулькан збентежено переступав з ноги на ногу. Хіба не здогадувався він із самого початку про це?

— Він пояснив, що з відкритого неба вона вдарить на Верхоріччя, найвищу точку Темнолісу, — провадила Моджін, — щоб омолодити мруще джерело.

— Так-так, — устряв Кулькан, неспроможний більше зберігати мовчанку. — Достоту, як це описано в берестяних сувоях.

— Тихіше, Кулькане, — різко осадив хлопця Живчик. Обривки спогадів збиралися докупи, сточувалися. — Але шлях їй заступає Санктафракс, — провадив він. — Так, *теперя пригадую...* Захмарний Вовк... він казав мені, щоб я... щоб я відчепив великого Якірного ланцюга, чи не так?

Моджін кивнула головою.

— Якщо Матір бур витратить свої сили на зруйнування Санктафракса, вона ніколи не досягне Верхоріччя і не ввілє нового життя в його води, — пояснила вона. — І тоді задушлива пітьма зі смоляного серця Темнолісу розповзеться кругом, аж поки накриє кожен клаптик Світокраю!

— О Небо! — застогнав Живчик. — Що ж бо я накоїв? — він зазирнув у вічі Моджін. — Я був там, Моджін. У Санктафраксі. Я міг би їх попередити. Та й те, як світилися наші тіла, мало б мені нагадати... Ох, коли б я тільки пам'ятив

батькові настанови! — Він повернувся до решти. — Мерщій вирушаймо назад! Моджін, ти маєш іти з нами! — Нараз його обличчя зблідло і він поточився набік. — Моджін! — розпачливо зойкнув він. — А чи не казав я тобі, *коли* це має статися?

Дівчина заперечно похитала головою.

Живчик знову заквилив.

— Ти знаєш тільки частину розповіді, Моджін. І мені т реба було вислухати її, щоб вивільнити пам'ять і пригадати решту... — Він затнувся. — Матір бур повернеться, коли... — І тут він виразно, мов наяву почув голос свого батька: ... коли води Верхоріччя спинять свій плин...

Раптом Моджін нашорошилась. Усе її тіло заклякло в напрузі, погляд прикипів до видовженого, схожого на острогу скельного виступу, сполученого із джерелом Верхоріччя.

— Живчику! — сказала дівчина, хапаючи капітана за руку. — Живчику, прислухайся!

Живчик принишк. Наставив вухо.

— До чого? — запитав він. — Я нічого не чую.

— Тим-бо й ба! — мовила Моджін. — Воно безмовне.

— Що ти хочеш сказати? — нахмурився Живчик. — Я... — Мрозд пішов йому поза шкірою. Мірне цяпання води Верхоріччя урвалося!

— Ось і вмерло джерело Верхоріччя, — промовила Моджін уривчастим голосом. — Це може означати тільки одне...

Живчик звів угору широко розплющені очі.

— Матір Бур уже в дорозі, — сказав він. — Тепер я пам'ятаю геть чисто все. Вона має тут бути на світанку. Та цього ми вже зроду не діждемося. Бо коли виб'є північ, в она вдарить на Санктафракс, змарнує всі свої сили — і Світокрай порине в пітьму. Я невдаха, — гірко скривився в і н. — Я підвів Захмарного Вовка. Я підвів Санктафракс. Я підвів самого себе.

— Можливо, — виступив наперед Гайориб, — ще не все пропало. — Він перевів погляд на Моджін, і його очі звузились. — Я це читаю в її думках.

— Що? — запитав Живчик. — Що в неї на думці, Гайорибе? — він повернувся до Моджін. — Ти щось утаїла?

Вона відвела погляд.

— Ти не заперечуватимеш, якщо я йому скажу? — запитав Гайориб.

Моджін проковтнула клубок, захряслій у горлі.

— Є тільки один спосіб повернутися завчасу до Санкта-фракса, — стиха оголосила вона. — Але це страх небезпечно.

— До півночі? — Живчик роззвив рота. — І який же?

— Ба, це сущє божевілля, — відрекла Моджін і перевела погляд на Гайориба. — Лізе дурне в голову.

— Кажи! — наполягав Живчик.

Моджін зітхнула. І хоч погляд її став доволі певний, голос більше скидався на тремкій шепіт.

— Небесний вогонь.

· РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТНАДЦАТИЙ ·

ПОЛІТ ДО САНКТАФРАКСА

ебесний вогонь! Живчик сполотнів. У такий спосіб не надто совісні капітани, — як спілчанські, так і небесних піратів, — розправлялися з бунтівними матросами. Винуватця прив'язували до колодиякогось летячого дерева, запалювали її й запускали в небо як ракету, а кінцевим пунктом її було відкрите небо. Жахлива кара для всіх повітроплавців! Ні, звісно ж, Моджін зовсім не це мала на увазі...

— Капітане, я знаю, це звучить як маячня божевільного, — сказала Моджін. — Але можна не запускати дерево у небо сторч, а натомість вирахувати кут траєкторії польоту над Темнолісом і далі до Нижнього міста. Ризик величезний. Можна не долетіти і впасти у Присмерковому лісі чи на Багнищі, а то й узагалі поминути Нижнє місто, ба навіть Свіtokрай. А якщо якимось дивом і пощастиТЬ досягти Нижнього міста, то хто скаже напевне, чи не впаде сміливець на землю у вигляді такої собі печеної тушки.

Живчик видивився на неї: у його погляді світилася рішучість.

— Я готовий скористатися з такої можливості, — озвався він.

— Але ж бо, Живчику, — втрутився Кулькан. — Ви ж чули, що вона казала. Це буде певна смерть!

— Я мушу ризикнути! — правив своєї Живчик. — Відмовитися — приректи на певну смерть Санктафракс. І все живе у Темнолісі. Бо саме так воно і буде, якщо річка не поновить своєї сили. Я маю спробувати.

Кулькан спіймав капітана за руку. Він весь тримтів; горло йому перехоплювало.

— Пошліть краще мене. Нехай небесний вогонь помчить до Санктафракса мене. Я молодший за вас. І легший. Та ѹ що таке життя учня-невдахи супроти життя найкращого капітана небесних піратів, який будь-коли жив на землі? — Він замовк. — I... і ви могли б прив'язати мені до спини цидулку, призначену для Професора Темрявознавства, якщо я, бува, не прибуду живим...

— Ніякий ти не учень-невдаха, Кулькане, — усміхнувся Живчик. — Ти так мені допоміг! — Він похитав головою. — Я не можу просити тебе про це. Це мое завдання.

— Але ж бо, Живчику! — опинався Кулькан зі слізьми на очах.

— Дякую тобі, друже, — відказав Живчик, — але щоб надалі ти про це і не заїкався...

— А що якби хтось усе ж полетів разом із тобою? — задумливо промовила Моджін. — Велике дерево витримає вагу двох пасажирів, а раз так, то коли б хтось один раптом знепритомнів, другий міг би ще поборотися. Капітане, я лечу з тобою.

— Ви? — перепитав із неймовірою Кулькан.

— Я ж бо Камінний Штурман, — відповіла Моджін. — У мене знання та досвід. Я маю летіти з тобою, Живчику.

— Я зворушений, — усміхнувся Живчик і похилив голову. — Але я полечу сам-один.

— Але ж, бо капітане! — запротестувала Моджін.

— Вибач, Моджін, — відрік Живчик. — Ти та решта кораблян і так довго були моїми вірними супутниками. Я ризикував життям усіх вас, коли ми виправлялися у відкрите

небо. Я вже й так забагато від вас узяв. — Він помовчав. — Дай мені свої знання, а не життя.

Моджін узяла його за руку.

— Моє життя уже й так належить тобі, — відповіла вона.

***

Вони обнишпорили розкішні сади Верхоріччя в пошуках найвищого, найміцнішого і найлетючішого дерева з усіх. Кінець кінцем вибір припав на величне сріблясто-сіре світле дерево, яке гордовито височіло на самісінькому краю завмерлого джерела.

— Мені сором, що доводиться рубати таке пречудове дерево, — зронив Кулькан, дивлячись перед себе невидючим поглядом. — Цікаво, скільки воно тут стойть, п'ючи води Верхоріччя? Може, в його затінку спочивав сам Кобольд Мудрий...

— Щасливий вибір, капітане, — озвалася Моджін. — воно горітиме довго і яскраво.

— Тоді до роботи! — занетерпеливився Живчик. — Час наглить. Матір Бур уже в дорозі — і до півночі над Санкта-фраксом лишається щораз менше часу.

Гук заходився рубати дерево дужими помахами Тунтумової сокири; попелясто-сірі тріски світляка сповнили повітря терпким ароматом. Зрештою з гучним рипом, — Кульканові та його товаришам він видався сумним зітханням, — дерево гримнуло додолу.

Гук обтинав гілки, аж поки від дерева лишився самий лише стовбур, а Живчик із рештою під пильним оком Моджін, гарячково плів із найміцнішого гілля похилий стартий майданчик.

— Треба зорієнтувати майданчик на східну зорю, бо з того боку Санктафракс, — сказала Моджін. — І ретельно відрегулювати кут нахилу. Траекторія польоту не повинна бути надто крутою, а то можна не повернутися на землю.

— А як же ви — бодай приблизно — оціните відстань? — поцікавився Кулькан, недовірливо хитаючи головою.

— Ніяк, — похмуро відповіла Моджін. — Але я плавала Камінним Штурманом ще перед тим, як ти з'явився на світ. Польоти — мое ремесло. Це єдине, що я знаю. Я пущу в хід увесь свій досвід, хай навіть доведеться діяти навмання. — Вона відвернулася. — Живчику, тобі треба буде пильнувати. Ми прив'яжемо тебе до самого вершечка стовбура мотузянами петлями, від яких ти зможеш сам звільнитися, пролітаючи над Нижнім містом.

— Ясно, — сказав Живчик.

Небо вже темніло, коли вони поставили стовбур на платформу, розміщену під таким кутом, як казала Моджін, і щільно обклали низ стовбура гілками з листям. Живчик застебнув свій каптан, затяг ремені заспинних крил. Потім дівчина наполягла, щоб його всього обмастили товстим шаром прохолодної грязюки з берега джерела.

— Він захистить тебе від жару полум'я, — пояснила вона. — І в'язми оце, — додала вона, вручаючи йому невеличку пляшечку. — У ній живодайна вода з Верхоріччя. Хоча сподіваєшся, якщо Небо буде ласкаве, тобі не доведеться нею користуватися.

Нарешті Живчика прив'язали до спідньої сторони стовбура. Моджін прикріпила останню петлю.

— Прощавай, капітане Живчику, — прошепотіла вона.

Повернувши голову, він спостерігав, як дівчина злізла на платформу, а тоді сплигнула на землю. Він побачив за собою довгий стовбур, рівний і обтесаний для польоту; на купі листя, прив'язаного до його низу, стояв зі смолоскипом у руках Гайориб, готовий запалити дерево.

— Чекай на мій сигнал, — наказала Моджін. — Спочатку підпалиш оці зелені гілки, де я покажу.

— Стійте! — закричав Кулькан. Хлопець гнав від струмка, весь у багні, яким він нашвидкуруч себе обталапав. — Я не можу дозволити вам полетіти самому, Живчику, — кричав він. — Не можу!

В ін зліз на похилий стовбур світляка і міцно вчепився у нього.

— Облиш! Нам ніколи! — роздратовано озвався Живчик.

— Що ж, рушаймо, Живчику! — відповів Кулькан. — Моджін, прив'яжіть мене. Ви ж самі казали, що двоє матимуть більше шансів, аніж один.

— Ти справді йдеш на це задля Санктафракса? — запитав Живчик. — Навіть коли це означатиме смерть?

— Не задля Санктафракса, — відповів Кулькан. — Заряди вас, Живчику! — Хлопець усміхнувся. — І ще, може, заради, Кобольда Мудрого.

Живчик повернув голову до Моджін.

— Роби, як він каже, — звелів він.

Нарешті вони були готові. Живчик усміхнувся до вірних членів своєї команди, які стояли під ним на землі.

— Ве-ве, Жи-ве-чик! — голосно загарчав Гук.

— Мої думки полетять з вами, — гукнув Гайориб. Він нахилявся до гілок, на які показувала йому Моджін, і почев-

режно тицяв у них палаючим смолоскипом. З гугтом за-
йнялося масне листя.

— Я повернуся! — закричав Живчик, пересилуючи рев
багаття.

Охоплені вогнем, гілки розпеклися до білого жару, полу-
м'я перекинулось на нижній кінець стовбура. Дерево заси-
чало. Запарувало. Затремтіло... Смикнулось... І...

Луснули линви, які тримали дерево, вогнений стовп ві-
дірвався від платформи і шугонув у небо — лишаючи по
собі віяло помаранчевих іскор. Невдовзі верхівка дерева щезла
в темряві, і тільки палахкотючий низ було ще видно — цят-
ка світла, чимраз дрібніша і тъмавіша, мірою того, як вона
даленіла, доконуючи своєї небезпечної подорожі.

— Борони тебе Небо, Живчуку! — прошепотіла Моджін.

***

Коли палахкотюче дерево злинуло вгору, підіймальна сила
була така велика, аж Живчикові зайняло дух, і він лише ха-
пав роззявленим ротом повітря. Ледь повернувшись набік об-
личчя, міцно замруживши очі, він щосили вчепився у мотуз-
зя, яким його прикріплено до стовбура, і молився, аби воно
витримало.

Швидкість дедалі зростала. Тиск ставав нестерпним.
Шлунок опустився по саме нікуди. Кров відлинула від моз-
ку. Рота немовби роздирали невидимі пальці. Дерево, обтя-
жене живим вантажем, із неймовірною швидкістю промча-
ло над Темнолісом. Кожен мешканець Темнолісу, побачив-
ши його, міг ошукатися і загадувати бажання, як це роб-
лять, угледівши падучу зірку.

Долаючи нудоту і запамороку, Живчик дивився на освіт-
лені місяцем крони, які линули під ним, нагадуючи шліфо-
ване срібло. Він зціпив зуби. У скронях пульсувало, боліла
шия, зі страху мало не вивертало нутрощі.

— Тільки б не зомліти, — похмуро озвався він сам до
себе і знову молився, аби витримали мотузки.

Йому пригадалися слова помагай-біди про мужність. Чисті,
дзвінкі, ніби великий і мудрий заступник зовсім не пожидав

його після всіх пригод, вони лунали Живчикові в голові проказувані пошепки. *Це теж минеться*, чулися слова. *Це теж минеться*.

Живчик заплющив очі. Усе минає. Радощі. Біль. Хвилини тріумфу, зітхання розпачу. Нішо не триває вічно — на віть це...

Живчик примусив себе розплющити очі. Тепер вони лєт і ли майже поземно, немовби в голові вогнистої комети з вигнутим велетенською дугою хвостом. Внизу під ним миготіло нескінченне море дерев. Швидкість. Тиск. Нестерпна спека. Він почув, як обіч нього стогне Кулькан.

Полум'я вже зжерло більшу частину стовбура. Згораючи, деревина вугліла і падала на землю, і що близче підкрадалося полум'я, то густіше обдавало жаром. Ані Живчик, ані Кулькан уже довго не протрималися б. Обидвом тремтіли руки. Обидвох заливав піт.

— Тільки не спиняйся, — шепотів Живчик. — Лети, лети...

Величезне плавуче дерево досягло найвищої точки траєкторії. Надсадно дихаючи, Живчик уп'яв очі перед себе — і серце йому радісно тенькнуло. Далеко-далеко попереду, яскраво виблискуючи під сріберним місяцем, лежала неозора пустка Багнища. Ще ніколи Живчик так не радів, бачучи цю жахну, вибілену пустку. За мить вони були вже над Багнищем, а далеко попереду їм блимали вогні Санкта-фракса.

Тепер вони летіли вниз. Усе нижче й нижче. Час від часу їх обдавало густим жаром. Кулькапові почало присмалювати чоботи. Заворушилась і обм'якла шерсть на Живчиковій камізельці.

Тримайся, вмовляв себе Живчик. Потерпи ще трохи.
Далеко внизу засяяли освітлені місцем санктафракські вежі. Ще нижче понад уже безводною Крайрікою тяглися злиденні нетрища Нижнього міста. Живчик із жахом усвідомив, що річка пересохла геть чисто. А тут ще й води Верхоріччя спинили свій плин...

Заволав Кулькан.

З усіх боків їх лизало ревуче полум'я, і попри товстий захисний шар багнюки з Верхоріччя, обидва от-от мали спектися живцем. Живчик обернувся і зустрів панічний Кульканів погляд.

— Тримайся! — гукнув він. Показалися бон-доки. Внизу миготіли далекі околиці Нижнього міста. — Все, Кулькане! — скричав Живчик. — Рви мотузя!

Та його учень висів, закотивши очі й безвладно звисивши голову.

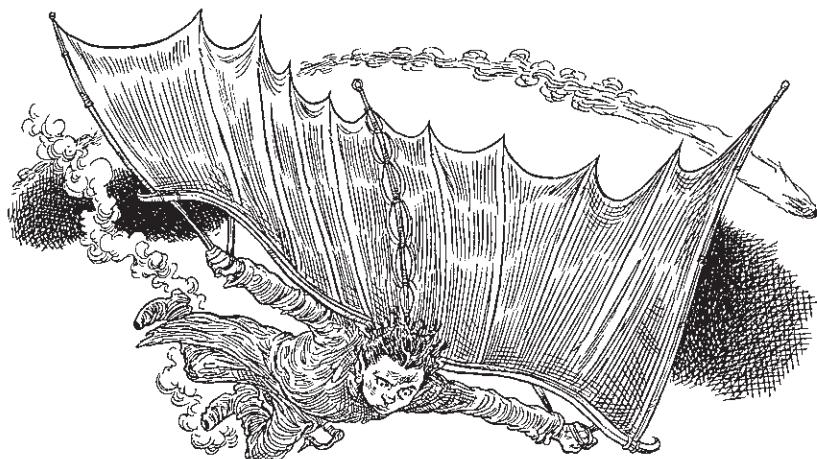
— КУЛЬКАПЕ!

На долині показалася величезна летюча твердиня Санктафракса. Живчик повернув голову. Як бути? Якщо він с трибне один, Кулькана понесе далі, винесе за Світокрай і пожбуриТЬ у відкрите небо. Та якщо він спробує його порятувати, може загинути сам Санктафракс.

Вибору не було.

Живчик вихопив ножа і чикнув по мотузках, які тримали Кулькану. Ті розпалися, і молодого учня змело вітром із палахкотючого обрубка дерева. Розкрилися заспинні крила, і Кулькан полетів униз.

Не переводячи подиху, Живчик ріzonув ножем по мотузках, які кріпили його до жалюгідних решток того, що було колись великим деревом, і шугонув униз за Кульканом.

Розкрилися і його заспинні крила, надувшись шовковими пазухами. Живчик занепокоєно роззирнувся: ану ж Кулькан каменем загув униз? Аж ні. Він летів поруч із ним.

— Кулькане! — гукнув Живчик, відтак, підтягши коліна і пірнувши вперед, збільшив кут нахилу крил і порвався вниз до товариша.

Кульканове лице стало біле як крейда, але він був живий. I не тільки живий, а й — дяка Небові — знову при тямі.

— Шо мені робити з цими штуковинами? — простогнав він.

— Намагайся не ворушитися! — крикнув Живчик. — З тобою все гаразд. Тільки жодних різких рухів!

Вони шугали вниз, залишаючи позаду останні сліди жалюгідних поселень. Земля внизу була кам'яниста і непривітна. Вона швидко мчала їм назustrіч.

— Назад воротя нема! — закричав Живчик. — Приготуйся до приземлення. Падай і котися, Кулькане! — волав він. — Падай — і котися!

За мить його ноги торкнулися землі, відразу після нього приземлився Кулькан. Щойно відчувши під ногами ґрунт, вони повідпружували ноги і покотилися бока. З обох із лускатом облітала засохла від вогню грязюка.

Перший підвівся Живчик. Схиливши над нерухомим тілом свого товариша, він відкоркував пляшечку, яку дала йому Моджін, і крапнув води з Верхоріччя хлопцеві на губи.

Кулькан негайно розплющив очі й поглянув угору.

— Як ти? — прошепотів Живчик.

— Ну, якщо не брати до уваги опіків і того, що я забився мало не на смерть... Ви це мали на увазі? — відповів Кулькан, сидячи долі.

Живчик усміхнувся.

— Ти зможеш іти? — запитав він хлопця.

— Так... гадаю, так, — відказав Кулькан. — Де ми?

Живчик зиркнув на сріблясті кам'яні брили внизу, одну більшу за другу.

— У Каменосаду! — вихопилось у нього.

Там, де холодне повітря торкалося теплої землі, від ґрунту здіймалися кучерики туману. Війнув вітер. Кулькан зішулився.

— Каменосад! — здивувався він. — Але ж до Санктафракса звідси цілі мілі!

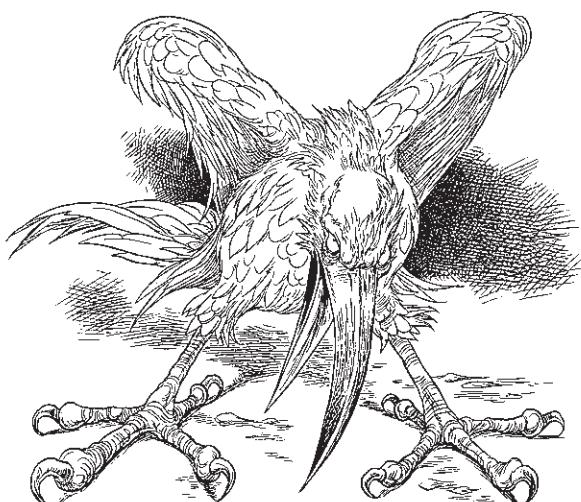
Нараз повітря навколо них сповнилося лопотінням крил. Один по одному на землю сідали і цибали до подорожан лискучі білі птахи, беручи невдатливу парочку в щільне кільце. Вони дряпали кігтями по землі, тріпотіли зазубленими крильми, випинали вперед ший і, роззявивши гострюші дзьоби, лиховісно кавкали. У ніздрішибнув сморід гnilого м'яса.

— Круки! — вигукнув Живчик, добуваючи меча. — Білі круки!

Кулькан вихопив ножа, і вони стали з Живчиком спина до спини, сподіваючись найгіршого. Двоє проти цілої зграї — ні хто не поставив би на них і ламаного шеляга. Невже вони здолали таку відстань тільки на те, щоб спіткнутися тут, за яких кілька миль від Санктафракса?

— Послухайте мене! — гукнув Живчик до птахів. — Ви мусите мене вислухати!

Однака білі круки не виказували особливої охоти слухати юч би кого. Вони штрикали повітря своїми дзьобами і крякали дедалі голосніше. Першої ліпшої хвилини найзухваліший із них — чи просто найголодніший — міг полішивти зграю і кинутися на них.

• РОЗДІЛ ДВАДЦЯТИЙ •

МАТИР БУР

о вня лила байдуже сяйво на жорстоку сцену в Каменосаду. Дві постаті стояли спинами одна до одної, а місячне світло грато на криці їхніх лез. Зграя лиховісних білих круків, оточивши їх колом, дряпала землю серпастими пазурами.

— Що нам робити, Живчику? — запитав Кулькан.

— Я... Ми... — Живчик замовк. Уперше, відколи він подався на пошуки зниклої команди, хлопець розгубився, не знаючи, що почати. Усі корабляни знайшлися, проте пошуки і досі не завершено — певніше, вони перейшли в інше річище. І якщо Живчик не хотів, щоб Матір Бур, наблизившись, знищила Санктафракс, діяти слід було негайно — просто зараз.

Раптом уперед виступив найбільший білий крук. Він повернув голову набік.

— Падуча зірка? — крякнув він.

Живчикові від подиву відібрало язика. Великий птах не тільки вмів говорити, а й, бачиться, пізнав його.

— Т... так, — пролопотів він, непевно кивнувши головою.

— Друг Професора Темрявознавства?

— Ти знаєш Професора Темрявознавства? — ахнув Живчик.

— Краан знати, — потвердив білий крук.

— Тоді ти повинен допомогти нам... — почав Живчик, і відразуж його заглушило зловіщувате крякання зграї, що перебувала у невпинному русі.

Краан обернувся до птахів і прорипів їм, щоб ті замовкли, а потім знов обернувся до Живчика.

— Допомогти вам? — спитався він.

— Я хочу, щоб ти доправив професорові звідомлення, — провадив Живчик. — Важливе звідомлення.

— Важливе, — повторив Краан.

— Матір Бур ударить на Санктафракс опівночі, — дуже повільно і якомога виразніше промовив Живчик. — Летюче місто треба негайно евакуювати. Скажи йому, що Живчик уже в дорозі. — Він зазирнув птахові у близькучі жовті очі, силкуючись угадати, про що думає Краан. — Чи ти зможеш це зробити?

Та не встиг білий крук щось відповісти, як Каменосад огорнула темрява. Усі, як парубійка, так і птахи, позадирали голови догори. Місяць заступили дивацькі тучі, які клубочилися і звивалися; мандрівникам здавалося, ніби вони дивляться у бочку, повну лісових личинок.

Круки закавкали в один голос — хрипкоголосий хор пестраху.

Ту ж мить небо з сухим тріском прошила кривуляста голуба блискавка і вдарила у землю поруч. На місці удару розступилася земля, і коли дим та курява розійшлися, всі побачили, що над поверхнею здійнялася нова близькуча брила.

— Це бурені посланці Матері Бур сповіщають про її прибуття, — хмуро кинув Живчик.

Білий кruk недовірливо скосив око на капітана.

— Ти знати те, що не знати професор, — підозріливо крякнув він. — Як?

— Бо мені відкрилася таємниця, — відповів Живчик і показав рукою за Світокрай. — Там, у відкритому небі, куди не потикав носа жоден професор. Краане, ти мусиш мені довіритися. Якщо не полетіти негайно, зараз же, то буде вже заніно. Запізно для тебе, для мене, для Санктафракса — все живе у Світокраї згине.

— Ка-а-ар! — закричав величезний птах. Він ударив крильми і знявся в повітря. — Ка-а-ар! — знову крякнув він, і коло білих круків розступилося перед Живчиком та Кульканом, даючи їм дорогу: можна йти сміливо, відтепер їм ніщо не загрожуватиме. — Ка-а-а-р-р-р!

— Знайди Професора Темрявознавства, — гукнув Живчик. — Перекажи йому мое послання!

Краан зробив коло і, гучно лопочучи крильми, полетів до Санктафракса.

— Хай Небо прискорить твій лет, — прошепотів Живчик.

***

Каменосад лишився позаду; Живчик і Кулькан чимчикували шляхом на Нижнє місто. Круг них погрозливо шипіло і свистіло небо. Раз по раз темряву краяли блакитні кривулясті спалахи електричного світла. Матір Бур дедалі насувалася, і все повітря аж іскрилося в передчутті її близького прибуття. Збігло чверть години, а то й більше.

— Хутчій! — підганяв товариша Живчик і сам пустився бігти. — Північ наближається. Нам треба поспішати!

— Я... я біжу, — пропихтів Кулькан.

Попереду в іскристому повітрі виблискували шпилі та вежі Санктафракса. І що дужче бурхав вітер, то відчайдушніше, мов надутий пузир на шворці, борсалось у небі припнуте Якірним ланцюгом летюче місто.

Нарешті — набагато пізніше, ніж хотілося Живчикові, — перед ними замаячіли околиці Нижнього міста. Низькі дерев'яні каркаси майстерень, критих рифленим залізом, невеличкі сиром'ятні, фабрики корабельних снастей.

— Десь тут, — пропихтів, задихаючися, Живчик.

Небо за його спиною стало фіалкове, голубі електричні спалахи — ще сліпучіші. Вони тріщали навколо величних санктафракських будов і потужного ланцюга, яким місто було прикріплена до землі.

— Сюди, — кинув Живчик, круто звертаючи в бокову вуличку, уздовж якої тяглися крамниці, де торгували плетеними товарами та гончарними виробами, ще й досі не

зачинені, незважаючи на пізню годину. Кулькан — з утоми його ноги стали, наче гумові — ледве встигав за ним.

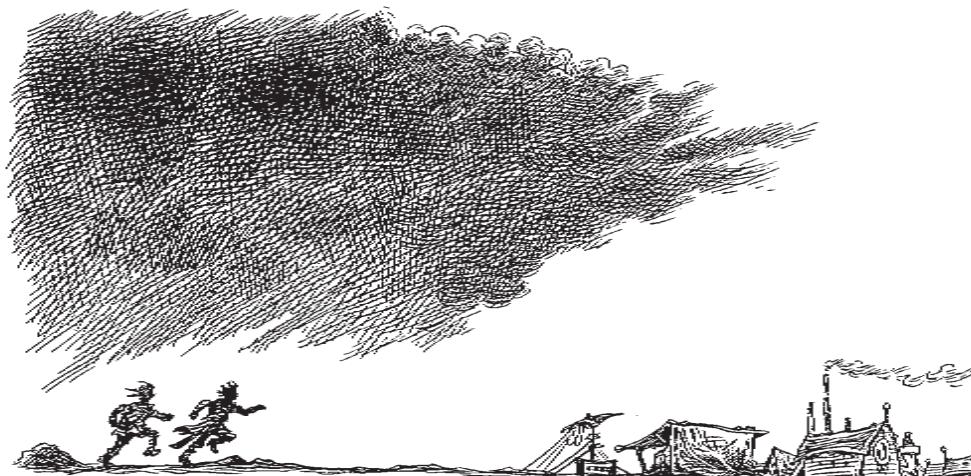
Вони знову звернули ліворуч. Потім — праворуч. Усе Нижнє місто гуло і кипіло. Гобліни та тролі купчилися тривожними зграйками, дивились у небо, показували туди пальцями і про щось занепокоєно гомоніли. Заходило щось лиховісне. Щось страшніше за всі попередні бурі, взяті разом.

Живчик і Кулькан не сповільнюючи ходи протислися крізь натовп. Звернули праворуч. Ще раз праворуч. Тоді ліворуч. А ось і він — посеред відкритого брукованого майдану, просто перед ними — прикол для самої летючої твердині.

Майдан уже кишів ученими. Вигляд у них був збентежений, переляканий, а їхні кабінетні мантії у сповненому бруду та безладу Нижньому місті здавалися дикими. Живчик кинув оком на летячу брилу, з якої донизу спускалися перевовнені кошки, доправляючи на землю санктафраксців. З усього видно, білий кruk Краан приставив повідомлення і Професор діяв.

Повітря іскрилось і палало, від оглушливих громових розкотів двигтіла земля. Ураганний вітер завивав у вузьких вуличках та на майданах.

Нахиливши голову проти вітру, Живчик безперешкодно добіг до Якірного ланцюга; гобліни з ланцюгової варти, певно, покинули свої місця. Живчик побачив ланцюг і важко

зітхнув. Ніякий меч зроду б не здолав його могутніх ланок. Тоді він видерся на постамент, аби побачити, як кріпиться ланцюг.

Кріпильний блок мав хитромудру конструкцію. На скелястому ґрунті спочивала платформа, а на ній — металева плита з двома арковими дугами посередині. Плита кріпилася до платформи прогоничами, які, пронизавши тамту наскрізь, глибоко впиналися у кам'яну породу. Кінець Якірного ланцюга обвивав зубчастий вал, а остання ланка спочивала між дугами, утримувана шплінтом. Щоб відпустити Санктафракс, треба було вийняти шплінт. Але як?

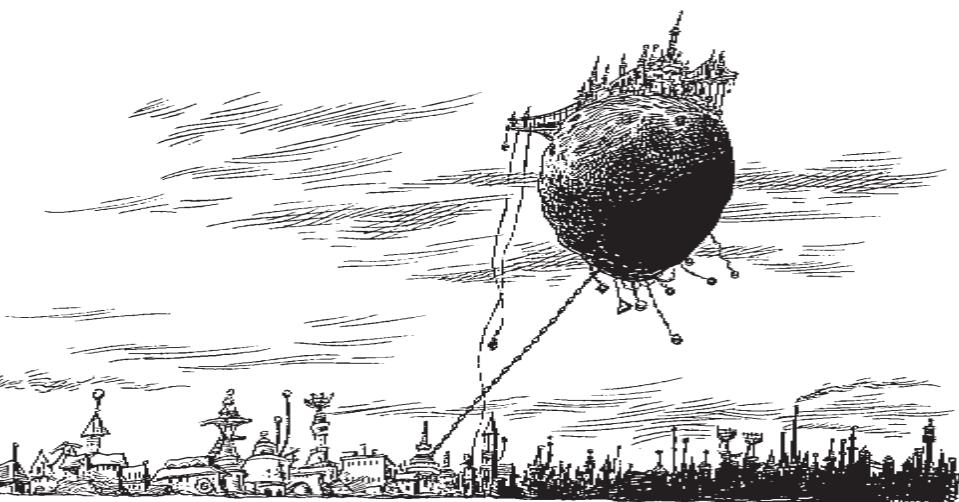
— Кулькане, молот! — закричав Живчик. — Мені потрібен важкий молот. Заради Неба, знайди мені молот!

Кулькан метнувся у натовп.

Почувся чийсь радісний вигук, і, обернувшись, Живчик побачив, як із кошика, який щойно торкнувся землі біля пересохлого водограю на тому кінці майдану, вилазить постать у мантії.

То був Професор Темрявознавства. Живчик полегшено зітхнув. Якщо вже летюче місто покинув сам Найвищий Академік, то евакуацію можна вважати закінченою.

Дуже вчасно, подумав Живчик, коли здалека долинув товстий рев, від якого все обривалося всередині. Матір Бур уже зовсім близько.

Де ж носить Кулькапа з отим молотом? Живчик понищ-порив довкола себе очима: невже не знайдеться чогось, чим можна б вибити шплінту?

По Нижньому місту з несамовитою силою пороснув град. Градини завбільшки з яйце птахощура били вікна, люди з голосними зойками шукали сховку, і страх перетворився на загальну паніку. Прикриваючись від граду рукою, Живчик зиркнув на небо.

Нчним небом просто на них, киплячи, клубочачись і висячаючи сполохами, сунув величезний згусток атраментово-чорних хмар.

Матір Бур уже майже над ними!

Живчик скочив із платформи і мечем виважив із бруківки кругляка. Повернувшись до платформи, щосили торонув каменем по ребру шплінта.

Залізо подалося!

Живчик ударив ще раз. Цього разу шплінт заклинило. Він спробував ще раз. Марно. Залізяка навіть не ворухнулася.

— Ну ж бо, зрушуйся, побий тебе Небо! — заревів Живчик, скаженіючи від свідомості свого безсиля. — Зрушуйся!

— Живчику! — почувся знайомий голос. — Як це розуміти?

Живчик звів очі. До нього через майдан гнався Професор Темрявознавства.

— Будь ласка, Професоре! — прохарчав Живчик, знову і знову б'ючи каменем по шплінту. — Нé час для пояснень.

— Живчику! Ні! — закричав Професор. Підібравши мантію, він відерся на цоколь і схопив Живчика за руку. — Зцапів абошо? Який тебе гедзь укусив — вас усіх, — що ви так кидаєтесь на Якірний ланцюг?

Живчик висмикнув руку.

— Якщо я цього не зроблю, ми пропали, — пояснив він. — Матір Бур уже майже над нами! Вона вибухне опівночі.

— Але ж бо, Живчику, як ти можеш таке казати? — не здавався Професор.

— Я пригадав усе, про що дізнався у відкритому небі, — відповів Живчик. — Те, чого не пам'ятає, коли ви знайшли мене в Каменосаду. Якщо ми хочемо, щоб життя у Світокарай збереглося, конче треба відв'язати Санктафракс! Матір Бур повинна без перешкод дістатися Верхоріччя.

— Ні! — пробуркотів приголомшений Професор. — Ні, — його дихання стало уривчасте. — Я погодився на евакуацію... Я боявся, що руйнація призведе до травм, ба навіть до фатальних наслідків. Але відв'язати Санктафракс! Ні, цього не буде. Я мав би залишитися там, нагорі, укупі з рештою.

— З рештою? — спантеличився Живчик і, зиркнувши дотори, побачив біля поручнів цілу шерегу крихітних постатьй, задивлених униз. — Тарп? Смілоголов?..

— О, ні, ваші корабляни внизу, але кілька старших учених відмовилися покинути місто, — пояснив Професор. — Професор Мрякощупізму, Професори Вітроловства та Хмароглядства, ба навіть отой вискочень — Професор Психокліматичних Досліджень... Цим професорам Санктафракс вочевидячки дорожчий, ніж мені, — додав він, кидаючись уперед і вдаряючи Живчика всією масою свого тіла.

Живчик саме розгублено спостерігав за вченими, які відмовилися покинути Санктафракс, і не помітив, як на нього ринув Найвищий Академік. Втративши від сильного удару рівновагу, він полетів униз і, падаючи, боляче вдарився головою об край платформи. Безпорадно звівши голову, він побачив угорі Професора Темрявозванства.

Ту ж мить баламкнув дзвін. Грали у важкий мідянний дзвін Ратушної зали, сповіщаючи час.

Бем! — загуло в повітрі.

Професор звів угору радісний погляд.

— Бачте! — закричав він. — Уже північ — і хоч ти тобі що!

Натовп збуджено гомонів і, прикипівши очима до неба, пантрував, як величезні купини хмар усе перли й перли

одна на одну. Вони аж ніяк не поділяли Професорового оптимізму.

Бем!

Високо над їхніми головами пульсувала, мов яке чорне серце, величезна хмарна куля. У повітрі затріщало. Засвистів вітер. Матір Бур от-от мала вивільнити, — а вивільнивши, змарнувати — свою життєдайну силу тут, над Санкта-фраксом, так і не сягнувши Верхоріччя.

Бем!

Біля Живчика уродився розпашлій, засапаний Кулькан. Одна його рука стискала молот.

— Живчику! — зойкнув хлопець. — Що сталося?

Бем!

У небі розкотисто грякнуло. Бліскавки, спалахуючи синім і фіолетовим сяйвом били в землю, трощили кругляки у брук і віці, валяли будинки і змушували городян Нижнього міста і Санктафракса тікати в паніці, шукаючи безпечного сховища.

Живчик обхопив руками голову, де всередині кидався болісний пульс.

— Відщібни Якірний ланцюг, Кулькане, — гукнув він кволим голосом. — Поки годинник не вибив дванадцятої.

Бем!

Кулькан скочив на платформу, де на механізмі якірного блоку лежав Професор Темрявознавства, накривши його всім своїм тілом.

— Геть! — закричав хлопець.

— Тільки через мій труп! — виклично відповів Професор. Бем!

Кулькан ступив крок уперед і вхопив старого Професора за рукав.

— Ні, ні! — закричав той, випручуючи руку. — Якщо ти думаєш, що я дам згинути знанням, громадженим сторіччями, то... — голос Професорів став верескучий, роздратованій. — То ти такий самий шаленець, як і він!

— Кулькане, не барися! — наглив Живчик, через силу спинаючись на рівні ноги. — Не барися!

Ревіла буря. Двигтіла земля. Здригалося небо.

— Hi, Кулькане! — благав Професор. — Я... я дам тобі все, чого ти забажаєш! — лементував він. — Назви свою ціну. Ти матимеш власне відділення. Будеш професором. Скажи слово — і це все буде твоє, тільки не відчіпляй Якірного ланцюга.

Бем!

— Ось, — белькотів Професор, зриваючи із себе важеного ланцюга Найвищого Академіка. — Візьми Велику санктафракську печатку. Вона твоя — тільки не знищуй великого міста!

І з цими словами Професор накинув ланцюга хлопцеві на шию. Ту ж мить, Кулькан ухопив Професора за кістяний зап'ясток і щосили рвонув його на себе. З розплачливим криком Професор Темрявознавства злетів із зубчастого валу і полетів шкереберть із якірної платформи. Важко брязнуло об землю його тіло.

Бем!

Обернувшись, Кулькан замахнувся і що було сили торогнув молотом по шплінту. З рипом і скреготом, зрушився зубчастий вал. Задвигтіли, закрутилися зубці та механізми, не зайнані сотні років, сіючи довкола іржаві пластиці.

Бем!

Угорі над ним усе нижче й нижче спускалася Матір Бур, дедалі затьмарюючи пітьмою небо. Важке повітря так наелектризувалося, аж у всіх чуби поставали дуба; відгонило сіркою, смолою та смаженим мигдалем. Закружляв величезний вітряний вихор, а за ним — і сам Санктафракс. Потерпаючи за свої життя, люди, скучені під величезною брилою, кинулися вrozтіч.

Зрештою остання ланка величезного ланцюга пройшла крізь шплінт, мов розжарений ніж крізь масло. Санктафракса більше ніщо не утримувало.

Бем!

— Hi! — репетував Професор Темрявознавства, спинаючись на ноги. І, підібравши своє вбрання, що сягало йому до п'ят, він кинувся навздогін за величезним ланцюгом, який волочила летюча скеля. — Цього не повинно статися! — кричав він. — Hi!

— Професоре! — гукнув йому вслід Живчик. — Послухайте мене!

Професор не звертав на нього жодної уваги. Тілом і душою він належав Санктафраксові. Він не хотів — та й не зміг би — жити без леточного міста. Професор у відчай підскочив угору і корчовито вчепився у кінець ланцюга.

— Професоре! — знову загукав Живчик.

Бем!

Дзвін бемкнув удванадцяте. Над Санктафраксом — північ!

Матір Бур заревіла, наче велетенська тварина. Зірвавшись із приколу, твердиня Санктафракса шугонула у висі знижка з очей, а Матір Бур — уся пульсуючи потугою та новим життям — покотилася небом далі, аби з настанням ранку бути вже біля Верхоріччя.

Кулькан скочив із помосту і підбіг до Живчика.

— Хай береже вас Небо, Професоре, — гукнув Живчик, дивлячись увишину.

Кулькан поклав руку йому на плече.

— Професор Темрявознавства був добряга, Кулькане, — мовив Живчик. — Відданий, вірний... як і оті заморочені вчені, що відмовилися покинути місто. — Він зітхнув. — Вони б не пережили втрати свого укоханого Санктафракса.

— Ось вони! — пролунав чийсь громкий, лютий голос.

— Вони обірвали Якірний ланцюг! — проревів інший голос.

Живчик і Кулькан опинилися сам на сам із роз'ющеним натовпом вчених, охоронців, кошикотягів, який сунув просто на них.

— Що нам робити? — повернувся до Живчика Кулькан.

Живчик підняв руки догори і гукнув:

— Друзі! Колеги вчені! Городяни Нижнього міста! Це правда, Кулькан щойно обірвав Якірний ланцюг...

Дедалі численніший натовп невдоволено гув і сипав чортами.

— Та якби він цього не зробив, — крикнув Живчик, перекриваючи гвалт, — страхітлива буря в небі, свідками якої ви всі щойно були, змела б не тільки Санктафракс, а й Нижнє місто — і все живе, що є у Свіtokраї!

— Хто це говорить? — озвався довгань у мантії.

— Чому ми повинні тобі вірити? — підхопив другий. Крики ставали дедалі злобливіші.

— Бо я говорю від імені новонастановленого Найвищого Академіка! — зикнув Живчик у відповідь. Натовп принишк. — Так, вам не причулося — Найвищого Академіка! — Із цими словами він показав на важку золоту печатку, почеплену на ший у Кулькапа. — Цей титул передав йому попередній Найвищий Академік, здійснюючи своє право у цілковитій згоді з давніми звичаями нашого укоханого Санктафракса.

Кулькап зніяковіло зіщулився.

— Але... але... — муркнув він.

— Більше немає ніякого укоханого Санктафракса! — же-ліпнув сердитий голос.

— А що тут поганого! — закричав хтось із мешканців Нижнього міста. — Ледача професура!

— Покидь із Нижнього міста! — не забарилася відповідь.

Спалахнула бійка, у повітрі замиготіли кулаки. Але за мить усі до одного кулачники завмерли: їхні крики заглушили несамовитий вереск і крякання зграї білих круків, що кружляла в небі просто над їхніми головами.

— Хор мертвих! — захвилювалися городяни Нижнього міста і пороснули до сховків.

— Білі круки, — шепотіли вчені, заціпенівши на місці.

Упавши, мов сніговиця, на землю, білі круки щільним колом обступили Живчика із Кулькапом. Найбільший птах повернувся до Живчика і кивнув йому своїм здоровенним дзьобом.

— Краане, — озвався Живчик, — дякую тобі за...

— У Каменосад поцілила блискавка, — перебив його білий кruk. — Голуба кривуляста блискавка. Пригадуєш?

— Так... авжеж, — кивнув головою Живчик.

Краан різко крутнув головою.

— Тепер на тому місці росте брила. Найбільша з-поміж решти. Росте страх швидко. Усе швидше й швидше. Її треба прикріпити. Прикріпити тепер. Поки не знялася вгору.

Живчик нахмурився. Йому пригадалася блискуча поверхня нової брили, яка проклюнулася із землі.

— Чи тобі не здається... — повернувся він до Кулькапа.

— Ви хочете сказати, — випередив його тамтой, — ви гадаєте, ця брила могла б вирости доволі великою, аби стати...

— *Новим Санктафраксом!* — вигукнув Живчик. — Ти вгадав мої думки! — Він рушив до вчених, з'юрмлених по-переду. — Мерщій! Ходімо в Каменосад, усім гуртом! Беріть мотуззя, ланцюги, сіті, снасті, гирі — все, що зможете дістати. Бо та брила, що росте тепер у Світокраї стане вашим новим летючим містом. Спільними зусиллями ви збудуєте новий Санктафракс.

Учені не зводили з нього німотних поглядів. Тоді Кулькап ступив крок уперед, тулячи руку до ланцюга Найвищого Академіка.

— Робіть, як він каже! — скомандував він.

Ще мить професура мовчала. Потім пролунав чийсь крик: “До Каменосаду!”, після чого всі почали дружно покидати майдан.

Живчик обернувся до хлопця.

— Кулькапе, Кулькапе, — сказав він. — Як я тобі заздрю!

— Ви — мені заздрите? — не повірив Кулькап.

— Авжеж! — підтвердив той. — Бо ти зможеш усе почати з чистого аркуша — збудувати академічне місто, яким воно мало б бути з самого початку. Без дріб'язкових чвар, наклепів, без позалаштункових інтриг. Бо ти, Кулькапе, станеш тим містком, який з'єднає Нижнє місто і Санктафракс. І тоді купці та вчені не зневажатимуть одне одного, бо ти, Кулькапе, знаєш життя і тих, і тих, а ще тому, бо в тебе добре серце. А тепер у тебе є ще й нова летюча твердиня, яка допоможе збутися твоїм мріям.

— А як же ви, Живчику? — запитав Кулькап.

— Я? — перепитав Живчик. — А на мене жде моя команда — тут і біля Верхоріччя — Він зітхнув. — Шкода тільки — Шуляр загинув...

— Залишайтесь тут! — ухопив його за рукав Кулькап. — Ми збудуємо новий Санктафракс разом. Ви і я...

— Моє місце деінде, — твердо мовив Живчик. — Воно ніколи не було тут. Моє місце — на містку небесного корабля, біля моєї вірної команди.

— А я? — скривився Кулькан. — Як же я? Мені не збувати міста самому.

— Слухайся свого серця, Кулькане, — порадив Живчик. — Чинитимеш так — і воно тебе не підведе, повір мені. Затям: слухайся свого серця, та й годі. — Він усміхнувся. — А я слухатиму свого.

***

Ще не зазоріло, а брилу в Каменосаду, яка росла не щоднини, а щогодини, вже було обіпнуто міцними тенетами і вчені, снуючи туди-сюди, припасовували до них усілякі важкі предмети замість баласту.

— Чудово, — усміхнувся Кулькан, потішений, що брилу примоцовано бодай на час. — Я мушу поспішати назад у Нижнє місто, — оголосив він, — треба умовитися про створення нового Якірного ланцюга із Сілексом Муротворцем зі Спілки ковалства та литва. А ви тим часом опікуйтесь твердинею. Пильнуйте, щоб не забракло баласту і вона не шугонула в небо.

— Слухаємося, мосьпане, — тихим, запобігливим голосом відповів Вокс, цибатий учень із Коледжу Хмар.

Кулькан заквапився до візка, що чекав на нього. Воксові очі перетворилися на щілинки, на вустах його заграв бридкий усміх.

— Нікчемний курдупель, — промимрив він ледь чутно. — Колись я таки до тебе доберуся...

Діставшись головного майдану Нижнього міста, Кулькан завважив навколо пересохлого центрального водограю якесь збіговисько. Нахилившись, він поплескав візника по плечу.

— Спасибі, — подякував він. — Даруйте, я зійду.

Візник опустив голоблі візка, і Кулькан вистрибнув на бруківку. Він перетяв майдан і підбіг до водограю.

— У чім річ? — запитав він. — Що тут діється?

— Тс-с-с, Ваша Превеличноте! — благально шикнув гоблін. — Ви нічого не чуєте?

Кулькан наставив вухо. З надр водограю долинув голосний булькіт.

— Що... — почав він.

Ту ж мить, щойно на площа впало перше проміння вранішнього сонця, розлягся оглушливий гук, і вгору бурхнув потужний водяний струмінь — десять, двадцять, тридцять ліктів заввишки — скропивши бризками всіх, хто стояв неподалік.

Кулькапові перехопило подих.

— Ось воно! Сталося! — закричав він. — Матір Бур досягла Верхоріччя. Вона заронила в нього нове життя. Води Крайріки знову течуть. Ми врятовані!

Геть забувши про свої високі ранги, професори та учні гопцювали разом із мешканцями Нижнього міста під струменями води, аж поки змокли до рубця. Усі їхні побоювання пішли за водою, і роззваленими ротами вони ловили чисту, прохолодну вологу; істоти їхні повнилися такою енергією та оптимізмом, що вони галасували з радощів:

— Хай живе Крайріка!

— Хай живе Нижнє місто!

— Хай живе новий Санктафракс!

Затремтіло повітря від стоголосого “Хай живе новий Санктафракс!”, яке хвилею прокотилося по майдану.

Кулькап усміхнувся і вийшов з-під водяного душу. Одяг запарував на сонці.

— Кулькапе! — почувся голос. — Не барися.

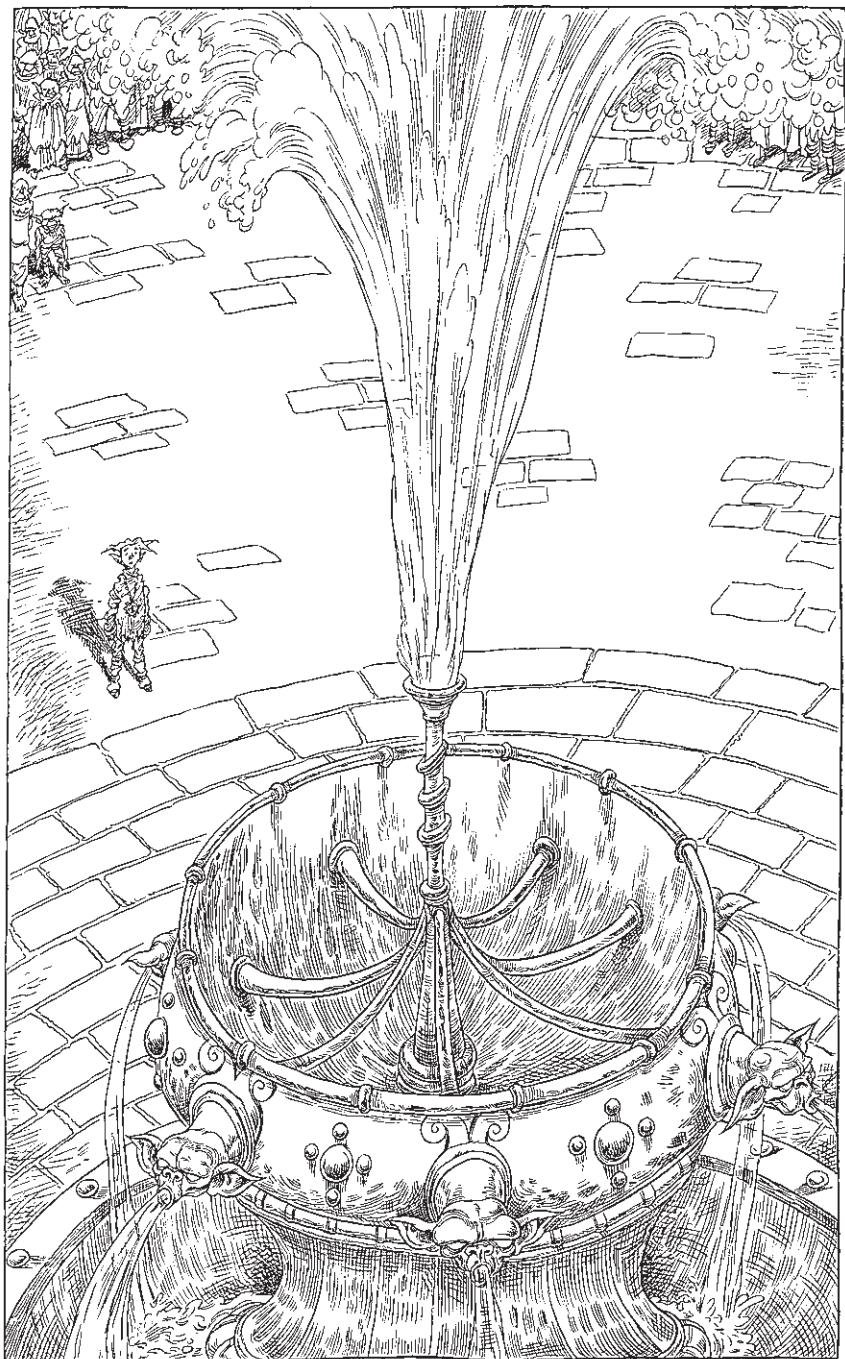
Він озирнувся. Не уздрівши нікого, хто міг би його гукати, він уже подумав був на коротку мить, чи не сам Ко-больд Мудрий із ним говорити?

— Кулькапе! Дивись угору!

Прикриваючись рукою від сонця, хлопець звів очі.

— Живчику! — скричав він.

Юний капітан дивився вниз, стоячи на містку повітряного корабля, що пролітав угорі. Обіч нього стояли і зорили на майдан Смілоголов, Тарп Волопас і Сім'якрил Сльота. Хоча команда і перебувала в затінку фальшборту, ані вона, ані Живчик уже не світилися: дивне сяйво щезло потому, як промчала Матір Бур. По другий бік від Живчика стояли Тісель, Стайл, Джервіс, а також, пишаючись плюмажем

та самоцвітами, шилотроль Хмурожмут — більша частина команди Вовкуна Громовиці. Кулькан запримітив назву корабля, виведену золотими літерами, — “Небесний гарцівник”.

— Вони чекали на мене у бон-доках! — прокричав Живчик униз. — Тепер я повертаюся до Верхоріччя по решту, хай Небо нам допоможе! По Гука. По Гайориба. По Моджін... — Він усміхнувся. — Я прилетів попрощатися.

Кульканові тьохнуло серце. Попрощатися?

— Так скоро? — закричав він. — Ти відпливаєш так скоро, Живчику?

— Так треба. Але наші шляхи ще перетнуться, — гукнув йому Живчик. — А твоє місце, Кулькане, тепер тут.

Вітрила “Небесного гарцівника” нап’яв ходовий вітер. Небесний корабель порвався вперед.

— Живчику! — загорлав Кулькан.

— Щасти тобі, Кулькане! — закричав йому Живчик, повертаючись до важелів керування.

Повітряний корабель линув у небо. Кулькан дивився, як він чимраз маліє, розчиняючись у цитриново-жовтих барвах ранкового сонця. Це було так чудово — допомагати Живчикові в його пошуках, і йому так хотілося бути зараз поруч із капітаном, на борту “Небесного гарцівника”; вся його істота рвалася назад, до Верхоріччя. Однак у душі Кулькан розумів: його місце не серед піратів, ні! Його справжнє покликання — зоставатися тут.

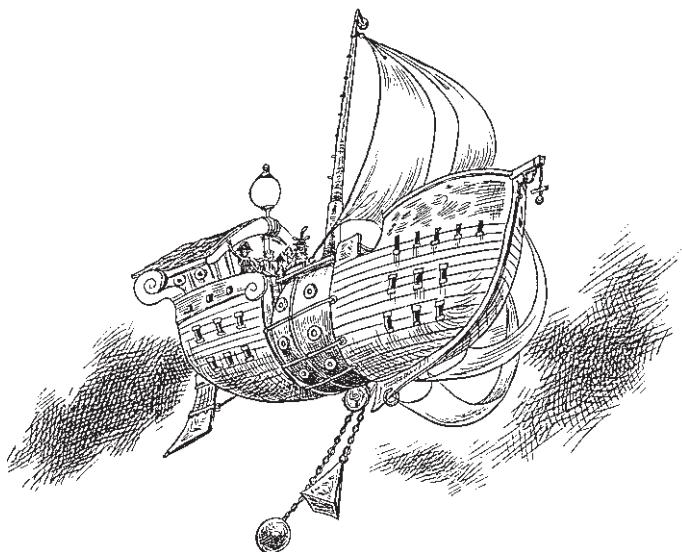
“Слухайся свого серця, а я слухатиму свого”, — сказав йому Живчик. Найперша, як мовиться, заповідь! І, кинувши на небесний корабель останній довгий погляд, Кулькан усміхнувся.

Живчик летів туди, куди вело його серце. А Кульканові залишалося слухатися свого.

— Будь щасливий, Живчику, друже мій! — закричав услід капітанові хлопець. — І нехай Небо сприяє тобі, хоч би де ти був!

ЗМІСТ

Вступ	7
Розділ перший. Відкрите небо	11
Розділ другий. Буревій вихор	25
Розділ третій. Піднебесна Обсерваторія	45
Розділ четвертий. Каменосад	59
Розділ п'ятий. Кулькап	69
Розділ шостий. Усередині й зовні	78
Розділ сьомий. Зоряна мапа	89
Розділ восьмий. “Нічліжка під сон-деревом”	96
Розділ дев'ятий. Нетряки	111
Розділ десятий. Цистерна	123
Розділ одинадцятий. Заходні приплави	135
Розділ дванадцятий. Вовкун Громовиця	147
Розділ тринадцятий. Бунт	167
Розділ чотирнадцятий. Великий Сорокушачий невольничий ринок ..	189
Розділ п'ятнадцятий. Гладіаторська арена	216
Розділ шістнадцятий. Утвореною стежкою	239
Розділ сімнадцятий. Чорне серце Темнолісу	261
Розділ вісімнадцятий. Верхоріччя	283
Розділ дев'ятнадцятий. Політ до Санктафракса	292
Розділ двадцятий. Матір Бур	303

Цю книгу надруковано на папері NOVEL,
виготовленому компанією Stora Enso у Фінляндії.
Папір має властивість зменшувати контрастність сприйняття тексту
і спеціально призначений для друкування дитячих видань.

Літературно-художнє видання

Серія “Легенди Свіtokраю”

**Стюарт Пол
Рідел Кріс**

ПІВНІЧ НАД САНКТАФРАКСОМ

З англійської переклав *A.Саан*

Головний редактор *Б. Будний*
Літературний редактор *Б. Шаурський*

Дизайн *О. Кіналя*
Верстка *I. Демків*

Підписано до друку 3.06.2004.

Формат 60×90/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Умовн. друк. арк. 20,0. Умовн. фарбо-відб. 20,0. Наклад 5000 прим.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

БАТ “Львівська книжкова фабрика “Атлас”
79005, м. Львів, вул. Зелена, 20